HE 174/2009 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta ja laeiksi eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta sekä laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia, perusopetuslakia, kirjastolakia, kuntien kulttuuritoiminnasta annettua lakia, taiteen perusopetuksesta annettua lakia, lasten päivähoidosta annettua lakia, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia, kansanterveyslakia, erikoissairaanhoitolakia, sosiaalihuoltolakia, toimeentulotuesta annettua lakia, kehitysvammaisten erityishuollosta annettua lakia, vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annettua lakia, kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia, mielenterveyslakia, päihdehuoltolakia, tartuntatautilakia, terveydensuojelulakia, elintarvikelakia, kuntien ympäristösuojelun hallinnosta annettua lakia, kemikaalilakia, lääkelakia, kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annettua lakia, sosiaalisesta luototuksesta annettua lakia, raittiustyölakia, eläinlääkintähuoltolakia sekä toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annettua lakia.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavaan lakiin ehdotetaan koottavaksi valtiovarainministeriön hallinnonalalle eräin poikkeuksin nykyisistä hallinnonalakohtaisista valtionosuuksista yleinen valtionosuus, sosiaali- ja terveydenhuollon, esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen, kuntien kulttuuritoimen ja asukaskohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen valtionosuudet.

Muiden kuin esi- ja perusopetuksen osalta uudistus ei muuttaisi voimassa olevien valtionosuuksien asukaspohjaisia määräytymisperusteita. Esi- ja perusopetuksessa valtionosuus ei määräytyisi enää oppilasmäärän perusteella, vaan laskennalliset kustannukset määräytyisivät 6—15-vuotiaiden määrän perusteella.

Laissa säädettäisiin esi- ja perusopetuksen järjestäjän oikeudesta saada kotikuntakorvaus oppilaan kotikunnalta silloin, kun oppilas saa opetusta muualla kuin omassa kunnassaan. Kotikuntakorvaus määräytyisi kunnan esi- ja perusopetuksen laskennallisten kustannusten perusteella porrasteisesti iän mukaan. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaisi kotikuntakorvaukset keskitetysti kunnille ja muille opetuksen järjestäjille.

Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnille maksettavat lisäosat olisivat uusia. Erityisen harvan asutuksen lisäosa perustuisi porrasteisena asukastiheyteen. Saaristokunnan lisäosaa saisivat porrastetusti saaristokunnat. Saamelaisten kotiseutualueen kunnanlisäosa määräytyisi porrastetusti saamenkielisten osuuden perusteella.

Harkinnanvarainen rahoitusavustus muuttuisi harkinnanvaraiseksi valtionosuuden korotukseksi ja korotus sisältyisi yhdistettyjen valtionosuuksien kokonaismäärään. Korotusten yhteismäärää vastaava euromäärä vähennetään asukasta kohden kunnille maksettavasta valtionosuudesta.

Valtionosuusjärjestelmän muutoksen vaikutukset tasattaisiin kuntien välillä. Tasauksessa kunnan vuoden 2010 valtionosuuksia ja kotikuntakorvauksia verrataan niihin valtionosuuksiin, joita kunta olisi saanut vastaavista tehtävistä, jos valtionosuusjärjestelmää ei olisi muutettu.

Yhdistettävissä valtionosuuksissa käytettäisiin yhtä valtionosuusprosenttia. Laissa säädettävä valtionosuusprosentti kuvaisi valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa valtakunnan tasolla, eikä yksittäisten kuntien saamaa valtionosuutta. Omarahoitusosuus

olisi kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri.

Ehdotettava laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta korvaisi voimassa olevan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain. Ehdotetussa laissa lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen, ammatillisen aikuiskoulutuksen ja ammattikorkeakoulujen sekä liikuntatoimen, nuorisotoimen, museoiden, teatterien ja orkestereiden, opetustuntikohtaisesti rahoitettavan taiteen perusopetuksen sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoitusjärjestelmä säilyy periaatteiltaan ja rakenteiltaan nykyisellään. Ehdotetussa laissa säädettäisiin perusopetuslain mukaisten toimintojen rahoituksesta siltä osin kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavassa laissa säädettävä perusopetuksen ikäluokkapohjainen rahoitus ei kattaisi niitä perusopetuslain edellyttämässä laajuudessa.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen, taiteen perusopetuksen ja yleisten kirjastojen rahoituksessa ehdotetaan luovuttavaksi perustamiskustannuksiin myönnettävistä erillisistä valtionosuuksista ja siirryttäväksi valtionavustusjärjestelmään.

Ammatillisen peruskoulutuksen tuloksellisuusrahoituksen osuutta ehdotetaan laajennettavaksi nykyisestä. Toiminnan tuloksellisuus ehdotetaan otettavaksi ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen määräytymisperusteisiin.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaisi keskitetysti kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta ja vapaasta sivistystyöstä annettujen lakien mukaiset valtionosuudet, kotikuntakorvaukset sekä muun rahoituksen kunnille ja opetuksen järjestäjille.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi lähinnä siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia koskevat säännökset kumottaisiin. Muihin lakeihin ehdotetaan tehtäväksi vain teknisiä muutoksia.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2010 alusta. Esitys liittyy vuoden 2010 valtion talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ....1
SISÄLLYS....3
YLEISPERUSTELUT....8
1 JOHDANTO....8
2 NYKYTILA....8
2.1 Kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmän rakenne....8
2.2 Tasausjärjestelmä....9
2.3 Kunnan yleisen valtionosuuden määräytymisperusteet....10
Harkinnanvarainen rahoitusavustus....11
2.4 Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus....12
Yleistä....12
Laskennalliset kustannukset....13
Työttömyyskerroin....14
Sairastavuuskerroin....14
Päivähoitokerroin....15
Vammaisuuskerroin....15
Lastensuojelukerroin....15
Syrjäisyyskerroin....16
Kunnan omarahoitusosuus ja valtionosuus....16
Perustoimeentulotuen valtionosuus....16
Kehittämishankkeiden valtionavustukset....16
Perustamishankkeiden valtionavustus....17
Sosiaali- ja terveydenhoidon valtionosuusjärjestelmän hallinto, tiedonkeruu ja tietojen tarkastus....17
2.5 Opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannusten valtionosuus....18
Yleistä....18
Opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannusten rahoituksen määräytymisperusteet....18
Esi- ja perusopetus....20
Lukiokoulutus....22
Ammatillinen peruskoulutus....23
Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen määräytyminen....24
Oppisopimuskoulutus....25
Ammatilliset erikoisoppilaitokset....25
Ammattikorkeakoulut....25
Yleiset kirjastot....26
Taiteen perusopetus....27
Asukasmäärän perusteella rahoitettava taiteen perusopetus....27
Opetustuntimäärän perusteella rahoitettava taiteen perusopetus....27
Nuorisotoimi....27
Liikuntatoimi....27
Kuntien kulttuuritoimi....28
Museot, teatterit ja orkesterit....28
Perustamishankejärjestelmä....28

Valtionavustukset 29
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän hallinto, tiedonkeruu ja tietojen tarkastus 30
2.6 Kustannustenjaon tarkistusmenetelmä 31
2.7 Kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmä ja kuntajaon muutokset 31
2.8 Valtion ja kuntien neuvottelumenettely ja peruspalveluohjelmamenettely 32
2.9 Kuntien verotulojen vähennysten korvaaminen 33
2.10 Pohjoismaiden vertailu 34
Ruotsi 34
Norja 35
2.11 Nykytilan arviointi 37
Valtionosuusjärjestelmän rakenne 37
Valtionosuuksien määräytymisperusteet 38
Sosiaali- ja terveydenhuolto 38
Perusopetus 39
Ammatillinen peruskoulutus 40
Ammattikorkeakoulut 41
Ammatillinen lisäkoulutus 42
Oppisopimuskoulutus 42
Lukiokoulutus 42
Museot, teatterit ja orkesterit 43
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasausjärjestelmä 43
Harkinnanvaraiset rahoitusavustukset 43
Opetus- ja kulttuuritoimen perustamishankkeet 44
Verotulojen menetyksien korvaaminen 45
Tietojen keruu, hallinnointi ja informaatio 45
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET 45
3.1 Esityksen tavoitteet 45
3.2 Keskeiset ehdotukset 46
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET 50
4.1 Taloudelliset vaikutukset 50
Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen kokonaismäärät 50
Vaikutukset valtion ja kuntien väliseen kustannustenjakoon ja valtionosuuksien jakautumiseen kuntien välillä 51
Vaikutukset kuntaryhmittäin ja alueellisesti 53
Yksityisten esi- ja perusopetuksen järjestäjien rahoitus 55
Ammatillisen lisäkoulutuksen tuloksellisuusrahoitus ja perustamishankkeet 55
4.2 Vaikutukset valtion ja kuntien hallintoon 55
4.3 Ympäristö-, sukupuoli- ja yritysvaikutukset 57
5 ASIAN VALMISTELU 57
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ 59
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT 61
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT 61
1.1 Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 61
1 luku Yleiset säännökset 61
2 luku Kunnan peruspalvelujen valtionosuus 64
3 luku Yleisen osan määräytymisperusteet 65

4 luku Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset 70
5 luku Esi- ja perusopetuksen ja yleisten kirjastojen laskennalliset kustannukset sekä taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen määräytymisperusteet 79
6 luku Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat 83
7 luku Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus sekä valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset 86
8 luku Kotikuntakorvaus 89
9 luku Valtionosuuden hallinnointi ja maksaminen 92
10 luku Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitusosuus sekä valtion ja kuntien välinen kustannustenjako 95
11 luku Erinäisiä säännöksiä 99
12 luku Muutoksenhaku 99
13 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset 99
1.2 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 100
1 luku Yleiset säännökset 100
2 luku Käyttökustannusten rahoitus 102
4 luku Kulttuuritoimen yksikköhinnat 114
5 luku Perustamishankkeen valtionavustus 115
6 luku Erityiset valtionavustukset 116
7 luku Erinäiset säännökset 117
8 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset 120
1.3 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta 121
1.4 Laki perusopetuslain 5 ja 43 §:n muuttamisesta 125
1.5 Laki taiteen perusopetuksesta annettu lain 11 §:n muuttamisesta 125
1.6 Laki kirjastolain 9 §:n muuttamisesta 126
1.7 Laki kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain 3 § :n muuttamisesta 126
1.8 Laki lasten päivähoidosta annetun 12 §:n muuttamisesta 126
1.9 Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta 126
1.10 Laki kansanterveyslain 19 §:n muuttamisesta 126
1.11 Laki erikoissairaanhoitolain 4 §:n muuttamisesta 126
1.12 Laki sosiaalihuoltolain 2 §:n muuttamisesta 126
1.13 Laki toimeentulotuesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta 126
1.14 Laki kehitysvammaisten erityishuollosta annetun 48 §:n muuttamisesta 127
1.15 Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetunlain 5 §:n muuttamisesta 127
1.16 Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 25 §:n muuttamisesta 127
1.17 Laki mielenterveyslain 3 §:n muuttamisesta 127
1.18 Laki päihdehuoltolain 4 §:n muuttamisesta 127
1.19 Laki tartuntatautilain 8 §:n muuttamisesta 127
1.20 Laki terveydensuojelulain 58 §:n muuttamisesta 127
1.21 Laki elintarvikelain 85 §:n muuttamisesta 127
1.22 Laki kuntien ympäristönsuojelulain hallinnosta annetun lain 8 §:n muuttamisesta 127
1.23 Laki kemikaalilain 61 §:n muuttamisesta 127
1.24 Laki lääkelain 62 §:n muuttamisesta 127
1.25 Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain 37 §:n muuttamisesta 128
1.26 Laki sosiaalisesta luototuksesta annetunlain 3 §:n muuttamisesta 128

1.27 Laki raittiustyölain 7§:n muuttamisesta 128
1.28 Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 14 a §:n muuttamisesta 128
1.29 Laki eläinlääkintähuoltolain 15 §:n muuttamisesta 128
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET 128
2.1 Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavan lain nojalla annettavat säännökset 128
2.2 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 129
3 VOIMAANTULO 129
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS 129
LAKIEHDOTUKSET 131
Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 131
Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 151
Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta 171
Laki perusopetuslain 5 ja 43 §:n muuttamisesta 174
Laki taiteen perusopetuksesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta 175
Laki kirjastolain 9 §:n muuttamisesta 175
Laki kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta 176
Laki lasten päivähoidosta annetun lain 12 §:n muuttamisesta 177
Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta 177
Laki kansanterveyslain 19§:n muuttamisesta 178
Laki erikoissairaanhoitolain 4 §:n muuttamisesta 178
Laki sosiaalihuoltolain 2 §:n muuttamisesta 179
Laki toimeentulotuesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta 179
Laki kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 48 §:n muuttamisesta 180
Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 5 §:n muuttamisesta 180
Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 25 §:n muuttamisesta 181
Laki mielenterveyslain 3 §:n muuttamisesta 181
Laki päihdehuoltolain 4 §:n muuttamisesta 182
Laki tartuntatautilain 8 §:n muuttamisesta 182
Laki terveydensuojelulain 58 §:n muuttamisesta 183
Laki elintarvikelain 85 §:n muuttamisesta 183
Laki kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain 8 §:n muuttamisesta 184
Laki kemikaalilain 61 §:n muuttamisesta 184
Laki lääkelain 62 §:n muuttamisesta 185
Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain 37 §:n muuttamisesta 185
Laki sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta 186
Laki raittiustyölain 7§:n muuttamisesta 186
Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 14 a §:n muuttamisesta 187
Laki eläinlääkintähuoltolain 15 §:n muuttamisesta 188
LIITE 189
RINNAKKAISTEKSTIT 189

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta 189
Laki perusopetuslain 5 ja 43 §:n muuttamisesta 199
Laki taiteen perusopetuksesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta 200
Laki kirjastolain 9 §:n muuttamisesta 201
Laki kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta 202
Laki lasten päivähoidosta annetun lain 12 §:n muuttamisesta 203
Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta 203
Laki kansanterveyslain 19§:n muuttamisesta 204
Laki erikoissairaanhoitolain 4 §:n muuttamisesta 205
Laki sosiaalihuoltolain 2 §:n muuttamisesta 205
Laki toimeentulotuesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta 206
Laki kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 48 §:n muuttamisesta 207
Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 5 §:n muuttamisesta 208
Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 25 §:n muuttamisesta 209
Laki mielenterveyslain 3 §:n muuttamisesta 210
Laki päihdehuoltolain 4 §:n muuttamisesta 211
Laki tartuntatautilain 8 §:n muuttamisesta 211
Laki terveydensuojelulain 58 §:n muuttamisesta 212
Laki elintarvikelain 85 §:n muuttamisesta 213
Laki kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain 8 §:n muuttamisesta 213
Laki kemikaalilain 61 §:n muuttamisesta 214
Laki lääkelain 62 §:n muuttamisesta 215
Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain 37 §:n muuttamisesta 216
Laki sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta 216
Laki raittiustyölain 7§:n muuttamisesta 217
Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 14 a §:n muuttamisesta 218
Laki eläinlääkintähuoltolain 15 §:n muuttamisesta 219

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esityksessä ehdotettavan kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmän uudistamisen lähtökohta on kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annettu laki (169/2007, *puitelaki*). Puitelain 11 §:n mukaan kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmä uudistetaan tavoitteena yksinkertainen ja läpinäkyvä järjestelmä. Uudistuksessa päätetään kuntien verotulopohjan vahvistamisesta siirtämällä verovähennyksiä valtion rasitukseksi sekä poistetaan kuntien rahoitusjärjestelmään liittyvät kuntien yhdistymisen ja yhteistyön esteet. Tavoitteena on hallinnonalakohtaisten valtionosuuksien yhdistäminen. Valtionosuusjärjestelmässä otetaan huomioon kuntien erilaiset olosuhteet ja palvelutarpeet. Verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasausjärjestelmän on oltava neutraali valtion ja kuntien taloudellisten suhteiden kannalta.

Pääministeri Matti Vanhasen II hallitusohjelman mukaan valtionosuusjärjestelmää uudistetaan 2010 alusta ja siitä tehdään nykyistä yksinkertaisempi, selkeämpi ja läpinäkyvämpi. Järjestelmää kehitetään nykyistä kannustavampaan suuntaan. Kuntien erilaiset olosuhde- ja palvelutarvetekijät otetaan huomioon. Poikkeuksellisen harvan asutuksen ja saaristoisuuden aiheuttamat ongelmat ratkaistaan erikseen. Lisäksi valtionosuusjärjestelmässä olevia kuntaliitosten ja yhteistyön esteitä poistetaan.

Valtionosuusjärjestelmää uudistamista selvittänyt työryhmä tilasi Valtion taloudellinen tutkimusvirastolta *(VATT)* selvityksen hallitusohjelman linjauksiin perustuvasta valtionosuusjärjestelmästä. VATT:n tutkimus olisi merkinnyt suuria kuntakohtaisia muutoksia. VATT:n tutkimusta on kuvattu tarkemmin jäljempänä valmistelua kuvaavassa kohdassa.

Valtiontalouden vuosien 2010—2013 kehyspäätöksessä valtionosuusuudistus päätettiin toteuttaa vain osittain kuntataloustilanteen huonontuessa yleisen taloustilanteen vuoksi. Kehyspäätöksen mukaan valtionosuusjärjestelmää uudistetaan siten, että hallinnonalakohtaiset valtionosuudet yhdistetään hallitusohjelman mukaisesti puitelain edellyttämin poikkeuksin vuoden 2010 alusta. Tämä toteutetaan kuntien välillä sekä kuntien ja valtion välillä kustannusneutraalisti. Poikkeuksellisen harvan asutuksen ja saaristoisuuden aiheuttamat ongelmat ratkaistaan kuitenkin erikseen pysyväksi tarkoitetulla järjestelmämuutoksella. Tämä koskee kahdeksaa saaristokuntaa (Enonkoski, Hailuoto, Kemiönsaari, Kustavi, Länsi-Turunmaa, Maalahti, Puumala ja Sulkava) sekä 20 poikkeuksellisen harvaan asuttua kuntaa, joilla on alle 2,0 asukasta maaneliökilometriä kohden (Savukoski, Enontekiö, Utsjoki, Inari, Pelkosenniemi, Kittilä, Salla, Sodankylä, Muonio, Ranua, Puolanka, Posio, Kolari, Pudasjärvi, Rautavaara, Suomussalmi, Utajärvi, Lestijärvi, Ristijärvi ja Taivalkoski). Näille kunnille kohdennetaan valtionosuusjärjestelmän sisältä yhteensä 30 milj. euroa. Harkinnanvarainen rahoitusavustus sisällytetään yhdistettyyn valtionosuusmomenttiin. Kehyspäätöksen ja valtioneuvoston vuosille 2007—2012 hyväksymän koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ylläpitäjäjärjestelmä säilytetään lukion, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen rahoituksessa.

2 Nykytila

2.1 Kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmän rakenne

Voimassa oleva valtionosuusjärjestelmä perustuu vuoden 1993 alusta toteutettuun uudistukseen, jossa siirryttiin tehtäväkohtaisista todellisiin kustannuksiin perustuvista valtionosuuksista laskennallisiin kustannuksiin perustuviin yleiskatteellisiin valtionosuuksiin. Uudistuksen myötä kunnat ja muut valtionrahoituksen saajat saivat oikeuden päättää valtionosuuksien kohdentamisesta eri käyttötarkoituksiin, eivätkä valtionosuuksien laskentaperusteet enää oikeudellisesti sitoneet valtionosuuksien käyttöä. Valtionosuuksien laskennallisuus merkitsi myös sitä, että eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta kunnat eivät enää omilla päätöksillään voineet vaikuttaa valtionosuuksiensa määrään, mikä lisäsi kuntien kustannustietoisuutta.

Vuonna 1993 uudistettuun laskennalliseen valtionosuusjärjestelmään tehtiin vuonna 1996—1997 merkittäviä rakenteellisia uudistuksia. Kuntien kantokykyluokituksesta luovuttiin ja se korvattiin kuntien verotuloihin perustuvalla valtionosuuksien tasauksella. Kuntakohtaisista valtionosuusprosenteista luovuttiin ja siirryttiin järjestelmään, jossa yksittäisen kunnan valtionosuus määräytyy siten, että valtionosuuksien perusteena käytettävien laskennallisten kustannusten ja yksikköhintojen perusteella lasketusta kunnan valtionosuuden perusteesta vähennetään kunnan omarahoitusosuus. Omarahoitusosuus asukasta kohden on kaikissa kunnissa yhtä suuri. Valtionosuusprosentti määrittelee valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa peruspalveluiden rahoituksessa koko maan tasolla.

Valtio ja kunnat osallistuvat kunnallisten palveluiden rahoitukseen kuntien valtionosuusjärjestelmän mukaisesti. Kuntien valtionosuusjärjestelmä muodostuu kolmen hallinnonalan lainsäädännön kokonaisuudesta. Valtiovarainministeriö vastaa kuntien valtionosuuslain (1147/1996) mukaisesta kuntien yleisestä valtionosuudesta, verotuloihin perustuvasta valtionosuuksien tasauksesta ja ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa oleville kunnille myönnettävästä harkinnanvaraisesta rahoitusavustuksesta. Valtionosuusjärjestelmän muut osat ovat sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) mukainen valtionosuus sekä opetusministeriön hallinnonalalla opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukainen valtionrahoitus.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä opetus- ja kulttuuritoimessa yksittäisen kunnan valtionosuudet määräytyvät siten, että laskennallisten kustannusten (STM) ja yksikköhintojen (OPM) perusteella kummallekin hallinnonalalle erikseen lasketusta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta vähennetään kummallekin hallinnonalalle määritellyt kunnan omarahoitusosuudet. Laskennalliset kustannukset ja yksikköhinnat vaihtelevat eri ikäryhmissä (STM) ja eri koulutusmuodoissa (OPM). Laskennallisissa kustannuksissa ja yksikköhinnoissa otetaan myös huomioon erilaisia palveluiden kustannuksiin vaikuttavia olosuhde- ja muita tekijöitä, jotka vaihtelevat kunnittain. Kunnan omarahoitusosuudet sen sijaan on kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuret.

Järjestelmän perusajatus on, että vaihtelevilla yksikköhinnoilla ja laskennallisilla kustannuksilla kunnille kompensoidaan palveluiden järjestämiseen liittyvissä palvelutarpeja olosuhdetekijöissä aiheutuvia kuntakohtaisia eroja. Kunnan verotuloihin perustuvalla valtionosuuden tasauksella tasataan kuntien tulopohjassa olevia eroja kun taas tasasuuruisilla kunnan omarahoitusosuuksilla tasataan kuntien menoissa olevia eroja. Sektorikohtaiset valtionosuusprosentit kuvaavat tässä järjestelmässä vain osuuksia, joilla valtio ja kunnat rahoittavat palveluita koko maan tasolla. Valtionosuusprosentit eivät siten kuvaa valtion osallistumista yksittäisen kunnan peruspalveluiden rahoitukseen.

Valtionosuusjärjestelmän laskentaperusteiden sektorikohtaisesta eriytyneisyydestä huolimatta valtionosuusjärjestelmään perustuva valtionrahoitus on kunnille yleiskatteellista korvamerkitsemätöntä rahaa, jonka allokoinnista kunnan sisällä päättää kunta itse. Sektorikohtaiset valtionosuudet kytkeytyvät muutoinkin tiiviisti toisiinsa. Tämä tapahtuu erityisesti kunnan verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen sekä valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistusten kautta.

2.2 Tasausjärjestelmä

Kuntien verotuloihin perustuvalla valtionosuuksien tasauksella tasataan kuntien tulopohjassa olevia eroja.

Kuntien valtionosuuslain mukaisessa verotuloihin perustuvassa valtionosuuksien tasausjärjestelmässä jokaiselle kunnalle turvataan asukasta kohden laskennallisesti verotulo, joka on 91,86 prosenttia maan keskimääräisestä verotulosta asukasta kohden *(tasausraja)*. Kunnat, joiden asukasta kohden laskettu verotulo alittaa tämän tasausrajan, saavat tasauslisää niin paljon, että niiden laskennallinen verotulo yltää tasausrajalle. Kunnan valtionosuuteen tehdään puolestaan tasaus-

vähennys, jos kunnan asukasta kohden lasketut verotulot ylittävät tasausrajan. Tasausvähennys on 37 prosenttia kunnan asukasta kohden lasketun laskennallisen verotulon ja tasausrajan erotuksesta.

Kunnan laskennallista verotuloa laskettaessa otetaan huomioon kunnallisvero, kunnan osuus yhteisöveron tuotosta ja kiinteistövero. Mainitut tasauslisät ja tasausvähennykset otetaan huomioon maksettaessa sektorikohtaisia valtionosuuksia valtion talousarviossa olevien valtionosuusmäärärahojen mukaisessa suhteessa.

2.3 Kunnan yleisen valtionosuuden määräytymisperusteet

Kuntien valtionosuuslain mukainen kunnan yleinen valtionosuus muodostuu perusosasta ja olosuhdelisistä. Perusosa määräytyy keskimääräisen asukaskohtaisen euromäärän ja kunnan asukasluvun tulona. Perusosaa korotetaan olosuhdelisien perusteella. Niitä ovat saaristolisä, syrjäisyyslisä, taajamarakennelisä, kielilisä sekä asukasluvun muutokseen perustuva lisä. Lisäksi yleiseen valtionosuuteen on kohdistettu työmarkkina- ja toimeentulotukimenoihin perustuvia kustannuksia, verokevennyksien ja tehtäväsiirtojen vaikutuksien korvaamisia sekä eräitä määräaikaisia vähennyksiä.

Tehtäväkohtaisista valtionosuuksista poiketen yleisen valtionosuuden pohjana ei ole laskennallisia kustannuksia, eikä siihen kohdisteta valtionosuuslain mukaista kustannustenjaon tarkistusta. Keskimääräiseen euromäärään tehdään kuitenkin kustannustason tarkistus.

Saariston kehityksen edistämisestä annetussa laissa (494/1981) tarkoitetutut kunnat, joiden väestöstä vähintään puolet asuu ilman kiinteää tieyhteyttä mantereeseen, saavat saaristolisänä euromäärän, joka on yleisen valtionosuuden perusosa seitsenkertaisena. Muut saaristokunnat saavat euromäärän, joka on yleisen valtionosuuden perusosa nelinkertaisena ja saaristo-osakunnat euromäärän, joka on saaristossa asuvien määrä kerrottuna 150 prosentilla yleisen valtionosuuden keskimääräisestä euromäärästä. Jos saaristossa asuu vähintään 1 200 asukasta, kunnalle myönnetään saaristolisänsä kunnan yleisen valtionosuuden perusosaa vastaava euromäärä.

Syrjäisyyslisää maksetaan syrjäisyysluvun perusteella. Syrjäisyysluku määräytyy paikallisen ja seudullisen väestöpohjan mukaan lasketuista indekseistä. Kunnat, joiden paikallisen ja seudullisen väestöpohjan perusteella määräytyvä syrjäisyysluku on 1,50 tai sitä suurempi, saavat syrjäisyyslisänä yleisen valtionosuuden perusosan kuusinkertaisena ja kunnat, joiden syrjäisyysluku on 1,00—1,49 saavat yleisen valtionosuuden perusosan viisinkertaisena. Kunnat, joiden syrjäisyysluku on 0,50—0,99 saavat em. perusosan kolminkertaisena. Kaikkein harvimmin asutuissa kunnissa eli kunnissa, joissa asukastiheys maaneliökilometriä kohden on enintään 0,50, syrjäisyyslisä on yleisen valtionosuuden perusosa yhdeksänkertaisena.

Taajamassa asuvien henkilöiden määrän perusteella maksetaan taajamarakennelisää kunnille, joiden taajamaväestön määrä ylittää 40 000 asukasta. Lisän määrä määräytyy kertomalla taajamassa asuvien henkilöiden määrä ja yleisen valtionosuuden keskimääräisen euromäärän tulo kertoimilla. Kerroin on 0,75 taajamaväestön ollessa 40 000—99 999. Kerroin pienenee taajamaväestön kasvaessa olleen 100 000—199 999 määrän osalta 0,70 ja 200 000 alkaen 0,01. Taajamassa asuvan väestön laskentaperusteista säädetään asetuksella.

Kielilain mukaiset kaksikieliset kunnat ja saamelaisten kotiseutualueen kunnat saavat kielilisän, joka on 10 prosenttia yleisen valtionosuuden perusosasta.

Asukasluvun muutokseen perustuvan lisän saavat ne kunnat, joiden asukasluvun muutos kolmena varainhoitovuotta edeltävänä vuonna on ollut yhteensä vähintään kuusi prosenttia. Lisä on yleisen valtionosuuden perusosa kerrottuna luvulla 1,39.

Kuntien vastuulla olevien työmarkkinatuen- ja toimeentulotukimenojen osalta yleistä valtionosuutta vähennetään tai lisätään lain perusteella lasketulla euromäärällä. Säännös tuli lakiin vuoden 2006 alusta toteutetun työmarkkinatuen ja toimeentulotuen uuden rahoitusmallin myötä. Lisäystä tai vähennystä laskettaessa otettiin huomioon kunnan vuoden 2003 perustoimeentulotuen nettokustannukset verrattuna uuteen malliin sekä eräät

muut valtionosuuksiin vaikuttaneet muutokset. Vähennys tai lisäys oli aluksi porrasteinen ja vuodesta 2009 alkaen yleisen valtionosuuden lisäys tai vähennys ei enää muutu.

Vuonna 2009 toteutetun työn verotuksen keventämisen ja kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen korottamisen aiheuttamat verotulojen menetykset on korvattu sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien lisäämisen lisäksi vähentämällä tai lisäämällä lailla säädetyllä tavalla kuntien yleistä valtionosuutta.

Kuntien yleiseen valtionosuuteen on kohdistettu eräitä määräaikaisia vähennyksiä. Vuodesta 2007 lukien kunnille myönnettävästä yleisestä valtionosuudesta on vähennetty 0,96 euroa asukasta kohden valtion ja kuntien yhteisten tietojärjestelmien kehittämiskustannusten rahoittamiseksi ja sekä vuodesta 2008 lukien yleisestä valtionosuudesta on vähennetty 0,37 euroa asukasta kohden viranomaisradioverkon rahoittamiseksi.

Harkinnanvarainen rahoitusavustus

Harkinnanvaraisen rahoitusavustuksen myöntämisperusteista säädetään kuntien valtionosuuslaissa. Harkinnanvaraista rahoitusavustusta voidaan lain mukaan myöntää kunnalle, joka ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Sen arvioinnissa otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet. Rahoitusavustuksen myöntämisen ehtona on, että kunta on hyväksynyt suunnitelman taloutensa tasapainottamiseksi toteutettavista toimenpiteistä. Sen tulee olla kunnan avustushakemuksen liitteenä.

Valtionapuviranomainen voi lain perusteella asettaa avustuksen myöntämiselle ja käytölle myös muita kunnan talouteen liittyviä ehtoja. Lisäksi harkinnanvaraiselle avustukselle on voitu asettaa talousarviomomentin perusteluissa erityisehtoja. Valtiovarainministeriö on asettanut avustuksen myöntämiselle ja käytölle seuraavat ehdot:

1) Jos kunnalle on asetettu puitelain 9 §:ssä tarkoitettu arviointiryhmä, kunta toteuttaa arviointiryhmän esityksen mukaiset toimenpiteet palveluiden edellytysten turvaamiseksi.

2) Avustus ei aiheuta vastaavan suuruista kunnan omassa päätäntävallassa olevien käyttö- että investointimenojen lisäystä.

3) Avustus on tarkoitettu varautumiseen niihin talouden tervehdyttämistarpeisiin, jotka ovat syntyneet kunnan talouden aikaisemman kehityksen johdosta. Tällaisia tarpeita ovat varautuminen velanhoitokustannuksiin, alijäämien kattamiseen ja tiedossa oleviin tuloperusteiden jo tapahtuneisiin muutoksiin kuten valtionosuusuudistuksen siirtymätasauksen päättymiseen.

Lisäksi valtiovarainministeriö on viime vuosina linjannut, että avustusta voi saada enintään kolmena vuotena peräkkäin. Tästä on poikettu erityisen painavasta syystä. Painavana syynä on tarkoitettu pääasiassa talouden poikkeuksellisen heikkoa tilannetta, johon kunnalla ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa.

Kunnat ovat harkinnanvaraista rahoitusavustusta koskevissa hakemuksissaan perustelleet avustuksen tarvetta muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon, erityisesti erikoissairaanhoidon, korkealla kustannuskehityksellä, verotulojen pienuudella ja laskulla, välttämättömillä korjausinvestoinneilla (esimerkiksi home- ja kosteusongelmien vuoksi), valtionosuusjärjestelmän kohdentumisongelmilla, epäedullisella väestörakenteella ja väestön määrän suurella muutoksella. Edellä mainitut tekijät näkyvät kuntien tilinpäätöksissä toimintakatteessa, vuosikatteessa, lainamäärässä, taseen alijäämänä, tuloveroprosentissa ja kaventavat kunnan taloudellista liikkumavaraa.

Rahoitusavustuksia myönnettäessä on kunnan kokonaistaloudellista tilaa arvioitu pääasiassa kuntien tilinpäätöstietojen perusteella. Yhtenäisten tilinpäätöstietojen käyttämisellä avustuksen pääasiallisena tarveharkinnan tietolähteenä varmistetaan kuntien mahdollisimman tasapuolinen käsittely.

Avustuksen tarveharkinnassa huomioidaan tilinpäätöstietojen lisäksi kuntien hakemusten yhteydessä toimittama aineisto sekä muut paikalliset erityisolosuhteet. Paikallisten erityisolosuhteiden ja kuluvan vuoden talouteen vaikuttavien tekijöiden huomioimista avustuksen tarveharkinnassa on käytetty vain rajoitetusti eli silloin, kun erityisperuste on todennettavissa kaikista hakijoista saatavin ver-

tailukelpoisin tunnusluvuin. Viime vuosina erityisolosuhteiksi on katsottu muun muassa merkittävät valtionosuusmuutokset sekä muutokset kuntien veropohjassa, esimerkiksi äkillisten työpaikkojen menetysten seurauksena. Harkinnanvaraisella avustuksella pystytään reagoimaan verotulojen laskuun verotuloihin perustuvaa valtionosuuksien tasausta nopeammin, koska tasauksessa on kahden vuoden viive.

Kuntien valtionosuuslain mukaan rahoitusavustus voidaan seuraavina vuosina jättää myöntämättä tai se voidaan myöntää alennettuna, jos suunnitelmaa tai asetettuja ehtoja ei ole noudatettu.

Kunnat ovat noudattaneet asetettuja ehtoja pääosin hyvin. Joissain tapauksissa on myönnetty vähemmän avustusta kuin, mitä avustuksen saamisen edellytykset muutoin osoittavat. Näissä tapauksissa kunnan menokehitys on ollut toistuvasti keskimääräistä korkeampi tai tasapainottamistoimet on katsottu selvästi alimitoitetuiksi. Edellä mainittu menettely on perustunut valtionapuviranomaisen harkintaan eli tarkkoja määreitä ja raja-arvoja, esimerkiksi menojen kasvulle, ei ole käytetty.

Valtiovarainministeriö on seurannut rahoitusavustuksen myöntämisehtojen noudattamista seuraavan vuoden avustuksen hakuprosessin yhteydessä. Valtiovarainministeriö on tarkastanut, onko kunta toteuttanut sitä koskevan puitelain 9 §:n mukaisen arviointiryhmän toimenpide-esitykset, noudattanut talouden tervehdyttämissuunnitelmaa, onko avustus käytetty edellisen vuoden avustushakemuksessa esitetyllä tavalla, miten toimintakate on kehittynyt ja mitkä ovat olleet poikkeuksellisten menojen syyt sekä miten kunta on voinut vaikuttaa menojen kasvuun. Seurantatiedot perustuvat pääosin kuntien omiin ilmoituksiin ja tiedonantoihin sekä yleisistä tilastoista saatavaan informaatioon, esimerkiksi tilinpäätöstietoihin. Vaikka valtiovarainministeriö on seurannut tuen käyttötarkoitusta, avustus on kuitenkin luonteeltaan yleiskatteista ja tarkoitettu viime kädessä turvaamaan kuntalaisten palvelujen saatavuus muun rahoitusjärjestelmän ollessa riittämätön.

Vuonna 2008 harkinnanvaraisia rahoitusavustuksia jaettiin 24 miljoonaa euroa, josta 4 miljoonaa jaettiin erillisenä avustuksina Porille, Nokialle, Tuusulalle ja Kauhajoelle. Rahoitusavustusta sai 25 kuntaa. Vuoden 2009 talousarvioon on varattu 15 miljoonaa euroa.

Maakunnittain tarkasteltuna edellä mainituista 25 kunnasta suhteellisesti eniten saajia on ollut Lapissa, Keski-Pohjanmaalla, Pohjois-Pohjanmaalla ja Päijät-Hämeessä. Lukumääräisesti tällaisia kuntia on ollut eniten Pohjois-Pohjanmaalla, 7 kpl, ja Lapissa, 6 kpl. Satakunnassa, Kanta-Hämeessä, Kymenlaaksossa, Etelä-Savossa ja Itä-Uudellamaalla yksikään kunta ei ole saanut avustusta vähintään kuusi kertaa edellä mainitulla ajanjaksolla.

Harkinnanvaraiset avustukset ovat kohdistuneet pääasiassa asukasluvultaan pieniin kuntiin sekä syrjäisen sijainnin kuntiin. Vuosina 1998—2008 yhteensä 35 kuntaa on saanut harkinnanvaraista avustusta vähintään kuusi kertaa. Näistä kunnista 77 prosenttia (27/35) on alle 6 000 asukkaan kuntia ja vain kaksi yli 10 000 asukkaan kuntia. Mukana ei ole yhtään yli 40 000 asukkaan kuntaa.

Kaikkiaan 118 kuntaa 399:stä eli noin kolmasosa ei ole saanut kertaakaan avustusta vuosina 1998—2008. Kuntien määrään suhteutettuna tällaisia kuntia on eniten Etelä-Karjalassa ja Pirkanmaalla.

Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelman mukaan harkinnanvarainen avustus kytketään tiukemmin kunnan rakenteiden ja palvelutuotannon uudistamisprosesseihin.

2.4 Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus

Yleistä

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudesta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetussa laissa (733/1992, jäljempänä *STVOL*). STVOL:ssa säädetään valtionosuuksista kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin sekä valtionavustuksesta perustamis- ja kehittämishankkeisiin.

Seuraavissa laeissa viitaan kuntien tehtävien rahoituksessa STOVL:iin:

1) laissa lasten päivähoidosta (36/1973);

2) laissa lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1128/1996);
3) kansanterveyslaissa (66/1972);
4) erikoissairaanhoitolaissa (1062/1989);
5) sosiaalihuoltolaissa (710/1982);
6) toimeentulolaissa (1412/1997);
7) elatustukilaissa (580/2008);
8) lastensuojelulaissa (417/2007);
9) kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa (519/1977);
10) vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetussa laissa (380/1987);
11) kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001);
12) mielenterveyslaissa (1116/1990);
13) päihdehuoltolaissa(41/1986);
14) tartuntatautilaissa (583/1986);
15) terveydensuojelulaissa (763/1994);
16) elintarvikelaissa (23/2006);
17) kuntien ympäristösuojelun hallinnosta annetussa laissa (64/1986);
18) kemikaalilaissa (744/1989);
19) lääkelain (395/1987) 8 luvussa;
20) kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetussa laissa (75/2004);
21) sosiaalisesta luototuksesta annetussa laissa (1133/2002),
22) raittiustyölaissa (828/1982);
23) toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetussa laissa (693/1976); ja
24) eläinlääkintähuoltolaissa (685/1990).

Laskennalliset kustannukset

Käyttökustannusten valtionosuus on kunnalle määriteltyjen laskennallisten kustannusten ja omarahoitusosuuden erotus. Laskennalliset kustannukset määritellään erikseen sosiaalihuollon ja terveydenhuollon määräytymistekijöiden sekä kunnan syrjäisyyden perusteella. Määräytymistekijöitä ovat asukasluku, ikärakenne, palvelu- ja jalostusaloilla toimivien osuus työllisestä työvoimasta (päivähoitokerroin), työttömyys, sairastavuus, vaikeasti vammaisten henkilöiden lukumäärä ja lastensuojelun tarve sekä kunnan syrjäisyys. Määräytymisperusteet kuvaavat kunnan palvelutarvetta tai sellaisia olosuhdetekijöitä, jotka vaikuttavat palvelujen tuotantokustannuksiin. Sosiaali- ja terveydenhuollon todellisilla kustannuksilla ei siten ole välitöntä vaikutusta kunnan saaman valtionosuuden määrään.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien määräämiseksi tarvittavat laskennalliset kustannukset koko maassa määräytyvät pääosin Tilastokeskuksen ylläpitämästä kuntien ja kuntayhtymien taloustilastosta. Kustannukset kohdennetaan laskennassa eri määräytymisperusteita vastaavasti siten, että ne vastaavat mahdollisimman hyvin eri menoerien arvioitua suhdetta. Tällä perusteella määräytyvät yksittäisten kuntien valtionosuuksien laskennassa tarvittavat euromääräiset laskennalliset kustannukset ja muut määräytymisperusteet. Valtionosuuden määräytymisperusteet vahvistetaan vuosittain sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroista annettavassa asetuksessa (jäljempänä *voimavara-asetus*).

Sosiaali- ja terveydenhuollossa ikäryhmät ovat 0—6-vuotiaat, 7—64-vuotiaat, 65—74-vuotiaat, 75—84-vuotiaat ja 85 vuotta täyttäneet.

Sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset määräytyvät kertomalla ikäryhmittäiset laskennalliset kustannukset asianomaiseen ikäryhmään kuuluvien lukumäärällä sekä kertomalla 0—6-vuotiaiden laskennalliset kustannukset lisäksi päivähoitokertoimella ja laskemalla saadut ikäryhmittäiset euromäärät yhteen. Laskennan perusteena olevat väestötiedot hankitaan ikäryhmittäin jaoteltuna Tilastokeskuksesta, joka on muodostanut tilastot Väestörekisterikeskuksen väestörekisterin tiedoista. Tiedot kuvaavat sen väestön määrää, joka vuoden vaihtuessa siirtyy seuraavalla vuodelle.

Työttömyyden vaikutus kustannuksiin lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty laskennallinen kustannus kunnan asukasluvulla ja työttömyyskertoimella sekä kertomalla erikseen kunnan työttömien lukumäärällä työtöntä kohden määritelty laskennallinen kustannus.

Lastensuojelun tarpeen perusteella määräytyvät kustannukset lasketaan kertomalla kunnan asukasta kohden määritelty laskennallinen kustannus kunnan asukasluvulla ja lastensuojelukertoimella.

Vammaisten henkilöiden lukumäärän vaikutus kustannuksiin määräytyy kertomalla

kunnan asukasta kohden määritelty laskennallinen kustannus kunnan asukasluvulla ja vammaiskertoimella.

Sosiaalihuollon laskennallisten kustannusten kokonaismäärä määräytyy ikärakenteen, työttömyyden, vammaisuuden ja lastensuojelun perusteella määriteltyjen rahamäärien summana.

Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset määräytyvät kertomalla ikäryhmittäiset laskennalliset kustannukset asianomaiseen ikäryhmään kuuluvien lukumäärällä. Sairastavuuden perusteella määräytyvät kustannukset lasketaan kertomalla erikseen asukasta kohden määritelty euromäärä kunnan asukasluvulla ja sairastavuuskertoimella. Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset määräytyvät ikäryhmittäisten ja sairastavuuden perusteella määriteltyjen kustannusten summana.

Valtionosuuden perusteena olevat kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset määräytyvät laskemalla yhteen sosiaalihuollon ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset. Jos kunnalle on vahvistettu syrjäisyyskerroin, kerrotaan summa lisäksi syrjäisyyskertoimella.

Vuonna 2009 sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset olivat arviolta 16 090 miljoonaa euroa. Ikäryhmittäiset laskennalliset kustannukset olivat seuraavat:

Ikäryhmät	sosiaalihuolto €	terveydenhuolto €
0—6-vuotiaat	6 082,40	749,19
7—64-vuotiaat	280,36	854,85
65—74-vuotiaat	824,65	2 018,90
75—84-vuotiaat	4 984,03	3 894,19
85 vuotta täyttäneet	13 865,60	6 759,33

Työttömyyskerroin

Työttömyyden vaikutus kustannuksiin lasketaan kertomalla asukasta kohti määritelty laskennallinen kustannus kunnan asukasluvulla ja työttömyyskertoimella (STVOL 13 §). Työttömyysasteen mukaan määräytyvä kerroin määräytyy suhteuttamalla kunnan työttömyysprosentti koko maan työttömyysprosenttiin. Kerrointa laskettaessa käytetään kaksi vuotta ennen toimintavuotta alkavan vuoden keskimääräistä työttömyysprosenttia.

Työttömyystietoina käytetään työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston tietoja. Tiedosto sisältää kunnittain työvoiman ja työttömien työnhakijoiden määrän. Kunnan työttömien määränä käytetään tilastossa olevaa kunnan keskimääräistä työttömien määrää.

Työttömyysasteen lisäksi myös työttömien absoluuttinen lukumäärä otetaan huomioon laskennallisia kustannuksia laskettaessa. Se otetaan huomioon kertomalla työtöntä kohden erikseen määritelty laskennallinen kustannus kunnassa asuvien työttömien lukumäärällä.

Sairastavuuskerroin

Sairastavuuden perusteella määräytyvät kustannukset lasketaan kertomalla erikseen asukasta kohden määritelty euromäärä kunnan asukasluvulla ja sairastavuuskertoimella (STVOL 14 §). Sairastavuuskerroin lasketaan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien alle 55-vuotiaiden ikä- ja sukupuolivakioidun lukumäärän perusteella. Jos kunnan alle 55-vuotiaiden ikä- ja sukupuolivakioitu työkyvyttömyyseläkeläisten määrä suhteessa 16—54-vuotiaisiin asukkaisiin on sama kuin koko maassa, kerroin on yksi. Jos kunnassa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien ja 16—54-vuotiaiden lukumäärän suhde ylittää koko maan keskiarvon, korotetaan kerrointa, ja jos suhde alittaa koko maan keskiarvon, alennetaan kerrointa siten, että kerroin vastaa kunnan ja koko maan eroa. Kerrointa määriteltäessä käytetään neljä vuotta ennen toimintavuotta alkavan kolmivuotisjakson työkyvyttömyystietoja. Tiedot työkyvyttömyyseläkeläisten määrästä määräytyvät Eläketurvakeskuksen tilastoista. Suhdeluvun laskemista varten tarvittava ikä- ja sukupuoliryhmittäi-

nen väestötieto määräytyvät Tilastokeskuksen väestötilastoista.

Päivähoitokerroin

Sosiaalihuollon palvelutarpeeseen ja kustannuksiin vaikuttaa merkittävästi lasten päivähoitopalvelujen tarve. Tästä syystä 0—6-vuotiaiden sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset kerrotaan päivähoitokertoimella (STVOL 15 §).

Päivähoitokerroin lasketaan jakamalla palvelu- ja jalostusaloilla toimivien kunnan työllisen työvoiman osamäärä koko maan vastaavalla osamäärällä. Tiedot elinkeinorakenteesta määräytyvät Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastosta. Kerrointa määriteltäessä käytetään kolme vuotta ennen toimintavuoden alkua alkavan vuoden työssäkäyntitietoja.

Vammaisuuskerroin

Kunnassa asuvien vaikeavammaisten henkilöiden palveluista kunnalle aiheutuvat sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset otetaan huomioon kertomalla kunnan asukasluku vammaiskertoimella ja laskennallisella kustannuksella. Vammaiskerroin (STVOL 15 a §) lasketaan jakamalla kunnan vaikeasti vammaisten henkilöiden suhteellinen osuus koko maan vastaavalla osuudella. Vammaiskerroin on laskettu jakamalla kunnassa kansaneläkelain (347/1956) mukaista eläkkeensaajan hoitotukea saavien, lapsen hoitotuesta annetun lain (444/1969) mukaista hoitotukea saavien sekä vammaistukilain (124/1988) mukaista vammaistukea saavien sekä vammaisuuden perusteella laitoshoidossa olevien yhteismäärä kunnan asukasluvulla, sekä jakamalla saatu osamäärä koko maan vastaavalla osamäärällä. Eläkkeensaajan hoitotukea ja vammaistukea saavien henkilöiden määrää laskettaessa ei oteta huomioon ruokavaliokorvausta saaneita henkilöitä.

Vuoden 1956 kansaneläkelaki on kumottu vuoden 2008 huhtikuun alusta voimaan tulleella uudella kansaneläkelailla (568/2007). Samalla tuli voimaan uusi vammaisetuuksista annettu laki (570/2007), jossa edellä mainitut eläkkeensaajan hoitotuki, lapsen hoitotuki ja vammaistuki on korvattu eläkettä saavan hoitotuella, alle 16-vuotiaan vammaistuella ja 16 vuotta täyttäneen vammaistuella. Siirtymäsäännösten mukaan jotkin etuudet maksetaan jatkossakin vanhojen säännösten mukaisina.

Tarvittavat tiedot edellä tarkoitettujen etuuksien saajista perustuvat Kansaneläkelaitokselta saatuihin tietoihin. Tiedot vammaisuuden perusteella laitoshoidossa olevista perustuu Tilastokeskuksen kuntien talous- ja toimintatilastoihin. Kerrointa määriteltäessä käytetään kaksi vuotta ennen varainhoitovuotta alkavan vuoden tietoja.

Määräytymisperusteiden lähtökohtana on, että kertoimessa otetaan huomioon ainoastaan tavanomaista suuremmat vammaisuudesta kunnille aiheutuvat kustannukset. Näin voidaan paremmin ottaa huomioon niiden pienten kuntien erityistilanne, joissa vammaisten henkilöiden palveluiden kustannuksilla on erityisen suuria vaikutuksia. Myös vammaispalvelulaissa on subjektiivisina oikeuksina turvattu erikseen säädetyt vaikeavammaisten henkilöiden palvelut, joista käytännössä aiheutuvat myös suurimmat kustannukset. Edellä mainituin perustein valtionosuuskerroin on rajoitettu niihin vaikeavammaisiin henkilöihin, joiden mahdollisuudet opiskella tai sijoittua työelämään ovat erittäin rajalliset ja edellyttävät mittavia tukitoimia.

Lastensuojelukerroin

Lastensuojelukerroin kuvaa lastensuojelun tarvetta kunnassa. Kerroin lasketaan jakamalla kunnan huostaan otettujen lasten suhteellinen osuus koko maan vastaavalla osuudella. Kerrointa laskettaessa kunnan huostaanottojen määränä on kaksi, jos huostaanottoja on ollut enintään neljä. Näin sen vuoksi, että lastensuojelutilastoista on saatavissa huostaanottojen lukumäärää koskevat tiedot yksityisyyden suojan vuoksi vain silloin, kun kunnassa olisi huostaanottoja vähintään viisi vuodessa.

Lastensuojelukertoimen pohjana ovat Terveyden ja hyvinvoinnin liiton lastensuojelutilastosta tiedot kunnassa tehtyjen, lastensuojelulain (417/2007) mukaisten lasten huostaanottojen määrästä. Kerrointa määriteltäessä käytetään kaksi vuotta ennen varainhoitovuotta alkavan vuoden huostaanottotietoja.

Syrjäisyyskerroin

Syrjäisyyskerroin määritellään vuosittain annettavassa valtioneuvoston asetuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden laskennassa käytettävistä syrjäisyyskertoimista. Kerroin määräytyy kuntien valtionosuudesta annetun asetuksen 3 §:n syrjäisyyslukuja vastaavasti. Kertoimet ovat kunnan syrjäisyydestä riippuen 1,05, 1,08, 1,10 tai 1,17.

Kunnan syrjäisyyskerroin on 1,05, jos kunnan kuntien valtionosuuslain 10 §:ssä tarkoitettu paikallisen ja seudullisen väestöpohjan perusteella määräytyvä syrjäisyysluku on 0,50—0,99. Kuntien, joiden syrjäisyysluku on 1,00—1,49, kerroin on 1,08. Jos kunnan syrjäisyysluku on 1,50 tai suurempi, kunnan syrjäisyyskerroin on 1,17. Jos saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun saaristokunnan asukkaista vähintään puolet asui toimintavuotta edeltävän vuoden alussa ilman kiinteää tieyhteyttä mantereeseen, on tällaisen kunnan syrjäisyyskerroin 1,10. Jos kunta olisi oikeutettu myös muuhun syrjäisyyskertoimeen, kunnan syrjäisyyskerroin määritellään sen mukaan, kumpi niistä on kunnalle edullisempi.

Valtioneuvoston asetuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden laskennassa käytettävistä syrjäisyyskertoimista on määrätty ne kunnat, joilla on syrjäisyyskerroin ja kunkin kunnan kertoimen suuruus STVOL 16 §:n perusteella.

Kunnan omarahoitusosuus ja valtionosuus

Käyttökustannusten valtionosuus on kunnalle määriteltyjen laskennallisten kustannusten ja kunnan omarahoitusosuuden erotus (STVOL 12 §). Kunnan itse rahoitettava osuus määräytyy kertomalla kunnan asukasluku kuntien omarahoitusosuudella (STVOL 17 §). Omarahoitusosuus on yhtä suuri kaikilla kunnilla asukasta kohti. Tällä pyritään turvaamaan sitä, että rahoitusjärjestelmä edistää osaltaan kuntien yhtäläisiä mahdollisuuksia järjestää ja rahoittaa palvelut. Asukaskohtainen omarahoitusosuus määräytyy laskemalla kaikkien kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset yhteen ja vähentämällä tästä STVOL 18 §:ssä säädetyn prosenttiluvun mukaan määräytyvä valtionosuus. Asukaskohtainen omarahoitusosuus määrätään vuosittain voimavaraasetuksessa.

Edellä mainittua kiinteää kustannustenjakoa ilmentävän STVOL 18 §:n nojalla kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset jakautuvat kuntien ja valtion kesken siten, että valtion osuus käyttökustannuksista on 34,64 prosenttia vuonna 2009 ja kuntien osuus vastaavasti 65,36 prosenttia.

Perustoimeentulotuen valtionosuus

Edellä kuvastusta laskennallisesta järjestelmästä poikkeavasti, aiemmin laskennalliseen valtionosuuteen kuuluneen perustoimeentulotuen osalta on muodostettu erillinen korvamerkitty valtionosuus. Muutos tapahtui niin sanottuun työmarkkinatukiuudistukseen liittyen.

Perustoimeentulotuen valtionosuuden maksamisesta säädetään toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 5 a—5 d §:ssä. Perustoimeentulotuen valtionosuuden suuruus on 50 prosenttia kunnan tosiasiassa maksamasta perustoimeentulotuen määrästä. Perustoimeentulotuen valtionosuutta koskevissa asioissa valtionapuviranomaisena toimii lääninhallitus.

Lääninhallituksen on vahvistettava kunnille kunakin varainhoitovuotena suoritettavien ennakkojen määrä hakemuksetta. Ennakon suuruus määräytyy kaksi vuotta ennen varainhoitovuotta alkaneena vuonna toteutuneiden perustoimeentulotuen kustannusten perusteella. Toimeentulotuesta annetussa laissa on lisäksi säädetty maksettujen ennakoiden tarkistamista sekä lopullisen valtionosuuden vahvistamista koskevasta menettelystä.

Kehittämishankkeiden valtionavustukset

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia muutettiin vuoden 2003 alusta lukien siten, että aiemmin kuntien rakentamishankkeisiin ja laitehankintoihin suunnattuja perustamishank-

keiden määrärahoja siirrettiin kuntien ja kuntayhtymien toiminnallisten kehittämishankkeiden valtionavustuksiin. Kehittämishankkeiden valtionavustuksia koskenut STVOL 3 a luku kumottiin lailla 140/2008, kun säädettiin uudesta, sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisohjelmaa toteuttavien hankkeiden valtionavustuksesta.

Valtioneuvosto vahvistaa STVOL 5 §:n mukaan joka neljäs vuosi hallituksen valtiontaloutta koskevien päätösten kanssa yhteensopivan sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman. Kehittämisohjelmasta käytetään nykyisin lyhennettä *KASTE*. Kehittämisohjelmassa määritellään koko ohjelmakauden kattavat keskeisimmät sosiaali- ja terveyspoliittiset tavoitteet, kehittämistoiminnan ja valvonnan painopisteet sekä niiden toteuttamista tukevat keskeiset uudistus- ja lainsäädäntöhankkeet, ohjeet ja suositukset. Ensimmäinen STVOL 5 §:n mukainen kehittämisohjelma on vahvistettu vuosille 2008—2011.

Kansallista kehittämisohjelmaa voidaan tarkistaa vuosittain ohjelman tavoitteiden toteuttamista tukevien toimenpiteiden osalta, muutoin kansallista kehittämisohjelmaa voidaan muuttaa erityisestä syystä.

Kansallisessa kehittämisohjelmassa voidaan asettaa myös sellaisia valtion sosiaali- ja terveydenhuollon keskus- ja aluehallintoon kohdistuvia ohjelman toteuttamista koskevia keskeisimpiä tavoitteita ja toimenpidesuosituksia, jotka ovat perusteltuja kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tarkoituksenmukaisen toteuttamisen kannalta.

Kunnille ja kuntayhtymille voidaan myöntää valtionavustuksia KASTE -ohjelmaa toteuttaviin kehittämishankkeisiin. Kehittämishankkeiden valtionavustuksista säädetään STVOL 5 b §:ssä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valtionavustuksista annetussa asetuksessa (287/2008).

Perustamishankkeiden valtionavustus

Perustamishankkeiden valtionavustusta säädetään STVOL 4 luvussa. Kunnalle ja kuntayhtymälle voidaan suorittaa valtionavustusta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi tarpeellisiin perustamishankkeisiin, jos hanke on välttämätön kunnan tai kuntayhtymän sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi tai edellä tarkoitetun KASTE-ohjelman toteuttamiseksi. Perustamishankkeella tarkoitetaan toiminnallisen kokonaisuuden muodostavaa tilojen rakentamista, hankintaa ja peruskorjausta tai muuta omaisuuden hankintaa edellyttäen, että arvioidut kustannukset ovat vähintään voimavara-asetuksessa vahvistetun euromäärän suuruiset. Lain mukaan arvioitujen kustannuksien vähimmäismäärä on pääsääntöisesti 300 000 euroa.

Vuodesta 2005 lukien erillisestä perustamishankkeiden valtionavustuksesta on käytännössä luovuttu. Vuoden 2009 lisätalousarviossa osoitettiin 9 miljoonan euron määräraha vanhainkotien ja päiväkotien peruskorjaushankkeisiin osana elvytystoimenpiteitä.

Sosiaali- ja terveydenhoidon valtionosuusjärjestelmän hallinto, tiedonkeruu ja tietojen tarkastus

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vuosittain valtionosuuden määräytymisperusteet voimavara-asetuksella. Voimavara-asetuksella määritellään kuhunkin ikäryhmään kuuluvan laskennalliset kustannukset sekä työtöntä, vammaista, lastensuojelutapausta kohden määräytyvät laskennalliset kustannukset. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa kunkin kunnan laskennalliset kustannukset ja myöntää valtionosuuden.

Valtionosuuden laskennassa käytettävien kertoimien perusteina olevia tietoja tuottavat monet tahot. Työttömyyskerroin perustuu työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystietoihin. Sairastavuuskertoimen perusteena ovat Eläketurvakeskuksen tiedot työkyvyttömyyseläkeläisistä. Päivähoitokertoimen perusteena ovat Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastot. Vammaiskerroin perustuu Kansaneläkelaitoksen sekä Tilastokeskuksen tietoihin ja lastensuojelukertoimen perusteena olevat tiedot kerää Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Ikäryhmittäiset väestötiedot toimittaa Tilastokeskus Väestörekisterikeskuksen tietojen perusteella.

2.5 Opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannusten valtionosuus

Yleistä

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmästä säädetään opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta annetussa laissa, (jäljempänä *rahoituslaki*) ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa asetuksessa (806/1998), (jäljempänä *rahoitusasetus*).

Rahoituslaissa säädetään rahoituksesta seuraavien lakien mukaiseen toimintaan:

1) perusopetuslaki (628/1998);
2) lukiolaki (629/1998);
3) ammatillisesta koulutuksesta annettu laki (630/1998);
4) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu laki (631/1998);
5) ammattikorkeakoululaki (351/2003);
6) ammatillisesta opettajankoulutuksesta annettu laki (356/2003);
7) taiteen perusopetuksesta annettu laki (633/1998);
8) kirjastolaki (904/1998);
9) kuntien kulttuuritoiminnasta annettu laki (728/1992);
10) nuorisolaki (72/2006);
11) liikuntalaki (984/1979);
12) museolaki (729/1992); sekä
13) teatteri- ja orkesterilaki (730/1992).

Rahoituslaissa säädetään käyttökustannuksiin ja perustamishankkeisiin myönnettävästä valtionosuudesta, harkinnanvaraisesta valtionavustuksesta ja muusta rahoituksesta. Laissa säädetään sekä kuntien valtionosuudesta että yksityisille koulutuksen tai toiminnan järjestäjille maksettavasta valtion rahoituksesta. Valtion järjestämä koulutus rahoitetaan valtion talousarviossa osoitetulla määrärahalla.

Valtionosuuden myöntäminen ja määrä perustuvat lakiin. Opetustoimen rahoitusjärjestelmässä koulutus- ja toimintamuodon rahoituksen laskentaperusteissa otetaan huomioon eri palveluiden tarve sekä olosuhde- ja kustannustekijät. Tästä syystä laskentaperusteet ovat erilaiset eri koulutus- ja toimintamuodoissa.

Opetus- ja kulttuuritoimessa rahoitus, kuntien osalta valtionosuus, maksetaan suoraan koulutuksen tai toiminnan järjestäjälle (jäljempänä *ylläpitäjämalli*). Rahoitusta maksetaan siten kuntien lisäksi kuntayhtymille sekä yksityisille yhteisöille ja säätiöille. Valtion lisäksi rahoitukseen osallistuvat eräin rajoituksin kaikki kunnat samansuuruisella asukaskohtaisella rahoitusosuudella. Ylläpitäjämallissa ei ole ollut tarvetta erillisiin kotikuntien maksuosuuksiin.

Opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannusten rahoituksen määräytymisperusteet

Käyttökustannusten rahoituksen perusteena perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa, ammatillisessa peruskoulutuksessa, ammattikorkeakouluissa, opetustuntikohtaisessa taiteen perusopetuksessa, yleisissä kirjastoissa sekä teattereissa, orkestereissa ja museoissa ovat joka neljäs vuosi kunkin koulutus- ja toimintamuodon valtakunnallisten toteutuneiden käyttökustannusten pohjalta suoritetta kohti laskettava ja määrättävä yksikköhinta. Nämä kustannukset ovat valtionosuuden laskemisen perusteena neljän vuoden ajan. Kustannusten pohjalta laskettaviin yksikköhintoihin tehdään vuosittain kustannustason ja toiminnan laadun ja laajuuden edellyttämät muutokset. Laissa on määritelty, mitä kustannuksia ei oteta huomioon käyttökustannuksia laskettaessa.

Valtioneuvosto vahvistaa vuosittain syyskuun loppuun mennessä seuraavaa vuotta varten valtion rahoituksen perusteena käytettävät perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen, ammattikorkeakoulujen, opetustuntikohtaisen taiteen perusopetuksen, kansalaisopistojen sekä kirjastojen arvonlisäverottomat keskimääräiset yksikköhinnat.

Opetusministeriö määrää kunkin koulutus- ja toimintamuodon yksikköhinnat vuosittain etukäteen varainhoitovuotta varten. Kuntien ja kuntayhtymien yksikköhinnat määrätään arvonlisäverottomina, mutta yksityisten koulutuksen järjestäjien yksikköhintoja korotetaan siten, että korotus vastaa yksityisen koulutuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityisille koulutuksen järjestäjille aiheutuneista arvonlisäverottomista kustannuksista mainitussa koulutusmuodossa.

Käyttökustannuksien rahoitus määräytyy laissa säädettyjen perusteiden mukaisesti kunkin koulutus- ja toimintamuodon rahoituksen perusteena olevien suoritteiden ja suoritetta kohti määrättyjen laskennallisten yksikköhintojen tulosta (*valtionosuusperuste*).

Perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa, ammatillisessa peruskoulutuksessa ja ammattikorkeakoulussa rahoitus määräytyy oppilas- ja opiskelijamäärien sekä oppilasta tai opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen perusteella.

Ammatillisessa lisäkoulutuksessa rahoitus määräytyy koulutuksen järjestäjälle valtionrahoituksen laskemisen perusteeksi vahvistettujen opiskelijatyövuosien, opetustuntien tai opintoviikkojen määrän sekä opiskelijatyövuotta, opetustuntia tai opintoviikkoa kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella sekä ammatillisena lisäkoulutuksena järjestettävässä oppisopimuskoulutuksessa opiskelijamäärän ja opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

Taiteen perusopetuksessa rahoitus määräytyy asukasmäärän tai koulutuksen järjestäjälle valtionrahoituksen perusteeksi vahvistetun opetustuntimäärän ja asukasta tai opetustuntia kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella ja perusopetuslain mukaisessa koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnassa toiminnan järjestäjälle valtionrahoituksen perusteeksi vahvistetun ohjaustuntien määrän ja ohjaustuntia kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

Kunnan yleisessä kirjastossa ja kulttuuritoiminnassa rahoitus määräytyy kunnan asukasmäärän ja asukasta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella sekä museossa, teatterissa ja orkesterissa laitokselle vahvistetun laskennallisen henkilötyövuosien määrän ja laskennallista henkilötyövuotta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen, oppilaitosmuotoisen ja oppisopimuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen, ammattikorkeakoulujen, asukaskohtaista valtionosuutta saavan taiteen perusopetuksen, kirjaston ja kunnan kulttuuritoiminnan rahoitukseen kuuluu myös kuntien asukaskohtainen rahoitusosuus, jonka kautta kunnat osallistuvat yksikköhintojen ja opiskelija- tai muun suoritemäärän perusteella laskettuihin opetustoimen laskennallisiin kustannuksiin.

Kunnan rahoitusosuus asukasta kohden lasketaan erikseen opetustointa ja kirjastoa sekä erikseen kulttuuritoimintaa ja asukaskohtaista valtionosuutta saavaa taiteen perusopetusta varten. Kunnan rahoitusosuus opetus- ja kirjastotointa varten saadaan laskemalla yhteen kuntien, kuntayhtymien, yksityisten koulutuksen järjestäjien ja valtion järjestämän perusopetuksen, lukiokoulutuksen, oppilaitosmuotoisen ja oppisopimuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen, ammattikorkeakoulujen, kirjaston valtionosuusperusteita vastaavat euromäärät. Saatu euromäärä jaetaan maan asukasmäärällä ja kerrotaan kunnan asukasmäärällä. Tästä määrästä kunnan rahoitusosuus on 58,11 prosenttia vuosina 2008—2011. Kunnan rahoitusosuutta määrättäessä ei oteta huomioon perusopetukseen valmistavaa opetusta saavia oppilaita, Suomessa vailla kotikuntaa olevia muuta kuin perusopetusta saavia opiskelijoita tai joilla on kotikunta Ahvenanmaalla, ulkomailla opetuksessa olevia oppilaita ja opiskelijoita eikä ammatillisessa opettajankoulutuksessa olevia opiskelijoita ja tästä koulutuksesta aiheutuvia kustannuksia.

Vuosina 2008—2011 kunnan rahoitusosuus kulttuuritoiminnan ja taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin on 70,30 prosenttia euromäärästä, joka lasketaan jakamalla kaikkien kuntien yhteenlasketut asukaskohtaisen taiteen perusopetuksen ja kunnan kulttuuritoiminnan valtionosuuksien perusteet maan asukasmäärällä ja kertomalla saatu euromäärä kunnan asukasmäärällä.

Kunnan valtionosuus määrätään siten, että kunnalle lasketusta valtionosuuden perusteesta vähennetään kunnan asukaskohtainen rahoitusosuus. Kuntayhtymä ja yksityinen koulutuksen ja toiminnan järjestäjä saavat valtiolta rahoituksena valtionosuuden perusteen kokonaisuudessaan. Valtionosuuksien maksatuksessa otetaan lisäksi huomioon valtiovarainministeriön hallinnoimat kuntien valtionosuuksiin vaikuttavat verotuloihin perustuvat tasaukset. Valtionosuuden saaja päättää valtionosuuden käytöstä.

Esi- ja perusopetus

Valtion vuoden 2009 talousarviossa esi- ja perusopetuksen laskennallisten käyttökustannusten on arvioitu olevan noin 3 870 miljoonaa euroa ja käyttökustannuksiin myönnettäviin valtionosuuksiin on varattu noin 1 620 miljoonaa euroa.

Perusopetuksen käyttökustannuksia varten myönnettävä rahoitus määräytyy oppilasmäärän ja oppilasta kohden rahoituslain nojalla määrätyn yksikköhinnan perusteella. Kullekin kunnalle määrätään oma yksikköhintansa.

Yksikköhintoja porrastetaan asukastiheyden (alle 40 asukasta km^2), kaksikielisyyden ja saaristoisuuden perusteella sekä oppilaskohtaisesti 7—9-luokilla olevien, perusopetuslain 17 §:n 2 momentissa tarkoitettua erityisopetusta saavien, ruotsinkieliseen opetukseen osallistuvien ja vieraskielisten oppilaiden lukumäärän perusteella. Lisäksi harvimmin asuttujen kuntien ja saaristokuntien yksikköhintoja porrastetaan 1—6 vuosiluokkien oppilaiden osalta alle 80 oppilaan kouluissa sekä 7—9 vuosiluokkien osalta alle 180 samankieliselle oppilaalle järjestettävän opetuksen perusteella. Edellä mainittujen perusteiden mukaan lasketut yksikköhinnat tasataan keskimääräisen yksikköhinnan mukaiseksi erillisellä tasauskertoimella. Mainituille yksikköhinnan osatekijöille säädetään rahoitusasetuksessa kertoimet.

Vuonna 2009 perusopetuksen keskimääräinen oppilaskohtainen yksikköhinta on 6 503,77 euroa. Rahoitusasetuksen 1 §:n mukaan kunnan perusopetuksen yksikköhinnan perusosa saadaan kertomalla perusopetuksen keskimääräinen yksikköhinta luvulla 0,77.

Asukastiheyden perusteella perusopetuksen yksikköhinnan perusosaa korotetaan kunnissa, joiden asukastiheys on alle 40 asukasta/km^2 luvulla, joka saadaan kertomalla keskimääräisen yksikköhinnan ja luvun 0,1 tulo asukastiheyden korotustekijällä. Asukastiheyden korotustekijä saadaan luvun 40 luonnollisen logaritmin ja kunnan asukastiheyden luonnollisen logaritmin erotuksena.

Yksikköhinnan perusosaa korotetaan kunnissa, joiden asukastiheys on alle kolme sekä saaristokunnissa luvulla, joka saadaan, kun luvulla 0,003 kerrotaan keskimääräisen yksikköhinnan ja kunnan oppilasta kohden lasketun kouluverkkotunnuksen tulo. Jos kunnan asukastiheys on muussa kuin saaristokunnassa on yli kolme, mutta alle neljä, edellä saatu tulo kerrotaan luvulla, joka saadaan kun luvusta neljä vähennetään kunnan asukastiheys.

Kouluverkkotunnuksen oppilaskohtainen luku on:

1) alle 80 oppilaan kouluissa 1—6 vuosiluokilla opetusta ja esiopetusta (11-vuotinen oppivelvollisuus) saavan oppilaan osalta luku, joka saadaan, kun luvun 80 ja koulun oppilaiden kokonaismäärä kerrotaan luvulla 1,2;

2) kunnassa ja kuntayhtymässä, joka järjestää samankielistä opetusta alle 180:lle 7—9 vuosiluokkien oppilaalle, mainittua opetusta saavan oppilaan osalta luku, joka saadaan, kun luvun 180 ja mainittujen oppilaiden määrän erotus kerrotaan luvulla 0,6. Korotus voi olla enintään 60. Oppilasmäärä sisältää perusopetuslain 5 §:n mukaiset lisäopetuksen oppilaat; ja

3) muiden kuin 1 ja 2 kohdissa mainittujen oppilaiden osalta luku on 0.

Perusopetuslain mukaista erityisopetusta saavat erityisoppilaat eivät sisälly kouluverkkotunnuksen oppilaskohtaisen luvun laskentaan.

Kaksikielisessä kunnassa yksikköhinnan perusosaa korotetaan kaksikielisyyden perusteella luvulla, joka saadaan kertomalla keskimääräinen yksikköhinta luvulla 0,04.

Jos kunnan väestöstä vähintään puolet asuu ilman kiinteää tieyhteyttä mantereeseen, yksikköhinnan perusosaa korotetaan saaristoisuuden perusteella luvulla, joka saadaan kertomalla keskimääräinen yksikköhinta luvulla 0,25. Muussa saaristokunnassa yksikköhinnan perusosaa korotetaan luvulla, joka saadaan kertomalla keskimääräinen yksikköhinta luvulla 0,06.

Lisäksi yksikköhinnan perusosaa korotetaan oppilaskohtaisesti luvulla, joka saadaan laskemalla yhteen alla mainittujen kohtien euromäärät ja jakamalla saatu luku kokonaisoppilasmäärällä seuraavasti:

1) kertomalla luvun 0,3 ja keskimääräisen yksikköhinnan tulo vuosiluokkien 7—9 ja lisäopetuksen oppilaiden määrällä;

2) kertomalla luvun 4,0 ja keskimääräisen yksikköhinnan tulo vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden määrällä (11-vuotinen oppivelvollisuus);

3) kertomalla luvun 2,5 ja keskimääräisen yksikköhinnan tulo muiden vammaisoppilaiden määrällä (11-vuotinen oppivelvollisuus);

4) kertomalla luvun 0,5 ja keskimääräisen yksikköhinnan tulo muiden erityisoppilaiden määrällä;

5) kertomalla luvun 0,12 ja keskimääräisen yksikköhinnan tulo ruotsinkieliseen opetukseen osallistuvien oppilaiden määrällä; sekä

6) kertomalla luvun 0,2 ja keskimääräisen yksikköhinnan tulo vieraskielisten oppilaiden lukumäärällä (äidinkieli muu kuin suomi, ruotsi tai saame).

Opetusministeriö voi lisäksi harkinnanvaraisesti korottaa perusopetuksen järjestäjän yksikköhintaa. Harkinnanvarainen korotus tulee kysymykseen lähinnä silloin, kun opetuksen järjestäjän kustannukset hyväksyttävästä syystä, kuten erityisen koulutustehtävän tai poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi, ovat merkittävästi opetuksen järjestäjän yksikköhintaa korkeammat.

Perusopetusta sisäoppilaitosmuotoisesti järjestettäessä yksikköhintaa korotetaan sisäoppilaitokseen kuuluvan majoituksen ja ruokailun osalta euromäärällä, joka on 26 prosenttia ammatillisen koulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta.

Yksikköhintaa laskettaessa oppilasmääränä käytetään varainhoitovuotta edeltävän syksyn oppilasmäärää, joka sisältää myös alle 18-vuotiaat perusopetuksen oppilaat ja perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetut pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevat esiopetusoppilaat sekä perusopetuslain 5 §:n mukaiset lisäopetuksen oppilaat.

Jos perusopetuksen koko oppimäärää suorittava oppilas on täyttänyt 18 vuotta, yksikköhinta on 60 prosenttia koulutuksen järjestäjälle oppilasta kohden määrätystä yksikköhinnasta tai sen kunnan yksikköhinnasta, jossa opetusta pääasiassa järjestetään. Alempi yksikköhinta perustuu siihen, että aikuisopiskelijoilla suoritettavien opintojen määrä on pienempi kuin oppivelvollisilla. Jos opetuksen järjestäjälle ei ole määrätty perusopetuksen yksikköhintaa, yksikköhinta on 60 prosenttia sen kunnan yksikköhinnasta, jossa opetus pääasiassa järjestetään. Myös tätä yksikköhintaa voidaan korottaa harkinnanvaraisesti. Jos koulutuksen järjestäjän erityisenä tehtävänä on järjestää koulutusta sisäoppilaitoksessa, sovelletaan 18 vuotta täyttäneisiin samaa yksikköhintaa kuin muihin sisäoppilaitoksessa perusopetusta saaviin oppilaisiin.

Yksikköhinnat määrätään siten, että euromäärät, jotka saadaan kertomalla yksikköhinnat perusopetusta saavien oppilaiden määrillä, yhteenlaskettuina vastaavat laskennallisia valtakunnallisia kokonaiskustannuksia.

Yksityisen perusopetuksen järjestäjän yksikköhinta on sen kunnan yksikköhinta, jossa opetus pääasiassa järjestetään tai 90 prosenttia kunnan hinnasta, jos perusopetuksen järjestäjä ei ole ennen 31 päivänä heinäkuuta 1998 ylläpitänyt perusopetusta tai sitä vastaavaa opetusta antavaa oppilaitosta. Jos yksityisen perusopetuksen järjestäjän erityiseksi koulutustehtäväksi on perusopetuslain 7 §:n 3 momentin nojalla määrätty järjestää opetusta pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille, korotetaan koulutuksen järjestäjän yksikköhintaa tätä opetusta saavien oppilaiden osalta. Yksityisen perusopetuksen järjestäjän yksikköhintaa korotetaan lisäksi arvonlisäveron osuudella, joka on 3,53 prosenttia vuonna 2009.

Maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaiden osalta yksikköhinta on asianomaiselle opetuksen järjestäjälle oppilasta kohden määrätty yksikköhinta kaksinkertaisena.

Ulkomailla järjestettävän opetuksen yksikköhinnaksi määrätään joko perusopetuksen keskimääräinen yksikköhinta tai mainittu yksikköhinta korotettuna tai alennettuna enintään 20 prosentilla.

Sairaalan sijaintikunta on perusopetuslain 4 §:n 3 momentin mukaan velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se hänen terveytensä ja muut olosuhteet huomioon ottaen on mahdollista. Rahoituslain 50 § sisältää säännökset sairaalassa ja koulukodissa sekä lastensuojelulain nojalla sijoitetun perusopetusta saavan oppilaan kotikunnan maksuosuudesta. Pykälän mukaan oppilaan kotikuntalaissa tarkoitetun kotikunnan maksuosuus oppilaasta sairaalan sijaintikunnalle

lasketaan kertomalla hoitopäivien määrä sairaalan sijaintikunnalle opetuksesta hoitopäivää kohden aiheutuvilla keskimääräisillä todellisilla vuosikustannuksilla. Maksuosuudesta vähennetään mainitusta oppilaasta sairaalan sijaintikunnalle lasketun valtionosuuden perusteen mukainen osuus. Koulukodissa perusopetusta saavan oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan koulukotiopetuksen järjestäjälle maksuosuuden, joka lasketaan kertomalla niiden työpäivien määrä, joina oppilaalle on annettu opetusta, opetuksen järjestäjälle opetuksesta koulun työpäivää kohden aiheutuvilla keskimääräisillä todellisilla vuosikustannuksilla. Järjestettäessä perusopetusta koulukodissa yksikköhintaan lisätään 1,5 kertaa perusopetuksen yksikköhinta.

Esiopetusta varten myönnetään rahoitusta oppilaskohtaisesti siten, että valtionosuuden perusteena oleva yksikköhinta on 91 prosenttia asianomaisen opetuksen järjestäjän perusopetuksen yksikköhinnasta niille esiopetusoppilaille, joiden oppivelvollisuus on 9 vuotta. Yksikköhinta perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetun pidennetyn (11 vuotta) oppivelvollisuuden piirissä olevien, esiopetusta saavien oppilaiden osalta, on opetuksen järjestäjän perusopetuksen yksikköhinta.

Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen järjestäminen perustuu lukiolain 3 ja 4 §:n mukaisesti myönnettyyn järjestämislupaan. Vuonna 2009 lukioiden määrä on 282. Valtion vuoden 2009 talousarviossa lukiokoulutuksen laskennallisten käyttökustannusten on arvioitu olevan noin 654 miljoonaa euroa ja käyttökustannuksiin myönnettäviin valtionosuuksiin on varattu noin 274 miljoonaa euroa.

Lukiokoulutuksen yksikköhintojen laskemisesta säädetään rahoituslain 18 §:ssä. Lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta vuonna 2009 on 5 886,49 euroa opiskelijaa kohti.

Kunnille ja kuntayhtymille määrättäviä yksikköhintoja porrastetaan koulutuksen järjestäjän lukiokoulutuksessa alle 18-vuotiaina aloittaneiden opiskelijoiden kokonaismäärän perusteella. Yksikköhintojen laskentaa varten määritellään rahoitusasetuksen 6 §:n mukaisesti koulutuksen järjestäjän tunnusluku. Tunnusluku on 100, jos koulutuksen aloittaneiden määrä on vähintään 200. Tunnuslukua korotetaan opiskelijaa kohti, jos opiskelijoiden määrä on vähintään 60 ja enintään 200 sekä lisäksi, jos opiskelijoiden määrä on alle 60. Tunnuslukua korotetaan kuitenkin enintään luvulla 106. Laskennassa käytetään varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuun 20 päivänä tilastointipäivän opiskelijamäärää. Tunnusluku lasketaan erikseen suomenkielistä ja ruotsinkielistä koulutusta varten, jos koulutuksen järjestäjä järjestää opetusta molemmilla kielillä.

Jos korotetun tunnusluvun piiriin kuuluva lukiokoulutus siirtyy kuntien yhdistymisellä tai koulutuksen järjestämisluvan muutoksella osaksi toisen kunnan tai kuntayhtymän lukiokoulutusta, tunnusluku lasketaan erikseen kullekin entiselle lukiokoulutuksen järjestäjälle. Järjestäjän tunnusluku saadaan laskettujen tunnuslukujen opiskelijamäärillä painotettuna keskiarvona. Lukiokoulutuksen järjestäjien yhdistyessä tunnuslukua korotetaan vain, jos koulutus yhdistyy viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2012 ja lukio ja sen tunnusluvun korottamisen edellytykset säilyvät.

Lukion yksikköhinta lasketaan kertomalla koulutuksen järjestäjän tunnusluku lukion keskimääräisellä yksikköhinnalla ja jakamalla luvulla 100. Näin saatu yksikköhinta kerrotaan valtakunnallisella tasauskertoimella, jolla tasataan tunnusluvusta aiheutuvien korotusten vaikutus lukion keskimääräiseen yksikköhintaan.

Yksityisen lukiokoulutuksen järjestäjän yksikköhinta on sama kuin sen kunnan yksikköhinta, jossa koulutus pääasiassa järjestetään. Jos kunta ei järjestä lukiokoulutusta, yksityisen järjestäjän yksikköhinta lasketaan samalla tavoin kuin kunnan yksikköhinta. Yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhintaan lisättävä arvonlisäveron osuus on 3,55 prosenttia. Ulkomailla järjestettävän lukiokoulutuksen yksikköhinta määrätään porrastamalla lukiokoulutuksen keskimääräistä yksikköhintaa rahoitusasetuksessa tarkemmin säädetyllä tavalla.

Jos koulutuksen järjestäjän tehtäväksi on lukiolain 4 §:n 3 momentin nojalla määrätty

järjestää lukiokoulutusta sisäoppilaitoksessa, yksikköhintaa korotetaan sisäoppilaitokseen kuuluvan majoituksen ja ruokailun saavien opiskelijoiden osalta euromäärällä, joka on 26 prosenttia rahoituslain 16 §:n nojalla vahvistetusta ammatillisen koulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta. Sisäoppilaitoksessa opiskeleviin opintonsa 18 vuotta täytettyään aloittaneisiin sovelletaan samaa yksikköhintaa kuin muihinkin sisäoppilaitoksessa lukiokoulutusta saaviin opiskelijoihin.

Lukiokoulutuksen ennakollinen rahoitus määräytyy opiskelijaa kohti lasketun yksikköhinnan ja varainhoitovuotta edeltävän vuoden lukiokoulutuksen opiskelijamäärän tulosta. Rahoitus lasketaan erikseen aikuiskoulutukseen ja muille lukion koko oppimäärää suorittaville opiskelijoille.

Jos lukion koko oppimäärää suorittava opiskelija on aloittanut opintonsa 18 vuotta täytettyään, yksikköhinta on 58 prosenttia koulutuksen järjestäjälle lukion opiskelijaa kohti määrätystä yksikköhinnasta. Myös tätä yksikköhintaa voidaan korottaa harkinnanvaraisesti.

Lukiokoulutuksen rahoituksen määräytymisperusteisiin on 1 päivästä tammikuuta 2009 voimaan tulleella rahoituslain muutoksella sisällytetty aineopiskelijoiden suorittamien lukion pakollisten ja syventävinä opintoina tarjottujen valtakunnallisten kurssien suorittaminen. Kurssit muunnetaan jälkikäteen opiskelijamääräksi jakamalla lukuvuoden aikana suoritettujen kurssien kokonaismäärä luvulla 15. Rahoituksen määräytymistä varten aineopetuksen laskennallinen opiskelijamäärä lasketaan yhteen koko oppimäärää suorittavien 18 vuotta täyttäneiden opinnot aloittaneiden määrän kanssa ja saatu opiskelijamäärä kerrotaan yksikköhinnalla, joka on 58 prosenttia koulutuksen järjestäjälle lukion opiskelijaa kohden määrätystä yksikköhinnasta.

Ammatillinen peruskoulutus

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäminen perustuu opetusministeriön ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 ja 9 §:n mukaisesti myönnettyyn järjestämislupaan. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien määrä on vuoden 2009 alussa yhteensä 154. Näistä 18 on kuntien, 46 kuntayhtymien ja 89 yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämiä. Valtio ylläpitää Saamelaisalueen koulutuskeskusta, minkä lisäksi valtion liikelaitos ylläpitää lennonjohtajia kouluttavaa Avia Collegea. Ammatillisen koulutuksen keskimääräinen arvonlisäveroton yksikköhinta vuodelle 2009 on 10 181,46 euroa opiskelijaa kohden. Yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhintaan lisättävä arvonlisäveron osuus vuonna 2009 on 5,2 prosenttia.

Valtion vuoden 2009 talousarviossa ammatillisen peruskoulutuksen laskennallisten käyttökustannusten on arvioitu olevan noin 1 460 miljoonaa euroa ja käyttökustannuksiin myönnettäviin valtionosuuksiin on varattu noin 612 miljoonaa euroa.

Rahoituslain 19 §:n mukaan ammatillisen koulutuksen yksikköhinnat opiskelijaa kohti lasketaan joka neljäs vuosi koulutusaloittain siten, että kunkin koulutusalan koulutuksesta yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kaikille ammatillisen koulutuksen järjestäjille aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset jaetaan kunkin koulutusalan koulutusta saaneiden opiskelijoiden määrällä. Ammatillisen koulutuksen yksikköhintoja porrastetaan erityisopetuksen ja muiden olennaisesti koulutuksen kustannuksiin vaikuttavien tekijöiden ja lisäksi tuloksellisuuden perusteella. Porrastukset vaihtelevat 15 prosentista 90 prosenttiin. Erityisopetuksena järjestetyssä koulutuksessa yksikköhinnat ovat kaikilla aloilla 47 prosenttia korkeammat kuin muussa alan koulutuksessa ja vaikeasti vammaisten opiskelijoiden koulutusta järjestävissä erityisoppilaitoksissa tätä korkeammat. Yksikköhintoja korotetaan lisäksi majoitusedun saaneiden opiskelijoiden osalta. Opetusministeriö voi lisäksi koulutuksen järjestämisluvassa määrätyn erityisen koulutustehtävän perusteella tai muusta erityisestä syystä hakemuksesta korottaa yksikköhintaa harkinnanvaraisesti.

Rahoituksen perusteena olevat opiskelijamäärät lasketaan kaksivaiheisesti. Myönnettäessä ennakollista valtionrahoitusta seuraavalle varainhoitovuodelle opiskelijamäärinä käytetään varainhoitovuotta edeltävän vuoden toteutuneita opiskelijamääriä. Varainhoitovuoden lopussa rahoitus tarkistetaan va-

rainhoitovuonna toteutuneen keskimääräisen opiskelijamäärän mukaiseksi. Koulutuksen järjestäjän järjestämisluvassa määrätty kokonaisopiskelijamäärä on kuitenkin rahoituksen perusteena oleva enimmäisopiskelijamäärä.

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen määräytymisperusteita muutettiin vuoden 2006 alusta voimaan tulleella rahoituslain ja rahoitusasetuksen muutoksella. Keskeisiä muutoksia olivat tuloksellisuuden ottaminen laskennallisen rahoituksen määräytymisperusteeksi ja perustamiskustannusten valtionosuuden määräytymisen uudistaminen siten, että huomioon otetaan myös toimintaan liittyvät kirjanpitoon perustuvat poistot, joilla rahoitetaan laskennallisesti perustamishankkeita.

Koulutuksen järjestäjiä palkitaan tuloksellisuudesta usean tekijän muodostaman kokonaisuuden perusteella, jossa otetaan huomioon opiskelijoiden sijoittuminen työelämään sekä korkea-asteen jatko-opintoihin, opintojen keskeyttämisen alentuminen, koulutuksen läpäisyaste sekä opetushenkilöstön kelpoisuus ja koulutuksen järjestäjän panostus henkilöstön kehittämiseen ja ammattitaidon uudistamiseen. Ammatillisen peruskoulutuksen kokonaisrahoituksesta jaetaan toiminnan tuloksellisuuteen perustuen kaksi prosenttia. Tulosrahoitusta saa noin 2/3 koulutuksen järjestäjistä.

Laadukkaan ammatillisen koulutuksen järjestämistä palkitaan lisäksi ylimääräisenä avustuksena myönnettävillä teemasidonnaisilla laatupalkinnoilla. Rahoitusasetuksessa säädetään yksikköhinnan porrastusperusteiden lisäksi maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen sekä vammaisten opiskelijoiden valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen rahoituksen määräytymisperusteista.

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen määräytyminen

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäminen perustuu ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 ja 5 §:n mukaisesti opetusministeriön myöntämään järjestämislupaan. Ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoitusta myönnetään näyttötutkintoina, ilman valmistavaa koulutusta suoritettavien ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen samoin kuin niihin valmistavan koulutuksen sekä muun kuin näyttötutkintoon valmistavan ammatillisen lisäkoulutuksen toteuttamiseen ja ilman valmistavaa koulutusta suoritettavien ammatillisten perustutkintojen toteuttamiseen. Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmä sisältää yhtäältä opiskelijatyövuosikohtaisiin yksikköhintoihin ja vahvistettuihin opiskelijatyövuosien määrään perustuvan rahoituksen (oppilaitosmuotoinen ammatillinen lisäkoulutus) sekä toisaalta opetustuntikohtaisiin yksikköhintoihin ja vahvistettuihin opetustuntien määrään perustuvan rahoituksen (erikoisoppilaitosten järjestämä lisäkoulutus). Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksessa ei ole lakisääteistä kunnan rahoitusosuutta.

Rahoituslain 5 §:n mukaan ammatillisessa lisäkoulutuksessa rahoitus määräytyy koulutuksen järjestäjälle valtionrahoituksen laskemisen perusteeksi vahvistetun opiskelijatyövuosien määrän sekä opiskelijatyövuotta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Opetusministeriö vahvistaa vuosittain kunkin koulutuksen järjestäjän laskennallisen valtionrahoituksen perusteena käytettävän opiskelijatyövuosimäärän valtion talousarviossa määritellyn enimmäismäärän puitteissa. Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat opiskelijatyövuotta kohti lasketaan rahoituslain 22 §:n 1 momentin mukaan ammatillisen koulutuksen keskimääräisen yksikköhinnan perusteella. Yksikköhintoja porrastetaan eri hintaryhmiin kuuluvassa koulutuksessa ja erityisopetuksessa. Yksikköhinnat on jaettu yhteentoista eri hintaryhmään koulutuksen kustannuksissa olevien erojen mukaisesti.

Rahoituslain 11 §:n 3 momentin mukaan valtionosuus ammatillisen lisäkoulutuksen käyttökustannuksiin on 85,60 prosenttia ammatillisen lisäkoulutuksen laskennallisesta perusteesta. Yrityksen tai muun yhteisön henkilöstön kehittämiseksi järjestettävässä koulutuksessa rahoitus on kuitenkin 47,23 prosenttia.

Vuonna 2009 ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoitusta saavien koulutuksen järjestäjien lukumäärä on 164. Lisäkoulutuksen käyttökustannuksiin varattu määräraha vuonna 2009 on noin 129 miljoonaa euroa.

Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutus on ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämismuoto. Oppisopimuskoulutuksena voi suorittaa kaikkia ammatti- ja erikoisammattitutkintoja sekä muuta ammatillista lisäkoulututusta.

Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnoista päätetään vuosittain valtion talousarviossa ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä erikseen ei -tutkintotavoitteista ammatillista lisäkoulutusta varten. Vuoden 2009 talousarviossa oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijakohtainen arvonlisäveroton yksikköhinta on ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa 3 223,16 euroa ja muussa lisäkoulutuksessa 2 327,84 euroa.

Oppisopimuskoulutuksen yksikköhintoja ei porrasteta alakohtaisesti. Rahoitusasetuksen 8 §:n 5 momentin mukaan erityisopetuksena järjestettävän oppisopimuskoulutuksen rahoitukseen sovelletaan oppisopimuskoulutuksen yksikköhintaa korotettuna 50 prosentilla.

Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijamäärästä päätetään vuosittain valtion talousarviossa. Valtion vuoden 2009 talousarvion mukaan opiskelijapaikkojen enimmäismäärä on 27 200. Oppisopimuskoulutuksessa rahoituksen perusteena olevat opiskelijamäärät lasketaan kaksivaiheisesti vastaavalla tavalla kuin oppilaitosmuotoisessa ammatillisessa koulutuksessa, kuitenkin siten, että kevään ja syksyn laskentapäivien opiskelijamäärät painotetaan luvulla 6/12.

Ammatilliset erikoisoppilaitokset

Ammatilliset erikoisoppilaitokset ovat teollisuuden ja palvelualojen yritysten oppilaitoksia, jotka kouluttavat työntekijöitä pääasiassa ylläpitäjän tarpeisiin. Ammatillisessa erikoisoppilaitoksessa rahoitus määräytyy rahoituslain 5 §:n mukaan valtionrahoituksen perusteeksi vahvistetun opetustuntien määrän ja opetustuntia kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Rahoitus ei perustu koulutuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin, eikä rahoitusta tarkisteta varainhoitovuoden päättyessä.

Opetusministeriö vahvistaa rahoituslain 48 §:n mukaan rahoituksen perusteena käytettävien opetustuntien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Rahoituslain 11 §:n mukaan koulutuksen järjestäjälle myönnetään euromäärä, joka saadaan, kun koulutuksen järjestäjälle rahoituksen laskemisen perusteeksi vahvistettu opetustuntien määrä kerrotaan opetustuntia kohden määrätyllä yksikköhinnalla. Yksikköhinnaksi opetusministeriö määrää vuosittain rahoituslain 22 §:n 2 momentin mukaan edelliselle vuodelle määrätyt yksikköhinnat tarkistettuina yksikköhintojen soveltamisvuoden arvioituun kustannustasoon. Yksikköhintojen porrastamista varten erikoisoppilaitokset on jaettu neljään oppilaitosryhmään.

Vuoden 2009 alussa valtionosuutta saavia ammatillisia erikoisoppilaitoksia on 29. Vuoden 2009 valtion talousarviossa ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin varattu määräraha on noin 19,7 miljoonaa euroa.

Ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakoulun ylläpitäminen perustuu toimilupaan, jonka myöntää valtioneuvosto. Vuoden 2010 alusta opetusministeriön hallinnonalalla on 25 ammattikorkeakoulua, joista neljä on kuntien, seitsemän kuntayhtymien ja 14 osakeyhtiöiden ja säätiöiden ylläpitämiä. Viidessä ammattikorkeakoulussa toimii ammatillinen opettajakorkeakoulu.

Valtion vuoden 2009 talousarviossa ammattikorkeakoulujen laskennalliset käyttökustannukset on arvioitu noin 849 miljoonaksi euroksi ja käyttökustannuksiin myönnettäviin valtionosuuksiin on varattu noin 363 miljoonaa euroa. Käyttökustannusten rahoituksen perusteeksi vahvistettu ammattikorkeakoulujen arvonlisäveroton keskimääräinen yksikköhinta vuonna 2009 on 7 353,62 euroa opiskelijaa kohti. Yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhintaan lisättävä arvonlisäveron osuus vuonna 2009 on 3,13 prosenttia.

Ammattikorkeakoulujen rahoituksen määräytymisperusteita muutettiin vuoden 2006

alusta voimaan tulleella rahoituslain ja rahoitusasetuksen muutoksella.

Rahoituslain 20 §:n mukaan ammattikorkeakoulujen yksikköhintojen laskemisen perustana ovat ammattikorkeakoulujen valtakunnalliset kokonaiskustannukset, joiden perusteella ammattikorkeakoulujen opiskelijakohtaiset yksikköhinnat lasketaan joka neljäs vuosi. Kokonaiskustannuksiin lisätään ammattikorkeakoulujen ylläpitäjien ammattikorkeakoulun toimintaan liittyvät kirjanpitoon perustuvat poistot, joilla rahoitetaan laskennallisesti perustamishankkeita. Rahoituksen perusteena olevasta opiskelijamäärästä sovitaan koulutusaloittain opetusministeriön ja ammattikorkeakoulun ylläpitäjän välisessä sopimuksessa, jossa sovitaan määrävuosiksi kerrallaan ammattikorkeakoulun toiminnalle asetettavista, kansallisen korkeakoulupolitiikan kannalta keskeisistä tavoitteista ja niiden seurannasta sekä keskeisistä valtakunnallisista kehittämishankkeista sekä erikseen ammatillisen opettajankoulutuksen osalta.

Ammattikorkeakoulukohtainen yksikköhinta muodostuu kahdesta laskennallisesta osasta. Ne ovat opiskelijoiden lukumäärän mukaan määräytyvä osa ja suoritettujen tutkintojen määrän mukaan määräytyvä osa. Rahoituksen kokonaismäärästä 70 prosenttia jaetaan opiskelijoiden lukumäärän perusteella ja 30 prosenttia suoritettujen tutkintojen määrän perusteella. Ammattikorkeakoulun yksikköhinta määräytyy sen mukaan, mikä on asianomaisen ammattikorkeakoulun opiskelijamäärän osuus kaikkien ammattikorkeakoulujen kokonaisopiskelijamäärästä ja mikä on asianomaisessa ammattikorkeakoulussa suoritettujen tutkintojen määrän osuus kaikissa ammattikorkeakouluissa suoritettujen tutkintojen määrästä. Tutkintojen määränä laskennassa käytetään yksikköhinnan määräämistä edeltävän kahden vuoden aikana suoritettujen tutkintojen määrien keskiarvoa. Koska rahoituksen määräytymisperusteet ovat tiedossa seuraavalle vuodelle, rahoitus myönnetään lopullisena. Yksikköhinnan laskemisesta säädetään tarkemmin rahoitusasetuksella.

Opetusministeriö voi harkintansa mukaan erityisestä syystä korottaa ammattikorkeakoulun yksikköhintaa. Yksikköhinnan harkinnanvarainen korotus ei lisää valtionrahoituksen kokonaismäärää, mutta vaikuttaa perusrahoituksen kohdentamiseen ammattikorkeakoulujen kesken. Yksikköhinnan harkinnanvarainen korotus tehdään yleensä hakemuksesta.

Yleiset kirjastot

Kirjastolaissa (904/1998) säädetään kuntien yleisten kirjastojen kirjasto- ja tietopalveluista sekä näiden palveluiden valtakunnallisesta ja alueellisesta edistämisestä. Kunnan tehtävänä on laissa tarkoitettujen kirjasto- ja tietopalveluiden järjestäminen. Kunta voi järjestää kirjasto- ja tietopalvelut itse taikka osittain tai kokonaan yhteistyössä muiden kuntien kanssa tai muulla tavalla. Asiakkaiden käytettävissä tulee olla kirjasto- ja tietopalvelualan henkilöstöä sekä uusiutuva kirjastoaineisto ja -välineistö. Lain 4 §:ssä säädetään kirjasto- ja tietopalveluverkosta. Kunta vastaa siitä, että palvelut ovat lain mukaisia. Vuonna 2009 kirjastotoiminnan valtionosuutta saa yhteensä 332 kuntaa.

Kirjastolain 9 §:n mukaan kunta saa valtionosuutta kirjaston käyttökustannuksiin siten kuin rahoituslaissa säädetään. Rahoituslain 24 §:ssä säädetään kunnalle myönnettävästä kirjaston yksikköhinnasta. Valtionosuus on asukaskohtainen. Kunnalle myönnetään myös valtionosuutta kirjaston perustamiskustannuksiin rahoituslain mukaisesti.

Kirjastojen keskimääräinen yksikköhinta on vuodelle 2009 yhteensä 54,09 euroa/asukas. Kirjaston yksikköhinta määrätään 20 prosenttia korkeammaksi kunnissa, joiden asukastiheys on enintään kaksi ja kunnissa, jotka valtioneuvosto on määrännyt saaristokunniksi sekä 10 prosenttia korkeammaksi kunnissa, joiden asukastiheys on yli kaksi mutta alle viisi.

Opetusministeriö voi kunnalliselle kirjastolle kirjastolain nojalla määrättyjen erityistehtävien (keskuskirjasto, maakuntakirjastot) perusteella korottaa lisäksi kyseisen kunnan kirjaston yksikköhintaa. Kunnan yksikköhintaa voidaan korottaa myös muun sille annetun erityisen tehtävän nojalla. Korotus on määrätty siten, että se kattaa kunnille määrätyn erityisen tehtävän hoitamisesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. Määrittäessään korotuksen tasoa opetusministeriö selvittää

mainitut kustannukset joka neljäs vuosi yhdessä kyseisten kirjastojen ylläpitäjien kanssa. Päätetty euromääräinen korotus lasketaan kunnan asukasta kohti ja korotus lisätään porrastettuun ja keskimääräiseen yksikköhintaan tasattuun kunnan yksikköhintaan. Kunnan valtionosuuden peruste saadaan, kun kunnan asukasmäärällä kerrotaan kunnan kirjastolle asukasta kohden määrätty yksikköhinta.

Taiteen perusopetus

Taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) mukaan taiteen perusopetus on tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka samalla antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen.

Taiteen perusopetuksen rahoitus jakautuu asukasmäärän perusteella rahoitettavaan toimintaan ja opetustuntimäärän perusteella rahoitettavaan toimintaan.

Asukasmäärän perusteella rahoitettava taiteen perusopetus

Valtionosuutta myönnetään kunnille, jotka järjestävät taiteen perusopetusta. Vuonna 2009 asukasperusteista valtionosuutta taiteen perusopetukseen saa 303 kuntaa. Vuotuinen valtionosuuden peruste lasketaan kertomalla kunnan asukasmäärä asukasta kohden määrätyllä yksikköhinnalla.

Opetusministeriö vahvistaa yksikköhinnan vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Yksikköhinta on kaikille kunnille sama. Vuonna 2009 se on 1,40 euroa /asukas.

Kuntien rahoitusosuus kulttuuritoimen ja taiteen perusopetuksen valtionosuuden perusteesta on 70,30 prosenttia ja valtion 29,70 prosenttia.

Opetustuntimäärän perusteella rahoitettava taiteen perusopetus

Opetuksen järjestäminen perustuu opetusministeriön myöntämään järjestämislupaan. Vuonna 2009 opetustuntikohtaisen valtionosuuden piiriin kuuluvia taiteen perusopetuksen oppilaitoksia on 128. Rahoituksen piirissä olevia taiteenaloja ovat musiikki, tanssi, kuvataide, arkkitehtuuri, käsityö ja teatteritaide sekä sanataide ja sirkustaide.

Valtionosuuden peruste lasketaan kertomalla opetusministeriön koulutuksen järjestäjälle vahvistama opetustuntimäärä opetustuntia kohden määrätyllä yksikköhinnalla. Vuonna 2009 yksikköhinta oli 67,25 euroa/opetustunti. Yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhintaa korotetaan arvonlisäveron osuudella, joka on 1,98 prosenttia. Opetustuntien määrän perusteella rahoitettavan taiteen perusopetuksen järjestäjälle myönnettävä valtionosuuden määrä on 57 prosenttia edellä mainitulla tavalla lasketusta valtionosuuden perusteesta.

Nuorisotoimi

Nuorisolain (72/2006) 7 §:n mukaan nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisotyön toteuttamisesta vastaavat kunnat, nuorisoyhdistykset ja muut nuorisotyötä tekevät järjestöt. Mainitun lain 9 §:n mukaan kunnalle myönnetään käyttökustannuksiin valtionosuutta rahoituslain mukaisesti. Rahoituslain 27 §:n mukaan opetusministeriö vahvistaa nuorisotyön yksikköhinnan vuosittain kunnan alle 29-vuotiasta asukasta kohti valtion talousarvion rajoissa. Valtionosuus tulee käyttää nuorisolain 7 §:ssä tarkoitettuun toimintaan.

Nuorisotyön valtionosuudet maksetaan kokonaan veikkausvoittovaroista.

Liikuntatoimi

Liikuntalaissa (1054/1998) määritellään kunnan yleinen toimintavelvoite liikunnan edistämiseksi. Lain 2 §:n 1 momentin mukaan valtion ja kunnan tehtävänä on luoda edellytyksiä liikunnalle. Liikunnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa liikuntajärjestöt. Saman pykälän 3 momentissa määritellään kuntien toimintavelvoite liikunnan edistämiseksi. Sen mukaan kunnan tulee luoda edellytyksiä liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityis-

ryhmät. Rahoituslain 26 §:ssä säädetään liikuntatoimen yksikköhinnasta. Kunnat saavat liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin vuosittain asukaskohtaista valtionosuutta. Lisäksi ne voivat saada harkinnanvaraisia avustuksia liikuntapaikkahankkeisiinsa sekä joissain tapauksissa avustuksia toimintansa kehittämiseksi. Valtionosuus tulee käyttää laissa tarkoitettuun kunnan liikuntatoimintaan.

Liikunnan valtionosuudet maksetaan kokonaan veikkausvoittovaroista.

Kuntien kulttuuritoimi

Kuntien velvollisuudesta järjestää kulttuuripalveluita säädetään kuntien kulttuuritoiminnasta annetussa laissa (728/1992). Lain mukaan kunnan tehtävänä kulttuuritoimen alalla on edistää, tukea ja järjestää kulttuuritoimintaa kunnassa. Kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan taiteen harjoittamista ja harrastamista, taidepalveluiden tarjontaa ja käyttöä, kotiseututyötä sekä paikallisen kulttuuriperinteen vaalimista ja edistämistä.

Rahoituslain 25 §:ssä säädetään kulttuuritoiminnan yksikköhinnasta. Kunnan valtionosuuden peruste saadaan, kun lasketaan yhteen kunnan asukasmäärän ja kulttuuritoimintaa varten asukasta määrätyn yksikköhinnan tulo. Kunnan rahoitusosuus kulttuuritoiminnan ja taiteen asukaskohtaisen perusopetuksen kustannuksiin on 70, 30 prosenttia ja valtionosuus 29,70 prosenttia. Opetusministeriö vahvistaa kulttuuritoiminnan yksikköhinnan kunnan asukasta kohden vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Vuoden 2009 yksikköhinta on 3,50 euroa asukasta kohden. Lisäksi kunnat voivat saada harkinnanvaraista valtionavustusta kunnan kulttuuritoimen kokeilu- ja kehittämistehtäviin.

Yleisen kulttuuritoimen valtionosuus ja harkinnanvarainen valtionavustus maksetaan kokonaan valtion budjettivaroista.

Museot, teatterit ja orkesterit

Teatteri- ja orkesterilaissa (730/1992) määritellään teatteri- ja orkesteritoimintaan myönnettävän valtionosuuden tavoitteeksi taiteellisista lähtökohdista tuottaa teatteri- ja orkesteripalveluja ja edistää niiden alueellista saatavuutta sekä saavutettavuutta eri väestöryhmille. Museolaissa (729/1992) määritellään museotoiminnan tavoitteeksi ylläpitää ja vahvistaa väestön ymmärrystä kulttuuristaan, historiastaan ja ympäristöstään. Vuonna 2009 valtionosuutta saa toimintaansa 56 teatteria, 27 orkesteria ja 124 museota.

Teattereille, orkestereille ja museoille myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin siten kuin rahoituslaissa ja museolaissa säädetään. Valtionosuudet maksetaan sekä budjettivaroista että veikkausvoittovaroista.

Rahoituslain 15 §:n mukaan teatterin, orkesterin ja museon ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta mainituista toiminnoista aiheutuviin käyttökustannuksiin 37 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle museota, teatteria ja orkesteria varten vahvistettu laskennallinen henkilötyövuosien määrä kerrotaan henkilötyövuotta kohden asianomaista toimintaa varten määrätyllä yksikköhinnalla.

Yksikköhintojen laskemista koskeva säännös muutettiin vuoden 2006 alusta voimaan tulleella lailla siten, että valtionosuuden perusteena olevat yksikköhinnat lasketaan joka neljäs vuosi taide- ja kulttuurilaitosmuodoittain toteutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten pohjalta. Lisäksi opetusministeriö määrää yksikköhinnan varainhoitovuodelle arvioidun kustannustason mukaiseksi ja ottaen huomioon valtion toimenpiteistä aiheutuvat toiminnan laajuuden ja laadun muutokset. Muina vuosina yksikköhinnaksi määrätään edelliselle vuodelle määrätty yksikköhinta tarkistettuna kustannustason sekä toiminnan laajuuden ja laadun muutoksilla. Teattereille, orkestereille ja museoille voidaan myöntää lisäksi harkinnanvaraista avustusta. Yksikköhintoja laskettaessa kustannuksista vähennetään laitosten ylläpitäjille opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 42 §:n, teatteri- ja orkesterilain 6 a §:n 2 ja 3 momentin sekä museolain 4 a §:n nojalla niiden toimintaa varten kustannusten laskemisvuonna myönnettyjä valtionavustuksia vastaava euromäärä.

Perustamishankejärjestelmä

Rahoituslain perusteella valtionosuutta perustamishankkeeseen voidaan myöntää perusopetuksen, lukiokoulutuksen, taiteen pe-

rusopetuksen ja yleisten kirjastojen perustamishankkeeseen. Valtionavustusta myönnetään nuorisotoimen, liikuntatoimen, kuntien kulttuuritoimen, museoiden, teattereiden ja orkestereiden perustamishankkeisiin. Lisäksi valtionavustusta rahoituslain mukaisesti myönnetään vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaiseen perustamishankkeeseen. Ammatillisen koulutuksen, ammattikorkeakoulujen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen perustamishankkeeseen ei hankekohtaista valtionrahoitusta myönnetä, vaan vuoden 2006 alusta perustamishankkeiden rahoitus otetaan huomioon laskennallisesti käyttökustannusten valtionosuusperusteissa.

Perustamishankkeena pidetään toiminnallisen kokonaisuuden muodostamaa tilojen rakentamista, hankintaa, peruskorjausta tai niitä vastaavaa toimenpidettä mukaan lukien hankkeeseen liittyvän irtaimen omaisuuden hankintaa. Perustamishankkeena pidetään myös kirjastoauton ja -veneen hankintaa. Edellytyksenä kuitenkin on, että hankkeen arvioidut kustannukset ovat vähintään valtioneuvoston vahvistaman euromäärän suuruiset, mistä kuitenkin voidaan poiketa, jos hankkeen rahoitus muodostuisi kunnalle erityisen rasittavaksi. Kustannusrajasta voidaan vastaavin edellytyksin poiketa myös yksityisen toiminnan järjestäjän hankkeessa.

Valtionosuushankkeesta valtionapuviranomainen määrittää hankkeen valtionosuusperusteen hankkeesta laaditun hankesuunnitelman perusteella vahvistamansa hankkeen laajuuden ja opetusministeriön asetuksella vahvistettujen yksikköhintojen perusteella. Valtionapuviranomainen vahvistaa peruskorjaushankkeen tai muun hankkeen, johon yksikköhintoja ei ole määrätty, valtionosuusperusteen. Perustamishankkeeseen myönnetään valtionosuutta 25—50 prosenttia hankkeelle vahvistetusta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Kunnan valtionosuusprosentti määräytyy kunnan asukasta kohden lasketun tasatun laskennallisen verotulon perusteella siten, että kunnan valtionosuus on tasausrajalla 50 prosenttia ja tasausrajan ylittyessä valtionosuusprosentti suhteessa ylitykseen pienenee. Valtionosuus on kuitenkin vähintään 25 prosenttia. Kuntayhtymän ja muun useamman kunnan hankkeen valtionosuus määräytyy kunkin kunnan osuuden perusteella ja yksityisen toiminnan järjestäjän hankkeen valtionosuus hankkeen sijaintikunnan perusteella. Valtionosuus voidaan maksaa joko hankkeen toteutusaikana tai, mikäli hakija sen hyväksyy, hankkeen valmistumista seuraavien seitsemän vuoden aikana, jolloin jäljellä oleville maksuerille maksetaan peruskoron suuruista korkoa ensimmäisen vuosierän maksusta alkaen.

Valtionavustushankkeesta valtionapuviranomainen määrittää hankkeen valtionavustuksen määrän hankesuunnitelman perusteella. Valtionavustushankkeisiin ei sovelleta vahvistettuja yksikköhintoja eikä em. tavalla määritettyä valtionosuusprosenttia. Valtionapuviranomainen määrää valtionavustuksen maksamisen, yleensä valtionavustuksesta osa maksetaan hankkeen toteutusaikana ja loppuerä, kun hankkeen valmistuttua tehtävä hankeselvitys on tarkastettu.

Perustamishankkeiden suunnitelmallista rahoittamista varten opetusministeriö laatii perustamishankkeista vuosittain seuraavaa neljää vuotta varten perustamishankkeiden rahoitussuunnitelman toiminnan järjestäjien tekemien hanke-esitysten ja lääninhallitusten niistä laatiman kiireellisyysjärjestyksen pohjalta. Pienistä määrärahoista johtuen nuorisotoimen ja kulttuuritoimen hankkeista ei rahoitussuunnitelmaa ole laadittu.

Lääninhallitus on valtionapuviranomainen enintään 700 000 euron liikuntatoimen hankkeissa sekä koulutuksen ja kirjastotoimen perustamishankkeissa lukuun ottamatta liikunnan koulutuskeskusten hankkeita. Muilta osin valtionapuviranomainen on opetusministeriö.

Valtionavustukset

Rahoituslain 6 luku sisältää säännökset erityisistä valtionavustuksista. Lain 42 §:ssä säädetään ylimääräisen avustuksen myöntämisestä perustamishankkeeseen ja käyttökustannuksiin sekä kokeiluihin, erityistehtäviin ja toiminnan käynnistämiseen valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetusta määrärahasta. Säännöksen mukaan yksityiselle koulutuksen tai muun mainitun lain 1 §:ssä mainittujen lakien mukaisen toiminnan järjestäjälle voidaan myöntää ylimääräistä valtionavustusta perustamishankkeeseen ja käyttö-

kustannuksiin valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa. Lain 1 §:ssä mainittujen lakien mukaisen toiminnan kehittämiseksi järjestettävää kokeilua, toimintaan liittyviä tarpeellisia erityistehtäviä ja toiminnan käynnistämistä varten voidaan myöntää valtionavustusta valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa.

Lain 43 §:ssä säädetään liikenneopettajakoulutukseen ja saamenkieliseen ja saamen opetukseen myönnettävästä valtionavustuksesta. Saamelaisten kotiseutualueen kunnille sekä muille alueella toimiville koulutuksen järjestäjille myönnetään vuosittain valtionavustusta saamenkielisestä ja saamen kielen opetuksesta perusopetuksessa, lukioissa ja ammatillisesta koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti. Valtionavustukset yhteensä vastaavat mainittuun opetukseen tarvittavan opetushenkilöstön palkkaamisesta aiheutuvia keskimääräisiä kustannuksia.

Perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen osalta avustuksia on myönnetty muun muassa koulujen ja oppilaitosten kokeilu- ja kehittämistoimintaan ja kansainvälistämiseen, vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä sekä heidän muun opetuksensa tukemiseen, saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen, kunnalle tai rekisteröidylle yhdistykselle Ruotsissa rajakuntien yhteistoimintaan perustuvasta suomalaisoppilaiden koulunkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin sekä taiteen perusopetuksen oppilaitoksille harkinnanvaraisiin avustuksiin.

Lain 43 a §:ssä säädetään valtionavustusmahdollisuudesta yhteisölle tai säätiölle ilman valmistavaa koulutusta suoritettavien näyttötutkintojen järjestämiseen.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän hallinto, tiedonkeruu ja tietojen tarkastus

Rahoituslain 53 §:n mukaan opetusministeriö tekee valtionapuviranomaisena opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän edellyttämät toiminnan järjestäjäkohtaiset yksikköhinta- ja suoritepäätökset sekä valtionosuuspäätökset. Opetushallitus on valtionapuviranomainen rahoituslain 42 §:n 2 momentissa tarkoitettuja opetustoimen valtionavustuksia koskevissa asioissa. Päätösten edellyttämä tiedonkeruu, järjestelmän ylläpito ja kehittäminen on opetusministeriön ja opetushallituksen välisen tulossopimuksen perusteella Opetushallituksen tehtävänä. Järjestelmän tekninen ylläpito, kehittäminen sekä kustannusten rekisteröinti ja raportointi tapahtuu VALOS-järjestelmässä (opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus- ja kustannusjärjestelmä). Järjestelmän toimittaja on Tampereen yliopiston tietokonekeskus. Järjestelmän tarkoituksena on tuottaa koulutuksen järjestäjille vuosittain käyttökustannusten valtionosuuspäätökset ja maksut kuukausittain.

Rahoituslain 54 §:ssä säädetään rahoituksen saajan velvollisuudesta toimittaa valtionapuviranomaiselle rahoituksen määräämistä varten tarpeelliset tiedot, opetusministeriön oikeudesta tarkastaa tietojen oikeellisuus sekä rahoituksen saajan velvoitteista ja tarkastusta suorittavan oikeuksista lain mukaisissa tarkastuksissa.

Tietojen toimittamisesta määrää opetusministeriö. Käytännössä kuntien, kuntayhtymien järjestämän perusopetuksen, esiopetuksen, lukioiden ja kirjastojen kustannustiedot saadaan Tilastokeskuksen kuntien ja kuntayhtymien taloustilaston tiedoista sekä samoin suoritetiedot perus- ja esiopetuksesta Tilastokeskuksen tiedonkeruusta. Muilta osin tiedonkeruun toteuttaa Opetushallitus. Päätösten tekemiseksi tehdään vuosittain kaksi perustietokyselyä suoritteista sekä edellistä vuotta koskeva kustannuskysely. Kustannussovelluksen tietosisältö kattaa valtionosuuspohjan mukaiset käyttömenot ja valtionosuuspohjiin kuulumattomat menot sekä tulot toiminnoittain ja menolajeittain.

Rahoituksen saajan toimintaan ja talouteen kohdistuvaa tarkastusoikeutta koskevaa lain 54 §:ää on laajennettu 1 päivänä elokuuta 2009 voimaan tulleella rahoituslain muutoksella (492/2009). Päätöksenteko tarkastusten suorittamisesta on valtionapuviranomaisella. Opetusministeriö voi antaa tarkastuksen suorittamisen myös Opetushallituksen tehtäväksi. Valtionapuviranomainen voi antaa tarkastuksen myös ulkopuolisen tilintarkastajan tehtäväksi. Tarkastuksessa on myös oikeus käyttää avustamassa ulkopuolista asiantunti-

jaa. Rahoituksen saajan on muun muassa annettava korvauksetta tarkastusta suorittavalle kaikki tarkastuksen kannalta välttämättömät tiedot ja selvitykset, asiakirjat, tallenteet ja muu aineisto. Tarkastusta suorittavalla on myös oikeus päästä tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa rahoituksen saajan hallinnassa tai käytössä oleviin rahoitettavassa toiminnassa käytettäviin tiloihin ja muille alueille ja ottaa tarkastusoikeuden piirissä olevan aineisto haltuunsa, jos tarkastaminen sitä edellyttää. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa. Lisäksi tarkastajalla on oikeus saada poliisi- ja ulosottoviranomaisilta tarvittaessa virka-apua.

2.6 Kustannustenjaon tarkistusmenetelmä

Kustannustenjako valtion ja kuntien välillä tarkistetaan yhtenä kokonaisuutena joka neljäs vuosi. Kustannusten jaon tarkistuksessa tehtäväkohtaisten valtionosuuksien perusteena käytettävät sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset ja opetus- ja kulttuuritoimen yksikköhinnat tarkistetaan toteutuneiden kustannusten mukaisiksi. Valtio osallistuu näiden määräytymisperusteiden mukaisiin kustannuksiin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun laissa sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädettävällä prosenttiosuudella. Valtionosuusprosenteista säädetään joka neljäs vuosi.

Kustannusten jaon tarkistus ei koske sosiaali- ja terveystoimen sekä opetus- ja kulttuuritoimen perustamiskustannuksia, arvonlisäveroa, laskennallisia korkoja ja poistoja sekä lainanhoitokustannuksia. Tarkistus ei koske myöskään koske kuntien yleisestä valtionosuutta ja muuta kulttuuritoimea kuin kirjastoja.

Nykyinen kustannusten jaon tarkistusmenettely tuli voimaan vuonna 2006 alusta ja sitä sovellettiin ensimmäisen kerran määrättäessä valtionosuuksia vuodelle 2008. Pohjana olivat vuoden 2005 toteutuneet kustannukset.

Kustannustenjako pyritään pitämään ennallaan kustannustenjaon tarkistusvuosien välillä. Laskennallisiin valtionosuusperusteisiin tehdään vuosittain kustannustason muutoksen edellyttämät tarkistukset sekä ne tarkistukset, jotka aiheutuvat toiminnan laadun ja laajuuden muutoksista.

Kustannustason muutos määräytyy peruspalveluiden hintaindeksin mukaisesti. Indeksi perustuu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetus- ja kulttuuritoimen käyttömenoilla painotettuun kustannustason muutokseen siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Jos kunnille annetaan kustannustenjaon tarkistuksen välillä olevina vuosina uusia tehtäviä tai niiden entisiä tehtäviä laajennetaan, arvioidaan kunnille näistä tehtävistä aiheutuvat lisäkustannukset, ja yksikköhintoja ja laskennallisia kustannuksia korotetaan valtionosuustehtävien arvioidun laadun ja laajuuden muutosten perusteella jo uudistuksen voimaantulovuoden alusta. Mikäli valtionosuustehtävien laadun ja laajuuden muutosten arvio poikkeaa toteutuneesta, oikenee tämä poikkeama seuraavan kustannustenjaon tarkistuksen yhteydessä.

2.7 Kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmä ja kuntajaon muutokset

Kuntajaon muuttamisesta säädetään kuntajakolaissa (1196/1997). Lakia ollaan uudistamassa ja asiaa koskeva hallituksen esitys annetaan eduskunnalle syksyllä 2009.

Kuntajaon muutokset voidaan jakaa kolmeen eri luokkaan, kuntajaon muutoksiin, joissa syntyy uusi kunta tai kuntien lukumäärä vähenee (kokonaisliitokset), kunnan alueen supistumista tai laajenemista tarkoittavat, mutta ei kuntien lukumäärää vähentävät muutokset, (osaliitokset), sekä muutokset, joissa kunta jaetaan muiden kuntien kesken siten, että kuntien määrä vähenee (kunnanjakoliitos). Kokonaisliitoksiin voi liittyä myös osaliitoksia.

Kuntien valtionosuuksien määräytymisestä kuntajaon muutostapauksista säädetään kuntien valtionosuuslaissa ja STVOL:ssa.

Kokonaisliitoksessa valtionosuudet määräytyvät kuntajaon voimaantulovuonna ottaen huomioon kuntaliitoskuntien yhteinen asukasluku. Kuntien yleisen valtionosuuden osalta lasketaan, onko uusi kunta oikeutettu saamaan yhdistettyjen tietojen perusteella esimerkiksi syrjäisyys- ja saaristolisän. Val-

tionosuuksien tasaus lasketaan kuntajaon voimaantulovuodelle yhdistämällä tiedot ja laskelmaa on käytetty tasauksen perusteena myös kuntajaon voimaantuloa seuraavana vuonna.

Sosiaali- ja terveystoimen valtionosuuksissa on kertoimia (työttömyys-, sairastavuus-, päivähoito-, vammais-, lastensuojelu, syrjäisyyskerroin) laskettaessa yhdistetty kertoimen perusteina olevat kuntakohtaiset luvut ja laskettu näiden pohjalta uuden kunnan kertoimet. Kertoimen perusteena sekä työttömien lukumääränä pidetään tietoja, jotka perustuvat edeltävän vuoden kuntajakoon. Myöhempien vuosien valtionosuuksia laskettaessa käytetään kerrointen laskemiseen uusien tai laajentuvien kuntien tietoja.

Osaliitoksissa kuntajaon muutoksen voimaantulovuonna laajentuva kunta saa siirtyvän asukasluvun mukaisen osan niistä valtionosuuksista, jotka supistuva kunta olisi saanut, jos kuntajaonmuutosta ei olisi tehty.

Kunnanjakoliitoksissa valtionosuudet ja valtionosuuksien tasaus lasketaan lakkaavan kunnan alueen osalta uusien tai laajentuvien kuntien osalta lakkaavan kunnan niiden tietojen perusteella, jotka ovat kuntajaon muutoksen voimaantulovuoden valtionosuuksien määräämisen perusteena. Kunnan alueiden asukasluvun perusteena pidetään väestötietolain mukaisia vahvistamisvuoden lokakuun lopun väestötietoja.

Kuntien valtionosuusmenetyksiä kuntaliitostapauksissa korvataan kunnille kuntajakolain perusteella. Kuntajakolain 41 §:n perusteella kunnille maksetaan kuntajaon muutoksen voimaantulovuotena ja sitä seuraavana neljänä vuotena valtionosuuksien vähenemisen korvausta, jos kunnan valtionosuudet vähenevät kuntajaon muutoksen perusteella. Vuotuinen korvauksen määrä määräytyy vertaamalla kuntajaon muutoksessa mukana oleville kunnille muutoksen voimaantuloa edeltävänä vuotena myönnettyjä yleistä valtionosuutta, verotuloihin perustuvaa valtionosuuksien tasausta ja tehtäväkohtaisia käyttökustannusten valtionosuuksia niihin vastaaviin valtionosuuksiin, jotka muutoksen jälkeen toimiville kunnille olisi maksettu sellaisen kuntajaon muutoksen perusteella, joka olisi toteutettu samana vuotena.

2.8 Valtion ja kuntien neuvottelumenettely ja peruspalveluohjelmamenettely

Valtion ja kuntien neuvottelumenettely sisältää asioiden käsittelyn kunnallistalouden ja hallinnon neuvottelukunnassa, peruspalveluohjelmamenettelyn sekä kuntien valtionosuuslaissa sekä tehtäväkohtaisissa valtionosuuslaissa säädetyt neuvottelumenettelyt.

Peruspalveluohjelmamenettelyllä tarkoitetaan osana valtion talousarvion valmistelua sekä osana kuntien ja valtion välistä neuvottelumenettelyä laadittavaa peruspalveluohjelmaa ja peruspalvelubudjettia. Peruspalveluohjelmassa arvioidaan kuntien toimintaympäristön ja palveluiden kysynnän muutokset, kuntatalouden kehitys ja kuntien tehtävien muutokset sekä tehdään ohjelma tulojen ja menojen tasapainottamisen edellyttämistä toimenpiteistä. Kuntataloutta arvioidaan kokonaisuutena, osana julkista taloutta ja kuntaryhmittäin. Peruspalveluohjelmassa tarkastellaan kuntien lakisääteisten tehtävien rahoitustarvetta, kehittämistä ja tuottavuuden lisäämistä. Peruspalvelubudjetissa arvioidaan kuntatalouden kehitystä ja valtion talousarvioesityksen vaikutusta kuntatalouteen.

Kuntalain 8 b §:n mukaan kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnan tehtävänä on käsitellä kuntia koskevaa lainsäädäntöä sekä periaatteellisesti tärkeitä ja laajakantoisia kunnallishallinnon ja -talouden asioita. Lisäksi sen tehtävänä on valmistella peruspalveluohjelmaan liittyvä kuntatalouden kehitysarvio sekä seurata, että peruspalveluohjelma otetaan huomioon kuntia koskevan lainsäädännön ja päätöksien valmistelussa.

Sekä kuntien valtionosuuslaissa että hallinnonalakohtaisissa valtionosuuslaeissa säädetään talousarvionmenettelyyn liittyvästä neuvottelumenettelystä. Sen mukaan ministeriöiden tulee ennen kuin tekevät ehdotuksen seuraavan talousarviovuoden valtionosuuksien perusteista valtion talousarvioon neuvotella muiden ministeriöiden sekä Suomen Kuntaliiton kanssa siitä, miten valtionosuuksien piiriin kuuluvista tehtävistä aiheutuneet kustannukset kehittyvät.

2.9 Kuntien verotulojen vähennysten korvaaminen

Kuntien verotuloja vähentäviä muutoksia on toteutettu muuttamalla kuntien veropohjaa ja lisäämällä ja korottamalla kunnallisverotukseen kohdistuvia verovähennyksiä. Näiden toimenpiteiden kunnille aiheuttamia menetyksiä on korvattu kunnille eri vuosina eri tavoin.

Ansiotulojen verotusta on kevennetty sekä valtion tuloveroasteikon ja valtionverotuksen vähennysten muutoksin että lisäämällä ja korottamalla kunnallisverotuksen vähennyksiä. Alhaisilla tulotasoilla veronkevennykset on mahdollista toteuttaa vain kunnallisverotuksessa, koska pienituloiset eivät maksa valtion tuloveroa. Kunnallisverotuksessa taloudelliselta merkitykseltään suurimmat muutokset ovat kohdistuneet ansio- ja eläketulovähennyksiin.

Hallitusohjelmien linjausten mukaisesti vähennykset kuntien veropohjassa tai verotulokertymässä on korvattu kunnille täysimääräisesti vuodesta 2003. Vuosina 2003—2006 kunnille on korvattu verotulojen menetyksiä yhteensä 721 milj. euroa. Vuonna 2007 kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä on puolestaan pienennetty 185 milj. eurolla ja vastaavasti luovuttu vuodelle 2008 ajoittuvasta valtion-osuuksien lisäyksestä. Ansio- ja eläketulojen verojen keventämisen sekä työasuntovähennyksen käyttöönoton johdosta korvattiin kunnille vuonna 2008 yhteensä 119 milj. euroa. Vuoden 2009 veroperustemuutoksista aiheutuvat verotulomenetykset korvattiin kunnille lisäämällä sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia 374 milj. eurolla sekä tasaamalla työn verotuksen keventämisestä ja eläketulovähennyksen korotuksesta aiheutuvia kuntakohtaisia eroja yleisen valtionosuuden korjauserällä.

Verovähennyksien lisäämisen aiheuttamat verotulomenetykset on korvattu kunnille pääasiassa lisäämällä sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia. Vuonna 2006 pieni osa verovähennyksistä korvattiin muuttamalla verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen perusteita. Vuonna 2009 kuntakohtaisia muutosvaikutuksia tasattiin sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuslisäyksen lisäksi vähentämällä tai lisäämällä kunnan yleistä valtionosuutta edellä mainitulla tavalla.

Verovähennyksistä aiheutuvia kuntien verotulomenetysten korvaamista verojärjestelmän sisällä on selvitetty. Verojärjestelmän sisällä verotulojen menetysten korvaaminen on osoittautunut ongelmalliseksi mm. siksi, että verovähennyksiä kohdistetaan sekä veroihin että tuloihin. Verosta tehtävien vähennyksien vaikutukset verotulokertymään voidaan selvittää verotuslaskennan tiedoista. Suurin osa vähennyksistä kohdistuu kuitenkin tuloihin. Näiden osalta täsmällisen korvauksen selvittäminen edellyttäisi, että kunkin verovelvollisen osalta verotuslaskenta tulisi tehdä kahteen kertaan. Tätä korvaamismenettelyä ei voida pitää selkeänä ja hallinnollisesti yksinkertaisena mallina.

Valtionosuusjärjestelmä ja verojärjestelmä ovat kumpikin varsin monimutkaisia erillisiä järjestelmiä ja ne on rakennettu omista lähtökohdistaan palvelemaan eri tarpeita. Näiden kahden järjestelmän limittäminen toisiinsa johtaa helposti tilanteeseen, jossa järjestelmien hallittavuus kärsii, eikä kumpikaan toimi halutulla tavalla.

Toteutettujen korvaustapojen lisäksi esillä on ollut myös menettely, jossa verohallinnon laskelman perusteella kunnille maksettaisiin valtion budjetista erillinen kuntien verotulojen menetystä vastaava verotulojen täydennys. Verotulojen täydennys käyttäytyisi kuntien näkökulmasta täsmällisesti samalla tavalla kuin kuntien omat verotulot, vaikka oikeudellisesti kysymys ei olisikaan verotulosta. Verotulojen täydennys olisi kuitenkin hallinnollisesti erittäin työläs edellyttäen kaksinkertaista verolaskentaa. Täydennykseen siirrettävä määrä ei myöskään olisi kustannustenjakotarkistuksen tai indeksikorotuksien piirissä.

Esillä on ollut myös ehdotus, jonka mukaan kunnallisverotuksen ansiotulovähennys poistuisi nykyistä aiemmin ja vastaavasti työtulovähennystä korotettaisiin. Mallissa kunnallisveron ansiotulovähennyksen poistumaprosenttia nostettaisiin, jolloin vähennysoikeus kohdistuisi alemmille tulotasoille. Työtulovähennystä nostettaisiin niillä tulotasoilla, joilla kunnallisverotuksessa ansiotulovähennystä nykyisin pienennetään. Verovelvollisen osalta järjestelmä olisi neutraali. Menet-

telyssä vähennysten kohdistaminen olisi kuitenkin ongelmallista, sillä kunnallisverotuksen ansiotulovähennys tehdään tulosta ja työtulovähennys verosta. Menettely johtaisi herkästi vähennysten rakenteiden monimutkaistumiseen.

Yhteisöverokannan muutoksista aiheutuneita verotulomuutoksia on myös korvattu kunnille korottamalla kuntien jako-osuutta yhteisöveron tuotosta. Näin meneteltiin vuoden 2005 alusta.

2.10 Pohjoismaiden vertailu

Sekä Ruotsissa että Norjassa valtionosuusjärjestelmä koostuu kustannus- ja veropohjaeroja tasaavista elementeistä, mutta Ruotsin järjestelmässä pääpaino on veropohjan erojen tasauksessa. Kustannuseroja tasaavan järjestelmän painoarvo Ruotsin koko valtionosuusjärjestelmässä on enintään noin kolmannes. Norjassa kustannustasausjärjestelmän painoarvo on hieman Suomea suurempi. Suomessa valtion-osuuksien tasauslisien paino koko järjestelmässä on noin 10 prosenttia ja tasausvähennysten lähes samansuuruinen. Valtio osallistuu Ruotsissa merkittävällä osuudella veropohjan tasaukseen mutta kustannuseroja tasaava järjestelmä on Ruotsissa ja Norjassa kuntien keskinäinen. Valtionosuusjärjestelmän (valtionosuudet, tasaus) hallinnointi ja monitorointi ovat Suomessa kolmen eri ministeriön tehtävä mutta Ruotsissa ja Norjassa vastuu yhdellä ministeriöllä. Suomessa kuntatalouden kokonaistarkastelua on lisätty peruspalveluohjelmamenettelyllä sekä asioiden käsittelyllä kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

Norjassa kustannusten tasaus perustuu KOSTRA-tietokannasta (KOmmune-STatRApportering) saatuihin tietoihin. KOSTRA:ssa julkaistaan tietoja kuntien tuotannon avainluvuista, taloudellisista painopisteistä sekä tehokkuudesta ja laadusta suhteessa muihin samankaltaisiin kuntiin.

Ruotsi

Ruotsissa kuntien ja maakuntien kokonaistulosta noin kaksi kolmasosaa on verotuloja. Vuonna 2005 keskimääräinen kunnallisveroprosentti oli 20,84 ja maakuntavero 10,76 prosenttia, joten paikallisvero-aste oli 31,60. Verotettavina tuloina ovat ansiotulot.

Ruotsissa tasausjärjestelmän tehtävä on tasata asukaskohtaisissa veropohjissa olevia eroja kuntien ja maakuntien välillä. Järjestelmä perustuu tulo- ja kustannustaukseen kahdenlaisen järjestelmän kautta. Tarkoituksena on taata kaikille kunnille ja maakunnille tasavertaiset taloudelliset edellytykset peruspalvelujen tuotantoon kunnan tai maakunnan sijainnista tai rakenteellisista ominaisuuksista riippumatta.

Ruotsin tasausjärjestelmä jakautuu viiteen osaan: tulotasaus, kustannustasaus, rakenteellinen avustus, siirtymäavustus ja säätelytasaus. Tasaus voi merkitä kussakin edellä mainitussa osassa joko avustusta tai maksua. Suurin taloudellinen merkitys on tulotasauksella.

Tulotasausavustus on pääasiassa valtion rahoittama. Tulotasauksen perustana on tasausraja, johon kuntien ja maakuntien asukaskohtaisia verotuloja verrataan. Verotasausperusta on kunnille 115 prosenttia kansallisesta keskimääräisestä asukasta kohti lasketusta verotulosta ja maakunnille 110 prosenttia vastaavasti lasketusta verotulosta. Tulotasausavustukseen ovat oikeutettuja ne kunnat ja maakunnat, joiden verotulot ovat pienemmät kuin tasausraja. Vastaavasti ne kunnat ja maakunnat, joiden verotulokertymä ylittää verotasausperustan, maksavat tulotasausmaksua.

Jos kunta tai maakunta on oikeutettu tulotasausavustukseen, tasauslaskennan perusteena käytetään laskennallista keskimääräistä veroprosenttia, joka on kunnille 95 prosenttia ja maakunnille 90 prosenttia koko maan verotettavilla tuloilla painotetusta keskimääräisestä veroasteesta vuonna 2003. Jos kunta tai maakunta on velvollinen maksamaan tulostasausmaksua, maksun laskennassa perustana on sekä kunnille että maakunnille 85 prosenttia koko maan keskimääräisestä veroasteesta vuonna 2003.

Veroasteen nosto tai lasku ei vaikuta tasausavustuksen tai -maksun suuruuteen, koska tulotasausjärjestelmän käyttämä veroaste määräytyy vuoden 2003 tason mukaan. Kunnan tai maakunnan veroasteen muutos vaikuttaa vain paikallishallinnon omaan verotulokertymään. Vuonna 2005 tulotasausmaksua maksoi 13 kuntaa ja yksi maakunta. Ruotsin

valtio maksoi tulotasausavustuksia kunnille noin 45 miljardia kruunua ja maakunnille noin 14,9 miljardia kruunua. Tasausmaksuja kunnat maksoivat valtiolle noin 3,4 miljardia kruunua ja maakunnat noin 2,2 miljardia kruunua.

Kustannustasausjärjestelmän tarkoituksena on tasata rakenteellisista eroista johtuvia kustannuseroja kuntien ja maakuntien välillä. Järjestelmässä otetaan huomioon rakenteellisena erona muun muassa väestön ikärakenne, etnisyys, sosioekonomiset olosuhteet ja maantieteelliset erot.

Kustannustasausjärjestelmässä laskennassa käytetään standardikustannuksia. Järjestelmä koostuu useista erillisistä malleista, joissa rakenteelliset erot otetaan huomioon eri tavalla. Kuntakohtaisia malleja on yhdeksän (esi- ja perusopetus, toisen asteen koulutus, vanhus-, sosiaali- ja perhehuolto, ulko-maalaistaustaiset lapset, väkiluvun muutos ja asutusrakenne) ja maakuntakohtaisia yksi (terveyden- ja sairaanhoito). Lisäksi kuntien ja maakuntien yhteisenä mallina on julkinen liikenne, josta molemmat osaltaan vastaavat. Eri mallien palvelukohtaiset standardikustannukset lasketaan jakamalla kullekin kunnalle saatava muuttujan arvo maan keskimääräisillä kustannuksilla kyseiselle palvelulle. Kaikista malleista laskettua kokonaisstandardikustannusta kutsutaan kunnan tai maakunnan rakenteelliseksi kustannukseksi. Jos rakenteellinen kustannus on keskiarvoa korkeampi, kunnan tai maakunnan kustannusrakenteen katsotaan olevan keskimääräistä epäedullisempi ja kunta tai maakunta on oikeutettu avustukseen. Sama pätee päinvastoin kunnan rakenteellisen kustannuksen alittaessa keskiarvostandardikustannukset.

Kustannustasaus on valtion kannalta kustannusneutraali, eli kunnilta ja maakunnilta kerättävien kustannustasausmaksujen ja kuntien ja maakuntien maksamien kustannustasausavustusten määrät ovat yhtä suuret. Kustannustasausjärjestelmän kautta tasattiin eroja rakenteellisissa kustannuksissa vuonna 2005 yhteensä noin 6 miljardilla kruunulla.

Rakenteelliseen avustukseen ovat oikeutettuja kunnat, jotka ennen vuotta 2005 voimassa olleen vanhan järjestelmän voimassa ollessa olivat oikeutettuja kustannustasausjärjestelmään kuuluneeseen täydennysavustukseen. Rakenteellisen avustuksen tarkoituksena on vahvistaa niiden kuntien ja maakuntien asemaa, jotka kärsivät pienestä väkimäärästä tai työmarkkinoista johtuvista ongelmista. Avustuksen suuruus määräytyy vanhassa järjestelmässä talouden, työllisyyden ja heikon väestöpohjan mukaan lasketun standardikustannuksen suuruuden perusteella. Tyypillisiä rakenteellista avustusta saavia kuntia ja maakuntia ovat harvaanasutut kunnat ja maakunnat Keski- ja Pohjois-Ruotsissa sekä heikon työllisyystilanteen omaavat kunnat ja maakunnat ympäri maata.

Siirtymäavustusta maksetaan vuosina 2005—2010 niille kunnille ja maakunnille, joiden tulokertymä on huomattavasti pienentynyt johtuen uuteen tasausjärjestelmään siirtymisestä vuonna 2005. Avustuksella jaetaan järjestelmän muutoksesta johtuva tulojen pienentyminen useammalle vuodelle. Uuteen järjestelmään siirtymisestä johtuva tulojen pieneneminen ei saa ylittää vuodessa 0,08 prosenttia kunnan ja 0,04 prosenttia maakunnan veropohjasta.

Säätelyavustuksella tai -maksulla valtio kontrolloi tasausjärjestelmän todellisia kokonaiskustannuksia ja pyrkii vaikuttamaan kesku- ja paikallishallinnon välisiin rahoitusvastuisiin. Tulotasausjärjestelmän puitteissa tulotasausavustusten kustannukset kasvavat paikallishallintojen verokannan kasvun myötä. Jotta valtio voisi vaikuttaa paikallissektorin- ja valtiontalouteen, sen pitää pystyä vaikuttamaan kunnille ja maakunnille maksettavien avustusten kokonaismäärään ja säätelemään vastuiden muutoksiin paikallishallintojen ja valtion välillä. Jos maksettujen avustusten määrä vähennettynä saatujen maksujen kokonaismäärällä on pienempi kuin valtio on tarkoitukseen budjetoinut, saavat kaikki kunnat ja maakunnat säätelyavustusta eroa vastaavan määrän samansuuruisen asukasta kohti laskettuna. Jos maksettujen avustusten määrä vähennettynä saaduilla maksuilla ylittää valtion budjetoidun määrän, joutuvat kaikki kunnat ja maakunnat maksamaan säätelymaksua.

Norja

Norjassa vuonna 2008 kuntien ja maakuntien tuloista verotulot olivat 45 prosenttia ja

valtionosuudet 35 prosenttia. Kunnallisveropohja koostuu henkilöverotuksesta ja erillisestä voimalaitoksia koskevasta luonnonvaraverosta. Valtionosuuksista 12 prosenttiyksikköä koostuu korvamerkityistä valtionosuuksista.

Norjassa tasataan sekä kuntien tuloja että kustannuksia. Tulotasauksella tasataan verotulokertymässä olevia eroja ja kustannustasauksella tarvetekijöissä sekä järjestämiskustannuksista johtuvia eroja.

Norjassa tulotasaus perustuu köyhimmille kunnille maksettavaan verotulotäydennykseen sekä kaikkia kuntia koskevaan ns. symmetriseen tasaukseen. Kaikkia kuntia koskeva tasausraja on 100 prosenttia kuntien keskimääräisestä asukaskohtaisesta verotulosta. Jos kunnan asukaskohtainen verotulo on kuitenkin pienempi kuin 90 prosenttia asukaskohtaisesta keskimääräisestä verotulosta kunnalle maksetaan verotulotäydennyksenä 35 prosenttia kunnan asukaskohtaisen ja keskimääräisen verotulon erotuksesta. Lisäksi kunnalle maksetaan tasauslisänä 57 prosenttia kunnan asukaskohtaisen verotulon ja keskimääräisen verotulon erotuksesta. Kunta, jonka asukaskohtainen verotulo ylittää keskimääräisen verotulon maksaa tasausvähennyksenä 57 prosenttia edellä mainittujen erotuksesta. Verotulotäydennys on valtionavustusta mutta tasausosa on kuntasektorin sisäinen järjestelmä.

Kustannustasausjärjestelmässä kuntien kustannuksia tasataan laskemalla jokaiselle kunnalle kustannusindeksi, joka perustuu seuraaviin tekijöihin:

- perusosa;
- ikätekijät (0—5-vuotiaat, 6—15-vuotiaat, 16—66-vuotiaat, 67—79-vuotiaat, 80—89-vuotiaat, yli 90-vuotiaat);
- eronneet 16—59-vuotiaat;
- työttömät 16—59;
- matkustusajat ja etäisyydet;
- ei naimisissa olevat yli 67-vuotiaat;
- maahanmuuttajat;
- psyykkisesti kehitysvammaiset 0—16-vuotiaat;
- kaupunkimaisuus; sekä
- maaseutumaisuus.

Indeksitekijöiden painoarvo perustuu KOSTRA tietokantaan, johon kerätään kuntien tilinpäätöstietoja. Kunnan kustannusindeksiä laskettaessa jokainen tekijä lasketaan erikseen vertaamalla kunnan osuutta koko maan vastaavasta osuuteen. Kunnan edellä mainittujen 16 tekijään perustuvaa indeksiä verrataan koko maan vastaavaan indeksiin ja erotus tasataan kunnalle täysimääräisesti.

Valtionosuusjärjestelmä koostuu seuraavista:

- asukaskohtainen valtionosuus;
- pohjoisnorjalisä;
- etelänorjalisä;
- pienkuntalisä;
- pääkaupunkilisä;
- kasvutaajamalisä; ja
- erityinen valtionosuus.

Kuntia koskeva uusi valtionosuusjärjestelmä otettiin käyttöön vuodelle 2009 ja maakuntia koskeva uusia valtionosuusjärjestelmä otetaan käyttöön vuonna 2010. Valtionosuuksia maksettiin vuodelle 2009 yhteensä 51 miljardia kruunua. Asukaskohtaisen valtionosuuden merkitys on suurin. Vuonna 2009 asukaskohtaista valtionosuuksia maksettiin 46 miljardia kruunua. Asukaskohtainen valtionosuus on tasasuuruinen mutta siinä tasataan kuntien yllä mainitussa kustannusten tasausjärjestelmästä syntyneitä eroja.

Pohjoisnorja-, etelänorja ja pienkuntalisä ovat aluepoliittisia valtionosuuksia. Pohjoisnorjalisä on asukaskohtainen ja maksetaan pohjoisimpien läänien kunnille. Vuonna 2009 sen määrä oli 1,3 miljardia kruunua. Etelänorjalisä on elinkeinorakenteeltaan heikoille alueille maksettavaa tukea, josta osa määräytyy asukaspohjaisesti ja osa on kuntakohtaista. Sen määrä vuonna 2009 oli 310 miljoonaa kruunua.

Pienkuntalisää maksetaan alle 3 200 asukkaan kunnille, joiden asukaskohtainen verotulo on alle 120 prosenttia koko maan asukaskohtaisesta verotulosta. Vuonna 2009 pienkuntalisää maksettiin 965 miljoonaa kruunua.

Pääkaupunkilisänä maksetaan Oslolle aiheutuvia lisäkustannuksia ja sen suuruus vuonna 2009 oli 300 000 miljoonaa kruunua. Kasvutaajamalisää maksetaan kunnille, joiden väkiluku kasvaa enemmän kuin 175 prosenttia maan keskimääräisestä kasvusta ja kasvu on jatkunut viimeiset kolme vuotta. Vuonna 2009 sitä maksettiin 218 miljoonaa kruunua.

Erityistä valtionapua maksetaan hankkeisiin, esimerkiksi elinkeinorakennemuutoksen vaikutuksiin ja verotulojen tai kunnan tulojen muutoksia aiheuttavien uudistuksien aiheuttamiin muutoksiin. Vuonna 2009 erityistä valtionapua maksettiin 1,6 miljardia kruunua.

2.11 Nykytilan arviointi

Valtionosuusjärjestelmän rakenne

Voimassa olevaa valtionosuusjärjestelmää on arvosteltu, ettei se ole tarkoituksenmukainen ja selkeä. Eniten on arvosteltu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetus- ja kulttuuritoimen erilaisia valtionosuusprosentteja, järjestelmien monimutkaisuutta ja osittain päällekkäisiä olosuhdetekijöitä (Kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmä: Vaihtoehtoja uudistuksen toteuttamiseksi, VATT-tutkimuksia 141). Lisäksi järjestelmää on arvosteltu siitä, ettei se ole taloudelliseen toimintaan kannustava.

Kuntien kannalta valtionosuusjärjestelmä on muodostanut yhden kokonaisuuden mutta valtionhallinnon näkökulmasta valtionosuusjärjestelmä on muodostunut kolmesta erillisestä valtionosuusjärjestelmästä, joita hallinnoi kolme eri ministeriötä. Erilliset tehtäväkohtaiset valtionosuudet ovat lisänneet sektorikohtaista ajattelua. Esimerkiksi valtiovarainministeriön julkaisussa (Talouspolitiikan strategia 2008- kuntatalouden haasteet) on katsottu, että sektoreittain tai toiminnoittain tehty tarkastelu on johtanut siihen, ettei eri sektoreiden yhteisvaikutuksena syntyvä lopputulos ole välttämättä vastannut asetettuja tavoitteita.

Kuntatalouden kokonaisuuden huomioon ottamista sekä sektorikohtaisen tarkastelun laajentamista on pyritty saamaan aikaan peruspalveluohjelmamenettelyllä. Peruspalveluohjelmamenettely on osaltaan lisännyt kuntien peruspalvelujen rahoituksen kokonaisuuden huomioon ottamista valtionhallinnossa. Peruspalveluohjelmamenettelyssä ministeriöt ja Suomen Kuntaliitto ovat jo yhteistoiminnassa laatineet kuntatalouden kehitysarvion sekä siinä on otettu huomioon eri hallinnonaloilla meneillään olevien muutoshankkeiden merkitys kuntataloudelle.

Valtionosuusjärjestelmä perustuu laskennallisuuteen eli kunnat eivät pääsääntöisesti voi omilla päätöksillään vaikuttaa valtionosuuksiensa määrään. Tämä kannustaa kuntia taloudellisuuteen, koska taloudellinen palvelutuotanto ei vähennä valtionosuutta eivätkä toisaalta korkeat palvelujen tuotantokustannukset lisää niitä.

Valtionosuudet ovat yleiskatteellisia. Kunnat voivat päättää valtionosuuksien käytöstä. Valtionosuuksien yleiskatteellisuuden vuoksi kunnat voivat omilla päätöksillään kohdentaa ne. Valtionosuusjärjestelmän ohjausvaikutus on siten pieni.

Kolme eri valtionosuusjärjestelmää on johtanut myös siihen, että kunnan tehtäväkohtainen valtionosuus voi olla hallinnonalakohtaisesti negatiivinen, jos kunnan omarahoitusosuus ja hallinnonalalle kohdennettu osuus verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen tasausvähennyksestä yhteenlaskettuna ylittää hallinnonalalle lasketun valtionosuuden laskennallisen perusteen. Jos kunnan verotulo on poikkeuksellisen korkea, voivat kunnan valtionosuudet olla myös yhteenlaskettuina negatiivisia. Kunnan valtionosuuden ollessa negatiivinen erotus peritään valtiolle. Suurin ongelma negatiivinen valtionosuus on ollut viime vuosina opetustoimessa mutta myös yleisen valtionosuuden perusteella kunnille on lähetetty laskuja. Vain yhdellä kunnalla, Espoon kaupungilla, valtionosuus on ollut useana vuonna korkean verotulon ja tasausvähennyksen johdosta kokonaisuudessaan negatiivinen.

Negatiiviset valtionosuudet 2005–2009:

	SM/VM		OPM		STM		Yhteensä	
	kuntien lkm	milj. euroa	kuntien lkm	milj. euroa	kuntien lkm	milj. euroa	kuntien lkm	milj. euroa
vuosi 2005	4	- 1,4	28	- 61,2	1	- 0,1	2	- 5,8
vuosi 2006	10	- 17,7	32	- 41,0	1	- 0,2	0	0
vuosi 2007	13	- 22,6	32	- 53,2	0	0	1	- 2,7
vuosi 2008	19	- 26,8	43	- 122,5	0	0	1	- 1,9
vuosi 2009	23	- 50,4	20	- 150,9	0	0	1	- 5,0

Negatiivinen valtionosuus on perustuslain kuntien verotulojen suojan näkökulmasta ongelmallinen ja se on vähentänyt valtionosuusjärjestelmän hyväksyttävyyttä.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastuskertomuksessaan (Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisen valtionosuusjärjestelmän läpinäkyvyys, tarkastuskertomus 181/2009) katsonut, että koko valtionosuuslainsäädäntöä leimaa eräänlainen tiedon hajanaisuus, joka vaikeuttaa järjestelmän hahmottamista ja ymmärtämistä. Hajanaisuus liittyy hallinnonalakohtaisesti erillisiin järjestelmiin ja näihin tehtyihin lukuisiin muutoksiin. Valtionosuusjärjestelmän määräytymistekijöitä ei ole riittävästi perusteltu. Selkeän järjestelmän lähtökohtana tulisi olla yhteneväinen laskennallisia valtionosuuksia ja niiden määräytymistapaa koskeva laki.

Valtionosuuksien määräytymisperusteet

Yleisen valtionosuuden, sosiaali- ja terveydenhuollon ja opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuden määräytymisperusteet ovat erilaisia ja niissä on otettu huomioon osittain päällekkäisiä olosuhdetekijöitä, esimerkkinä syrjäisyys. Järjestelmän monimutkaisuuteen ja päällekkäisiin valtionosuuden määräytymisperusteisiin on kiinnitetty huomiota muun muassa sisäasiainministeriön työryhmäraportissa (Kuntien rahoitusjärjestelmän arviointi - Työryhmäraportti 52 /2006). Raportissa ehdotettiin päällekkäisyyksiin puuttumista esimerkiksi yhdistämällä yleinen valtionosuus sosiaali- ja terveystoimen valtionosuuteen.

Valtiontalouden tarkastusviraston tekemässä kuntakyselyssä (Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisen valtionosuusjärjestelmän läpinäkyvyys, toiminnantarkastuskertomus 181/2009) kunnat ovat esittäneet valtionosuusperusteiden yksinkertaistamista sekä korostaneet valtionosuusjärjestelmän lukuisten muutosten haittaavan kuntien taloussuunnittelua. Kunnat kokevat, etteivät ne kykene itsenäisesti arvioimaan tulevia valtionosuustulojaan edes kohtuullisella tarkkuudella. Kyselyn mukaan valtionosuuden määräytymisen periaatteiden tulisi olla ymmärrettävissä ja sovellettavissa kuntien talouden ja toiminnan suunnitteluun. Valtionosuuskokonaisuuden hankalimmat osat ovat opetus- ja kulttuuritoimen laskennallinen järjestelmä sekä kustannusten tarkistamiseen liittyvät menettelyt. Kyselyn mukaan yleinen valtionosuus ja kustannusten tasausjärjestelmä koetaan selkeimmiksi osiksi. Enemmistö koki myös sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmän selkeäksi. Valtionosuusasioiden valmistelu koettiin sen sijaan läpinäkymättömänä.

Yleisen valtionosuuden määräytymisperusteita on lähinnä arvosteltu siitä, että syrjäisyys- ja saaristotekijöihin tehdyt muutokset ovat heikentäneet järjestelmän ymmärrettävyyttä ja selkeyttä. Myös taajamarakennelisän porrastusperusteita on pidetty osin keinotekoisina ja tarkoitushakuisina.

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusjärjestelmä perustuu pitkälti väestörakenteeseen ja valtionosuuden määräytymisperusteet ovat yksinkertaisia ja ne ovat kuntien kannalta pääosin ennakoitavia.

Sosiaalihuollon osalta eniten on arvosteltu lastensuojelukerrointa. Kertoimessa ei oteta huomioon muita lastensuojelun kustannuksia

kuin huostaanotot. Kunnan ennaltaehkäisevää ja hyvin toteutettua lapsiin kohdistuvaa sosiaalipolitiikkaa ei oteta huomioon eikä järjestelmä kannusta ennaltaehkäisevään työhön. Merkittävimpänä puutteena on pidetty sitä, ettei lastensuojelukertoimessa oteta huomioon avohuollon toimenpiteitä.

Päivähoidon osalta nykyistä järjestelmää on pidetty pääosin yksinkertaisena, koska se perustuu hyvin voimakkaasti ikäryhmän osuuteen kunnan väestöstä. Sosiaalihuollossa päivähoitoikäiset 0—6-vuotiaat lapset ovat laskennassa omana ikäryhmänään. Päivähoidossa huomioon otettavaa työssäkäyntikerrointa on arvosteltu sillä perusteella, että päivähoito perustuu subjektiiviseen oikeuteen. Työssäkäyntikertoimen vaikutus on joillekin kunnille todella suuri. Työssäkäyntikerrointa voidaan perustella, että kunnille aiheutuu kustannuksia palvelujen käytöstä, ei subjektiivisesta oikeudesta.

Työttömyyskerrointa on arvosteltu siitä, että sen kaksiportainen määräytymisperuste on monimutkainen, vaikka kertoimen euromääräinen vaikutus valtionosuuksiin on pieni.

Terveydenhuollon osalta nykyjärjestelmän suurimpana ongelmana on pidetty, että sairastavuuskerroin on liian karkea ja se on altis kunnan pienestä koosta johtuvalle vuosittaiselle satunnaisvaihtelulle. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuksen mukaan (Tutkimus terveyden- ja vanhustenhuollon tarve- ja valtionosuuskriteereistä, raportti 3/2009) kertoimen väestöpohjan tulisi olla vähintään 20 000—50 000 asukasta, jotta erikoissairaanhoidossa kunnan taloudelle koituva riski tasaantuisi kohtuulliselle tasolle. Kertoimen perusteena oleva työkyvyttömyysaste ei kuvaa riittävästi palvelutarveeroja kuntien välillä. Sairastavuuskerroin ei kannusta kuntia vähentämään työkyvyttömien määrää, vaikka kunnan keinot arvioidaankin varsin rajallisiksi.

Sairastavuuskertoimen ongelmana on myös se, että työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen edellytysten soveltaminen vaihtelee kunnittain. Työkyvyttömyyseläkeläisten määrä ei mittaa tasapuolisesti sairastavuutta kunnissa. Sairastavuuskertoimen kuntakohtaiset erot ovat suuret ja sairastavuuskerroin voi joissain kunnissa ylikompensoida sairastavuudesta aiheutuvia kustannuksia.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen toisen tutkimuksen (Tutkimus sosiaalihuollon valtionosuusperusteista, raportti 4/2009) mukaan vammaiskerroin ei kohdistu palvelujen todelliseen käyttöön tai kustannuksiin, koska perusteena ovat Kansaneläkelaitoksen vammaisuuden perusteella maksamien etuuksien saajat sekä vammaisuuden perusteella laitoshuollossa olevien osuus väestöstä. Edellä mainitut etuudet eivät ole ensisijaisia tukimuotoja vammaisille ja esimerkiksi suurin osa yksityisen tapaturma- ja liikennevahinkovakuutuksen kautta korvausta saavat eivät saa tätä etuutta. Lisäksi valtionosuuskriteeri ei erottele vammaisuuden astetta, vaan asettaa kaikki samalle tasolle. Tutkimuksessa katsottiin, etteivät vammaiskertoimen mukaiset vammaisuuden laskennalliset kustannukset korreloi vammaishoidon käyttömenojen kanssa.

Perusopetus

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusjärjestelmää on pidetty monimutkaisena ja vaikeaselkoisena useiden määräytymisperusteiden ja porrastuskertoimien vuoksi. Kriteerien suuri määrä ja päällekkäisyys heikentävät järjestelmän läpinäkyvyyttä. Perusopetuksen valtionosuuden perusteena olevat kunnittaiset laskennalliset yksikköhinnat muodostuvat yhteensä kymmenen eri kriteerin perusteella. Keskeisiä laskentakriteereitä, jotka koskettavat valtaosaa kunnista, on vain muutamia. Jäljelle jäävät kriteerit vaikuttavat vain osalle kunnista, ja niiden taloudellinen merkitys on kokonaisuuden näkökulmasta pieni. Osin päällekkäisiä perusteita ovat esimerkiksi saaristoisuus, kaksikielisyys ja ruotsinkielisyys (Kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmä: Vaihtoehtoja uudistuksen toteuttamiseksi, VATT -tutkimuksia 141).

Laskennan monimutkaisuus ja kriteerien vaikeaselkoisuus heikentävät järjestelmän läpinäkyvyyttä. Kouluverkkotekijä on monimutkainen laskennallinen kehikko, jolla voidaan huomioida harvimmin asuttujen kuntien erityisolosuhteet. Tarkoitus olisi voitu saavuttaa yksinkertaisemmalla menettelyllä. Perusopetuksen laskennassa käytettävät kertoimet ovat kehittyneet vähitellen vuodesta 1993 lukien ja niiden perusteista on vaikeaa

saada selkoa. Myös kirjastojen osalta asukastiheyden soveltuvuus porrastusperusteeksi ja sen yhteys kustannuseroihin on jäänyt epäselväksi.

Kunta on voinut vaikuttaa omilla päätöksillään joihinkin valtionosuusperusteisiin ja perusteet voivat ohjata kunnan päätöksentekoa. Esimerkiksi erityis- ja vammaisoppilaiden osuus on kasvanut voimakkaasti. Koska valtionosuusjärjestelmässä laskennallista yksikköhintaa korotetaan näiden oppilaiden osalta, valtionosuusjärjestelmä on voinut kannustaa luokittelemaan oppilaat erityis- tai vammaisoppilaiksi.

Perusopetusta järjestävät pääosin kunnat ja niiden osalta saatu valtionosuus on ollut rinnastettavissa sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuteen. Opetustoimen ylläpitäjämallissa rahoitus on maksettu suoraan opetuksen järjestäjille eikä muiden kuin kunnan järjestämän opetuksen rahoitus ole ollut kuntien kannalta läpinäkyvä. Suurten kaupunkien taholta valtionosuusjärjestelmää on kritisoitu muun muassa siksi, että järjestelmän kriteereissä ei oteta tarpeeksi huomioon urbaaneja erityisolosuhteita, kuten maahanmuuttajataustaisesta väestöstä aiheutuvaa lisäpalvelutarvetta.

Perusopetuksessa yksikköhinnan kertojana käytetty oppilasmäärä on valtionosuuksia myönnettäessä ja maksettaessa laskettu kaksivaiheisesti. Varainhoitovuoden valtionosuudet on ensin vuoden alusta myönnetty ja maksettu opetuksen järjestäjille varainhoitovuotta edeltävän vuoden oppilasmäärän mukaan. Varainhoitovuoden syksyllä valtionosuudet on tarkistettu varainhoitovuoden oppilasmäärän mukaiseksi. Järjestelmä on turvannut opetuksen järjestäjille valtionosuudet mahdollisimman reaaliaikaisesti, mutta samalla se on ollut hallinnollisesti työläs. Varainhoitovuoden lopullisesta valtionosuudesta on päätetty vasta asianomaisen vuoden syksyllä.

Ammatillinen peruskoulutus

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen määräytymisperusteita muutettiin vuoden 2006 alusta sisällyttämällä tuloksellisuus osaksi ammatillisen koulutuksen laskennallista rahoitusta. Investointien rahoituksessa luovuttiin erillisestä tukijärjestelmästä ja investointien tuki toteutetaan nykyisin sisällyttämällä investointeihin liittyvät poistot yksikköhinnan laskennassa käytettäviin kustannuksiin. Tuloksellisuusrahoituksen uudistuksella lisättiin rahoitusjärjestelmän ohjausvaikutusta. Tulosrahoituksen saajien määrä kasvoi toteuttamistavasta johtuen olennaisesti verrattuna vuosina 2002—2004 ylimääräisenä valtionavustuksena myönnettyyn tulosrahoitukseen.

Hallitusohjelman mukaan tuloksellisuuden osuutta lisätään ammatillisessa perus- ja aikuiskoulutuksessa. Valtioneuvoston vuosille 2007—2012 vahvistaman koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksessa lisätään tuloksellisuusrahoituksen osuutta. Koulutuksen vaikuttavuus, erityisesti työllistyminen ja asiakastyytyväisyys otetaan laajemmin huomioon tuloksellisuuden arvioinnissa. Tuloksellisuusrahoituksen mittareita ja tuloksellisuuden mittaamistapoja kehitetään edelleen.

Tulosrahoitusmittariston relevanssia ja luotettavuutta sekä tulosrahoituksen merkitystä koulutuksen järjestäjien toiminnan ohjauksessa ja laadun kehittämisessä on selvitetty opetusministeriön käynnistämässä hankkeessa, jonka toteuttajaksi valittiin Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA. Arviointitutkimuksen mukaan tulosrahoitusmittaristo muodostaa jo nykyisellään varsin monipuolisen kokonaisuuden, jossa koulutuksen järjestäjien toiminnan vaikuttavuutta ja laadukkuutta arvioidaan useasta yhteiskunnallisesti tärkeästä näkökulmasta. Myös tulosrahoituksen tekninen järjestelmä on arvioinnin mukaan monilta osin toimiva ja tarkoituksenmukainen. Tulosrahoituksen teemoja tulisi arvioinnin mukaan täydentää, jotta koulutuksen järjestäjien tuloksellisuudesta saataisiin vielä nykyistä kattavampi ja luotettavampi kuva. Nykyisin tuloksellisuutta arvioidaan neljän tulosmittarin avulla, jotka perustuvat kolmeen eri tarkastelujoukkoon. Kun eri tulosmittareissa tarkastellaan eri ajankohtia ja eri opiskelijaryhmiä, mittaristo ei tarjoa tehdyn arvioinnin mukaan riittävän selkeää kokonaiskuvaa koulutuksen järjestäjien tuloksellisuudesta ja keskinäisestä vertailtavuudesta. Koulutuksen järjestäjät suhtautuivat

tuloksellisuusmittaristoon ja sen käyttöönottoon pääsääntöisesti myönteisesti. Koko mittaristo sai yleisarvosanakseen 3.4 arviointiasteikolla 1—5. Yksittäisistä mittareista huonoimman arvosanan sai (3.0) sai henkilöstön kehittämismittari ja parhaimman (3.7) keskeyttämismittari. Työllisyysmittarin, jonka painoarvo on 40 prosenttia, heikkoutena on pidetty mm. sitä, että mittausajankohta on vuoden loppu, mistä johtuen kausivaihtelut vaikuttavat eräillä aloilla tuloksellisuuteen heikentävästi. Koulutuksen järjestäjien vertailtavuuden parantamista pidettiin tärkeänä.

Ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakoulujen rahoituksen määräytymisperusteita muutettiin vuoden 2006 alusta voimaan tulleella rahoituslain ja rahoitusasetuksen muutoksella. Perusteet, joiden mukaan valtionosuus jakautuu ammattikorkeakoulujen kesken, uudistettiin. Samoin uudistettiin investointien rahoitus. Lisäksi ammatillinen opettajankoulutus otettiin osaksi ammattikorkeakoulujen rahoitusta, kuitenkin siten, ettei se tule mukaan kunnan rahoitusosuuteen.

Ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän uudistamisella tavoiteltiin vakaampaa, laskennallisempaa ja kannustavampaa rahoitusta. Rahoituksen vakaudella pyrittiin parantamaan ammattikorkeakoulujen kykyä pitkäjänteiseen kehittämiseen ja henkilöstöpolitiikkaan, lisäämään ennakoitavuutta ja helpottamaan sekä valtion että ammattikorkeakoulujen ylläpitäjien talousarviovalmistelua. Suuremmalla laskennallisuudella pyrittiin muun ohella siihen, etteivät yksittäisten ammattikorkeakoulujen kustannukset vaikuttaisi aikaisemmalla tavalla rahoituksen perusteena oleviin yksikköhintoihin ja niiden porrastuksiin. Suuremmalla kannustavuudella tavoiteltiin tehokkuuden ja tuottavuuden kasvua. Tavoitteena oli, että ammattikorkeakoulujen kannattaisi entistä enemmän sijoittaa opiskelijoiden tuki- ja ohjauspalveluihin, jolla on suora vaikutus koulutuksen läpäisyasteeseen ja tutkintojen määrään.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry:n talous- ja rahoitusryhmä teki keväällä 2008, opetusministeriön kanssa yhteistyössä, kyselyn ammattikorkeakouluille uudistuksen vaikutuksista toiminnan ja talouden johtamiseen. Kysymyksiin vastasi yhteensä 26 ammattikorkeakoulusta 23.

Vastanneista 91,3 prosenttia (21/23) ilmoitti uuden rahoitusmallin vaikuttaneen organisaation johtamiseen; johtamismalleja ja ohjausjärjestelmiä on kehitetty. Erityisesti oli huomiota kiinnitetty opintojen etenemiseen, läpäisyyn ja opintojen keskeyttämiseen.

Vastanneista 70 prosenttia totesi, että uudistuksen johdosta sisäistä resurssienjakoa oli muutettu ja myös ohjausjärjestelmiä kehitetty. Harkinnanvaraisia eriä käytettiin kehittämistoiminnan rahoittamiseen ja tuloksellisuudesta palkitsemiseen.

Investointipäätökset tehdään kaikissa vastanneissa ammattikorkeakouluissa keskitetysti. Vastanneista 26 prosenttia ilmoitti uudistuksen vaikuttaneen investointeihin perustuen kokonaisrahoituksen muuttumiseen. Leasing-rahoituksen houkuttelevuuteen ei uudistuksella ollut juurikaan vaikutusta. Ammattikorkeakoulujen sijaintikunnat tai taustayhteisöt ovat eri tavoin tukeneet investointeja aikaisemmin. Uusia subventointipäätöksiä ei selvityksen mukaan ollut nähtävissä.

Vastanneista ammattikorkeakouluista 87 prosenttia katsoi, että uudistus on vaikuttanut organisaatioon positiivisesti (70 prosenttia) tai neutraalisti (17 prosenttia) ja kolme ammattikorkeakoulua piti vaikutuksia kielteisinä.

Ammattikorkeakoulujen rehtorit pitivät uudistusta hyvänä ja esittivät sen jatkamista pidemmän aikavälin toimivuuden toteamiseksi. Erityisen positiivisina tekijöinä rehtorit pitivät järjestelmän tuomaa vakautta ja kannustavuutta.

Valtioneuvoston vuosille 2007—2012 hyväksymän koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukainen ammattikorkeakoulujen ohjauksen joustavoittaminen siten, että se mahdollistaa tutkintotavoitteiden puitteissa resurssien kohdentamisen vapaasti nuorten ja aikuisten tutkintoon johtavaan koulutukseen, nousi keskeiseksi harkittaessa ammattikorkeakoulujen lähiaikojen ohjauksen ja rahoituksen muutoksia. Nykyinen koulutustarjonnan mitoitusmalli on osoittautunut liian jäykäksi ennen kaikkea ajatellen ammattikorkeakoulujen vastuuta alueiden kehittämisestä, jossa aikuiskoulutuksella on kes-

keinen merkitys tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisäksi.

Kehittämissuunnitelman mukaisen jouston saavuttamiseksi opetusministeriö yhdessä ammattikorkeakoulujen ylläpitäjien ja ammattikorkeakoulujen kanssa valmisteli kauden 2010—2012 sopimuksia lähtien siitä, että aloituspaikkasäätelystä nuorten koulutuksessa ja aikuiskoulutuksen vuosiopiskelijamäärästä sopimisesta luovutaan, ja sen asemesta sovitaan koulutusalakohtaisista tutkintotavoitteista. Tutkintotavoitteita ei tässä vaiheessa otettu rahoituksen perusteeksi, osaksi opetusministeriön tuloksellisuusrahoituksen palkitsemiskriteerejä ne kuitenkin tulevat.

Koska opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun asetuksen 19 a §:n mukainen rahoituksen laskentaperusteena olevan opiskelijamäärän laskeminen on sidottu sopimuksilla tapahtuvaan koulutustarjonnan mitoittamistapaan, josta on luovuttu vuoden 2010 alusta, mainitun pykälän 1 momenttia on valtioneuvoston asetuksella (181/2009) muutettu siten, että rahoituksen laskentaperusteena käytettävä opiskelijamäärä on sopimuksessa koulutusaloittain ja erikseen ammatillista opettajankoulutusta varten sovittu opiskelijamäärä. Säännös tulee voimaan vuoden 2010 alusta.

Ammatillinen lisäkoulutus

Ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoitus muodostaa opetusministeriön hallinnonalan ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen rahoitusjärjestelmän. Nykyinen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmä on ollut pääosin toimiva. Sen heikkoutena on pidetty sitä, että se tukee liiaksi valmistavan koulutuksen järjestämistä. Näin ollen aiemmin hankittua osaamista ei riittävässä määrin oteta huomioon koulutuksen mitoituksessa ja suunnittelussa. Tästä syystä ammatti- ja erikoisammattitutkintojen ensisijainen tarkoitus hankkimistavasta riippumattoman osaamisen näyttötutkintojärjestelmänä ei kaikin osin toteudu. Valtioneuvoston vuosille 2007—2012 hyväksymän koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ammatillisessa lisäkoulutuksessa otetaan vuodesta 2009 lähtien käyttöön tuloksellisuusrahoitus ja tutkinnon merkitystä rahoituksen perusteena vahvistetaan.

Oppisopimuskoulutus

Vuoden 2009 alusta voimaan tulleella rahoituslain muutoksella oppisopimuskoulutuksen rahoituksessa käytettäviä yksikköhintoja tarkistettiin vastaamaan paremmin mainitun koulutuksen kustannustasoa. Ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävän oppisopimuskoulutuksen yksikköhintoja alennettiin noin 18 prosentilla ja vastaavasti nostettiin ammatillisena lisäkoulutuksena järjestettävän oppisopimuskoulutuksen yksikköhintoja noin seitsemällä prosentilla. Eduskunta edellytti vastauksessaan laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (HE 119/2008 vp; EV 188/2008 vp), että VOS—2010 valtionosuusuudistuksen yhteydessä selvitetään mahdollisuudet ottaa oppisopimuskoulutuksen rahoitusjärjestelmässä käyttöön oma kustannuspohja. Seuraava valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon ja yksikköhintojen tarkistus tehdään vuodelle 2012 vuoden 2009 toteutuneiden kustannusten pohjalta. Vasta osana mainittua prosessia on mahdollista selvittää onko tarkoituksenmukaista ottaa oppisopimuskoulutuksessa käyttöön mainitun koulutuksen omaan kustannuspohjaan perustuva yksikköhinta ja sen vaikutukset.

Lukiokoulutus

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman 2007—2012 mukaan lukion tehtävää yleissivistävänä ja jatko-opintoihin valmistavana väylänä vahvistetaan ja lukiokoulutuksen kehittämiseksi laaditaan toimenpide-ehdotukset. Opetusministeriö on asettanut 6 päivänä elokuuta 2008 työryhmän valmistelemaan toimenpide-ehdotuksia koskien muun ohessa koulutuksen saavutettavuuden turvaamista, koulutuksen mitoitusta, rahoitusta, erityisopetuksen ja muiden tukitoimien järjestämistarvetta sekä ylioppilastutkinnon kehittämistä. Lukiokoulutuksen kehittämistarpeet rahoitus mukaan lukien ovat arvioitavissa vasta mainitun työryhmän esitysten valmistuttua vuoden 2010 marras-

kuussa. Lukiokoulutuksen rahoitukseen ei tämän vuoksi esitetä tehtäväksi muutoksia.

Lukion rahoitusperusteita muutettiin vuoden 2009 alusta, että lukiokoulutuksen rahoituksen piiriin sisällytettiin aikuisille annettavan tuntijaon mukaisten lukion pakollisten kurssien ja syventävinä opintoina tarjottujen valtakunnallisten kurssien suorittaminen. Suoritettujen kurssien määrä muunnetaan laskennalliseksi opiskelijamääräksi ja otetaan huomioon lukio-opinnot aloittaneiden 18 vuotta täyttäneiden määrässä. Perusopetuksen yksittäisiin oppiaineisiin uudistusta ei tuolloin ulotettu, koska valtionosuusuudistus oli valmisteilla. Erityisesti maahanmuuttajien suorittamien perusopetuksen kurssien määrä on viime vuosina kasvanut, mikä puoltaa uudistuksen ulottamista myös perusopetuksen aineopintoihin.

Museot, teatterit ja orkesterit

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhintajärjestelmä uudistettiin vuoden 2006 alusta voimaan tulleella rahoituslain muutoksella. Näin ollen rahoitusperusteisiin ei ole tarvetta tehdä muutoksia. Myös henkilötyövuosiin perustuva rahoitusjärjestelmä on teattereiden, orkestereiden ja museoiden osalta periaatteiltaan ja rakenteiltaan toimiva eikä edellytä muutoksia.

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasausjärjestelmä

Vuonna 2009 verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen tasauslisää saa 275 kuntaa. Tasausvähennys tehdään 57 kunnan valtionosuuteen.

Tasausjärjestelmän ongelmana on pidetty sen kahden vuoden viivettä, mikä johtuu verotuksen toimittamisen aikataulusta. Lisäksi on arvosteltu tasausrajoja ja katsottu niiden aiheuttavan kannustinongelman. Tasausrajan alapuolella olevalla kunnalla ei tämän mukaisesti olisi kannustinta lisätä verotulojaan, koska veropohjan kasvu vähentää tasauslisän määrää. Jos kunnan omien toimien tuloksena saatu tulonlisäys valuu lähes kokonaan tasaukseen, heikentää se kunnan kannusteita veropohjan vahvistamiseen. Käytännössä tämä koskee kuntia, jotka ovat tasausrajan alapuolella tai kuntia, jotka ovat lähellä tasausrajaa niin, että tasauslisäyksen sijaan kunnan valtionosuutta vähennetään tasausvähennyksellä. Toisaalta tällaisessa tilanteessa valtionosuuksien nettomuutos on vähäinen.

Kunta ei kuitenkaan pysty laskemaan tasauksensa määrää ennakolta, koska määrän kehitys riippuu muidenkin kuntien verotulojen kehityksestä, eikä kunta pysty sitä ennustamaan. Tasaus perustuu lisäksi laskennallisiin verotuloihin sekä lasketaan koko maan keskimääräisen kunnallisen veroprosentin mukaan. Täten kunnalla on aina kannustin lisätä verotulojaan.

Valtiontalouden tarkastusviraston kuntakyselyssä kunnat kokivat verotuloihin perustustuvan tasausjärjestelmän osittain peittävän alleen laskennallisten tekijöiden määräytymisen perusteet.

Harkinnanvaraiset rahoitusavustukset

Harkinnanvaraisen rahoitusavustuksen suurimpana ongelmana ja haasteena nykyjärjestelmässä on se, että avustuksesta on tullut vastoin lain tarkoitusta eräiden kuntien kohdalla pysyvä osa rahoitusta. Vuosina 1998—2008 yhteensä 35 kuntaa on saanut harkinnanvaraista avustusta vähintään 6 kertaa, joista kolme vähintään 10 kertaa. Vaikka avustuksen saantia on säännöstelty viime vuosina rajaamalla peräkkäisten vuosien avustuksen saanti kolmeen vuoteen, on tästä jouduttu poikkeamaan eräissä tapauksissa. Muussa tapauksessa näiden kuntien palveluiden turvaaminen olisi saattanut vaarantua. Tällä on myös varmistettu, että yksittäisen kunnan talousvaikeudet eivät kasvaisi kohtuuttomiksi siten, että se saattaisi heikentää kyseisen kunnan ja samalla koko kuntakentän luottokelpoisuutta.

Harkinnanvaraista avustusta on arvosteltu, ettei se ole kannustava. Useana peräkkäisenä vuonna avustusta saaneet kunnat ovat pääsääntöisesti hyvin riippuvaisia valtionosuuksien määrästä ja verotuloilla tai toimintatuloilla on selvästi pienempi merkitys kunnan palveluiden rahoituksessa. Näillä kunnilla on ollut rajalliset mahdollisuudet lisätä tulojaan ja vähentää menojaan. Kuntien menoista suurin osa aiheutuu sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista ja niissä palkkamenoilla on keskeinen merkitys. Kunta pystyy hyvin rajalli-

sesti vaikuttamaan palkkamenoihin muutoin kuin vähentämällä palveluja. Tämä ei usein ole mahdollista lakisääteisten palveluvelvoitteiden vaarantumatta. Kuntien valtionosuusjärjestelmällä ja sen kohdentumisella voidaan vaikuttaa kuntien erilaisten olosuhteiden huomioimiseen, mutta järjestelmästä ei saada täysin aukotonta.

Rahoitusavustuksen passivoivaa vaikutusta on pyritty vähentämään asettamalla avustuksen saannille yhä tarkempia ehtoja. Merkittävin velvoite on ollut velvollisuus toimittaa avustushakemuksen yhteydessä valtuuston hyväksymä talouden tasapainottamissuunnitelma.

Osa useana vuonna rahoitusavustusta saaneista kunnista on kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuja erityisen heikon talouden kuntia. Erityisen heikon talouden kunnat määritellään valtioneuvoston asetuksella tilinpäätöksistä saatavien tunnuslukujen perusteella. Näissä kunnissa selvitetään arviointimenettelyllä yhdessä valtion kanssa erityisen heikon talouden kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännön edellyttämät palvelut ja toimenpiteet tilanteen korjaamiseksi. Arviointimenettelystä saadut kokemukset ovat olleet pääosin positiivisia ja vain yksi kunta 20:stä ei ole hyväksynyt ja toteuttanut arviointiryhmän esitystä palveluiden edellytysten turvaamiseksi. Arviointimenettelyn lopputuotoksina (arviointiryhmän esitykset) ovat olleet joko kuntaliitos tai laaja talouden tasapainottamisohjelma. Menettelyssä olleiden kuntien taloudellinen tilanne on pääosin parantunut, mutta eräiden kuntien kohdalla tilanne on edelleen haastava.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastuskertomuksessaan (Kuntien harkinnanvaraisten rahoitusavustusten myöntäminen ja käyttö, 115/2005) arvostellut, ettei avustuksen myöntämisen kriteereitä ei ole määritelty riittävän tarkasti laissa ja hakuehdoissa. Avustuksen saannin edellytysten tarkka yksilöinti ja määrittely lain tasolla saattaisi kuitenkin johtaa tilanteeseen, että se ohjaisi kuntien käyttäytymistä edellytyksien täyttymisen suuntaisesti.

Opetus- ja kulttuuritoimen perustamishankkeet

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen, taiteen perusopetuksen ja yleisten kirjastojen perustamishankkeisiin myönnettävä valtion rahoitus on valtionosuutta, kun kaikki muu rahoituslain mukainen perustamishankkeiden hankekohtainen valtionrahoitus on valtionavustusta. Vuodesta 2006 lähtien hankekohtaista valtionrahoitusta ei ole myönnetty ammatillisen koulutuksen, ammattikorkeakoulujen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen perustamishankkeisiin, vaan niiden perustamishankkeiden rahoitus otetaan huomioon käyttökustannusten valtionosuusperusteissa poistojen perusteella.

Lääninhallitusten tultua vuoden 2007 alusta valtionapuviranomaiseksi perustamishankkeisiin myönnettävä valtionosuus on tullut ongelmalliseksi valtionosuuksien myöntämisvaltuuksien tehokkaan käytön kannalta. Valtionosuushankkeen valtionosuus määritetään hankkeelle vahvistetun laajuuden, opetusministeriön asetuksen mukaisten yksikköhintojen ja kuntien asukaskohtaisen tasattuun verotuloon perustuvan valtionosuusasteikon mukaan. Kun hankkeiden valtionosuudet ovat perusteiltaan tarkoin määrättyjä, pyrkimys valtionosuuksien myöntämisvaltuuksien ja määrärahojen tehokkaaseen käyttöön on johtanut siihen, ettei niitä ole kerralla voitu jakaa lopullisina lääninhallituksille, vaan jakoa on jouduttu täydentämään ja suuntaamaan uudelleen hankkeiden valtionosuusperusteiden täsmennyttyä. Kun hankkeiden käsittely on lääninhallituksissa edennyt eri tahdissa, valtuuksien tarpeen myöhäinen täsmentyminen on viivästyttänyt hankkeiden käsittelyä toisissa lääninhallituksissa.

Ulkomailla olevien koulujen perustamishankkeisiin ei valtionosuuksia ole voinut soveltaa, koska niillä ei ole Suomessa sijaintikuntaa, jonka mukaan valtionosuusprosentti määräytyisi. Myös Suomen kustannustason perusteella määritetyt yksikköhinnat eivät yleensä vastaa ulkomailla sijaitsevien koulujen paikallista kustannustasoa. Muutettaessa valtionosuudet valtionavustuksiksi myös ulkomaan koulujen perustamishankkeiden rahoittaminen tulisi rahoituslain perusteella mahdolliseksi.

Verotulojen menetyksien korvaaminen

Tässä esityksessä ei ehdoteta säädettäväksi menettelystä, jolla kunnille verotuksen keventämisestä aiheutuvat verotulojen menetykset korvattaisiin jatkossa. Käytetyistä korvausmenettelyistä saatujen kokemusten perusteella verokevennysten kulloisenkin kohdentumisen pohjalta on tapauskohtaisesti ratkaistava, miten verokevennyksistä aiheutuvat verotulomenetykset kunnille korvataan ja tarvitaanko jo käytettyjen keinojen lisäksi uusia korvaustapoja. Mahdollisia korvauskeinoja ovat jatkossakin muun muassa valtionosuuksien lisääminen, tasausrajan muutokset verotuloihin perustuvassa valtionosuuksien tasauksessa ja kuntien verotulopohjan laajentaminen. Ehdotettavassa uudessa valtionosuusjärjestelmässä voidaan verotulojen vähennyksiä kompensoida eri tavoin.

Tietojen keruu, hallinnointi ja informaatio

Kuntien rahoituksen kannalta keskeisten tietojen keruu ja hallinnointi on tällä hetkellä hajautunut usealle toimijalle (mm. Tilastokeskus, Opetushallitus, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Tampereen yliopisto, Kansaneläkelaitos, Verohallinto). Osa keskeisistä kuntien talouteen ja toimintaan liittyvistä tiedoista ei ole helposti ja maksutta saatavilla.

Valtionosuuden määräytymisperusteihin liittyy tilastoviiveitä, joita on käytännössä varsin vaikea poistaa yksinkertaistamatta järjestelmää ja karsimatta määräytymisperusteita olennaisesti. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusjärjestelmässä lastensuojelu- ja vammaiskertoimet sekä työttömien määrä ja työttömyysaste määräytyvät kaksi vuotta ennen varainhoitovuotta alkavan vuoden tietojen pohjalta. Päivähoitokertoimessa viive on kolme vuotta ja sairastavuuskertoimessa osittain neljä vuotta. Opetus- ja kulttuuritoimessa valtionosuus tarkentuu vasta varainhoitovuoden syksyllä lopullisten oppilastietojen valmistuttua. Talouspolitiikan strategiajulkaisussa on katsottu, että viiveet voidaan joko kokonaan poistaa ja lyhentää enimmillään kahteen vuoteen, jos järjestelmä perustuu pääasiassa kunnan väestö-, ikärakenne- ja verotustietoihin.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastuskertomuksessaan (toiminnantarkastuskertomus 181/2009) katsonut, että valtion keskushallinto tarjoaa vain niukasti tietoja valtionosuusjärjestelmästä ja keskushallinnon tulisi tarjoa kunnille selkeä tiedonlähde valtionosuusjärjestelmän toiminnasta ja siihen liittyvistä muutoksista.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on vahvistaa kunnallisten peruspalveluiden rahoituksen kokonaisuutta kokoamalla kunnan peruspalvelujen valtionosuudet yhdeksi kokonaisuudeksi valtiovarainministeriön hallinnonalalle. Esityksen tarkoituksena on myös lisätä valtionosuuksia koskevan valtion talousarviovalmistelun poikkihallinnollisuutta ja tukea peruspalveluohjelmaa ja sen tavoitteita. Tavoitteena on myös turvata peruspalveluiden järjestämisen rahoitus erityisen harvaan asutuissa kunnissa, saaristokunnissa ja saamelaisten kotiseutualueen kunnissa sekä vähentää kuntien riippuvuutta harkinnanvaraisesta rahoitusavustuksesta.

Uudistuksen tarkoituksena ei ole muuttaa valtionosuuksien määräytymisperusteita. Tavoitteena on myös vähentää päällekkäistä tiedonkeruuta ja yhdistää valtiovarainministeriön ja opetusministeriöiden hallinnonaloilta myönnettävät valtionosuudet sekä muu rahoitus yhtenä kokonaisuutena Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen maksettavaksi. Tavoitteena on parantaa kuntien mahdollisuuksia saada tietoja valtionosuuden seuraavan vuoden määrästä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Uuden rahoituslain tavoitteena on selkiyttää lain sisältöä tilanteessa, jossa merkittävä osa lain soveltamisalan piiriin kuuluneista toiminnoista siirtyy kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavan lain soveltamisalaan. Tavoitteena on turvata edelleen pitkäjänteinen ja ennakoitavissa oleva rahoitus kaikille opetuksen, koulutuksen ja toiminnan järjestäjille ja huolehtia siitä, etteivät rahoitusjärjestelmän muutokset heikennä

koulutuksessa vapaan hakeutumisoikeuden toteutumista.

Ammatillisen koulutuksen tuloksellisuusrahoituksen laajentamisen tavoitteena on kannustaa koulutuksen järjestäjiä nykyistä tehokkaammin toimintansa tuloksellisuuden ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäämiseen sekä laadun kehittämiseen. Keskeisenä tavoitteena on koulutuksen järjestäjien keskinäisen vertailtavuuden lisääminen vähentämällä aikaisempaa kattavammin järjestäjästä riippumattomien tekijöiden vaikutusta tulokseen.

Ammatillisen lisäkoulutuksen tuloksellisuusrahoituksen käyttöönoton tavoitteena on tutkintojen merkityksen korostaminen rahoituksen määräytymisperusteena. Tavoitteena on kannustaa ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjiä kehittämään henkilökohtaistamisen ja aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen menetelmiä siten, että opetuksen määrä ja sisältö mitoitetaan todellisten osaamistarpeiden perusteella.

Perustamishankkeiden valtionosuusjärjestelmän muutoksen tavoitteena yksinkertaistaa jakoprosessia ja tuoda perustamishankeasioiden käsittelyyn joustavuutta.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta sekä laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia, perusopetuslakia, kirjastolakia, kuntien kulttuuritoiminnasta annettua lakia taiteen perusopetuksesta annettua lakia, lasten päivähoidosta annettua lakia, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia, kansanterveyslakia, erikoissairaanhoitolakia, sosiaalihuoltolakia, toimeentulotuesta annettua lakia, kehitysvammaisten erityishuollosta annettua lakia, vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annettua lakia, kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia, mielenterveyslakia, päihdehuoltolakia, tartuntatautilakia, terveydensuojelulakia, elintarvikelakia, kuntien ympäristösuojelun hallinnosta annettua lakia, kemikaalilakia, lääkelakia, kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annettua lakia, sosiaalisesta luototuksesta annettua lakia, raittiustyölakia, eläinlääkintähuoltolakia sekä toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annettua lakia.

Ehdotetun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavan lain keskeiset muutokset nykytilaan ovat:

- valtionosuuksien kokoaminen valtiovarainministeriön hallinnonalalle;
- esi- ja perusopetuksen määräytymisperusteiden muuttaminen asukasperusteisiksi;
- esi- ja perusopetukseen liittyvän kotikuntakorvausjärjestelmän käyttöönotto;
- erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan ja saamelaisten kotiseutualueen lisäosien käyttöönotto; sekä
- siirtyminen yhteiseen valtionosuusprosenttiin.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavaan lakiin ehdotetaan koottavaksi eräin poikkeuksin nykyisistä hallinnonalakohtaisista valtionosuuksista yleinen valtionosuus, sosiaali- ja terveydenhuollon, esi- ja perusopetuksen sekä kirjastojen, yleisen kulttuuritoimen ja asukaskohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen valtionosuudet. Nämä keskitettäisiin valtionvarainministeriön hallinnonalalle.

Laissa kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta valtionosuudet määräytyisivät kaikilta osin asukasmäärän mukaan. Asukasmäärät määräytyisivät pääsääntöisesti varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopun mukaan. Asukaspohjaisuus muuttaisi esi- ja perusopetuksen valtionosuuden määräytymisperusteita, koska valtionosuudet määräytyvät nykyään oppilasmäärän perusteella.

Kunnan valtionosuus määräytyisi yleisen osan määräytymisperusteiden, sosiaali- ja terveydenhuollon, esi- ja perusopetuksen ja yleisten kirjastojen laskennallisten kustannusten, taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen määräytymisperusteiden sekä erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan ja saamelaisten kotiseutualueen kuntien lisäosien määräytymisperusteiden mukaan. Laskennallisten kustannusten ja määräytymisperusteiden lähtökohtana olisi perushinta, joka vahvistettaisiin asetuksella vuosittain sekä joka laskennallisten kustannusten osalta tar-

kistettaisiin kustannusten jaon tarkistuksen perusteella joka neljäs vuosi. Lisäosat olisi kytketty yleisen osan perushintaan.

Valtionosuuden määräytymisperusteisiin kohdistetusta arvostelusta ja VATT:n ehdottamista uusista määräytymisperusteista huolimatta ei esityksessä ehdoteta tehtäväksi muita kuin valtionosuuksien yhdistämisestä aiheutuvia välttämättömiä muutoksia. Ehdotetut uudet määräytymisperusteet olisivat aiheuttaneet yksittäisten kuntien valtionosuuksiin suuria muutoksia. Yli puolet kunnista olisi menettänyt valtionosuuksia ja osalle kunnista menetykset olisivat olleet suuret. Tilanteessa, jossa kuntatalous on suurissa vaikeuksissa verotulojen voimakkaan alenemisen ja menojen kasvun takia, ei ole perusteltua vaikeuttaa kuntien taloudellista asemaa valtionosuusjärjestelmän muutoksesta aiheutuvilla taloudellisilla menetyksillä. Valtionosuuden määräytymisperusteet tulee kuitenkin kuntatalouden vakauduttua myöhemmin arvioida uudelleen ja saattaa ajan tasalle.

Muiden kuin esi- ja perusopetuksen osalta uudistus ei muuttaisi voimassa olevien valtionosuuksien määräytymisperusteita. Voimassa olevaa yleistä valtionosuutta vastaisi yleinen osa, jossa perushintaa korotettaisiin saaristoisuuden, syrjäisyyden, taajamarakenteen, kieliolosuhteiden sekä asukasmäärän muutoksen perusteella.

Voimassa olevat sosiaali- ja terveydenhuollon määräytymisperusteet säilyisivät uudistuksessa ennallaan. Kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannuksien perusteena olisivat ikäluokkapohjaiset perushinnat. Sosiaalihuollossa perusteena olisivat lisäksi työttömyyden, lastensuojelun sekä vammaisuuden perushinnat ja alle 7-vuotiaiden osalta otettaisiin huomioon kunnan työllisen työvoiman osuuteen perustava päivähoitokerroin. Terveydenhuollon laskennallisiin kustannuksiin vaikuttaisi työkyvyttömien määrään perustuva sairastavuuskerroin. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisiin kustannuksiin vaikuttaisi syrjäisyyskerroin.

Esi- ja perusopetuksessa laskennalliset kustannukset määräytyisivät 6—15-vuotiaiden määrän perusteella. Muut perushinnan korotustekijät (asukastiheys, kaksikielisyys, 13—15-vuotiaat, ruotsin- ja vieraskielisyys) säilyisivät ennallaan paitsi, että erityisopetuksen erillinen korotus ja kouluverkkotekijä poistettaisiin. Erityisopetuksen kustannukset otettaisiin kuitenkin nykyiseen tapaan huomioon valtionosuuspohjissa. Kouluverkkotekijän poistoa korvaisi uusi asukastiheyskertoimen korotus kunnille, joiden asukastiheys on alle neljä asukasta maaneliökilometriä kohden.

Koska esi- ja perusopetuksen valtionosuudet maksetaan jatkossa kunnille kunkin kunnan oppilasikäluokan perusteella, laissa säädettäisiin esi- ja perusopetuksen järjestäjän oikeudesta saada kotikuntakorvaus oppilaan kotikunnalta silloin, kun oppilas saa opetusta muualla kuin omassa kunnassaan (toisen kunnan, kuntayhtymän, valtion tai yksityisen ylläpitämässä peruskoulussa). Kotikuntakorvausoikeus määräytyisi sen mukaan, missä oppilas saa esi- ja perusopetusta varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopussa. Vuoden 2010 osalta oikeus määräytyisi kuitenkin vuoden 2009 syyskuun 20 päivän perusteella.

Kotikuntakorvaus määräytyisi kunnan esi- ja perusopetuksen laskennallisten kustannusten perusteella erikseen 6, 7—12 ja 13—15-vuotiaiden osalta. Yksityisten opetuksen järjestäjien osalta nykyinen rahoituksen porrastus (90/100 prosenttia) säilytettäisiin. Valtiovarainministeriö päättäisi vuosittain kunkin kunnan kotikuntakorvauksen perusosasta.

Kotikuntakorvaukset otettaisiin huomioon valtionosuuksien maksamisen yhteydessä keskitetysti. Kuntien ja muiden opetuksen järjestäjien tulisi tämän vuoksi toimittaa valtiovarainministeriölle tiedot kotikuntakorvaukseen oikeuttavien oppilaiden määrästä, iästä sekä kotikunnista. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaisi kotikuntakorvaukset kunnille ja muille opetuksen järjestäjille valtionosuuksien maksamisen yhteydessä.

Yleisten kirjastojen laskennalliset kustannukset määräytyisivät kirjaston perushinnan perusteella. Perushintaa korotettaisiin saaristokunnille ja kunnan asukastiheyden perusteella. Taiteen perusopetuksen määräytymisperusteiden mukaan saisi valtionosuutta vain ne kunnat, jotka järjestävä opetusta. Taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen perushinnat säädettäisiin valtion talousarvion rajoissa.

Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnille maksettavat lisäosat olisivat uusia. Erityisen harvan asutuksen lisäosaa saisivat porrastetusti ne kunnat, joiden asukastiheys on alle 2 asukasta maaneliökilometrillä. Saaristokunnan lisäosaa saisivat porrastetusti saaristokunnat. Saamelaisten kotiseutualueen kunnanlisäosa määräytyisi porrastetusti saamenkielisten osuuden perusteella. Edellä mainitut lisäosat olisi sidottu yleisen osan perushintaan. Lisäosat rahoitettaisiin vähentämällä vastaava euromäärä asukasta kohden samansuuruisena kaikilta kunnilta.

Esityksessä ei ehdoteta muutettavaksi verotuloihin perustuvaa valtionosuuden tasausta. Tasaus koskisi vain kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukaista valtionosuutta eikä tasaus koskisi muiden hallinnonalojen valtionosuuksia.

Harkinnanvarainen rahoitusavustus muuttuisi harkinnanvaraiseksi valtionosuuden korotukseksi mutta myöntämisperusteita ei muutettaisi. Harkinnanvaraiseen valtionosuuden korotukseen ei enää varattaisi valtion talousarviossa erillistä määrärahaa, vaan korotus sisältyisi yhdistettyjen valtionosuuksien kokonaismäärään. Harkinnanvaraisten valtionosuuksien korotusten yhteismäärää vastaava euromäärä vähennetään kunnille maksettavista valtionosuuksista. Vähennys on kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri.

Valtionosuusjärjestelmän muutoksen vaikutukset tasattaisiin kuntien välillä. Tasauksessa kunnan vuoden 2010 valtionosuuksia ja kotikuntakorvauksia verrataan niihin valtionosuuksiin, joita kunta olisi saanut vastaavista tehtävistä, jos valtionosuusjärjestelmää ei olisi muutettu. Valtionosuusjärjestelmän muutoksen tasauksessa ei oteta huomioon erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnanlisäosia eikä harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta.

Yhdistettävissä valtionosuuksissa käytettäisiin yhtä valtionosuusprosenttia. Valtionosuusjärjestelmän perusrakennetta ei muilta osin muutettaisi. Laissa säädettävä valtionosuusprosentti kuvaisi valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa valtakunnan tasolla, eikä yksittäisten kuntien saamaa valtionosuutta. Kunnan valtionosuus perustuisi laskennallisiin perusteisiin, joista vähennettäisiin kunnan omarahoitusosuus. Omarahoitusosuus olisi kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri. Valtionosuusprosenttia muutettaisiin kustannusten jaon tarkistuksen perusteella määrävuosin sekä kuntien tehtävien laadun tai laajuuden muutoksen perusteella.

Kustannustenjaon tarkistusta koskevaa menettelyä ei esitä muutettavaksi. Valtionosuusprosentin lisäksi perushinnat tarkistettaisiin kustannustenjaon tarkistuksessa joka neljäs vuosi.

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi nykyisen rahoituslain korvaava uusi laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta. Ehdotetussa laissa säädettäisiin lukion, ammatillisen koulutuksen, ammatillisen aikuiskoulutuksen ja ammattikorkeakoulujen sekä liikuntatoimen, nuorisotoimen, museoiden, teatterien ja orkestereiden ja opetustuntikohtaisesti rahoitusta saavan taiteen perusopetuksen rahoituksesta. Rahoitusjärjestelmä säilytettäisiin rakenteeltaan ja periaatteiltaan näiden opetusministeriön hallinnonalalle jäävien opetus- ja kulttuuritoimintojen rahoituksen osalta pääosin nykyisellään. Rahoitus myönnettäisiin koulutuksen tai toiminnan järjestäjälle. Kunnan rahoitusosuus lukiokoulutuksessa, ammatillisessa koulutuksessa ja ammattikorkeakouluissa määräytyisi asukasta kohti nykyiseen tapaan. Samoin rahoituslaissa säädettävät opetustoimen valtionosuusprosentit säilyisivät nykyisellään. Myös eri toimintojen valtionosuusperusteet säilyisivät jäljempänä mainittavia poikkeuksia lukuun ottamatta nykyisellään.

Voimassa olevaan rahoituslakiin sisältyvien esiopetuksen ja perusopetuksen, yleisten kirjastojen, taiteen perusopetuksen asukasperusteisen valtionosuuden ja kuntien kulttuuritoiminnan käyttökustannusten valtionosuuksista säädettäisiin pääosin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavassa laissa. Rahoituslaissa säädettäisiin perusopetuslain mukaisten toimintojen rahoituksesta siltä osin kuin kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta annettavassa laissa säädettävä perusopetuksen ikäluokkapohjainen rahoitus ei kattaisi niitä perusopetuslain edellyttämässä laajuudessa.

Rahoituslakiin sisällytettäisiin myös säännös perusopetuksen oppimäärään kuuluvien yksittäisten eri oppiaineiden ja niistä muodostettujen aineryhmien kurssien rahoittamisesta valtion talousarvion rajoissa. Suoritetut kurssit muunnettaisiin laskennalliseksi opiskelijamääräksi. Lukiokoulutuksessa uudistus on toteutettu vuoden 2009 alusta. Rahoituslakiin ehdotetaan otettavaksi säännös joustavaan perusopetukseen myönnettävästä lisästä. Toimintaa rahoitetaan nykyisin valtionavustuksella. Vastaavasti perusopetuslakiin otettaisiin säännös joustavan perusopetuksen toiminnasta. Samoin esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusille järjestämisluvan saaneille esiopetuksen ja perusopetuksen järjestäjille myönnettävästä rahoituksesta kotikuntakorvausten maksamista edeltävältä ajalta.

Yleisten kirjastojen ja kuntien kulttuuritoiminnan käyttökustannusten rahoitus siirtyisi myös kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavan lain piiriin. Koska rahoitukseen ei sisälly nykyisenkaltaista yksikköhinnan harkinnanvaraista korotusmahdollisuutta, ehdotetaan maakuntakirjastoa ja valtakunnallista keskuskirjastoa ylläpitäville kunnille myönnetyt yksikköhinnan korotukset muutettavaksi valtionavustuksiksi ja niistä samoin kuin muista valtionavustuksista säädettäisiin rahoituslaissa. Myös kunnille myönnettävät harkinnanvaraiset avustukset yleisten kirjastojen ja kuntien kulttuuritoiminnan kokeilu- ja kehittämistehtäviin myönnettäisiin rahoituslain nojalla.

Ammatillisen peruskoulutuksen tuloksellisuusrahoituksen osuutta ehdotetaan laajennettavaksi nykyisestä kahdesta prosentista kolmeen prosenttiin kokonaisrahoituksen määrästä. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen rahoitusperusteista. Esitys liittyy eduskunnalle erikseen annettuun hallituksen esitykseen laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 3 §:n ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (HE 107/2009 vp).

Toiminnan tuloksellisuus ehdotetaan otettavaksi ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen määräytymisperusteisiin. Ammatillisen lisäkoulutuksen tuloksellisuusrahoitus on tarkoitus ottaa käyttöön asteittain. Vuoden 2010 alusta toiminnan tuloksellisuuden osuus olisi enintään kolme prosenttia koulutuksen järjestäjien yksikköhintojen laskennassa käytettävien yhteenlasketusta valtionosuuksien laskennallisesta perusteesta. Tuloksellisuutta mitattaisiin kahden aikaisemman vuoden keskimääräisten suoritettujen tutkintojen määrien perusteella. Uusi porrastusperuste koskisi sekä oppilaitosmuotoisesti että oppisopimuskoulutuksena järjestettävää ammatillista lisäkoulutusta. Tuloksellisuusrahoitus maksettaisiin ammatillisen lisäkoulutuksen valmistavan koulutuksen järjestäjälle. Vuodesta 2012 lähtien tulosrahoituksen osuutta on tarkoitus lisätä ja laajentaa mittareita kattamaan tutkinnon osat sekä aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustaminen.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen, taiteen perusopetuksen ja yleisten kirjastojen perustamishankkeiden valtionosuudet esitetään muutettavaksi valtionavustuksiksi. Tällöin luovuttaisiin vuosittain vahvistettavista yksikköhinnoista ja tarkoin määritetyistä kuntakohtaisista valtionosuusprosenteista. Muutos tuo asioiden käsittelyyn joustavuutta sekä määrärahojen ja valtuuksien jako voidaan tehdä kerralla lopullisena. Kuntien taloudelliset edellytykset hankkeiden toteuttamiseen voidaan jatkossakin ottaa huomioon kuntien asukaskohtaisten verotulotietojen pohjalta. Nykyisenkaltaista menettelyä voitaisiin soveltaa myös määritettäessä useamman kunnan yhteisen hankkeen ja yksityisen koulutuksen järjestäjän hankkeen valtionavustuksen prosenttiosuutta hankkeen kustannuksista. Hankekohtaisen valtionrahoituksen osuus on tarkoitus säilyttää nykytasolla rahoitussuunnitelmaa laadittaessa ja valtionavustuksia myönnettäessä. Mahdollisista muutoksista valtion rahoituksen osuudessa neuvoteltaisiin kuntaliiton kanssa. Opetusministeriö ohjaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia noudattamaan yhtenäisiä periaatteita hankkeiden käsittelyssä. Muutettaessa valtionosuudet valtionavustuksiksi myös ulkomaan koulujen perustamishankkeiden rahoittaminen tulee rahoituslain perusteella mahdolliseksi. Valtionapuviranomaiseksi ulkomaan koulujen osalta säädettäisiin uudenmaan elinkeino-, liikenne - ja ympäristökeskus.

Koska voimassa oleva opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskeva laki on säädetty ennen voimassa olevan perustuslain voi-

maantuloa, ehdotetaan lakiin tehtäväksi lisäksi eräitä perustuslain edellyttämiä säädöstasoon liittyviä tarkistuksia.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavan lain mukaan Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaisi keskitetysti kunnan peruspalvelujen yleisen valtionosuuden sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta sekä vapaasta sivistystyöstä annettujen lakien mukaiset valtionosuudet, kotikuntakorvaukset sekä muun rahoituksen kunnille ja opetuksen järjestäjille.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia koskevat säännökset kumottaisiin. Lain nimi muutettaisiin laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksista.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2010 alusta. Esitys liittyy vuoden 2010 valtion talousarvioesitykseen.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen kokonaismäärät

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavan lain perusteella määräytyvät laskennalliset kustannukset vuodelle 2010 ovat noin 20,7 mrd. euroa ja lain perusteella maksetaan valtionosuuksia noin 7,8 mrd. euroa. Kuntien omarahoitusosuus on noin 13,6 mrd. euroa. Nämä valtionosuudet on budjetoitu valtiovarainministeriön hallinnonalalle, jolle siirtyy aiemmin opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloille budjetoitua rahoitusta. Siirrolla ei ole vaikutusta valtion ja kuntien välillä.

Kunnanperuspalvelujen valtionosuudesta annettava laki	**1 000 euroa**
Kunnan valtionosuuden yleinen osa	**253 189**
Sosiaali- ja terveydenhuollon, esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen rahoitus	**7 038 813**
- sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet	5 682 706
- esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen valtionosuudet	1 356 107
Laskennalliset kustannukset	20 679 405
- sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset	16 697 337
- esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen laskennalliset kustannukset	3 982 068
Kuntien rahoitusosuus	- 13 640 592
Harvan asutuksen, saaristokunnan ja saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat	**30 000**
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	**20 000**
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	**- 4 210**
Valtionosuuteen tehtävät muut lisäykset ja vähennykset	**411 809**
Yhteensä	**7 749 601**

Opetusministeriön hallinnonalan valtionosuudet ja -avustukset ovat vuoden 2010 talousarvioesityksessä yhteensä 2 475 miljoonaa euroa, mistä ilman kuntaosuutta myönnettäviä esi- ja perusopetuksen valtionosuuksia on yhteensä 312 miljoonaa euroa ja avustuksia 80 miljoonaa euroa.

Opetusministeriön hallinnonalalla kunnan omarahoitusosuuden piiriin jäävän toiminnan laskennalliset kustannukset ovat arviolta yhteensä 3 170 miljoonaa euroa ja kunnan omarahoitusosuus noin 1 842 miljoonaa euroa. Ehdotetulla rahoituslailla ei ole vaikutusta valtion ja kuntien väliseen kustannustenjakoon.

Opetusministeriön hallinnonalalla oleva opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavan lain mukainen rahoitus	**1 000 euroa**
Yleissivistävä koulutus	729 727
Koulurakentaminen	55 700
Ammatillinen koulutus	652 425
Vapaa sivistystyö	162 716
Ammatillinen lisäkoulutus	146 969
Oppisopimuskoulutus	135 069
Ammatilliset erikoisoppilaitokset	20 157
Ammattikorkeakoulut	402 810
Kirjastot	4 415
Teatterit ja orkesterit	78 736
Museot	37 569
Kuntien kulttuuritoiminta	106
Kirjastorakentaminen	5 000
Liikunnan koulutuskeskukset	16 568
Kuntien liikuntatoimi	18 886
Kuntien nuorisotyö	7 815
Yhteensä	**2 474 668**

Arvio valtionosuuksien jakaantumisesta	
Kunnat ja kuntayhtymät	**1 165 569**
- kunnat	- 280 902
- kuntayhtymät	1 446 471
Yksityiset	**1 309 099**

Vaikutukset valtion ja kuntien väliseen kustannustenjakoon ja valtionosuuksien jakautumiseen kuntien välillä

Valtionosuuksien yhdistämistä koskeva uudistus toteutetaan kustannusneutraalisti valtio-kunta -suhteessa sekä kuntien kesken. Näin ollen uudistus ei lähtökohtaisesti muuta esityksessä tarkoitettujen valtionosuustehtävien kustannustenjakoa valtion ja kuntien välillä.

Vuonna 2010 kuntien peruspalvelujen valtionosuuksia kuitenkin lisätään 30 milj. euroa. Lisäksi veroperustemuutoksien johdosta korvataan kunnille verotulomenetyksien kompensaationa 375 milj. euroa. Verotulomenetyksien kompensaatio muodostuu seuraavista (milj. euroa):

Perusvähennyksen korotus	- 170
Eläketulon veronkevennys	- 65
Valtion tuloveroasteikon ja työtulovähennyksen muutos	- 145
Työsuhdematkalippu, pitkäaikasäästäminen ym. muutokset	- 5
Jaettavan yritystulon ansio- ja pääomatulojaon muutos	+ 10

Elatustuen takautumis- ja takaisinperintäsaatavia korvataan kunnille 31,9 milj. euroa. Kuntien peruspalvelujen valtionosuutta vähennetään miljoonalla eurolla yhteispalvelujen rahoittamiseksi.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentissa on otettu huomioon valtionosuuksien lisäyksenä perusterveydenhuollon ja ikäihmisten palvelujen parantamiseksi 7,5 milj.

euroa. Muut kunnan peruspalvelujen valtionosuuden valtionosuusprosenttia koskevat vaikutukset ovat seuraavat (1 000 euroa):

Avo- ja laitoshoidon rajanvedon poistaminen	- 62 200
Tulkkauspalvelujen siirto 1.9.2010 lukien valtion tehtäväksi	- 5 940
Elatustuen siirto valtion tehtäväksi 1.4.2009 lukien	- 24 000
Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman (KASTE) toimeenpanoon irrotetun rahan palautus	1 500

Kuntien välinen kustannusneutraalisuus tarkoittaa, että kuntakohtaiset valtionosuuksien muutokset tasataan järjestelmässä kuntien välillä. Kuntien uuden järjestelmän mukaisia valtionosuuksia sekä esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvauksia verrataan valtionosuuksiin, jotka kunta olisi saanut aikaisemmin voimassa olleessa järjestelmässä. Erotus lisätään tai vähennetään kunnan valtionosuuksista siten, että järjestelmämuutoksen vaikutus kunkin kunnan valtionosuuksiin nollataan. Näin millekään kunnalle ei koidu menetyksiä, ja toisaalta minkään kunnan valtionosuudet eivät lisäänny uuteen järjestelmään siirryttäessä. Edellä mainittu tasaussumma otetaan pysyvästi huomioon muutoshetken suuruisena euromääränä maksettaessa jatkossa kuntien valtionosuuksia. Tasauksessa ei oteta huomioon jäljempänä kuvattua erityisen harvan asutuksen, saaristoisuuden ja saamelaisten kotiseutualueen kunnille maksettavia valtionosuuden lisäosia eikä kunnille myönnettäviä harkinnanvaraisia valtionosuuden korotuksia.

Hallinnonalakohtaisten valtionosuuksien yhdistäminen muuttaa tietyiltä osin kuntakohtaisia valtionosuuksia, vaikka uudistuksella ei tätä tavoitellakaan. Valtionosuuksien muutoksia aiheuttaa etenkin esi- ja perusopetuksen valtionosuuksien muuttaminen oppilaspohjaisesta ikäluokkaan pohjautuvaksi ja siirtyminen yhteen valtionosuusprosenttiin.

Esi- ja perusopetuksen laskentaperusteet ovat pääosin samat kuin nykyisessä ylläpitäjäjärjestelmässä. Kouluverkkotekijä on poistettu, mutta sitä kompensoi uusi asukastiheyskertoimen korotus kunnille, joiden asukastiheys on alle neljä asukasta maaneliökilometriä kohden.

Esi- ja perusopetuksen osalta luovutaan asukas- ja ikäluokkapohjaiseen valtionosuuteen siirtymisen myötä kaksivaiheisesta menettelystä, jossa valtionosuudet on ensin myönnetty varainhoitovuotta edeltävän vuoden kertojaoppilasmäärätietojen perusteella ja varainhoitovuoden syksyllä tarkistettu varainhoitovuoden oppilasmäärien mukaiseksi. Esityksen mukaan kuntien esi- ja perusopetuksen valtionosuudet varainhoitovuodelle määräytyisivät lopullisesti varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden lopun asukas- ja ikäluokkatietojen perusteella. Valtionosuuden perusteena olevat volyymitiedot olisivat siten nykyistä vanhempia eivätkä valtionosuudet olisi yhtä reaaliaikaisia kuin nykyään, mikä kuntien tulee ottaa huomioon taloussuunnittelussaan. Toisaalta valtionosuuksien ennakointimahdollisuudet paranisivat nykyisestä.

Yleisen osan, sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisten kustannusten sekä verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen laskentaperusteet pysyvät ennallaan.

Oppilaasta maksettava kotikuntakorvaus perustuu kunnan esi- ja perusopetuksen laskennallisiin kustannuksiin ja kotikuntakorvaus on kunnalle sama riippumatta siitä, kenen järjestämää opetusta oppilas saa. Kotikuntakorvausjärjestelmä ei vaikuta oppilaan oikeuteen hakeutua muunkin kuin oman kunnan järjestämään opetukseen.

Valtionosuusjärjestelmän uusina osina ovat erityisen harvan asutuksen ja saaristoisuuden perusteella sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnille myönnettävät lisäosat. Vuonna 2010 edellä mainittuja lisäosia maksetaan 28 kunnalle, yhteensä noin 30 miljoonaa euroa. Lisäosia ei oteta huomioon laskettaessa valtionosuusjärjestelmämuutoksen tasausta. Erityisen harvan asutuksen, saaristoisuuden sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnille maksettavat lisäosat rahoitetaan vähentämällä kaikilta kunnilta asukasta kohden vastaava määrä. Vuonna 2010 vähennys on noin 5,6 euroa asukasta kohden. Lisäosien tarkoituksena on vähentää pysyvästi vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevien kuntien riip-

puvuutta vuosittain myönnetystä harkinnanvaraisesta rahoitusavustuksesta.

Harkinnanvarainen rahoitusavustus muutetaan harkinnanvaraiseksi valtionosuuden korotukseksi, jonka myöntämisperusteet ovat samat kuin voimassa olevassa harkinnanvaraisessa rahoitusavustuksessa. Harkinnanvaraiseen valtionosuuden korotukseen ei enää varata valtion talousarviossa erillistä määrärahaa, vaan määräraha sisältyy yhdistettyihin valtionosuuksiin. Harkinnanvaraisten valtionosuuksien korotusten yhteismäärää vastaava euromäärä vähennetään kunnille maksettavista valtionosuuksista. Vähennys on kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri.

Valtionosuusjärjestelmän perustuminen laskennallisiin kustannuksiin kannustaa kuntia taloudelliseen toimintaan. Laskennallisten järjestelmien yhdistämisen arvioidaan edelleen lisäävän kannustavuutta kunnallisten peruspalvelujen taloudelliseen järjestämiseen.

Koska valtionosuuden määräytymisperusteet säilyvät pääosin nykyisinä, esityksellä ei ole nykyjärjestelmästä poikkeavia vaikutuksia valtionosuusmuutoksiin kuntien yhdistyessä. Kuntajakolain mukaan kuntien yhdistymisestä johtuvat valtionosuuksien vähennykset korvataan kunnille täysimääräisenä viiden vuoden ajan.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain uudistaminen lisää valtion eikä kuntien menoja. Ehdotettavassa laissa ei enää säädettäisi sijaintikunnan velvollisuudesta osallistua harjoittelukoulun investointeihin vaan tämä velvoite siirtyy yliopistoille. Tästä aiheutuvat muutokset on arvioitu kuitenkin siinä määrin vähäisiksi, ettei velvoitteen poistaminen aiheuta muutosta valtion ja kuntien väliseen kustannustenjakoon.

Vaikutukset kuntaryhmittäin ja alueellisesti

Kuntakohtaisia vaikutuksia koskevat laskelmat on tehty vuoden 2010 tasossa. Järjestelmämuutoksen toteuttaminen kustannusneutraalisti kuntien välillä tarkoittaa, ettei muutoksella ole taloudellisia vaikutuksia kuntaryhmittäin tai alueellisesti. Tasaus otetaan pysyvästi huomioon kuntien valtionosuuksien maksatuspäätöksissä. Muutoin laskentatekijät muuttuvat kuntakohtaisesti vuosittain esimerkiksi asukas- ja ikärakenteen muutosten perusteella.

Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan (28 kuntaa) lisäosien taloudelliset vaikutukset vuonna 2010 on esitetty taulukoissa 1 ja 2. Laskelmissa on otettu huomioon indeksikorotus 2,4 prosenttia.

Taulukko 1. Erityisen harvan asutuksen kunnan (asukastiheys alle 2 as/km^2) lisäosa ja saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosa

	Asukasmäärä 31.12.2008	Valtionosuuden lisäys, euroa	Valtionosuuden lisälys (saamelaisten kotiseutualueen lisäosa) euroa/asukas
Enontekiö	1 915	1 535 386	802 (437)
Inari	6 866	3 252 919	474 (109)
Kittilä	6 039	1 834 044	304
Kolari	3 860	820 597	213
Lestijärvi	881	187 292	213
Muonio	2 360	716 732	304
Pelkosenniemi	1 046	317 670	304
Posio	4 020	1 220 874	304
Pudasjärvi	9 031	1 919 900	213
Puolanka	3 183	966 677	304
Ranua	4 428	1 344 784	304
Rautavaara	1 949	414 338	213
Ristijärvi	1 548	329 089	213
Salla	4 308	1 308 340	304
Savukoski	1 216	443 159	364
Sodankylä	8 872	3 233 312	364 (61)
Suomussalmi	9 435	2 005 787	213
Taivalkoski	4 546	966 434	213
Utajärvi	3 045	647 337	213
Utsjoki	1 322	1 589 906	1 203 (838)

Erityisen harvan asutuksen perusteella ja saamelaisten kotiseutualueen kunnan valtionosuuden lisäosaa saa 12 Lapin kuntaa. Tämän lisäksi lisäosaa saavia kuntia on neljässä muussa maakunnassa. Suurin asukaskohtainen valtionosuuden lisäys on neljässä Ylä-Lapin kunnassa, joissa saamenkielisten osuus kunnan väestöstä on suurin. Nämä kunnat saavat saamenkielisen väestön osuuteen perustuvan erillisen lisäosan asukastiheysporrastuksen lisäksi.

Taulukko 2. Saaristokunnan lisäosa

	Asukasluku 31.12.2008	Valtionosuuden lisäys, euroa	Valtionosuuden lisäys, euroa/asukas
Enonkoski	1 651	200 563	121,48
Hailuoto	1 028	156 102	151,85
Kemiönsaari	910	110 547	121,48
Kustavi	7 303	887 168	121,48
Länsi-Turunmaa	15 405	1 871 399	121,48
Maalahti	5 549	674 093	121,48
Puumala	2 645	321 315	121,48
Sulkava	3 033	368 449	121,48

Saaristoisuuden perusteella lisäosaa saa kahdeksan saaristokuntaa. Näiden kuntien asukaskohtainen lisäys on pienempi kuin erityisen harvan asutuksen perusteella ja saamelaisten kotiseutualueen kunnan saama valtionosuuden lisäosat.

Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnanvaltionosuuden lisäosien rahoittamiseksi kaikilta kunnilta vähennetään vuonna 2010 valtionosuudesta 5,62 euroa asukasta kohden. Tällä rahoitusmallilla ei ole erisuuruisia asukasta kohden laskettuja taloudellisia vaikutuksia erikokoisten kuntien ja maakuntien välillä. Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnanvaltionosuuksien lisäyksen porrastuksen tarkoituksena on vähentää pysyvästi vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olleiden kuntien riippuvuutta vuosittaisesta harkinnanvaraisesta avustuksesta. suurimman valtionosuuslisäyksen saavista 13 kunnasta viisi kuuluu kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta säädetyn puitelain 9 §:n mukaisten erityisen vaikean taloudellisen aseman kuntiin. Lisäksi useimpia kuntia on toistuvasti avustettu harkinnanvaraisella rahoitusavustuksella.

Yksityisten esi- ja perusopetuksen järjestäjien rahoitus

Kotikuntakorvaukseen siirtyminen muuttaa yksityisten opetuksen järjestäjien saamaa rahoitusta jonkin verran. Yksikköhinta perustui aiemmin oppilaitoksen sijaintikunnan yksikköhintaan. Uudessa järjestelmässä kotikuntakorvaus perustuu oppilaan kotikunnan laskennalliseen perusosaan, joten oppilaiden kotikuntakorvauksen määrä vaihtelee kunnittain. Siltä varalta, että järjestelmämuutos merkitsee yksityisen opetuksen järjestäjän kannalta suurta tulonmenetystä, opetusministeriön hallinnonalalle on budjetoitu erillinen määräraha tasaamaan näitä vähennyksiä.

Esityksessä ei ehdoteta muutettavaksi nykyistä opetuksen järjestäjien rahoituksen porrastusta, jonka mukaan yksityisen opetuksen järjestäjän kotikuntakorvaus on 90 prosenttia kotikuntakorvauksesta, jos yksityisen opetuksen järjestäjä on saanut opetuksen järjestämisluvan heinäkuun 31 päivän 1998 jälkeen.

Ammatillisen lisäkoulutuksen tuloksellisuusrahoitus ja perustamishankkeet

Rahoituslaissa ehdotetun ammatillisen koulutuksen tuloksellisuusrahoituksen laajennus tulisi voimaan vasta vuoden 2011 alusta. Se ei lisää kokonaisrahoituksen määrää, mutta heijastuu valtionosuuden jakautumiseen ammatillisen perusopetuksen järjestäjien välillä. Tuloksellisuuden perusteella jaettavan rahoituksen osuus kokonaisrahoituksesta nousisi nykyisestä noin 27 miljoonasta eurosta noin 14 miljoonalla eurolla eli noin 41 miljoonaan euroon.

Ammatillisen lisäkoulutuksen tuloksellisuusrahoituksen sisällyttäminen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen määräytymisperusteisiin ei lisää kokonaisrahoituksen määrää, mutta aiheuttaa muutoksia valtionosuuden jakautumiseen ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien välillä. Tulosrahoitusjärjestelmän käyttöönotosta aiheutuu vuoden 2009 valtionosuuksien tasolla tehtyjen koelaskelmien perusteella muutoksia lisäkoulutuksen niin, että valtionosuuden määrä kasvaisi 74:llä ja vähenisi 86 järjestäjällä. Puolella koulutuksen järjestäjistä valtionosuuden muutos on enintään yksi prosentti. Yli kahden prosentin kasvu olisi 26:lla ja yli neljän prosentin kasvua kuudella koulutuksen järjestäjällä. Vähennystä olisi enimmillään 3 prosenttia. Se edellyttäisi kuitenkin, että koulutuksen järjestäjän opiskelijat eivät olisi suorittaneet yhtään tutkintoa.

Perustamishankkeiden valtionosuuksien muuttamisella valtionavustuksiksi ei ole valtiontaloudellisia vaikutuksia, koska valtionavustukset myönnettäisiin valtionosuuksien tapaan valtion talousarviossa myönnettävien valtuuksien ja määrärahojen rajoissa.

4.2 Vaikutukset valtion ja kuntien hallintoon

Valtionosuuksien yhdistäminen kokoaa kuntien peruspalvelujen rahoitusta sekä mahdollistaa entistä paremmin kunnallisten peruspalveluiden kokonaisuuden huomioon ottamisen. Yhdistäminen korostaa valtionosuuksien yleiskatteellisuutta eli sitä, että kunta voi päättää valtionosuuksien käytöstä.

Yhtenäinen valtionosuusprosentti tukee peruspalvelujen rahoituksen kokonaisajattelua.

Yhdistettyjä valtionosuuksia koskeva budjetointi, lainsäädäntö ja hallinnointi kuuluisivat nykyisen kolmen ministeriön sijasta valtiovarainministeriön hallinnonalalle. Valtionosuuksia koskeva talousarvion valmistelu toteutetaan kuitenkin poikkihallinnollisesti ministeriöiden välisenä yhteistyönä. Valmistellessaan valtion talousarviota koskevia asioita valtiovarainministeriön tulee myös neuvotella uusista tehtävistä aiheutuvista vaikutuksista sekä kustannustason kehityksestä sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetusministeriön kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetusministeriön tulee tehdä valtionosuustehtävän muutosta koskeva kustannusarvio. Valtiovarainministeriö tarkastelee muutosta suhteessa valtionosuusjärjestelmään ja kuntien taloudelliseen kantokykyyn ja sen ehdotus on osa valtiovarainministeriön kehys- tai talousarvioehdotusta. Valtiovarainministeriön talousarvioehdotuksesta päätetään talousarvion hyväksymisen yhteydessä.

Ministeriöiden välinen sekä ministeriöiden ja Suomen Kuntaliiton välinen yhteistyö toteutetaan osana kuntalaissa säädettyä peruspalveluohjelmamenettelyä. Valtionosuuksien hallinnonalainen yhdistäminen vahvistaa peruspalveluohjelmamenettelyn tavoitetta lisätä poikkihallinnollisuutta kuntien järjestämissä palveluissa ja niiden rahoituksessa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä esi- ja perusopetuksen tehtävistä säädetään ja toimintaa ohjataan toiminnallisessa lainsäädännössä. Valtionosuusjärjestelmä on rahoitusjärjestelmä ja pyrkii täten olemaan ohjausvaikutuksiltaan neutraali. Vaikka esitys merkitsee valtionosuuksien yhdistämisiä, esitys ei muuta nykyistä rahoituksen ohjausvaikutusta. Uudistuksessa rahoitusjärjestelmän vähäisiä ohjausvaikutuksia pyritään edelleen vähentämään poistamalla muun muassa kouluverkkotekijä opetustoimen laskennallisiin kustannuksiin vaikuttavista kriteereistä.

Kuntien mahdollisuus ennakoida seuraavan varainhoitovuoden valtionosuus paranee hallinnollisesti yhdistettävissä valtionosuuksissa. Uudessa valtionosuusjärjestelmässä kuntien valtionosuuslaskelmat voidaan pääosin laatia jo väestötietojen valmistuttua varainhoitovuotta edeltävänä keväänä. Esi- ja perusopetuksen osalta kunnan kotikuntakorvauksen maksuvelvollisuus määräytyy varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopun perusteella. Vuonna 2010 kotikuntakorvaus määräytyy kuitenkin poikkeuksellisesti varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuun oppilasmäärätietojen perusteella. Kunnan valtionosuustiedot ovat kuntien tiedossa, kun kunnat laativat varainhoitovuoden talousarviota. Nykyjärjestelmässä kunnat ovat saaneet tiedon opetustoimen valtionosuuksista vasta varainhoitovuotta edeltävänä joulukuussa.

Ehdotettuun valtionosuusjärjestelmään liittyvä kotikuntakorvaus lisää kuntien mahdollisuuksia seurata menojaan kokonaisvaltaisemmin kuin nykyisin. Kunnat voivat seurata myös muissa kuin niiden 6—15-vuotiaiden oppilaiden kustannuksia, jotka saavat opetusta muulla kuin omassa kotikunnassaan. Nykyjärjestelmässä kunnilla ei ole ollut vastaavia tietoja kunnan ulkopuolella oppivelvollisuuttaan suorittavista oppilaista, koska rahoitus on ohjautunut suoraan opetuksen ylläpitäjälle oppilasmäärien mukaan.

Valtionosuuden ja kotikuntakorvausten keskitetty maksamisjärjestelmä lisää tietojen keruuseen ja ilmoittamiseen liittyvää hallinnollista työtä valtiovarainministeriössä, kunnissa ja yksityisissä oppilaitoksissa. Menettelyllä toisaalta vältetään se kotikuntalaskutukseen liittyvä hallinnollisen työn lisäys, joka muuten aiheutuisi siirtymisestä nykyisestä ylläpitäjille myönnettävästä oppilaskohtaisesta valtionosuudesta kunnille myönnettävään asukas- ja ikäluokkapohjaiseen valtionosuuteen. Luopuminen kasivaiheisesta valtionosuuden myöntämis- ja tarkistusmenettelystä esi- ja perusopetuksessa puolestaan vähentää hallinnollista työtä ministeriöissä ja kunnissa.

Se esi- ja perusopetukseen liittyvä valtionrahoitus, jota ei ole mahdollista myöntää asukas- ja ikäluokkaperusteisesti, myönnettäisiin muusta esi- ja perusopetuksen valtionosuudesta erillisenä rahoituksena opetusministeriöstä. Esi- ja perusopetuksen valtionosuutta myönnettäisiin siten kahdesta ministeriöstä, opetusministeriöstä ja valtiovarainministeriöstä. Tämä heikentää jossakin määrin järjestelmän läpinäkyvyyttä. Valtionosuudet maksettaisiin kuitenkin tältäkin osin

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta yhtenä kokonaisuutena.

Esiopetuksen ja perusopetuksen rahoituksen myöntämisen jakautuminen kahdelle hallinnonalalle aiheuttaa jossain määrin lisätyötä sekä opetushallinnolle että opetuksen järjestäjille.

Rahoituslain uudistamisella ei ole suoranaisia hallinnollisia vaikutuksia. Ammatillisen lisäkoulutuksen tuloksellisuusrahoituksen käyttöönotosta aiheutuu koulutuksen järjestäjille ja opetushallinnolle vähäisessä määrin lisätyötä rahoituksen perusteena olevien tietojen keräämisessä ja ilmoittamisessa. Suoritettujen tutkintojen määriä koskeva tiedonkeruu toteutetaan Opetushallituksen kustannuskyselyn yhteydessä.

Ammatillisen peruskoulutuksen tulosrahoitusta varten tarvittava tietoaineisto perustuisi pääosin Tilastokeskuksen henkilöpohjaiseen tiedonkeruuseen. Opetushallituksen kustannuskyselyn yhteydessä kysyttäisiin edelleen opettajien kelpoisuusmittarin ja henkilöstön kehittämismittarin tulosrahoituksen laskentaan liittyvät tiedot.

4.3 Ympäristö-, sukupuoli- ja yritysvaikutukset

Esityksellä ei ole ympäristö-, sukupuoli- tai yritysvaikutuksia. Valtionosuuksiin ei vaikuta se, miten kunta järjestää palveluja.

5 Asian valmistelu

Kuntien uutta rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmää on valmistellut työryhmä, jossa on ollut edustettuna valtiovarainministeriö, opetusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä Suomen Kuntaliitto ja Helsingin kaupungin edustaja. Työryhmän tehtävänä oli selvittää:

1) miten hallinnonalakohtaiset valtionosuudet voidaan yhdistää säilyttämällä ylläpitäjäjärjestelmä lukion, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen osalta;

2) mahdollisuus poistaa tasausjärjestelmän viive ja harkinnanvaraisten avustusjärjestelmien uudistamistarpeet;

3) millä tavalla mahdolliset uudet muutokset kuntien veropohjassa kompensoidaan kunnille täysimääräisesti;

4. miten valtionosuusjärjestelmän kannustavuutta voitaisiin lisätä;

5) miten poikkeuksellisen harvan asutuksen ja saaristoisuuden aiheuttamia ongelmia voitaisiin ratkaista valtionosuusjärjestelmässä; sekä

6) miten valtionosuusjärjestelmässä olevat kuntaliitosten ja yhteistyön esteet voitaisiin poistaa.

Uudistuksen valmistelua varten työryhmä tilasi vuoden 2007 lopulla Valtion taloudelliselta tutkimuskeskukselta (VATT) kuntien rahoitusjärjestelmää koskevan tutkimuksen. VATT:n tehtävänä oli tehdä esityksiä hallinnonalakohtaisten valtionosuuksien yhdistämisestä. Tutkimushankkeen tehtävä oli myös arvioida nykyisten valtionosuusperusteiden toimivuutta. VATT:n tutkimus (Kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmä: Vaihtoehtoja uudistuksen toteuttamiseksi, 144/2009) valmistui joulukuussa 2008.

VATT esitti tutkimuksessaan, että valtionosuusjärjestelmä rakentuisi kuuden osamallin perusteella eli se jakautuisi lasten päivähoidon, esi- ja perusopetuksen, kulttuuritoimen, terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja muun sosiaalihuollon osamalleihin. Kussakin osamallissa laskennalliset kustannukset määräytyisivät väestöpohjakohtaisen perusosan ja tarve- ja olosuhdetekijöitä kuvaavan kertoimen perusteella. Lasten päivähoidossa tarvetekijöinä olisi otettu huomioon kunnan 20—44-vuotiaiden työvoimaan kuulumista ja harva-asutus. Esi- ja perusopetuksessa olisi otettu huomioon 6-vuotiaiden määrä, 13—15-vuotiaiden määrä, asutusrakennetekijä, ruotsinkielisten ja vieraskielisten asukkaiden osuus sekä saaristo-osissa asuvat. Kulttuuritoimessa olisi otettu huomioon kaksikielisyys ja asutusrakennetekijä. Terveydenhuollossa olisi otettu huomioon tarveindeksi, kaksikielisyys ja asutusrakennetekijä. Tarveindeksissä olisi otettu huomioon 13 Kansaneläkelaitoksen erityiskorvaukseen oikeuttavaa sairautta ja alle 55-vuotiaiden työkyvyttömyyseläkeläisten määrät. Vanhustenhuollon tarve- ja olosuhdetekijät olisivat tarveindeksi ja kaksikielisyys. Tarveindeksissä olisi otettu huomioon ikärakenteen lisäksi olennaiset edellä mainitut erityskorvaukseen oikeuttavat sairaudet. Muun sosiaalihuollon osalta merkityksellisiä perusteita olisivat olleet talou-

dellinen huoltosuhde, asutusrakennetekijä, vammaiskerroin, lastensuojelun avohuollon toimenpiteet ja huostaanotot.

VATT:n esittämät uudet valtionosuusperusteet olisivat osalle kunnista merkinneet suuria valtionosuusmuutoksia. Valtiontalouden vuosien 2010—2013 kehyspäätöksessä valtionosuusuudistus päätettiin toteuttaa vain osittain kuntataloustilanteen huonontuessa yleisen taloustilanteen vuoksi, jonka jälkeen työryhmän työ keskittyi lähinnä esi- ja perusopetuksen valtionosuusperusteiden tarkasteluun sekä kuntakohtaisten vaikutuksien tasaamiseen.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskeva lakiehdotus on valmisteltu opetusministeriön kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmän kehittämistä opetusministeriön hallinnonalalla valmistelleessa työryhmässä.

Ammatillisen peruskoulutuksen tuloksellisuusrahoituksen kehittämistä varten on vuodesta 2002 alkaen toiminut opetusministeriön asettama ammatillisen koulutuksen tuloksellisuusrahoituksen neuvottelukunta, jossa ovat edustettuina työelämän järjestöt sekä keskeiset koulutuksen järjestäjiä ja opiskelijoita edustavat tahot sekä Tilastokeskus, Opetushallitus ja Suomen Kuntaliitto. Neuvottelukunnan tehtävänä on muun muassa tukea opetusministeriötä tuloksellisuusrahoituksen edelleen kehittämisessä sekä tukea lisäksi ammatillisen lisäkoulutuksen tuloksellisuusrahoituksen kehittämistä.

Ammatillisen koulutuksen tuloksellisuusrahoituksen kehittämistä ja laajentamista on valmisteltu opetusministeriön vuonna 2004 käynnistämässä tulosrahoituksen arviointi- ja kehittämishankkeessa. Hankkeessa olivat mukana Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä, Opetushallitus, Tilastokeskus sekä Tampereen yliopiston laskentakeskus. Hankkeen toteutti Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos *ETLA*. Hankkeen yhteydessä tehtiin koulutuksen järjestäjille tulosrahoitusta koskeva laaja kysely. Hankkeen pohjalta ETLA:ssa käynnistettiin kesällä 2008 opetusministeriön toimeksiannosta tulosrahoitusmittariston kehittämishanke, jonka ohjausryhmänä toimi tulosrahoituksen neuvottelukunnan apuna toimiva opetusministeriön työryhmä. Tulosrahoitusmittariston kehittämistä koskeva työ valmistui 12 päivänä toukokuuta 2009.

Ammatillisen lisäkoulutuksen tuloksellisuusrahoituksen kriteerejä selvittämään opetusministeriö asetti 24 päivänä tammikuuta 2008 virkamiesryhmän. Virkamiesryhmä julkisti muistionsa 14 päivänä lokakuuta 2008 (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:26). Muistiosta pyydettiin lausunnot useilta tahoilta. Aikuiskoulutuksen kokonaisuudistusta valmistelevan johtoryhmän 27 päivänä helmikuuta 2009 tekemän kannanoton mukaan ammatillisen lisäkoulutuksen tuloksellisuusrahoitus tulee ottaa käyttöön asteittain vuoden 2010 alusta siten, että tulosrahoituksen osuus on kolme prosenttia ja että tulosrahoitus määräytyy suoritettujen tutkintojen perusteella. Myös ammatillisen koulutuksen tulosrahoituksen neuvottelukunta on kannattanut aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen johtoryhmän linjauksia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia koskevat muutosesitykset on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä ja uusi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettu laki opetusministeriössä.

Luonnoksesta hallituksen esitykseksi on järjestetty kuulemistilaisuus, jossa esitetyt kysymykset ja huomiot koskivat lähinnä opetustointa. Yksityisten opetusalan liiton mukaan keskeistä on yksityisen opetuksen järjestäjän rahoituksen ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys sekä se, minkä verran korvauksen taso muuttuu verrattuna nykyiseen. Liitto kannatti kotikuntakorvauksen sitomista oppilaan ikään, koska tästä opetuksen järjestämisestä aiheutuu suuremmat kustannukset. Suurin osa yksityisistä opetuksen järjestäjistä järjestää opetusta 13—15-vuotiaille. Kotikuntakorvauksien keskitetty maksamisjärjestelmän katsottiin poistavan pitkälti ne ongelmat, jotka aiheutuvat siirtymisestä oppilaskohtaiseen järjestelmään.

Opetusalan ammattijärjestö katsoi, että:

- uudistuksen tiedottamisessa kunnille tulee korostaa, että opetustoimeen suunnattu valtionosuuden määrä ei muutu, vaan valtionosuus opetustoimeen on edelleen 41,89 prosenttia rahoitukseen käytettävästä määrästä,
- erityisopetuksen erillinen korotustekijä tulee säilyttää;

- kotikuntakorvaukset tulee maksaa keskitetysti Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toimesta;
- ammatillisen koulutuksen tuloksellisuusrahoitukseen liittyvän henkilöstön kehittämismittarin painoarvon vähentämisestä tulee luopua ja kehittää muita mittareita;
- ammatillisen koulutuksen tuloksellisuusrahoituksen liittyvän opettajien kelpoisuusindikaattorin painoarvoa on lisättävä;
- valtionosuusuudistuksesta olisi annettava selvitys eduskunnalle viimeistään vuonna 2013.

Kuulemistilaisuudessa esitettiin huolena, miten lisäopetuksen ja koulukotiopetuksen rahoitus järjestetään. Erityishuoltopiirien kuntayhtymien puolesta esitettiin, että valtionosuusuudistuksen pitää turvata erityiskoulujen toiminnan jatkuvuus. Opetusluvan saaneille yksityisille ja kunnallisen erityisopetuksen järjestäjille pitää taata vähintään nykyisen tasoinen suora valtionosuus.

Saamelaiskäräjät esittävät, että:
- saamelaisten kotiseutualueen kuntien lisäosa tulisi sitoa saamelaiskäräjistä annetun lain mukaiseen saamelaisten määrittelyyn eikä saamenkielisten osuuteen;
- kunta tulisi laissa velvoittaa sopimaan edellä mainitun lisäosan käyttösuunnitelmasta vuosittain saamelaiskäräjien kanssa; ja
- opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa esitetty erillinen korvaus saamenkielisestä opetuksesta laajennettaisiin siten, että se mahdollistaisi siinä säädetyn rahoituksen myöntämisen erillisestä hakemuksesta myös muille kunnille.

Yksittäisinä muutosesityksinä esitettiin, että ammatillisen koulutuksen tuloksellisuusrahoituksen prosenttiosuus tulisi olla pienempi, ammatillisen koulutuksen asukaskohtaisesta rahoituksesta tulisi siirtyä ikäluokkapohjaiseen sekä alentaa kunnan omarahoitusosuutta.

Esitys on käsitelty kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavan lain 35 §:ssä tarkoitettu kunnan verotulojen vähennyksen kompensoiminen liittyy hallituksen esitykseen Eduskunnalle vuoden 2010 tuloveroasteikkolaiksi sekä eräiksi tuloverotusta ja verotuksessa sovellettavia korkoja koskeviksi muutoksiksi (HE 133/2009 vp), jossa esitetään mm. tuloveroasteikon muuttamista, työtulovähennyksen, perusvähennyksen nostamista sekä kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen poistumaprosenttia alentamista. Lisäksi siihen liittyy hallituksen esitys eduskunnalle pitkäaikaissäästämisen verotuksen uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 158/2009), jonka perusteella kuntien verotulomenetykset ovat 1,6 milj. euroa.

Ehdotetun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavan lain mukaisessa omarahoitusosuudessa on otettu huomioon budjettilakeina annettavat seuraavat esitykset: hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta, hallituksen esitys eduskunnalle laeksi vammaisetuisuuksista annetun lain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 7 c ja 10 b §:n muuttamisesta sekä hallituksen esitys vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelulaiksi.

Ehdotetun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavan lain 36 §:n 4 momentissa on otettu huomioon hallituksen esitys laiksi elatustukilain muuttamisesta (HE 156/2009 vp), jossa esitetään Kansaneläkelaitoksen perimien kunnan takaisinperintäsaatavien lisäämistä kunnan valtionosuuteen.

Eläinlääkintähuoltolakia koskeva esitys on yhteensovitettava eduskunnalle annettuun hallituksen esitykseen eläinlääkintähuoltolaiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 81/2009 vp.). Esityksessä ehdotetaan uuden eläinlääkintähuoltolain säätämistä. Ehdotetussa eläinlääkintähuoltolain 25 §:ssä viitataan STVOL mukaiseen rahoitukseen, joka tulisi muuttaa viittaukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavaan lakiin. Lisäksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ehdotetun lain 1 §:n 25 kohtaa tulee muuttaa siten, että pykälässä viitataan uuteen eläinlääkintähuoltolakiin.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavan lain 41 §:n 3 momentissa on otettu huomioon hallituksen esitys laiksi lastensuojelulain muuttamisesta.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavassa lakiehdotuksessa lääninhallitukset on korvattu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla ja sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettavassa lakiehdotuksessa viittaukset lääninhallitukseen on korvattu aluehallintoviranomaisella ja näiltä osin esitys on kytkeytynyt hallituksen esityksessä aluehallinnon uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 59/2009 vp) esitettyyn lakiin aluehallintoviranomaisista.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettava lakiehdotus liittyy eduskunnalle erikseen annettuun hallituksen esitykseen (HE 107/2009) laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 3 §:n ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta. Ehdotuksen mukaan voimassa oleva opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettu laki kumotaan ja annetaan uusi mainitun lain korvaava laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettujen ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen, maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen sekä vammaisille opiskelijoille järjestettävän valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen rahoituksen perusteista säädettäisiin rahoituslain 1 §:n sijasta lakiehdotuksen 25 §:ssä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta

Lain nimeksi ehdotetaan laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, vaikka lailla ei rahoiteta kaikkia peruspalveluja. Lain rahoituksen pohjana ovat kuitenkin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä esi- ja perusopetuksen kustannukset. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetään myös peruspalveluihin luettavien tehtävien rahoituksesta.

Valmistelussa esitettiin lain nimeksi myös lakia kunnan peruspalvelujen yleisestä valtionosuudesta, mutta tämän katsottiin viittaavan liiaksi kumottavaksi esitetyn kuntien valtionosuuslain mukaiseen yleiseen valtionosuuteen.

1 luku **Yleiset säännökset**

1 §. *Soveltamisala*. Säännöksessä määriteltäisiin ne kunnan tehtävät (valtionosuustehtävät), joista aiheutuviin käyttökustannuksiin maksettaisiin tämän lain perusteella valtionosuutta. Pykälässä säädetään ensinnäkin niistä tehtävistä, joiden käyttökustannuksiin myönnetään nykyään valtionosuutta sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain mukaan. Lisäksi pykälässä säädetään niistä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa nykyään säädettävistä valtionosuustehtävistä, jotka yhdistetään myönnettäväksi valtiovarainministeriön hallinnonalalta. Viimeksi mainitut tehtävät ovat esi- ja perusopetus, kirjastot, asukasta kohden laskettava taiteen perusopetus sekä kuntien yleinen kulttuuritoimi.

Valtionosuustehtävät on nykyisin määritelty opetus- ja kulttuuritoimen osalta laissa. Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetussa laissa lakiluetteloa ei ole ollut, vaan kutakin valtionosuustehtävää koskevassa laissa on viitattu STVOL:iin mukaan määräytyvään valtionosuuteen. Luettelossa mainitut lait ovat niitä lakeja, joissa on viitattu käyttökustannuksien rahoituksessa STVOL:iin. Sen vuoksi kyseiset lakiviittaukset ehdotetaan muutettavaksi tässä esityksessä. Opetus- ja kulttuuritoimen osalta on mainittu vain ne lait, joista aiheutuviin käyttökustannuksiin maksettaisiin valtionosuutta tämän lain perusteella. Lukion, ammatillisen koulutuksen, ammattikorkeakoulujen ja kulttuurilaitosten käyttökustannuksiin myönnetään erikseen valtionosuutta siten kuin tähän esitykseen sisältyvässä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavassa laissa ehdotetaan säädettäväksi.

Pykälän 2 momentin mukaan lakia sovellettaisiin kuntien valtionosuuksien määräytymisen lisäksi myös oppilaan kotikunnan maksamaan korvaukseen toiselle kunnalle ja kuntayhtymälle sekä perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitetulle opetuksen järjestäjälle sekä yliopistolle että valtiolle, jos ne järjestävät oppilaalle esi- ja perusopetusta. Oppilaan kotikunnan maksamasta korvauksesta käytettäisiin nimitystä ”kotikuntakorvaus”. Kotikuntakorvauksesta säädettäisiin laissa tarkemmin 8 luvussa.

Pykälän 3 momentin mukaan lakia ei sovellettaisi Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) perusteella Ahvenanmaan maakunnassa.

2 §. *Poikkeukset soveltamisalasta.* Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalan poikkeuksista luettelomuodossa. Osa poikkeuksista johtuu siitä, että esi- ja perusopetuksen valtionosuuksia ei kaikilta osin voida muuttaa niin, että ne laskettaisiin asukaspohjaisesti. Näitä ovat lähinnä esi- ja perusopetukseen liittyvät poikkeukset, joita rahoitetaan jatkossakin oppilaskohtaisesti. Näiden rahoituksesta säädettäisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavassa laissa. Osa poikkeuksista on jo nykyisin rajattu valtionosuuteen oikeuttavien käyttökustannuksien ulkopuolelle.

Esi- ja perusopetukseen liittyvät poikkeukset (1—5 kohdat) koskevat aamu- ja iltapäivätoimintaa, maahanmuuttajille järjestettävää perusopetukseen valmistavaa opetusta, lisäopetusta, muille kuin oppivelvollisille järjes-

tettävää perusopetusta ja sisäoppilasmuotoista perusopetusta. Muilla kuin oppivelvollisilla tarkoitetaan aikuisille järjestettävää perusopetusta. Sisäoppilasmuotoisella perusopetuksella tarkoitetaan esimerkiksi kansanopistoissa järjestettävää opetusta, jossa oppilaat myös majoittuvat.

Kaikki 1—5 kohdissa mainitut tehtävät ovat kunnan vapaaehtoisia tehtäviä eli kunta voi päättää, missä määrin se järjestää opetusta. Kaikki kunnat eivät järjestä myöskään näitä palveluja, joten valtionosuus ei voi perustua asukaspohjaan. Näistä tehtävistä aiheutuviin käyttökustannuksien rahoitus määräytyy opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavan lain mukaan.

Opetustuntimäärään perustuvan taiteen perusopetuksen (6 kohta) rahoitus edellyttää opetusmäärätietojen keräämistä ja sen rahoituksesta säädettäisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavassa laissa. Maakunta- ja keskuskirjastona (7 kohta) toimivat vain opetusministeriön määräämät kirjastot kunnan suostumuksen perusteella. Yleisten kirjastojen keskuskirjastona toimii asianomaisen ministeriön määräämän kunnan yleinen kirjasto kunnan suostumuksella. Tehtävän rahoituksesta säädettäisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavassa laissa.

Sosiaalisesta luototuksen luottopääomasta ja luottotappioista (8 kohta) sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon kuntalisästä (9 kohta) aiheutuviin kustannuksiin ei ole myönnetty nykyisinkään STVOL:n perusteella rahoitusta, joten tältä osin säännös vastaa sisällöltään voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Perustoimeentulotuen rahoituksesta (10 kohta) säädetään toimeentulotuesta annetussa laissa. Lain 5 a §:n mukaan kunnan valtionosuuden määrä on 50 prosenttia kunnan perustoimeentulotuen kustannuksista. Täten perustoimeentulotuen kustannukset eivät kuulu kustannusten jaon tarkistuksen piiriin eivätkä ne kuulu yhdistettäviin valtionosuuksiin.

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaan valtio korvaa osan toiminnasta aiheutuvista kustannuksista, joten tätä korvausta vastaavaa määrää ei oteta huomioon kunnan käyttökustannuksena (11 kohta).

Yliopistojen opetus- ja tutkimustoiminnasta (12 kohta) aiheutuvien kustannusten erillisestä korvaamisesta erikoissairaanhoidosta vastaaville kuntayhtymille ja muille toiminnan järjestäjille säädetään erikoissairaanhoitolain 47 §:ssä, joten siltä osin kuin näistä aiheutuneet, kustannukset eivät kuulu tämän lain perusteella korvattaviin kustannuksiin eikä niitä oteta huomioon kustannustenjaon tarkistuksessa.

Pykälän 2 momentissa rajattaisiin ulkomailla annettava esi- ja perusopetus lain soveltamisalan ulkopuolelle. Lain perusteella ei maksettaisi valtionosuutta käyttökustannuksista aiheutuviin menoihin eivätkä kunnat olisi velvollisia maksamaan kotikuntakorvausta ulkomailla annettavan opetuksen perusteella. Erillinen säännös on tarpeellinen, koska perusopetuslaki koskee myös ulkomailla annettavaa opetusta.

Pykälän 3 momentin viittaussäännöksen mukaan pidennetystä oppivelvollisuudesta, sisäoppilaitoksessa ja koulukodissa järjestettävän perusopetusta rahoitettaisiin tässä laissa säädettävän ikäluokkapohjaisen valtionosuusjärjestelmän lisäksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa. Pidennetyllä oppivelvollisuudella tarkoitetaan 11-vuotista opetusta, jota järjestetään lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi, jos lapsi ei ilmeisesti saavuta perusopetukselle asetettuja tavoitteita yhdeksässä vuodessa. Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden oppivelvollisuus alkaa vuotta aikaisemmin. Pidennetyn oppivelvollisuuden käyttökustannuksien rahoituksesta säädettäisiin sekä tässä laissa että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavassa laissa seuraavasti:

- esiopetuksessa olevien 5-vuotiaiden osalta opetuksen rahoituksesta säädettäisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavassa laissa;
- 6—15-vuotiaiden pidennettyjen oppivelvollisten rahoituksen ikäluokkaan perustuvasta valtionosuudesta ja kotikuntakorvauksesta säädettäisiin tässä laissa mutta lisärahoituksesta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavassa laissa.

Vaikka lisäopetuksesta (3 kohta), muille kuin oppivelvollisille järjestettävän perusopetuksesta (4 kohta), sisäoppilaitosmuotoisen perusopetuksesta (5 kohta) sekä osaksi

koulukotiopetuksesta ja pidennetyn oppivelvollisuuden aiheuttaviin kustannuksiin ei maksettaisi valtionosuutta tämän lain pohjalta ja niiden rahoituksesta säädettäisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavassa laissa, niihin maksettava rahoitus otettaisiin huomioon tämän lain valtionosuusprosentissa. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavan lain mukaisessa rahoituksessa ei olisi erillistä kunnan omarahoitusosuutta. Näiden omarahoitusosuus olisi laskettu määriteltäessä tämän lain mukaista valtionosuusprosenttia ja omarahoitusosuutta.

3 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälässä säädettäisiin, miltä osin lakia sovellettaisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavan lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaisiin valtionosuuksiin ja rahoitukseen. Tätä lakia sovellettaisiin rahoituksen maksamiseen. Kustannustenjaon tarkistuksen piirissä olisivat myös 2 §:n 3—5 kohdassa sekä 3 momentissa tarkoitetut kustannukset (lisäkoulutus, muiden kuin oppivelvollisten perusopetus, sisäoppilaitosmuotoinen perusopetus, opetus koulukodissa ja pidennettyyn oppivelvollisuuteen perustuva opetus).

4 §. *Määritelmät.* Pykälässä määriteltäisiin laissa käytettävät määritelmät.

Varainhoitovuodella (1 kohta) tarkoitetaan kalenterivuotta, jolle valtionosuudet myönnetään.

Perushinta (2 kohta) olisi laissa kunnan laskennallisten kustannuksien ja määräytymisperusteiden asukaskohtainen hinta tai peruste, jonka määrä vahvistettaisiin vuosittain asetuksella. Perushinta olisi laissa kunkin valtionosuuden osan laskennan lähtökohta, jota korotettaisiin pääasiassa korotustekijöillä. Lain perusteella vuosittain säädettäisiin seuraavista perushinnoista:

- yleisen osan perushinta;
- sosiaalihuollon ikäluokkapohjaiset perushinnat;
- työttömyyskertoimen perushinta;
- työttömien määrän perushinta;
- lastensuojelun perushinta;
- vammaisia koskeva perushinta;
- terveydenhuollon ikäluokkapohjaiset perushinnat;
- sairastavuuden perushinta;
- esi- ja perusopetuksen perushinta;
- yleisten kirjastojen perushinta;
- taiteen perusopetuksen perushinta; sekä
- yleisen kulttuuritoimen perushinta.

Asukastiheydellä (3 kohta) tarkoitettaisiin kunnan asukkaiden määrää maaneliökilometrillä varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopussa. Asukastiheys otetaan huomioon syrjäisyyskorotuksessa, esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen perushintaa korottavana tekijänä sekä erityisen harvan asutuksen lisäosan perusteena.

Kaksikielisellä kunnalla (4 kohta) tarkoitettaisiin kielilain 5 §:n mukaista kaksikielistä kuntaa. Vuoden 2010 alusta Suomessa on 31 kaksikielistä kuntaa. Kaksikielisyys otetaan huomioon yleisen osan perushinnan ja esi- ja perusopetuksen perushinnan korotustekijänä.

Saamelaisten kotiseutualueen kunnalla (5 kohta) tarkoitettaisiin saamelaiskäräjistä annetussa laissa tarkoitettua kuntaa. Nämä kunnat ovat Utsjoki, Enontekiö, Inari ja Sodankylä. Saamelaisten kotiseutualueen kunnille maksetaan saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosaa.

Saaristokunnalla (6 kohta) tarkoitettaisiin saariston kehityksen edistämisestä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettua kuntaa. Näitä kuntia on 8 vuonna 2009. Saaristokunta-aseman perusteella korotetaan yleisen osan sekä yleisten kirjastojen perushintaa ja se otetaan huomioon myös sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisiin kustannuksiin vaikuttavassa syrjäisyyskertoimessa.

Saaristo-osakunnalla (7 kohta) tarkoitettaisiin kuntaa, jonka saaristo-osaan sovelletaan saariston kehityksen edistämisestä annetun lain mukaan saaristokuntaa koskevia säännöksiä. Vuonna 2009 näitä kuntia on 39.

Vieraskielisellä (8 kohta) tarkoitettaisiin laissa henkilöä, joka on ilmoittanut väestötietojärjestelmään äidinkielekseen muun kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielen. Vieraskielisyys otetaan huomioon esi- ja perusopetuksessa perushintaa korottavana tekijänä.

Saamenkielisellä (9 kohta) tarkoitettaisiin laissa henkilöä, joka on ilmoittanut väestötietojärjestelmään äidinkielekseen saamenkielen. Saamenkielisyys otetaan huomioon yleisen osan perushinnan kielikorotuksessa sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisä-

osan porrastus perustuu saamenkielisten määrään.

Oppivelvollisilla (10 kohta) tarkoitettaisiin perusopetuslain 25 §:ssä tarkoitettuja oppivelvollisia. Perusopetuslain 25 §:n mukaan Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia. Oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, jona lapsi täyttää seitsemän vuotta. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 10 vuotta. Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, oppivelvollisuus kestää 11 vuotta ja alkaa sinä vuonna, jona lapsi täyttää 6 vuotta.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin kunnan asukas, jolla tarkoitettaisiin henkilöä, jonka kotikunta kyseinen kunta on kotikuntalain (201/1994) mukaan. Valtionosuuden laskemisen perusteena olisi kunnan asukkuus.

Pykälän 3 momentissa määriteltäisiin kunnan asukasmäärän, ikäluokkien sekä kunnan asukkuuden määräytymisen ajankohta. Se perustuisi laissa pääsääntöisesti varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopun väestötietolain (507/1993) 18 §:n mukaiseen väestötietojärjestelmän merkinnän mukaan. Väestötietolain 18 §:n mukaan kunnan asukasluku ja henkilön kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta määräytyvät väestötietojärjestelmässä vuoden viimeisenä päivänä. Tällöin otetaan huomioon viimeistään asianomaisen vuoden tammikuun 31 päivänä väestötietojärjestelmään talletetut tiedot.

Edellä mainitusta pääsäännöstä poiketaan lähinnä sosiaali- ja terveydenhuollon kertoimien määrittelyssä, joissa kertoimet perustuvat osittain tätä vanhempiin tietoihin.

2 luku Kunnan peruspalvelujen valtionosuus

5 §. *Kunnan peruspalvelujen valtionosuus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, miten kunnan peruspalvelujen valtionosuus lasketaan ja mistä se koostuu. Näistä käytettäisiin valtionosuusperusteet -nimitystä.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskemisen perusteina käytettäisiin:

- yleisen osan määräytymisperusteita;
- sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisia kustannuksia;
- esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen laskennallisia kustannuksia;
- taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen määräytymisperusteita; sekä
- erityisen harvan asutuksen kunnan, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosien määräytymisperusteita.

Sosiaali- ja terveydenhuollon, esi- ja perusopetuksen ja yleisten kirjastojen osalta valtionosuuden perusteena olisivat kunnan laskennalliset kustannukset. Laskennallisten kustannusten perusteena olevat perushinnat tarkistettaisiin kustannustenjaon tarkistuksessa. Yleisen osan, taiteen perusopetuksen, yleisen kulttuuritoimen ja erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosan määräytymisperusteet eivät perustu kuntien kustannuksiin, eikä niitä oteta huomioon kustannustenjaon tarkistuksessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, miten kunnan valtionosuus määräytyisi. Enää ei myönnettäisi erillisiä tehtäväkohtaisia valtionosuuksia, vaan yksi valtionosuus, jonka laskenta koostuisi eri osista. Kunnalle myönnettäisiin valtionosuutena euromäärä, joka saadaan, kun kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon, esi- ja perusopetuksen ja yleisten kirjastojen laskennalliset kustannukset sekä taiteen perusopetuksen sekä yleisen kulttuuritoimen määräytymisperusteiden (kts. 25 §) perusteella lasketut euromäärät lasketaan yhteen ja niistä vähennetään kunnan omarahoitusosuus. Summaan lisättäisiin kunnan yleinen osa ja erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus kunnalle i

$$VOS_i = (VOSPERUSTEET_i - OMARAH.OSUUS_i) + YO_i + LISÄOSAT_i$$

missä

$$VOSPERUSTEET_i = LASKKUST_i^{SOSTH} + LASKKUST_i^{EP} + LASKKUST_i^{KIRJ} + PERUSTE_i^{TPO} + PERUSTE_i^{YK},$$

$LASKKUST_i^{SOSTH}$ on sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset kunnalle i,
$LASKKUST_i^{EP}$ on esi- ja perusopetuksen laskennalliset kustannukset kunnalle i,
$LASKKUST_i^{KIRJ}$ on yleisten kirjastojen laskennalliset kustannukset kunnalle i,
$PERUSTE_i^{TPO}$ on taiteen perusopetuksen määräytymisperuste kunnalle i,
$PERUSTE_i^{YK}$ on yleisen kulttuuritoimen määräytymisperuste kunnalle i,
$OMARAH.OSUUS_i$ on omarahoitusosuus kunnalle i,
YO_i on yleinen osa kunnalle i ja
$LISÄOSAT_i$ on erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen lisäosat kunnalle i.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin lain 7 lukuun, jossa säädettäisiin valtionosuuteen tehtävistä lisäyksistä ja vähennyksistä.

3 luku **Yleisen osan määräytymisperusteet**

6 §. *Yleisen osan määräytymisperusteet.* Säännös vastaa sisällöltään, mitä voimassa olevassa KVOL:n 8 §:ssä säädetään yleisen valtionosuuden määräytymisperusteista. Yleinen valtionosuus -nimityksen sijasta käytettäisiin nimitystä yleinen osa. Lisäksi säännöksessä ei mainittaisi enää yleisen valtionosuuden perusosaa, vaan säännös perustuisi yleisen osan perushintaan, jota korotettaisiin lisien sijasta korotuksilla. Korotukset vastaisivat entisiä olosuhdelisiä.

Yleisen osan euromäärä kunnalle lasketaan lisäämällä yleisen osan perushintaan perushinnan korotukset (saaristo-, syrjäisyys-, taajamarakenne- ja kielikorotus sekä asukasmäärän muutokseen perustuva korotus) ja kertomalla summa kunnan asukasmäärällä.

Yleisen osan euromäärä kunnalle i lasketaan

$$YO_i = (PH^{yo} + korotukset_i^{yo}) * asukasmäärä_i,$$

missä
PH^{yo} on yleisen osan perushinta asukasta kohden,
$asukasmäärä_i$ on asukasmäärä kunnassa i ja
$korotukset_i^{yo}$ ovat perushinnan korotukset asukasta kohden kunnalle i siten, että

$$korotukset_i^{yo} = saar_i^{yo} + syrj_i^{yo} + taaj_i^{yo} + kieli_i^{yo} + asm_i^{yo}$$

missä
$saar_i^{yo}$ on yleisen osan saaristokorotus asukasta kohden kunnalle i,
$syrj_i^{yo}$ on yleisen osan syrjäisyyskorotus asukasta kohden kunnalle i,
$taaj_i^{yo}$ on yleisen osan taajamarakennekorotus asukasta kohden kunnalle i,
$kieli_i^{yo}$ on yleisen osan kielikorotus asukasta kohden kunnalle i ja
asm_i^{yo} on yleisen osan asukasmäärän muutokseen perustuva korotus asukasta kohden kunnalle i.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin saaristo- ja syrjäisyyskorotuksen olevan vaihtoehtoisia korotuksia. Kunnan yleisen osan laskennassa otettaisiin huomioon kahdesta edellä mainitusta se korotus, joka olisi kunnalle edullisempi. Saaristo-osakunnalle perushintaa korotettaisiin sekä saaristo- että syrjäisyyskorotuksella.

7 §. *Saaristokorotus.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa KVOL:n 9 §:ää. Saaristokorotuksen tarkoituksena on korvata kunnan saaristoisuudesta aiheutuvia lisäkustannuksia.

Saaristokunnille, joiden väestöstä vähintään puolet asuu ilman kiinteää kulkuyhteyttä mantereeseen, yleisen osan perushintaa korotettaisiin euromäärällä, joka on yleisen osan perushinta seitsenkertaisena. Muille saaristokunnille korotus olisi yleisen osan perushinta nelinkertaisena.

Saaristokorotus asukasta kohden kunnalle i

$$saar_i^{yo} = \begin{cases} 7 * PH^{yo}, & \text{kun kunta i on saaristokunta ja } \dfrac{asukasmäärä_i^{ilmantieyhteyttä}}{asukasmäärä_i} \geq 0{,}5, \\ 4 * PH^{yo}, & \text{kun kunta i on saaristokunta,} \\ 0, & \text{muulloin.} \end{cases}$$

missä
PH^{yo} on yleisen osan perushinta asukasta kohden,
$asukasmäärä_i$ on asukasmäärä kunnassa i ja
$asukasmäärä_i^{ilmantieyhteyttä}$ on kunnan i sen väestön määrä, joka asuu ilman kiinteää tieyhteyttä mantereeseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin korotuksesta niille saaristo-osakunnille, joissa kunnan saaristo-osissa asuvien määrä on poikkeuksellisen korkea. Näissä kunnissa asutusrakenne ja liikenneyhteydet ovat poikkeuksellisen vaikeat, ja kulkuyhteyksissä joudutaan turvautumaan usein lossiliikenteeseen. Korotusta saisivat kunnat, joiden saaristo-osissa asuu vähintään 1 200 asukasta. Näissä kunnissa korotus olisi kunnan yleisen osan perushinta. Muissa saaristo-osakunnissa saaristokorotus olisi, kuten nykyisinkin, saaristossa asuvien osuuden ja yleisen osan perushinnan tulo kerrottuna luvulla 1,5.

Saaristokorotus asukasta kohden kunnalle i

$$saar_i^{yo} = \begin{cases} 1 * PH^{yo}\text{, kun kunta i on saaristo - osakunta ja } asukasmäärä_i^{saaristo-osassa} \geq 1200, \\ 1{,}5 * \dfrac{asukasmäärä_i^{saaristo-osassa}}{asukasmäärä_i} * PH^{yo}\text{, kun kunta i on saaristo - osakunta ,} \\ 0\text{, muulloin.} \end{cases}$$

missä

PH^{yo} on yleisen osan perushinta asukasta kohden,

$asukasmäärä_i^{saaristo-osassa}$ on saaristo-osassa asuvan väestön määrä kunnassa i ja

$asukasmäärä_i$ on asukasmäärä kunnassa i.

8 §. *Syrjäisyyskorotus.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa KVOL:n 10 §:ää. Säännöksen tarkoituksena on korvata harvaan asutuille kunnille asutusrakenteesta aiheutuvia lisäkustannuksia.

Kunta, jonka paikallisen ja seudullisen väestöpohjan perusteella määräytyvä syrjäisyysluku olisi 1,50 tai suurempi, saisi syrjäisyyskorotuksena asukasta kohden euromäärän, joka on yleisen osuuden perushinta kuusinkertaisena. Kunta, jonka syrjäisyysluku olisi 1,00—1,49, saisi asukasta kohden korotuksena euromäärän, joka olisi yleisen osan perushinta viisinkertaisena. Lisäksi kunnan, jonka syrjäisyysluku on 0,50—0,99, perushintaa korotettaisiin syrjäisyyskorotuksella, joka on yleisen osan perushinta kolminkertaisena.

Syrjäisyyskorotus asukasta kohden kunnalle i

$$syrj_i^{yo} = \begin{cases} 6 * PH^{yo}, & \text{kun } SL_i \geq 1{,}50, \\ 5 * PH^{yo}, & \text{kun } 1{,}00 \leq SL_i < 1{,}50, \\ 3 * PH^{yo}, & \text{kun } 0{,}50 \leq SL_i < 1{,}00, \\ 0, & \text{muulloin.} \end{cases}$$

missä

PH^{yo} on yleisen osan perushinta asukasta kohden ja

SL_i on paikallisen ja seudullisen asukaspohjan perusteella määräytyvä syrjäisyysluku kunnalle i.

Pykälän 2 momentin mukaan syrjäisyysluvun määräytymisperusteista, syrjäisyyskorotukseen oikeutetuista kunnista sekä näiden

kuntien syrjäisyysluvuista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Voimassa olevan kuntien valtionosuudesta annetun asetuksen (1271/1996) mukaan vuodesta 2007 alkaen syrjäisyyslisää on saanut 57 kuntaa. Tarkoitus on säätää lain perusteella syrjäisyysluvun määräytymisestä kuten nykyisinkin. Syrjäisyyskorotus määräytyisi viiden vuoden välein Tilastokeskuksen laskemien indeksien perusteella. Indeksien laskennan perusteena on väestön jakautuminen 1 neliökilometrin kokoisille alueille.

Kuntien valtionosuudesta annetun asetuksen 3 §:n mukaan syrjäisyysluku muodostuu Syrjäisyysluku kunnalle i kahden väestöpohjaindeksin summasta, joiden kummankin minimiarvo on 0. Ensimmäinen väestöpohjaindeksi (paikallinen väestöpohjaindeksi) mittaa väestön määrää 25 kilometrin etäisyydellä ja toinen (seudullinen väestöpohjaindeksi) 50 kilometrin etäisyydellä kuntakeskuksesta. Paikallinen väestöpohjaindeksi saadaan vähentämällä 15 000:sta enintään 25 kilometrin etäisyydellä asuvan väestön määrä ja jakamalla erotus 15 000:lla. Seudullinen väestöpohjaindeksi saadaan vähentämällä 60 000:sta enintään 50 kilometrin etäisyydellä asuvan väestön määrä ja jakamalla erotus 60 000:lla.

$$SL_i = VPI_i^{paikallinen} + VPI_i^{seudullinen}$$

siten, että

$$VPI_i^{paikallinen} = \frac{15000 - asukasmäärä_i^{25km}}{15000} \text{ ja}$$

$$VPI_i^{seudullinen} = \frac{60000 - asukasmäärä_i^{50km}}{60000}$$

missä

$VPI_i^{paikallinen} \geq 0$ on paikallinen väestöpohjaindeksi,

$VPI_i^{seudullinen} \geq 0$ on seudullinen väestöpohjaindeksi,

$asukasmäärä_i^{25km}$ on väestön määrä enintään 25 kilometrin etäisyydellä kuntakeskuksesta kunnalle i ja

$asukasmäärä_i^{50km}$ on väestön määrä enintään 50 kilometrin etäisyydellä kuntakeskuksesta kunnalle i.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kaikkein harvimmin asutuille kunnille määriteltävästä syrjäisyyskorotuksesta. Kunnan syrjäisyyskorotus olisi yleisen osan perushinta yhdeksänkertaisena, jos kunnan asukastiheys maaneliökilometriä kohden on varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopussa enintään 0,5.

Kaikkein harvimmin asuttujen kuntien syrjäisyyskorotus asukasta kohden kunnalle i

$$syrj_i^{yo} = 9 * PH^{yo}, \text{ kun } at_i \leq 0{,}5$$

missä

PH^{yo} on yleisen osan perushinta asukasta kohden ja

at_i on asukastiheys kunnassa i.

9 §. *Taajamarakennekorotus.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa KVOL:n 11 §:ää. Taajamarakennekorotuksen tarkoituksena on korvata kunnille kunnan taajama-asteisuudesta aiheutuvia lisäkustannuksia, kuten joukkoliikennekustannuksia.

Taajamarakennekorotukseen olisivat oikeutettuja ne kunnat, joiden taajamaväestön määrä on vähintään 40 000 asukasta. Taajamarakennekorotus lasketaan kertomalla taajamassa asuvan väestön osuus ja yleisen osan perushinnan tulo taajamassa asuvien määrään perustuvilla porrastetuilla kertoimilla.

Kerroin olisi 0,75, jos taajamassa asuvan väestön määrä olisi 40 000—99 999, 0,7 taajamaväestön ollessa 100 000—199 999 ja 0,01 taajamaväestön ollessa 200 000 tai enemmän.

Taajamarakennekorotus asukasta kohden kunnalle i

$$taaj_i^{yo} = \begin{cases} 0{,}75 * \dfrac{asukasmäärä_i^{taajamassa}}{asukasmäärä_i} * PH^{yo}, & \text{kun } 40000 \le asukasmäärä_i^{taajamassa} < 100000, \\ 0{,}70 * \dfrac{asukasmäärä_i^{taajamassa}}{asukasmäärä_i} * PH^{yo}, & \text{kun } 100000 \le asukasmäärä_i^{taajamassa} < 200000, \\ 0{,}01 * \dfrac{asukasmäärä_i^{taajamassa}}{asukasmäärä_i} * PH^{yo}, & \text{kun } asukasmäärä_i^{taajamassa} \ge 200000, \\ 0, & \text{muulloin.} \end{cases}$$

missä

PH^{yo} on yleisen osan perushinta asukasta kohden,

$asukasmäärä_i^{taajamassa}$ on taajamassa asuvan väestön määrä kunnassa i ja

$asukasmäärä_i$ on asukasmäärä kunnassa i.

Taajamassa asuvan väestön määränä käytettäisiin varainhoitovuotta edeltävänä vuonna käytettävissä olevaa Tilastokeskuksen viimeisintä tilastoa.

10 §. *Kielikorotus.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa KVOL:n 12 §:ää. Korotuksen tarkoituksena on korvata kunnille kaksikielisistä ja saamenkielisistä palveluista aiheutuvia lisäkustannuksia.

Kaksikieliselle kunnalle ja saamelaisten kotiseutualueen kunnalle yleisen osan perushintaa korotettaisiin euromäärällä, joka on yleisen osan perushinta kerrottuna luvulla 0,10.

Kielikorotus asukasta kohden kunnalle i

$$kieli_i^{yo} = \begin{cases} 0{,}10 * PH^{yo}, & \text{kun kunta i on kaksikielinen tai saamelaisten kotiseutualueen kunta,} \\ 0, & \text{muulloin.} \end{cases}$$

missä

PH^{yo} on yleisen osan perushinta asukasta kohden.

11 §. *Asukasmäärän muutokseen perustuva korotus.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa KVOL:n 12 a §:ää.

Korotuksen tarkoituksena on korvata erityisen voimakkaan väestömäärän muutoksen aiheuttamia vaikutuksia kunnan talouteen.

Väestömäärän väheneminen yleensä vinouttaa kunnan väestörakennetta mutta palvelujen tarjonnan vähentämistä ei välttämättä voida toteuttaa samassa suhteessa. Väestömäärän kasvaessa kunnan palvelujen kysyntä ja investointitarpeet puolestaan kasvavat nopeammin kuin kunnat tulot. Korotusta saavat siten taantuvat väestöä menettävät kunnat ja kasvukunnat.

Asukasmäärän muutokseen perustuvaa korotusta saisivat kunnat, joiden asukasmäärän muutos kolmena varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneenä vuonna on ollut yhteensä vähintään kuusi prosenttia. Näille kunnille yleisen osan perushintaa korotettaisiin asukasta kohden euromäärällä, joka on yleisen osan perushinta kerrottuna luvulla 1,39. Asukasluvun muutoksena otettaisiin huomioon kuolleisuus, syntyvyys ja muuttoliike.

Asukasmäärän muutokseen perustuva korotus asukasta kohden kunnalle i

$$asm_i^{yo} = \begin{cases} 1{,}39 * PH^{yo}, & \text{kun } asmmuutos \geq 6\%, \\ 0 & \text{muulloin.} \end{cases}$$

missä

PH^{yo} on yleisen osan perushinta asukasta kohden ja

$asmmuutos_i$ on asukasmäärän muutos kolmena varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneenä vuonna kunnalle i.

4 luku **Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset**

12 §. *Kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset.* Pykälässä säädettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisten kustannusten laskemisen peruskaavasta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset laskettaisiin laskemalla erikseen sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset ja laskemalla ne yhteen sekä kertomalla summa mahdollisella kunnan syrjäisyyskertoimella. Syrjäisyyskertoimesta säädettäisiin lain 15 §:ssä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset kunnalle i

$$LASKKUST_i^{SOSTH} = (LASKKUST_i^{SOS} + LASKKUST_i^{TH}) * syrjäisyyskerroin_i^{sosth}$$

13 §. *Sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan STVOL 12 §:n 2 momenttia. Pykälässä säädettäisiin, kuinka kunnan sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset laskettaisiin.

Sosiaalihuollon laskennallisten kustannukset perustuvat pääosin ikäluokittain määräytyvien perushintojen pohjalta laskettuihin kustannuksiin. Muiden laskennallisten kustannusten osuus on pieni, joskin työttömyyden, lastensuojelun, vammaisuuden tai syrjäisyyden perusteella määräytyvillä laskennallisilla kustannuksilla voi olla olennainen merkitys yksittäisen kunnan laskennallisiin kustannuksiin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kunnan sosiaalihuollon laskennallisten kustannusten laskennasta. Kunnan laskennalliset kustannukset saadaan kertomalla ikäluokittain perushinnat asianomaiseen ikäluokkaan kuuluvien kunnan asukkaiden määrällä. 0—6-vuotiaiden osalta saatu ikäluokittainen tulo kerrotaan lisäksi päivähoitokertoimella. Näin saatuun summaan lisätään kunnan työttömyyden, vammaisuuden ja lastensuojelun perusteella määritellyt laskennalliset kustannukset.

Sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset kunnalle i

$$LASKKUST_i^{SOS} =$$
$$(ikärakenneosa_i^{sosiaalihuolto} + työttömyysosa_i + lastensuojeluosa_i + vammaisuusosa_i)$$

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ikäluokista, joille perushinta määrättäisiin asetuksella vuosittain. Ikäluokat olisivat seuraavat:

1) 0—6-vuotiaat;
2) 7—64-vuotiaat;
3) 65—74-vuotiaat;
4) 75—84-vuotiaat; ja
5) 85 vuotta täyttäneet ja vanhemmat.

Sosiaalihuollon ikärakenneosa kunnalle i

$$PHK_i * PH_{sos}^{0-6v.} * asukasmäärä_i^{0-6v.}$$
$$+ PH_{sos}^{7-64v.} * asukasmäärä_i^{7-64v.}$$
$$+ PH_{sos}^{65-74v.} * asukasmäärä_i^{65-74v.}$$
$$+ PH_{sos}^{75-84v.} * asukasmäärä_i^{75-84v.}$$
$$+ PH_{sos}^{yli84v.} * asukasmäärä_i^{yli84v.}$$

missä
PHK_i on päivähoitokerroin kunnalle i,
$PH_{sos}^{0-6v.}$ on 0-6-vuotiaiden sosiaalihuollon perushinta,
$asukasmäärä_i^{0-6v.}$ on 0-6-vuotiaiden määrä kunnassa i,
$PH_{sos}^{7-64v.}$ on 7-64-vuotiaiden sosiaalihuollon perushinta,
$asukasmäärä_i^{7-64v.}$ on 7-64-vuotiaiden määrä kunnassa i,
$PH_{sos}^{65-74v.}$ on 65–74-vuotiaiden sosiaalihuollon perushinta,
$asukasmäärä_i^{65-74v.}$ on 65–74-vuotiaiden määrä kunnassa i,
$PH_{sos}^{75-84v.}$ on 75–84-vuotiaiden sosiaalihuollon perushinta,
$asukasmäärä_i^{75-84v.}$ on 75–84-vuotiaiden määrä kunnassa i,
$PH_{sos}^{yli84v.}$ on 85-vuotiaiden ja sitä vanhempien sosiaalihuollon perushinta ja
$asukasmäärä_i^{yli84v.}$ on 85-vuotiaiden ja sitä vanhempien määrä kunnassa i.

Työttömyysosa

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työttömyyteen perustuvien kunnan laskennallisten kustannusten laskennasta. Työttömyys otettaisiin huomioon kahdella tavalla; kunnan työttömien osuutena työvoimasta ja kunnan työttömien määrän perusteella. Molemmille olisi määrätty oma perushintansa. Työttömyyden perusteella määräytyvät laskennalliset kustannukset saataisiin kertomalla asukasta kohden määritelty työttömyyskertoimen perushinta kunnan asukkaiden määrällä ja kunnan työttömyyskertoimella sekä lisäämällä näin saatuun tuloon kunnan työttömien määrän perusteella määräytyvät laskennalli-

set kustannukset. Kunnan työttömien määrän perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset saadaan kertomalla kunnan työttömien määrä asukasta kohden määritellyllä työttömien määrän perushinnalla. Työttömyyskertoimen määräytymisestä säädetään lain 17 §:ssä.

Työttömyysosa kunnalle i

$$työttömyysosa_i = työttömyysosa_i^A + työttömyysosa_i^B$$
$$= TTK_i * PH^{ttk} * asukasmäärä_i + työttömät_i * PH^{tyott} * asukasmäärä_i$$

missä
$työttömyysosa_i^A$ on työttömyysasteen perusteella määräytyvä laskennallinen kustannus kunnalle i,
$työttömyysosa_i^B$ on työttömien määrän perusteella määräytyvä laskennallinen kustannus kunnalle i,
TTK_i on työttömyyskerroin kunnalle i,
PH^{ttk} on työttömyyskertoimen perushinta,
$asukasmäärä_i$ on asukkaiden määrä kunnassa i,
$työttömät_i$ on työttömien määrä kunnassa i ja
PH^{tyott} on työttömien määrän perushinta.

Lastensuojeluosa

Pykälän 4 momentin mukaan lastensuojelun tarpeen perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset perustuisivat huostaanottojen määrään. Nämä laskennalliset kustannukset lasketaan kertomalla kunnan asukasta kohden määritelty lastensuojelun perushinta kunnan asukkaiden määrällä ja lastensuojelukertoimella. Lastensuojelukertoimesta säädetään lain 18 §:ssä.

Lastensuojeluosa kunnalle i

$$lastensuojeluosa_i = LSK_i * PH^{lsho} * asukasmäärä_i$$

missä
LSK_i on lastensuojelukerroin kunnalle i,
PH^{lsho} on lastensuojelun perushinta ja
$asukasmäärä_i$ on asukasmäärä kunnassa i.

Vammaisuusosa

Vammaisten henkilöiden määrään perustuvien laskennallisten kustannusten laskennasta säädettäisiin 5 momentissa. Kustannukset laskettaisiin kertomalla vammaisuuden perushinta kunnan asukkaiden määrällä ja vammaiskertoimella. Vammaiskerroin määräytyisi siten, kuin 19 §:ssä säädetään.

Vammaisuusosa kunnalle i

$$vammaisuusosa_i = VK_i * PH^{vamm} * asukasmäärä_i$$

missä
VK_i on vammaiskerroin kunnalle i,
PH^{vamm} on vammaisuuden perushinta ja
$asukasmäärä_i$ on asukasmäärä kunnassa i.

14 §. *Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset.* Pykälä vastaa asiasisällöltään STVOL 12 §:n 3 momenttia. Pykälässä säädettäisiin kunnan terveydenhuollon laskennallisten kustannusten laskennasta.

Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset koostuvat ikäluokkien sekä sairastavuuden perusteella laskettavista kustannuksista sekä syrjäisyyskertoimesta. Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset perustuvat suurimmalta osin ikäluokittain määräytyvien perushintojen pohjalta laskettuihin kustannuksiin. Sairastavuuden merkitys on kokonaisuuden kannalta pieni, joskin joillekin kunnille suuri.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kunnan terveydenhuollon laskennallisten kustannusten määräytymisestä. Laskennalliset kustannukset saadaan laskemalla yhteen ikäluokkiin ja sairastavuuteen perustuvat laskennalliset kustannukset.

$$LASKKUST_i^{TH} = (ikärakenneosa_i^{terveydenhuolto} + sairastavuusosa_i)$$

Pykälän 2 momentin mukaan ikäluokkaan perustuvat laskennalliset kustannukset saadaan kertomalla terveydenhuollon ikäluokittaiset perushinnat asianomaisiin ikäluokkiin kuuluvien kunnan asukkaiden määrillä.

Terveydenhuollon perushintojen ikäluokista säädettäisiin samalla tavoin kuin sosiaalihuollossa. Terveydenhuollon perushinnoista säädettäisiin vuosittain valtioneuvoston asetuksessa. Ikäluokat olisivat seuraavat:

1) 0—6-vuotiaat;
2) 7—64-vuotiaat;
3) 65—74-vuotiaat;
4) 75—84-vuotiaat; ja
5) 85 vuotta täyttäneet ja vanhemmat.

Terveydenhuollon ikärakenneosa kunnalle i

$$PH_{th}^{0-6v.} * asukasmäärä_i^{0-6v.} + PH_{th}^{7-64v.} * asukasmäärä_i^{7-64v.} + PH_{th}^{65-74v.} * asukasmäärä_i^{65-74v.} + PH_{th}^{75-84v.} * asukasmäärä_i^{75-84v.} + PH_{th}^{yli84v.} * asukasmäärä_i^{yli84v.}$$

missä
$PH_{th}^{0-6v.}$ on 0-6-vuotiaiden terveydenhuollon perushinta,
$asukasmäärä_i^{0-6v.}$ on 0-6-vuotiaiden määrä kunnassa i,
$PH_{th}^{7-64v.}$ on 7-64-vuotiaiden terveydenhuollon perushinta,
$asukasmäärä_i^{7-64v.}$ on 7-64-vuotiaiden määrä kunnassa i,
$PH_{th}^{65-74v.}$ on 65–74-vuotiaiden terveydenhuollon perushinta,
$asukasmäärä_i^{65-74v.}$ on 65–74-vuotiaiden määrä kunnassa i,
$PH_{th}^{75-84v.}$ on 75–84-vuotiaiden terveydenhuollon perushinta,
$asukasmäärä_i^{75-84v.}$ on 75–84-vuotiaiden määrä kunnassa i,
$PH_{th}^{yli84v.}$ on 85-vuotiaiden ja sitä vanhempien terveydenhuollon perushinta ja
$asukasmäärä_i^{yli84v.}$ on 85-vuotiaiden ja sitä vanhempien määrä kunnassa i.

Sairastavuusosa

Sairastavuuden perusteella määräytyvät laskennalliset kustannukset saadaan kertomalla asukasta kohden määritelty sairastavuuden perushinta kunnan asukkaiden määrällä ja sairastavuuskertoimella. Sairastavuuskertoimesta säädetään 20 §:ssä.

Sairastavuusosa kunnalle i

$$sairastavuusosa_i = SK_i * PH^{sair} * asukasmäärä_i$$

missä
SK_i on sairastavuuskerroin kunnalle i,
PH^{sair} on sairastavuuden perushinta ja
$asukasmäärä_i$ on asukasmäärä kunnassa i.

15 §. *Syrjäisyyskerroin*. Pykälä vastaa voimassa olevaa STVOL:n 16 §:ää.

Syrjäisyyskerroin määräytyy 8 §:ssä määritellyn kunnan syrjäisyysluvun perusteella. Syrjäisyyskertoimessa otettaisiin kuitenkin huomioon erikseen myös saaristokunnat.

Pykälän 2 momentin mukaan kunnan syrjäisyyskerroin olisi 1,05, 1,08, 1,10 tai 1,17 riippuen kunnan syrjäisyysluvusta. Syrjäisimmiksi lasketaan kunnat, joiden syrjäisyysluku on vähintään 1,50. Toisen ryhmän muodostaisivat kunnat, joiden syrjäisyysluku olisi

1—1,49 ja alimman syrjäisyysryhmän kunnat, joiden syrjäisyysluku olisi 0,5—0,99.

Sosiaali- ja terveydenhuollon syrjäisyyskerroin kunnalle i

$$syrjaisyys\,\mathrm{ker}\,roin_i^{sosth} = \begin{cases} 1{,}17, & \text{kun } SL_i \geq 1{,}50, \\ 1{,}08, & \text{kun } 1{,}00 \leq SL_i < 1{,}50, \\ 1{,}05, & \text{kun } 0{,}50 \leq SL_i < 1{,}00, \\ 0, & \text{muulloin.} \end{cases}$$

missä,

SL_i on paikallisen ja seudullisen asukaspohjan perusteella määräytyvä syrjäisyysluku.

Voimassa olevassa sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusjärjestelmässä kaikkein suurimman syrjäisyyskertoimen saaneita kuntia oli yhteensä 13, keskimmäisessä ryhmässä 15 ja vähiten syrjäisten kuntien ryhmään kuuluvia kuntia oli 30.

Pykälän 3 momentin mukaan saaristokunnalle syrjäisyyskerroin olisi 1,10, jos sen asukkaista vähintään puolet asui varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopussa ilman kiinteää tieyhteyttä manereeseen. Tämä kerroin olisi kuitenkin vaihtoehtoinen. Jos kunta olisi oikeutettu myös 2 momentissa tarkoitettuun syrjäisyyskertoimeen, kunnan syrjäisyyskerroin määritellään sen mukaan, kumpi niistä on kunnalle edullisempi.

$$syrjaisyys\,\mathrm{ker}\,roin_i^{sosth} = 1{,}10, \text{ kun kunta i on saaristokunta ja } \frac{asukasmäärä_i^{ilmantieyhteyttä}}{asukasmäärä_i} \geq 0{,}5,$$

missä

$asukasmäärä_i^{ilmantieyhteyttä}$ on sen väestön määrä kunnassa i, joka asuu ilman kiinteää tieyhteyttä manereeseen ja

$asukasmäärä_i$ on asukasmäärä kunnassa i.

16 §. *Päivähoitokerroin.* Pykälä vastaa voimassa olevaa STVOL:n 15 §:ää.

Päivähoitokerroin lasketaan jakamalla palvelu- ja jalostusaloilla toimivan kunnan työllisen työvoiman osuus koko maan vastaavalla osuudella. Saadulla kertoimella kerrotaan 0—6-vuotiaiden ikäluokan asukasluvun ja ikäluokan perushinnan tulo. Tiedot kunnan elinkeinorakenteesta saadaan Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastosta.

Päivähoitokerroin kunnalle i

$$PHK_i = \frac{\frac{työlliset_i^{palv.\&\,jal.}}{työlliset_i}}{\frac{työlliset_{kokomaa}^{palv.\&\,jal.}}{työlliset_{kokomaa}}},$$

missä

$työlliset_i^{palv.\&\,jal.}$ on palvelu- ja jalostusaloilla toimivan työllisen työvoiman määrä kunnassa i,

$työlliset_{kokomaa}^{palv.\&\,jal.}$ on palvelu- ja jalostusaloilla toimivan työllisen työvoiman määrä koko maassa,

$työlliset_i$ on työllisen työvoiman määrä kunnassa i ja

$työlliset_{kokomaa}$ on työllisen työvoiman määrä koko maassa

17 §. *Työttömyyskerroin.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa STVOL:n 13 §:ää.

Työttömyyskerroin saataisiin jakamalla kunnan työttömien osuus työvoimasta koko maan vastaavalla osuudella. Tällä kertoimella kerrottaisiin työttömyyskertoimen perushinnan ja kunnan asukkaiden määrän tulo.

Työttömyyskerroin kunnalle i

$$TTK_i = \frac{tot_i}{tot_{kokomaa}},$$

missä

tot_i on työttömien osuus työvoimasta kunnassa i ja

$tot_{kokomaa}$ on työttömien osuus työvoimasta koko maassa siten, että

$$tot_i = \frac{työttömät_i}{työvoima_i} \text{ ja } tot_{kokomaa} = \frac{työttömät_{kokomaa}}{työvoima_{kokomaa}},$$

$työttömät_i$ on työttömien määrä kunnassa i,

$työvoima_i$ on työvoimaan kuuluvien (työlliset ja työttömät) määrä kunnassa i,

$työttömät_{kokomaa}$ on työttömien määrä koko maassa ja

$työvoima_{kokomaa}$ työvoimaan kuuluvien (työlliset ja työttömät) määrä koko maassa.

Pykälän 2 momenttia tarkennettaisiin siten, että työttömyyskerroin perustuisi työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastoon varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden työttömien osuuteen työvoimasta.

18 §. *Lastensuojelukerroin.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa STVOL:n 15 b §:ää.

Lastensuojelukerroin perustuu lastensuojelulain mukaisten lasten huostaanottojen lukumääriin kunnissa.

Lastensuojelukerroin laskettaisiin jakamalla kunnassa huostaan otettujen lasten määrä kunnan asukasmäärällä. Näin saatu osamäärä jaettaisiin vastaavalla koko maan osamäärällä. Lastensuojelutilastoista on saatavissa huostaanottojen lukumäärää koskevat tiedot

yksityisyyden suojan vuoksi vain silloin, kun kunnassa on huostaanottoja vähintään viisi vuodessa. Huostaanottojen laskennallinen lukumäärä olisi kaksi niissä kunnissa, joissa huostaanottojen lukumäärä vuodessa jää alle viiden.

Lastensuojelukerroin kunnalle i

$$LSK_i = \frac{\frac{lsho_i}{asukasmäärä_i}}{\frac{lsho_{kokomaa}}{asukasmäärä_{kokomaa}}}; \text{ kun } lsho_i < 5, \text{ tällöin } lsho_i = 2,$$

missä

$lsho_i$ on lastensuojelulain mukaisten lasten huostaanottojen määrä kunnassa i,

$lsho_{kokomaa}$ on lastensuojelulain mukaisten lasten huostaanottojen määrä koko maassa,

$asukasmäärä_i$ on asukasmäärä kunnassa i ja

$asukasmäärä_{kokomaa}$ on asukasmäärä koko maassa

Lasten huostaanottojen lukumäärää koskevat tiedot saataisiin Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen lastensuojelutilastosta, jonka tiedot kerätään vuosittain. Tämä tarkennettaisiin myös säännökseen. Kertoimen perusteena käytettäisiin varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden tietoja.

19 §. *Vammaiskerroin.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa STVOL:n 15 a §:ää. Säännöstä ehdotetaan tarkistettavaksi siltä osin, kuin säännöksessä viitataan kumottuihin säännöksiin.

Kertoimen tarkoituksena on ottaa huomioon kunnassa asuvien vaikeavammaisten henkilöiden palveluista aiheutuvat kustannukset tilastotietoihin perustuvalla kertoimella.

STVOLin 15 a §:ssä viitataan vammaiskertoimen määräytymisessä kansaneläkelain (347/1956) ja vammaistukilain (124/1988) mukaisiin etuuksiin. Nämä säännökset on kumottu. Aiempien lakien mukaisista vammaistuista sekä eläkkeensaajan hoitotuesta säädetään nykyisin vammaisetuisuuksista annetussa laissa (570/2007), joten pykälää ehdotetaan tarkistettavaksi tältä osin.

Vammaiskerroin lasketaan jakamalla kunnassa vammaisetuisuuksista annetun lain (570/2007) 7—9 §:ssä tarkoitettuja alle 16-vuotiaan ja 16 vuotta täyttäneen vammaistukea sekä eläkettä saavan hoitotukea saavien sekä vammaisuuden perusteella laitoshoidossa olevien yhteismäärä kunnan asukkaiden määrällä sekä jakamalla saatu osamäärä koko maan vastaavalla osamäärällä. Kerrointa laskettaessa ei oteta huomioon ruokavaliokorvausta saaneiden henkilöiden määrää.

Vammaiskerroin kunnalle i

$$VK_i = \frac{\frac{vamm_i}{asukasmäärä_i}}{\frac{vamm_{kokomaa}}{asukasmäärä_{kokomaa}}},$$

missä

$vamm_i$ on vammaisten henkilöiden määrä kunnassa i,

$vamm_{kokomaa}$ on vammaisten henkilöiden määrä koko maassa,

$asukasmäärä_i$ on asukasmäärä kunnassa i ja

$asukasmäärä_{kokomaa}$ on asukasmäärä koko maassa.

Kerrointa määriteltäessä käytetään Kansaneläkelaitoksen varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden tietoja.

20 §. *Sairastavuuskerroin.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa STVOL:n 14 §:ää muutoin paitsi, että säännöstä tarkennettaisiin siten, että tiedot työkyvyttömyyseläkkeellä olevien määrästä perustuisivat Eläketurvakeskuksen tietoihin.

Sairastavuuskertoimen laskentaperusteena olisi kunnan 16—54-vuotiaiden työkyvyttömyyseläkkeellä olevien henkilöiden määrä suhteessa kunnan 16—54-vuotiaaseen väestöön. Sairastavuuskerroin lasketaan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien 16—54-vuotiaiden ikä- ja sukupuolivakioidun osuuden perusteella.

Sairastavuuskerroin kunnalle i

$$SK_i = \frac{\frac{tke_i}{asukasmäärä_i^{16-54\,v.}}}{\frac{tke_{kokomaa}}{asukasmäärä_{kokomaa}^{16-54\,v.}}}$$

missä

tke_i on työkyvyttömyyseläkkeellä olevien 16–54-vuotiaiden ikä- ja sukupuolivakioitu määrä kunnassa i,

$tke_{kokomaa}$ on työkyvyttömyyseläkkeellä olevien 16–54-vuotiaiden ikä- ja sukupuolivakioitu määrä koko maassa,

$asukasmäärä_i^{16-54\,v.}$ on 16–54-vuotiaiden asukasmäärä kunnassa i ja

$asukasmäärä_{kokomaa}^{16-54\,v.}$ on 16–54-vuotiaiden asukasmäärä koko maassa.

Pykälän 2 momentin nojalla kerrointa määriteltäessä käytettäisiin Eläketurvakeskuksen neljä vuotta ennen varainhoitovuotta alkaneen kolmivuotisjakson tietoja työkyvyttömyyseläkkeellä olevien määrästä. Varainhoitovuonna 2010 käytettäisiin siten vuosien 2006—2008 tietoja.

21 §. *Kertoimien laskenta eräissä tapauksissa.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa STVOL:n 16 a §:ää.

Pykälässä säädetään kertoimen laskemisesta sellaisen tilanteen varalta, että käytössä ei ole yksittäisiä kertoimia koskevien säännösten edellyttämän ajankohdan mukaisia kertoimien laskennassa käytettäviä tilastotietoja. Pykälän mukaan tällaisissa tilanteissa voitai-

siin kertoimien laskennassa käyttää asianomaisessa pykälässä määritellyn ajankohdan mukaisten tietojen sijasta viimeisintä pykälässä tarkoitettua ajankohtaa edeltäviä tietoja.

5 luku Esi- ja perusopetuksen ja yleisten kirjastojen laskennalliset kustannukset sekä taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen määräytymisperusteet

22 §. *Kunnan esi- ja perusopetuksen laskennalliset kustannukset.* Pykälässä säädettäisiin, miten kunnan esi- ja perusopetuksen laskennallisten kustannukset määräytyvät. Esi- ja perusopetuksen rahoitus ei perustuisi enää oppilaskohtaisiin yksikköhintoihin kuten nykyisessä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa, vaan ne perustuisivat ikäluokkapohjaiseen perushintaan, jota korotettaisiin eri tekijöillä.

Voimassa oleva esi- ja perusopetuksen rahoitusjärjestelmässä yksikköhintojen korotuksista säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa asetuksessa (806/1998). Esityksessä ehdotetaan, että korotustekijöistä säädettäisiin aiempia korotuksia vastaavasti laissa. Perushintaa ei kuitenkaan korotettaisi nykyisin tavoin erityisopetuksen perusteella eikä kouluverkkotekijällä. Kouluverkkotekijä poisto otettaisiin huomioon asukastiheystekijää muuttamalla.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kunnan esi- ja perusopetuksen laskennallisten kustannusten määräytymisestä. Kunnan esi- ja perusopetuksen laskennalliset kustannukset saadaan kertomalla esi- ja perusopetuksen perushinta luvulla 0,77, lisäämällä tuloon esi- ja perusopetuksen perushintaan tehtävät korotukset ja kertomalla näin saatu euromäärä kunnan 6—15-vuotiaiden määrällä. Kunnan 6-vuotiaiden määrä otetaan huomioon kertomalla se luvulla 0,91.

Esi- ja perusopetuksen euromäärä kunnalle i lasketaan

$$(0{,}77 * PH^{ep} + korotukset_i^{ep}) * (0{,}91 * asukasmäärä^{6v.} + asukasmäärä_i^{7-15v.}),$$

missä

PH^{ep} on esi- ja perusopetuksen perushinta,

$asukasmäärä_i^{6v.}$ on 6-vuotiaiden määrä kunnassa i,

$asukasmäärä_i^{7-15v.}$ on 7–15-vuotiaiden määrä kunnassa i,

$korotukset_i^{ep}$ on esi- ja perusopetuksen perushintaan säädetyt perushinnan korotukset kunnalle i siten, että

$$korotukset_i^{ep} = atk_i^{ep} + kielik_i^{ep} + saar_i^{ep} + ikak_i^{ep} + ruots_i^{ep} + vieras_i^{ep},$$

atk_i^{ep} on esi- ja perusopetuksen asukastiheyskorotus kunnalle i,

$kielik_i^{ep}$ on esi- ja perusopetuksen kielikorotus kunnalle i,

$saar_i^{ep}$ on esi- ja perusopetuksen saaristokorotus saaristokunnalle i,

$ikak_i^{ep}$ on esi- ja perusopetuksen 13–15-vuotiaiden osuuden perusteella tehtävä korotus kunnalle i,

$ruotsi_i^{ep}$ on esi- ja perusopetuksen ruotsinkielisten 6–15-vuotiaiden osuuteen perustuva korotus kunnassa i ja

$vieras_i^{ep}$ on esi- ja perusopetuksen vieraskielisten 6–15-vuotiaiden osuuteen perustuva korotus kunnassa i.

Laskennassa käytettävät kertoimet olisivat samoja kuin nykyjärjestelmässä.

Kunnan 6—15-vuotiaiden määrä varainhoitovuonna määräytyisi 4 §:n 3 kohdan mukaisesti varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopun tietojen perusteella.

Perushintaan tehtävien korotuksien perusteista säädettäisiin 2 momentissa. Perushintaa korotettaisiin erikseen kunnan asukastiheyden, kaksikielisyyden ja saaristoisuuden sekä 13—15-vuotiaiden, ruotsinkielisten 6—15-vuotiaiden sekä vieraskielisten 6—15-vuotiaiden asukkaiden osuuden perusteella.

Perushinnan korotuksesta asukastiheyden perusteella säädettäisiin 3 momentissa. Asukastiheydellä tarkoitettaisiin 4 §:n 3 kohdan mukaan kunnan asukkaiden määrää maaneliökilometrillä varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopussa.

Kunnan asukastiheyden ollessa alle 40 esi- ja perusopetuksen perushintaa korotettaisiin kertoimella, joka saadaan luvun 0,1 ja asukastiheyden korotustekijän tulona. Asukastiheyden korotustekijä saadaan luvun 40 luonnollisen logaritmin ja kunnan asukastiheyden luonnollisen logaritmin erotuksena. Edellä mainittu korotus vastaisi sisällöltään nykyistä asetuksella säädettyä korotusta. Toinen asukastiheyttä koskeva säännös olisi uusi ja se pyrkii korvaamaan nykyjärjestelmässä olevan kouluverkkotekijän. Säännöksen mukaan kunnille, joiden asukastiheys olisi alle 4, esi- ja perusopetuksen perushintaa korotetaan kertoimella, joka saadaan asukastiheyden korotustekijän ja luvun 0,017 tulona. Jos kunnan asukastiheys olisi yli 3 mutta alle 4, edellä saatu tulo kerrottaisiin luvun 4 ja kunnan asukastiheyden erotuksella.

Asukastiheyskorotus kunnalle i

$$atk_i^{ep} = \begin{cases} korotus_i^{at} * 0{,}017, & \text{kun } at_i > 3 \\ korotus_i^{at}\, 0{,}017 * (4 - at_i), & \text{kun } at_i < 4 \\ korotus_i^{at} * 0{,}1, & \text{kun } at_i < 40 \\ 0, & \text{muulloin.} \end{cases}$$

missä

$korotus_i^{at} = \ln 40 - \ln at_i$ on asukastiheyden korotustekijä kunnalle i ja

at_i on asukastiheys kunnassa i.

Pykälän 4 momentin kertoimet vastaavat voimassa olevan asetuksen 1 §:n mukaisia korotusosia. Esi- ja perusopetuksen perushintaa korotetaan euromäärällä, joka saadaan kertomalla perushinta seuraavien korotusten summalla:

1) kaksikielisen kunnan osalta luvulla 0,04;

2) kunnalle, joissa vähintään puolet asukkaista asuu ilman kiinteää tieyhteyttä manteresseen, luvulla 0,25 sekä muille saaristokunnille luvulla 0,06;

3) 13—15-vuotiaiden osuuden perusteella kertoimella, joka saadaan jakamalla kunnan 13—15-vuotiaiden määrä kunnan 6—15-vuotiaiden määrällä ja kertomalla osamäärä luvulla 0,30;

4) ruotsinkielisyyden osalta kertoimella, joka saadaan jakamalla ruotsinkielisten 6—15-vuotiaiden asukkaiden määrä kunnan 6—15-vuotiaiden määrällä ja kertomalla osamäärä luvulla 0,12; sekä

5) kunnan vieraskielisyyden osalta kertoimella, joka saadaan jakamalla vieraskielisten 6—15-vuotiaiden asukkaiden määrä kunnan 6—15-vuotiaiden määrällä ja kertomalla osamäärä luvulla 0,2.

Esi- ja perusopetuksen kielikorotus kunnalle i

$$kieli_i^{ep} = \begin{cases} 0{,}04 * PH^{ep}, & \text{kun kunta i on kaksikielinen,} \\ 0, & \text{muulloin.} \end{cases}$$

missä
PH^{ep} on esi- ja perusopetuksen perushinta.

Esi- ja perusopetuksen saaristokorotus saaristokunnille i

$$saar_i^{ep} = \begin{cases} 0{,}25 * PH^{ep}, & \text{kun kunta i on saaristokunta ja } \dfrac{asukasmäärä_i^{ilmantieyhteyttä}}{asukasmäärä_i} \geq 0{,}5, \\ 0{,}06 * PH^{ep}, & \text{kun kunta i on saaristokunta,} \\ 0, & \text{muulloin.} \end{cases}$$

missä
PH^{ep} on esi- ja perusopetuksen perushinta,
$asukasmäärä_i$ on asukasmäärä kunnassa i,
$asukasmäärä_i^{ilmantieyhteyttä}$ on sen väestön määrä kunnassa i, joka asuu ilman kiinteää tieyhteyttä manner-eeseen.

13—15-vuotiaiden perusteella määräytyvä esi- ja perusopetuksen korotus kunnalle i

$$13-15v._i^{ep} = 0{,}30 * \frac{asukasmäärä_i^{13-15v.}}{asukasmäärä_i^{6-15v.}} * PH^{ep},$$

missä
PH^{ep} on esi- ja perusopetuksen perushinta,
$asukasmäärä_i^{13-15v.}$ on 13–15-vuotiaiden määrä kunnassa i ja
$asukasmäärä_i^{6-15v.}$ on 6–15-vuotiaiden määrä kunnassa i.

Ruotsinkielisyyden perusteella määräytyvä esi- ja perusopetuksen korotus kunnalle 1

$$ruotsi_i^{ep} = 0{,}12 * \frac{asukasmäärä_i^{ruotsi\,6-15v.}}{asukasmäärä_i^{6-15v.}} * PH^{ep},$$

missä
PH^{ep} on esi- ja perusopetuksen perushinta,
$asukasmäärä_i^{ruotsi\,6-15v.}$ on ruotsinkielisten 6–15-vuotiaiden määrä kunnassa i ja
$asukasmäärä_i^{6-15v.}$ on 6–15-vuotiaiden määrä kunnassa i.

Vieraskielisyyden perusteella määräytyvä esi- ja perusopetuksen korotus kunnalle i

$$vieras_i^{ep} = 0{,}2 * \frac{asukasmäärä_i^{vieras\,6-15v.}}{asukasmäärä_i^{6-15v.}} * PH^{ep};$$

missä

$asukasmäärä_i^{vieras\,6-15v.}$ on vieraskielisten 6–15-vuotiaiden asukkaiden määrä kunnassa i,
$asukasmäärä_i^{6-15v.}$ on 6–15-vuotiaiden asukkaiden määrä kunnassa i ja
PH^{ep} on esi- ja perusopetuksen perushinta.

23 §. *Yleisten kirjastojen laskennalliset kustannukset.* Pykälä vastaa sisällöltään kumottavaksi ehdotetun opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 5 §:n 4 kohtaa ja 24 §:ää.

Yleisten kirjastojen laskennalliset kustannukset perustuisivat yleisten kirjastojen perushintaan ja asutusrakenteeseen liittyviin korotuksiin. Kunnan yleisten kirjastojen laskennalliset kustannukset laskettaisiin kertomalla kunnan asukasmäärä yleisten kirjastojen perushinnalla. Yleisten kirjastojen perushinta tarkistettaisiin 57 ja 58 §:n perusteella kustannustenjaon tarkistuksessa joka neljäs vuosi.

Saaristokunnille ja kunnille, joiden asukastiheys on enintään kaksi, perushintaa korotetaan 20 prosentilla. Kunnille, joiden asukastiheys on yli kaksi mutta enintään viisi, perushintaa korotetaan 10 prosentilla. Asukastiheys määriteltäisiin 4 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisesti.

Yleisten kirjastojen laskennalliset kustannukset kunnalle i

$$LASKKUST_i^{KIRJ} = \begin{cases} 1{,}2 * PH^{kirj} * asukasmäärä_i, & \text{kun } at_i \le 2 \text{ ja saaristokunnalle,} \\ 1{,}1 * PH^{kirj} * asukasmäärä_i, & \text{kun } at_i \le 5, \\ PH^{kirj} * asukasmäärä_i, & \text{muulloin} \end{cases}$$

missä
PH^{kirj} on kirjaston perushinta
$asukasmäärä_i$ on asukasmäärä kunnassa i ja
at_i on asukastiheys kunnassa i.

24 §. *Taiteen perusopetuksen määräytymisperusteet.* Pykälä vastaa sisällöltään kumottavaksi ehdotetun opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 5 §:n 3 kohtaa muutoin paitsi, että kunnan määräytymisperusteiden laskenta perustuu yksikköhinnan sijaan taiteen perusopetuksen perushintaan. Pykälässä on otettu huomioon, että taiteen perusopetuksesta annetun lain 11 §:n mukaan ainoastaan sellainen kunta, joka järjestää taiteenperusopetusta, saa valtionosuutta kunnan asukasmäärän mukaan. Täten kaikki kunnat eivät ole oikeutettuja saamaan valtionosuutta taiteen perusopetuksen määräytymisperusteiden mukaan. Taiteen perusopetuksen määräytymisperusteet lasketaan kertomalla taiteen perusopetuksen perushinta kunnan asukasmäärällä.

Taiteen perusopetuksen laskennallinen peruste kunnalle i

$$PERUSTE_i^{TPO} = \begin{cases} PH^{tpo} * asukasmäärä_i, & \text{kun kunta järjestää taiteen perusopetusta,} \\ 0, & \text{muulloin} \end{cases}$$

missä
PH^{tpo} on taiteen perusopetuksen perushinta ja
$asukasmäärä_i$ on asukasmäärä kunnassa i.

Taiteen perusopetuksen perushinta säädetään 57 §:n perusteella valtioneuvoston asetuksella valtion talousarvion rajoissa.

25 §. *Yleisen kulttuuritoimen määräytymisperusteet.* Pykälä vastaa sisällöltään, kuten taiteen perusopetuksessa, kumottavaksi ehdotetun opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 5 §:n 4 kohtaa.

Yleisen kulttuuritoimen määräytymisperusteet lasketaan kertomalla yleisen kulttuuritoimen perushinta kunnan asukasmäärällä.

Yleisen kulttuuritoimen laskennallinen peruste kunnalle i

$$PERUSTE_i^{YKT} = PH^{ykt} * asukasmäärä_i$$

missä
PH^{ykt} on yleisen kulttuuritoimen perushinta ja
$asukasmäärä_i$ on asukasmäärä kunnassa i.

Yleisen kulttuuritoimen perushinta säädetään 57 §:n perusteella valtioneuvoston asetuksella valtion talousarvion rajoissa.

6 luku Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat

Luvussa säädettäisiin erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosien laskennasta. Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen lisäosat saataisiin laskemalla yhteen erityisen harvan asutukseen, saaristokunnan ja saamelaisten kotiseutualueen lisäosat. Lisäosat lasketaan siten kuin 26—28 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi.

Lisäosat laskettaisiin 26—28 §:ssä säädettyjen olosuhdetekijöiden perusteella vuosittain. Lisäosaa saavien kuntien määrä voi siten ajan myötä muuttua. Tämä koskee erityisesti 26 §:ssä tarkoitettua erityisen harvan asutuksen lisäosaa ja 27 §:ssä tarkoitettua saaristokunnan lisäosaa.

Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen lisäosat kunnalle i

$$LISÄOSAT_i = lisäosa_i^{harva} + lisäosa_i^{saar} + lisäosa_i^{saame}$$

26 §. *Erityisen harvan asutuksen lisäosa.* Erityisen harvan asutuksen lisäosa olisi uusi ja sillä pyrittäisiin ottamaan huomioon kunnan harvan asutuksen aiheuttamia lisäkustannuksia. Tätä ja jäljempänä ehdotettuja lisäosia puoltaa se, että valtionosuuslisäykseen oikeutetuista kunnista useat ovat saaneet harkinnanvaraista rahoitusavustusta toistuvasti, ja 13 kunnasta viisi kuuluu kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta säädetyn puitelain (169/2007) 9 §:n mukaisten erityisen vaikean taloudellisen aseman kuntien joukkoon. Näillä kunnilla ei ole etäisyystekijöistä ja asutuksen rakenteellisista tekijöistä johtuen mahdollisuutta hakea ratkaisua palvelujen turvaamiseen ja rahoituksen riittävyyteen kuntien yhdistymisin. Useimmiten kunnat eivät voi myöskään yhteistoiminnalla poistaa maantieteellisistä rakennetekijöistä johtuvia poikkeuksellisia kustannuksia.

Erityisen harvan asutuksen lisäosa olisi porrastettu kunnan asukastiheyden perusteella. Se määräytyisi yleisen osan perushinnan perusteella ja lisäosa laskettaisiin kunnalle muiden valtionosuuksien määräytymisperusteiden lisäksi. Harvimmin asuttu kunta (asukastiheys alle 0,5) saisi lisäosana euromäärän, joka saataisiin yleisen osan perushinnan, kunnan asukasmäärän ja luvun 12 tulona. Jos kunnan asukastiheys olisi vähintään 0,5 mutta alle 1,50, yleisen osan perushinnan ja kunnan asukasmäärän tulo kerrottaisiin luvulla 10 ja kunnan asukastiheyden ollessa vähintään 1,50 mutta alle 2 luvulla 7.

Erityisen harvan asutuksen lisäosa kunnalle i

$$lisäosa_i^{harva} = \begin{cases} 12 * PH^{yo} * asukasmäärä_i, & \text{kun } at_i < 0{,}5, \\ 10 * PH^{yo} * asukasmäärä_i, & \text{kun } 0{,}5 \le at_i < 1{,}5, \\ 7 * PH^{yo} * asukasmäärä_i, & \text{kun } 1{,}50 \le at_i < 2{,}0, \\ 0, & \text{muulloin} \end{cases}$$

missä

PH^{yo} on 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun yleisen osan perushinta,

$asukasmäärä_i$ on asukasmäärä kunnassa i ja

at_i on asukastiheys kunnassa i.

Vuoden 2008 lopun asukasmäärän ja kunnan maapinta-alan perusteella laskettu asukastiheys oli alle 0,5 seuraavissa kunnissa: Savukoski, Enontekiö, Utsjoki ja Inari. Seuraavien kuntien asukastiheys oli vähintään 0,5 mutta alle 1,50: Pelkosenniemi, Kittilä, Salla, Sodankylä, Muonio, Ranua, Puolanka, Posio ja Kolari. Pudasjärven, Rautavaaran, Suomussalmen, Utajärven, Lestijärven, Ristijärven ja Taivalkosken asukastiheys oli vähintään 1,50 mutta alle 2.

Niissä kunnissa, jotka eivät ole oikeutettuja erityisen harvan asutuksen lisäosaan, asukastiheys oli vuonna 2008 pienin Kuhmossa (2,068) ja Hyrynsalmella (2,088).

Erityisen harvan asutuksen lisäosaa ei otettaisi huomioon laskettaessa 33 §:ssä tarkoitettua valtionosuusjärjestelmämuutoksen tasausta.

27 §. *Saaristokunnan lisäosa.* Saaristokunnan lisäosa määräytyisi yleisen osan perushinnan perusteella ja se laskettaisiin kunnalle muiden valtionosuuksien määräytymisperusteiden lisäksi, kuten edellä mainittu erityisen harvan asutuksen lisäosa. Saaristokunnalle, jonka asukkaista vähintään puolet asuu

ilman kiinteää tieyhteyttä mantereeseen, lisäosa olisi viisi kertaa yleisen osan perushinta kerrottuna asukasmäärällä. Muille saaristokunnille lisäosa olisi neljä kertaa yleisen osan perushinta kerrottuna asukasmäärällä.

Saaristokunnan lisäosa kunnalle i

$$lisäosa_i^{saar} = \begin{cases} 5 * PH^{yo} * asukasmäärä_i, & \text{kun kunta i on saaristokunta ja } \dfrac{asukasmäärä_i^{ilmantieyhteyttä}}{asukasmäärä_i} \geq 0{,}5, \\ 4 * PH^{yo} * asukasmäärä_i, & \text{kun kunta i on saaristokunta,} \\ 0, & \text{muulloin} \end{cases}$$

missä

PH^{yo} on 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun yleisen osan perushinta,

$asukasmäärä_i$ on asukasmäärä kunnassa i ja

$asukasmäärä_i^{ilmantieyhteyttä}$ on sen väestön määrä kunnassa i, joka asuu ilman kiinteää tieyhteyttä mantereeseen.

Vuonna 2010 saaristokunnan lisäosaa saisi 8 kuntaa (Hailuoto, Maalahti, Enonkoski, Puumala, Sulkava, Kustavi, Kemiönsaari ja Länsi-Turunmaa), joista ainoastaan Hailuodon kunnalle lisäosa lasketaan kertoimella 5.

Saaristokunnan lisäosia ei otettaisi huomioon laskettaessa 33 §:ssä tarkoitettua valtionosuusjärjestelmämuutoksen tasausta.

28 §. *Saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosa.* Saamelaisten kotiseutualueen kunnille, eli Utsjoen, Enontekiön, Inarin ja Sodankylän kunnille, ehdotetaan myönnettäväksi saamenkielisten osuuden perusteella erityistä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosaa. Esitetty lisäosa olisi uusi ja se laskettaisiin kunnalle muiden valtionosuuksien määräytymisperusteiden, erityisen harvan asutuksen ja saaristokunnan lisäosan lisäksi.

Saamelaisten kotiseutualueen kunnat määriteltäisiin 4 §:ssä. Saamenkielisten osuuden perusteella kunnat porrastettaisiin neljään luokkaan, joilla olisi eri kertoimet. Ehdotetun 4 §:n määritelmän mukaan saamenkielisellä tarkoitettaisiin henkilöä, joka on ilmoittanut väestötietojärjestelmään äidinkielekseen saamen kielen.

Jos saamelaisten osuus on yli 30 prosenttia kunnan asukkaista, kerroin olisi 2,3. Tällaisia kuntia on vain Utsjoki, jossa vuoden 2007 lopussa saamenkielisiä oli 45,92 prosenttia väestöstä. Jos saamenkielisten osuus on 7—30 prosenttia, kerroin olisi 1,2. Kyseinen säännös koskisi Enontekiön kuntaa. Jos saamenkielisten osuus väestöstä olisi vähintään 3 prosenttia mutta alle seitsemän prosenttia, kuten Inarin kunnassa, kerroin olisi 0,3. Jos saamenkielisten osuus olisi alle 3 prosenttia mutta yli 0,5 prosenttia, kerroin olisi 0,2. Säännös koskisi Sodankylän kuntaa.

Saamelaisten kotiseutualueen kunnanlisäosa kunnalle i

$$lisäosa_i^{saam} = \begin{cases} 2{,}3 * lisäosa_i^{harva}, & \text{kun } \dfrac{asukasmäärä_i^{saame}}{asukasmäärä_i} > 0{,}3, \\ 1{,}2 * lisäosa_i^{harva}, & \text{kun } \dfrac{asukasmäärä_i^{saame}}{asukasmäärä_i} \geq 0{,}07, \\ 0{,}3 * lisäosa_i^{harva}, & \text{kun } \dfrac{asukasmäärä_i^{saame}}{asukasmäärä_i} \geq 0{,}03, \\ 0{,}2 * lisäosa_i^{harva}, & \text{kun } \dfrac{asukasmäärä_i^{saame}}{asukasmäärä_i} > 0{,}005, \\ 0, & \text{muulloin} \end{cases}$$

$lisäosa_i^{harva}$ on 26 §:ssä tarkoitetun erityisen harvan asutuksen lisäosa,

$asukasmäärä_i$ on asukasmäärä kunnassa i ja

$asukasmäärä_i^{saame}$ on saamekielisen väestön määrä kunnassa i.

Saamelaisten kotiseutualueen kunnille maksettavia lisäosia ei otettaisi huomioon laskettaessa 33 §:ssä tarkoitettua valtionosuusjärjestelmämuutoksen tasausta.

7 luku Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus sekä valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset

29 §. *Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus.* Pykälä vastaisi tasausmenettelyn ja -rajojen osalta KVOL 7 §:ää mutta pykälään kuitenkin lisättäisiin säännös, jonka mukaan tasauslisien ja -vähennysten erotus lisättäisiin tai vähennettäisiin kunnille maksettavista valtionosuuksista. Lisäksi tasaus kohdistuisi ainoastaan tämän lain mukaiseen valtionosuuteen eikä sitä tehtäisi muiden ministeriöiden hallinnonalalla maksettaviin valtionosuuksiin.

Kuntien verotuloihin perustuvasta valtionosuuden tasauksessa jokaiselle kunnalle turvataan asukasta kohden laskennallisesti verotulo, joka on 91,86 prosenttia maan keskimääräisestä verotulosta asukasta kohden (tasausraja). Kunnat, joiden asukasta kohden laskettu verotulo alittaa tasausrajan, saavat tasauslisää tasausrajaan saakka. Kunnan valtionosuuteen tehdään tasausvähennys, jos kunnan asukasta kohden laskettu verotulo ylittää tasausrajan. Tasausvähennys on 37 prosenttia ylittävältä osalta.

Pykälän 3 momentissa säädetään, että kuntien valtionosuuksia vähennettäisiin, jos kunnille maksettavien tasauslisien määrä olisi suurempi kuin kuntien valtionosuuksiin tehtävien tasausvähennysten määrä. Vastaavasti valtionosuuksia lisättäisiin tasausvähennyksien ja -lisien erotuksella. Tämä tarkoittaisi, että verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus olisi valtio-kuntasuhteessa kustannusneutraali.

Pykälän 4 momentti olisi sisällöllisesti uusi ja siinä säädettäisiin 3 momentissa tarkoitetun erotuksen laskennasta silloin, kun kunnat yhdistyvät varainhoitovuonna ja niille maksetaan kuntajakolain (1196/1997) mukaista korvausta valtionosuuksien vähentymisestä. Säännöksen tarkoitus on poistaa kuntajaon muutoksien vaikutus laskettaessa verotuloihin perustuvaa valtionosuuden tasauksen tasauslisien ja tasausvähennysten erotusta.

Kuntajakolain mukaan kuntien yhdistymisen perusteella toteutuva valtionosuuksien vähennys kompensoidaan yhdistyville kunnille täysimääräisesti viiden vuoden aikana. Tämä tulee ottaa huomioon laskettaessa ve-

rotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen vuosittaista muutosta. Muutoin sama muutos huomioitaisiin ainakin osittain uudelleen laskettaessa verotuloihin perustuvaa valtionosuuksien tasausta.

Vertailulaskelmassa varainhoitovuoden tasaus lasketaan edellisen vuoden kuntajaon mukaisesti mutta perusteena ovat varainhoitovuoden tasauksen pohjana olevat verotiedot. Jos jatkossa tasauksen kautta kompensoidaan muita kuntien tuloihin tai menoihin kohdistuvia muutoksia, myös niiden vaikutukset on poistettava varainhoitovuoden tasauksista.

Kunnan laskennallista verotuloa laskettaessa otetaan huomioon kunnallisvero, kunnan osuus yhteisöveron tuotosta ja kiinteistövero.

30 §. *Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus.* Pykälän harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen myöntämiskriteerit vastaisivat sisällöltään KVOL 13 §:ää. Ne kuvataan tässä esityksessä Nykytila -kohdassa. Harkinnanvarainen rahoitusavustus -nimityksen sijasta laissa käytettäisiin harkinnanvarainen valtionosuuden korotus -käsitettä. Lisäksi harkinnanvarainen korotus ei enää perustuisi erilliseen määrärahaan, vaan korotus vähentäisi muille kunnille maksettavia valtionosuuksia. Vähennys olisi asukasta kohden yhtä suuri kaikissa kunnissa.

Jos harkinnanvaraista valtionosuuden korotuksen määrää halutaan muuttaa varainhoitovuoden aikana, tarkoittaa se käytännössä joko sitä, että kuntien valtionosuuspäätökset muutetaan tai korotus rahoitetaan lisämäärärahalla.

31 §. *Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosia koskeva vähennys.* Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosien perusteella kaikille kunnille maksettavia valtionosuuksia vähennettäisiin lisäosien yhteismäärää vastaavalla euromäärällä. Valtionosuuden vähennys on kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri. Vuonna 2010 vähennys olisi 5,62 euroa asukasta kohden.

32 §. *Perusopetuksen aloittamisen johdosta maksettavan rahoituksen vähentäminen.* Pykälässä säädettäisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaissa tarkoitetun yksityisen perusopetuksen järjestäjälle toiminnan aloittamiseen myönnettävän rahoituksen vähentämisestä kaikille kunnille maksettavia valtionosuuksia rahoituksen yhteismäärää vastaavalla euromäärällä. Rahoituslaissa tarkoitetun rahoituksen tarkoituksena on taata yksityisen opetuksen järjestäjän toiminnan rahoitus aloittamisvuonna ja sitä seuraavana vuonna, jolloin järjestäjä ei ole oikeutettu kotikuntakorvaukseen. Jotta rahoitus olisi neutraali valtio-kuntasuhteessa, vastaava määrä on vähennettävä kunnille maksettavista valtionosuuksista. Vähennys on asukasta kohden yhtä suuri.

Valmistelun yhteydessä on selvitetty mahdollisuutta ottaa aloittavan toiminnan rahoitus huomioon kotikuntakorvauksien keskitetyssä maksamisjärjestelmässä. Tämä olisi edellyttänyt erillistä tiedonkeruuta ja hallinnollista työtä.

33 §. *Valtionosuusjärjestelmämuutoksen tasaus.* Pykälän tarkoituksena on toteuttaa valtionosuusjärjestelmän muutos kuntien välillä kustannusneutraalisti.

Pykälän mukaan kuntien uuden järjestelmän mukaisia valtionosuuksia sekä esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvauksia verrataan valtionosuuksiin, jotka kunta olisi saanut aikaisemmin voimassa olleessa järjestelmässä. Uuden ja vanhan järjestelmän erotus lisätään kunnan valtionosuuteen tai vähennetään kunnan valtionosuudesta ja otetaan pysyvästi huomioon muutoshetken suuruisena euromääränä maksettaessa kuntien valtionosuuksia tulevina vuosina. Tasauksessa ei oteta huomioon erityisen harvan asutuksen, saaristoisuuden ja saamelaisten kotiseutualueen kunnille saamenkielisen väestön osuuden perusteella maksettavia valtionosuuden lisäosia eikä kunnille myönnettäviä harkinnanvaraisia valtionosuuden korotuksia.

Pykälän tasausta laskettaessa otetaan huomioon KVOL 12 c §:ssä tarkoitettu vuonna 2009 verokevennysten vaikutus verotuloihin kuntien välillä. Täten vuoden 2009 toteutetun verokevennysten vaikutus tulee otetuksi pysyvästi huomioon osana järjestelmämuutoksen tasausta.

34 §. *Työmarkkinatuen ja toimeentulotuen huomioon ottaminen valtionosuudessa.* Pykälä vastaa asiasisällöltään kumottavan KVOL:n 12 b §:ää. Pykälän tarkoituksena on ollut turvata vuoden 2006 alusta toteutetun

työmarkkinatuen ja toimeentulotuen rahoitusuudistuksen kustannusneutraalisuus mahdollisimman pitkälti jokaisen kunnan osalta.

Pykäläehdotuksen 1 momentin mukaan uudistuksenkuntakohtaiset vaikutukset korvataan joko lisäämällä tai vähentämällä kuntien valtionosuutta. Kompensaatiota koskevat laskelmat tehdään vuoden 2005 kustannustasossa niillä tiedoilla, jotka olivat työmarkkinatukea ja valtionosuutta koskevien päätösten perusteena vuonna 2003. Kompensaation määrä ei muutu.

Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, miten kuntakohtainen kompensaatio lasketaan. Kompensaatiota laskettaessa verrattaisiin kunnalle ehdotetusta työmarkkinatuen ja toimeentulotuen uudesta rahoitusmallista kunnalle aiheutuvaa nettomenoa kunnalle perustoimeentulotuesta vuonna 2003 laskennallisesti aiheutuneisiin nettomenoihin valtionosuuden jälkeen lisättynä sillä valtionosuuden lisäyksellä, joka kunnalle olisi mainittuna vuonna tullut, jos verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen tasausraja olisi silloin ollut 90 prosentin sijasta 91 prosenttia ja kunnan valtionosuus sosiaali- ja terveydenhuoltoon olisi ollut 0,56 prosenttiyksikköä tuolloin voimassa ollutta valtionosuusprosenttia korkeampi.

Pykäläehdotuksen 3 momentin kuntakohtaista kompensaatiota laskettaessa oletetaan, että kunnalle perustoimeentulotuesta vuonna 2003 aiheutunut meno on ollut 90 prosenttia kunnalle toimeentulotuesta aiheutuneista kokonaismenoista.

35 §. *Veroperustemuutoksien huomioon ottaminen valtionosuudessa.* Pykälässä säädettäisiin vuonna 2010 toteutettavista veroperustemuutoksista johtuvien verotulomenetysten korvaamisesta kunnille. Kunnille veroperustemuutoksesta aiheutuvat verotulomenetykset koostuvat mm. valtion tuloveroasteikon ja työtulovähennyksen muutoksesta 145 miljoonaa euroa, perusvähennyksen korotuksesta 170 miljoonaa euroa ja eläketulon veronkevennyksestä 65 miljoonaa euroa. Edellä taloudelliset vaikutukset kohdassa on kuvattu tarkemmin muita muutoksia. Näistä muutoksista kunnille aiheutuva verotuottomenetys, yhteensä 375 miljoonaa euroa, korvataan kunnille lisäämällä valtionosuuksia 70 euroa asukasta kohden.

Valtionosuuden korotus ei kuntakohtaisesti vastaa kunnille vuoden 2010 alusta aiheutuvia verotulojen menetyksiä. Joillakin kunnilla valtionosuuskompensaatio muodostuu verotulojen menetyksiä suuremmaksi, kun taas toisilla verotulojen menetykset voivat olla huomattavastikin valtionosuuksien kautta saatavia kompensaatioita suuremmat. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi näiden muutoksien kuntien välisestä tasauksesta. Valtionosuuteen tehtävät muutokset laskettaisiin veromenetysten osalta soveltamalla vuoden 2008 verotustietoja sekä vuoden 2009 valtionosuusprosenttia ja asukaslukua käyttäen rajana 71 euroa asukasta kohden. Raja-arvon ero johtuu Ahvenanmaan osuudesta. Kompensaatio olisi lopullinen, eikä sitä tarkistettaisi vuoden 2010 lopullisen verotuksen mukaiseksi. Kompensaatiotapa vastaa, mitä kompensaatiosta säädettiin kumottavaksi ehdotetun KVOL 12 c §:ssä vuoden 2009 kuntien verotulojen vähennyksien vaikutuksien tasaamisesta.

36 §. *Määräaikaiset kuntien valtionosuuteen kohdistuvat vähennykset ja lisäykset.* Pykälässä säädettäisiin määräaikaisista valtionosuuteen kohdistuvista vähennyksistä, joista osa vastaa sisällöltään jo KVOL:ssä yleiseen valtionosuuteen kohdistuneita vähennyksiä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin KVOL:n 27 §:n 3 momenttia vastaavasti valtion ja kuntien yhteisten tietojärjestelmien kehittämiskustannusten rahoittamiseksi valtionosuuteen tehtävästä asukaskohtaisesta vähennyksestä. Kuntien yleisestä valtionosuudesta on vuosina 2007—2009 vähennetty KuntaIT:n hanketoiminnan keskitettyä rahoittamista varten noin 5 miljoonaa euroa vuodessa eli 0,96 euroa asukasta kohden. KuntaIT on käyttänyt määrärahan muun muassa kuntien informaatioteknologiaan kohdennettuihin, kuntien tietovarantojen hyväksikäytön edellytyksiä parantaviin kehittämishankkeisiin sekä tietoteknisten palveluiden järjestämiseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin KVOL 27 §:n 5 momenttia vastaavasti viranomaisverkon rahoittamisen vuoksi tehtävästä asukaskohtaisesta valtionosuuden vähennyksestä. Vähennys koskisi vain vuotta 2010 ja olisi suuruudeltaan 0,37 euroa asukasta kohden.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin uudesta valtionosuuden lisäyksestä. Lisäys perustuisi elatustuen takautumissaataviin ja lisättävä summa olisi 2/3 peritystä summasta eli määrässä otettaisiin huomioon tehtävään saatu valtionosuus.

Elatustuen toimeenpano siirtyi Kansaneläkelaitokselle huhtikuussa 2009, jonka jälkeen se on huolehtinut elatustuen maksamisesta ja elatusavun perimisestä elatusvelvollisilta. Elatustukilain (580/2008) mukaan Kansaneläkelaitoksen maksaessa elatustukea elatusavun maksamisen laiminlyönnin takia, sille siirtyy oikeus (takautumissaatava) elatusapuun siltä osin kuin se vastaa maksettua elatustukea. Koska suurin osa takautumissaatavista koskee ennen tehtävän siirtymistä syntyneitä saatavia, elatustukilain 44 §:n mukaan kunnille korvataan tästä aiheutuneita menetyksiä vuosittain viiden vuoden ajan. Kunnille korvataan osuus, jonka Kansaneläkelaitos on edeltävän vuoden aikana saanut perittyä elatusvelvollisista elatustukilain 19 §:n 1 momentin mukaisesta saatavasta. Korvaus suoritetaan vuosien 2009—2013 aikana toteutuneiden perintöjen mukaisesti. Korvaukset kohdennetaan kunnille lisäämällä kuntien valtionosuutta asukasluvun mukaisessa suhteessa. Ensimmäinen korvaus maksetaan kunnille siten vuoden 2009 perinnän mukaan vuonna 2010 ja viimeinen vuonna 2014. Koska perittävä määrä ei ole valtiovarainministeriön tiedossa ennen valtionosuuspäätöksiä, valtionosuuteen lisätään arvioitu määrä, jonka valtiovarainministeriö tarkistaa toteutunutta perintää vastaavaksi varainhoitovuoden loppuun mennessä.

Vuonna 2010 kuntien osuus elatustuen takautumissaatavasta arvioidaan olevan 31,9 miljoonaa euroa eli 6,02 euroa asukasta kohden. Arviointi tarkentuu Kansaneläkelaitoksen perintätietojen perusteella vuoden 2010 helmikuun aikana.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös, jonka mukaan kunnan valtionosuuteen vuosina 2011—2014 lisättäisiin se määrä, jonka Kansaneläkelaitos saa perittyä kunnan elatustuen takaisinperintänä. Esitys liittyy tältä osin eduskunnalle annettuun hallituksen esitykseen laiksi elatustukilain muuttamisesta (HE 156/2009 vp). Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että kunnille korvataan vuosina 2011—2014 2/3 siitä määrästä, jonka Kansaneläkelaitos on edeltävän vuoden aikana perityksi elatusturvalakiin perustuvina takaisinperintäsaatavina. Menettelyltään säännös vastaisi, mitä edellä säädetään takaisinsaannista.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan vuonna 2010 kunnan valtionosuudesta vähennettäväksi 0,19 euroa asukasta kohden yhteispalvelun rahoittamiseksi. Vähennys olisi uusi. Tuettavalla yhteispalvelulla tarkoitetaan laissa julkisen hallinnon yhteispalvelusta (223/2007) määriteltyä yhteispalvelua ja siihen suoranaisesti liittyvää toimitilayhteistyötä.

Kuntien ylläpitämien yhteispalvelupisteiden tukeminen on tarpeen paikallisten hallintopalvelujen palveluverkon harvenemisen haittojen ehkäisemiseksi. Yhteispalvelupisteillä voidaan useimmiten korvata poistuvien palvelupisteiden palvelut tuottavammin. Yhteispalvelupisteitä ylläpitävät suurelta osin kunnat, vaikka ylläpitäjinä toimivat jossain määrin myös valtion viranomaiset ja Kansaeläkelaitos.

Ensisijainen tuen tarve kohdistuu yhteispalvelupisteiden perustamiskustannuksiin. Tuettavia perustamiskustannuksia voisivat olla asiakaspalvelutilan pääasiassa tietotekniseen varustamiseen ja asianmukaiseen kunnostamiseen liittyvät kustannukset.

Joissain tapauksissa yhteispalvelupisteeseen osallistuvien tahojen yhteenlaskettu asiakaspalvelujen kysyntä on niin vähäistä, että toiminnan ylläpitäminen ei ole toiminnan laajuuteen perustuvien maksujen varassa mahdollista. Tällöin voi olla tarpeen tukea myös yhteispalvelupisteen ylläpitämistä, jos palvelujen saatavuus muuten etäisyyksien tai huonojen liikenneyhteyksien vuoksi käy kohtuuttoman vaikeaksi.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin vuotta 2010 koskevasta määräaikaisesta kunnan valtionosuuksia koskevasta 30 miljoonan euron suuruisesta korotuksesta, joka jaettaisiin kunnille asukaspohjaisesti.

8 luku Kotikuntakorvaus

37 §. *Kotikuntakorvauksen maksuvelvollisuus.* Kotikuntakorvausjärjestelmä olisi uusi ja se johtuisi esi- ja perusopetuksen ylläpitä-

jäkohtaisen valtionosuusjärjestelmän muuttamisesta ikäluokkaan pohjautuvaksi.

Kotikuntakorvausjärjestelmässä oppilaan kotikunta olisi velvollinen suorittamaan kotikuntakorvauksen, jos oppilaan esi- ja perusopetuksen järjestäisi muu kuin oppilaan kotikunta. Kotikuntakorvaus määräytyisi sen mukaan, mikä on oppilaan kotikunta ja minkä ikäinen oppilas on varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopussa. Kotikuntakorvaus koskisi 6—15-vuotiaita ja 16-vuotiaita oppivelvollisuuttaan suorittavia, mutta ei kuitenkaan alle 6-vuotiaita perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettua pidennettyä oppivelvollisuutta suorittavia oppilaita, joiden osalta opetusministeriö myöntää rahoituksen suoraan koulutuksen järjestäjille.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kotikuntakorvauksesta silloin, kun opetuksen järjestäjä ei järjestäisi opetusta lainkaan tai vain osan vuodesta. Oppilaan kotikunnalla ei olisi velvollisuutta suorittaa kotikuntakorvausta siltä osin kuin opetuksen järjestäjä ei järjestäisi opetusta varainhoitovuonna. Maksuvelvollisuus lakkaisi lakkaamista seuraavan kuukauden alusta. Täten kunnalla ei olisi maksuvelvollisuutta esimerkiksi heinäkuussa, jos opetusta ei järjestettäisi enää syksyllä. Säännös ei koskisi toiminnan laajentumista tai supistumista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin opetuksen järjestäjän toiminnan siirtymisestä varainhoitovuonna toiselle opetuksen järjestäjälle. Tällöin uudella opetuksen järjestäjällä olisi oikeus saada kotikuntakorvaus samoin perustein kuin sillä, jonka toimintaa opetuksen järjestäjä tosiasiallisesti jatkaa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin selvyyden vuoksi, että oppilaan kotikunta määräytyisi varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopussa olevan väestörekisteritiedon mukaan.

38 §. *Kotikuntakorvauksen määräytyminen.* Pykälässä säädettäisiin kotikuntakorvauksen määräytymisestä.

Kotikuntakorvauksen perusteena olisivat oppilaan kotikunnan esi- ja perusopetuksen laskennalliset kustannukset ja oppilaan ikä. Kotikuntakorvauksen perusosa laskettaisiin jakamalla kunnan 22 §:n perusteella määräytyvät esi- ja perusopetuksen laskennalliset kustannukset kunnan painotetulla 6—15-vuotiaiden määrällä. Kunnan painotettu 6–15-vuotiaiden määrä saadaan kertomalla kunnan 6-vuotiaiden määrä luvulla 0,91, 7—12-vuotiaiden määrä luvulla 1,0, 13—15-vuotiaiden määrä luvulla 1,35 ja laskemalla näin saadut tulot yhteen. Oppilaan kotikuntakorvaus saadaan kertomalla kotikuntakorvauksen perusosa 6-vuotiaan osalta luvulla 0,91, 7—12-vuotiaan osalta luvulla 1,00 ja 13—15-vuotiaan osalta luvulla 1,35.

Kotikuntakorvauksen perusosa 6–15-vuotiasta kohden kunnalle i

$$KKK_i^{po} = \frac{LASKKUST_i^{EP}}{asukasmäärä_i^{painotettu_6-15v.}},$$

missä

$LASKKUST_i^{EP}$ on esi- ja perusopetuksen laskennalliset kustannukset kunnalle i,

$$asukasmäärä_i^{painotettu_6-15v.} = 0{,}91 * asukasmäärä_i^{6v.} + asukasmäärä_i^{7-12v.} + 1{,}35 * asukasmäärä_i^{13-15v.},$$

$asukasmäärä_i^{6v.}$ on 6-vuotiaiden määrä kunnassa i,

$asukasmäärä_i^{7-12v.}$ on 7–12-vuotiaiden määrä kunnassa i ja

$asukasmäärä_i^{13-15v.}$ on 13–15-vuotiaiden määrä kunnassa i.

Kotikuntakorvaus 6-vuotiasta kohden kunnalle i

$$KKK_i^{6v.} = 0{,}91 * KKK_i^{po},$$

7–12-vuotiaiden kotikuntakorvaus 7–12-vuotiasta kohden kunnalle i

$$KKK_i^{7-12v.} = KKK_i^{po} \text{ ja}$$

13–15-vuotiaiden kotikuntakorvaus 13–15-vuotiasta kohden kunnalle i

$$KKK_i^{13-15v.} = 1{,}35 * KKK_i^{po},$$

missä
KKK_i^{po} on kotikuntakorvauksen perusosa kunnalle i.

Yksityisten opetusten järjestäjien osalta kotikuntakorvaus porrastettaisiin. Jos yksityinen opetuksen järjestäjä on saanut opetuksen järjestämisluvan heinäkuun 31 päivän 1998 jälkeen, opetuksen järjestäjän kotikuntakorvaus on 90 prosenttia 2 momentissa tarkoitetusta kotikuntakorvauksesta. Porrastaminen vastaa sisällöltään, mitä yksityisen järjestäjän saamasta yksikköhinnan porrastuksesta säädetään kumottavaksi ehdotetun opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 17 §:ssä.

Jotta kotikuntakorvaus olisi kuntien tiedossa, valtiovarainministeriö päättäisi kunkin kunnan kotikuntakorvauksen perusosan euromäärästä varainhoitovuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että kunnat voisivat keskenään tai muun opetuksen järjestäjän kanssa sopia kotikuntakorvauksesta toisin kuin laissa säädetään.

39 §. *Kotikuntaa vailla olevan kotikuntakorvaus.* Säännöksen mukaan valtio olisi velvollinen suorittamaan opetuksen järjestäjälle kotikuntakorvauksen, jos oppilaalla ei ole kotikuntaa Suomessa. Kotikuntakorvauksen peruste määräytyy sen kunnan mukaan, jossa opetuksen järjestäjän opetus pääasiassa järjestetään.

Yksityiselle koulutuksen järjestäjälle, jolle on määrätty erityiseksi koulutustehtäväksi järjestää perusopetusta muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä, kotikuntakorvaus niiden oppilaiden osalta, joilla ei ole kotikuntaa Suomessa, olisi 57 prosenttia 1 momentissa tarkoitetusta kotikuntakorvauksesta. Säännös vastaa kumottavaksi ehdotetun opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 7 §:ää.

40 §. *Kotikuntakorvaus oppilaan kotikunnan ollessa Ahvenanmaan maakunnassa.* Jos oppilaalla olisi kotikunta Ahvenmaan maakunnassa sijaitsevassa kunnassa, kotikuntakorvauksen maksaisi valtio. Kotikuntakorvauksen peruste määräytyy sen kunnan mukaan, jossa opetuksen järjestäjän opetus pääasiassa järjestetään. Säännös vastaa Ahvenmaan maakunnan ja opetusministeriön tekemää sopimusta.

41 §. *Sairaalaopetuksen, koulukotiopetuksen ja lastensuojelun vuoksi sijoitetun oppilaan kotikuntakorvaus.* Pykälä vastaa sisällöltään pääosin kumottavaksi ehdotetun opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 50 §:ää.

Säännöksen mukaan kotikuntakorvaus määräytyisi hoitopäivää tai koulun työpäivää kohden laskettujen keskimääräisten todellisten kustannusten perusteella. Keskimääräistä kotikuntakorvausta laskettaessa otettaisiin huomioon vähennyksenä opetuksen järjestäjän saamat kotikuntakorvaukset sekä opetuksen ja kulttuuritoimen rahoituslain mukainen koulukotikorvaus. Koulukotien osalta kotikuntakorvaus ei olisi osa lastensuojelun kustannuksia. Näitä kotikuntakorvauksia ei otettaisi huomioon maksettaessa kotikuntakorvauksia keskitetysti valtiovarainministeriön keräämien tietojen perusteella.

Lastensuojelun osalta otettaisiin huomioon Hallituksen esityksessä eduskunnalle lastensuojelulain muuttamisesta esitetyt muutokset

eli uuden lastensuojelutoimenpiteiden korvausvelvollisuutta koskevan 16 b §:n lisäys.

Kunnat voisivat keskenään tai muun opetuksen järjestäjän kanssa sopia kotikuntakorvauksesta toisin kuin pykälässä säädetään.

42 §. *Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityiselle opetuksen järjestäjälle maksettavissa kotikuntakorvauksissa.* Pykälä vastaa pääosin sisällöltään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 23 a §:ää kuitenkin siten säännös koskisi myös yliopistojen ylläpitämiä harjoittelukouluja. Yliopistouudistuksen vuoksi niiden saamassa korvauksessa tulee ottaa huomioon myös piilevä arvonlisävero, jota ne eivät voi vähentää muuta kautta. Säännöksen perusteella valtio maksaisi yksityisille opetuksen järjestäjälle sekä yliopistoille kotikuntakorvausten yhteydessä oppilasta kohden euromäärän, joka vastaa yksityisten perusopetuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityisille opetuksen järjestäjille maksettavista arvonlisäverottamista kotikuntakorvauksista.

43 §. *Kotikuntakorvausta koskevien tietojen toimittaminen.* Säännöksen mukaan kunnan ja muun opetuksen järjestäjän on toimitettava valtiovarainministeriölle kotikuntakorvauksien keskitettyä maksamista varten tiedot esi- ja perusopetusta saavista oppilaiden määristä sekä oppilaiden iät ja kotikunnat niiden oppilaiden osalta, joista ne ovat oikeutettua saamaan kotikuntakorvauksen.

Tarkoitus olisi, että Tilastokeskus keräisi kotikuntakorvaukseen tarvittavat tiedot erillisen sopimuksen perusteella. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin tietojen toimittamisesta.

44 §. *Kotikuntakorvausta koskeva tiedonsaantioikeus.* Jotta valtiovarainministeriö ja oppilaan kotikunta voisivat tarkistaa, onko kunta velvollinen suorittamaan kotikorvauksen, ministeriöllä ja kotikunnalla olisi pyynnöstä oikeus saada kunnalta tai muulta opetuksen järjestäjältä kotikuntakorvauksen luotettavuuden tarkistamiseksi oppilaiden nimet ja henkilötunnukset niiden oppilaiden osalta, joiden kotikunta asianomainen kunta on ja joidenka opetuksesta vastaa muu perusopetuksen järjestäjä.

45 §. *Kotikuntakorvausta koskeva riita.* Kotikuntakorvausta koskevissa riita-asioissa osapuolena ovat kotikuntakorvauksen maksaja (oppilaan kotikunta) ja saaja sekä usein myös toinen kunta. Valtiovarainministeriö ei olisi asiassa osapuoli vaikka se hoitaisi kotikuntakorvauksia koskevat vähennykset ja yhdistäisi tiedot kotikuntakorvauksen maksamista varten. Valtiovarainministeriö ei tekisi kotikuntakorvauksen maksamisesta tai vähentämisestä kunnan valtionosuuksista päätöstä, vaan kotikuntakorvausta koskevat riita-asiat käsiteltäisiin hallintoriita-asiana hallinto-oikeudessa siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallintoriidat koskisivat lähinnä kotikunnan määräytymistä. Valtiovarainministeriö sen sijaan päättäisi 37 §:n nojalla kunkin kunnan osalta kotikuntakorvauksen perusosan suuruudesta ja tästä päätökseen voisi hakea oikaisua ja oikaisuvaatimuksesta annettuun valtiovarainministeriön päätökseen muutosta 64 ja 65 §:ssä säädetyllä tavalla.

9 luku Valtionosuuden hallinnointi ja maksaminen

46 §. *Yhteistoiminta muiden ministeriöiden kanssa.* Tämän lainmukaisten valtionosuusperusteiden (kts 5 §) laskenta toteutetaan poikkihallinnollisesti ministeriöiden välisessä yhteisvalmistelussa. Valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja opetusministeriön tulee ennen jokaista valtion talousarvion valmisteluvaihetta neuvotella valtionosuustehtävän muutoksen vaikutuksista valtionosuusperusteisiin. Valtiovarainministeriön sisällä tämän lain valmistelusta vastaisi kuntaosasto.

Käytännössä yhteisvalmistelu tarkoittaa, että ministeriöiden tulee tehdä varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä kustannusarvio valtionosuustehtävän muutoksen vaikutuksista ja neuvotella valtiovarainministeriön kuntaosaston kanssa, miten se vaikuttaa valtionosuuksien perusteisiin. Kuntaosaston esitys on osa valtiovarainministeriön kehysehdotusta. Valtiovarainministeriön budjettiosaston kehysneuvottelut tämän lain mukaisista valtionosuuksista käydään siten, että myös sosiaali- ja terveysministeriö ja opetusministeriö ovat mukana neuvotteluissa.

Kehyspäätöksen jälkeen kuntaosasto laatii neuvottelemalla muiden ministeriöiden kans-

sa talousarvioehdotuksen, joka on osa valtiovarainministeriön talousarvioehdotusta. Lisäksi ehdotuksesta käydään talousarvioneuvottelut budjettiosaston kanssa yhdessä opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Hallitus neuvottelee talousarvioehdotuksesta budjettiriihessä.

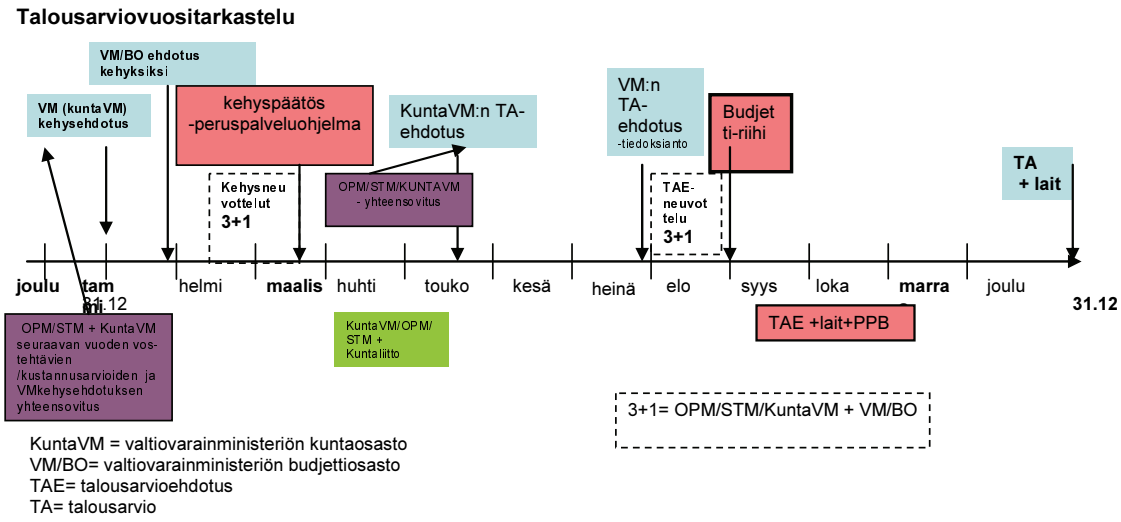

47 §. *Valtionosuutta koskeva neuvottelu.* Pykälän 1 momentti vastaa sisällöltään kumottavaa KVOL 14 §:n 2 momenttia. Kustannustenjaon tarkistusta koskevat neuvottelut käytäisiin valtiovarainministeriön johdolla ja siihen osallistuisivat opetusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä Suomen Kuntaliitto. Tarkemmin menettelystä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälässä 2 momentissa ehdotetaan kytkettäväksi neuvotteluvelvollisuus osaksi peruspalveluohjelmamenettelyä. Voimassa olevan KVOL:n 14 §:n mukaan ministeriöiden tulee neuvotella Suomen Kuntaliiton kanssa ennen kuin ministeriö tekee ehdotuksen seuraavan varainhoitovuoden valtionosuuksien perusteista valtion talousarvioon. Hallinnonalakohtaisten neuvottelujen sijasta valtiovarainministeriö kävisi neuvottelut yhtenä kokonaisuutena eivätkä neuvotteluita enää kävisi erikseen ministeriöt. Neuvotteluihin osallistuisivat valtiovarainministeriön ja Suomen Kuntaliiton lisäksi opetusministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö. Neuvottelut käytäisiin ennen kuin kuntaosasto jättäisi valtionosuutta koskevan määrärahaesityksensä valtiovarainministeriölle.

Neuvottelut olisivat osa peruspalveluohjelmamenettelyä. Peruspalveluohjelmamenettely on osa valtion ja kuntien neuvottelumenettelyä ja valtion talousarvion valmistelua. Peruspalveluohjelmamenettelyä on kuvattu tässä esityksessä aiemmin Nykytilan kuvaus -kohdassa.

Ehdotus ei muuttaisi lainkaan asioiden käsittelyä kunnallistalouden ja hallinnon neuvottelukunnassa. Kuntalain 8 b §:n mukaan neuvottelukunnassa käsitellään kuntia koskevaa lainsäädäntöä, periaatteellisesti tärkeitä ja laajakantoisia kunnallishallinnon ja -ta-

louden asioita sekä valtion- ja kunnallistalouden yhteensovittamista.

48 §. *Valtionosuuden myöntäminen sekä päätös verotuloihin perustuvasta valtionosuuden tasauksesta.* Pykälä vastaa asiasisällöltään kumottavaksi ehdotetun KVOL:n 15 §:ää. Valtiovarainministeriö päättäisi kunnan valtionosuudesta sekä tasauksesta varainhoitovuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä. Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus perustuisi hakemukseen ja valtiovarainministeriö päättäisi hakuajoista. Käytännössä hakuaika on päättynyt elokuun lopussa.

49 §. *Valtionosuuksien ja kotikuntakorvauksien maksaminen.* Pykälässä säädettäisiin valtionosuuksien, kotikuntakorvauksien ja muun rahoituksen maksamisesta keskitetysti Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen kautta. Yhdistetty maksaminen koskisi sekä valtiovarainministeriön että opetusministeriön hallinnonalojen rahoitusta. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukset on perustettu valtioneuvoston asetuksella Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta (229/2009) ja palvelukeskus aloittaa toimintansa vuoden 2010 alusta.

Valtiovarainministeriö ja opetusministeriö lähettäisivät seuraavat päätökset Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukselle, joiden maksatuksen yhdistäisi valtiovarainministeriön laatiman maksuluettelon perusteella:

- 48 §:ssä tarkoitetut valtionosuuspäätökset sekä päätökset verotuloihin perustuvasta tasauksesta;
- 7 luvussa tarkoitetut muut tiedot valtionosuuksiin tehtävistä vähennyksistä ja lisäyksistä;
- 40 §:ssä tarkoitettujen tietojen perusteella kultakin kunnalta kuntien valtionosuuden maksamisen yhteydessä vähennettävät 37 ja 38 §:n 1—5 momentissa tarkoitetut kotikuntakorvaukset sekä kunnalle ja muulle opetuksen järjestäjälle maksettavat 37 ja 38 §:n 1—5 momentissa sekä 39 ja 40 §:ssä tarkoitetuista kotikuntakorvaukset; ja
- yksityisille opetuksen järjestäjille maksettavista 42 §:ssä tarkoitetuista arvonlisäveroosuuksista;

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaisi myös opetuksen ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 6, 7 ja 9—21 §:ssä tarkoitetut seuraavat valtionosuudet ja rahoitukset seuraavista tehtävistä:

- lukiokoulutuksesta;
- ammatillisen peruskoulutuksesta;
- ammattikorkeakoulutuksesta;
- ammatillisen lisäkoulutuksesta;
- lisäopetuksen;
- maahanmuuttajien valmistavan opetuksesta;
- muille kuin oppivelvollisille järjestettävän perusopetuksesta;
- pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvan perusopetuksesta;
- sisäoppilaitosmuotoisesta koulutuksesta;
- koulukotimuotoisesta opetuksesta;
- yksityisen perusopetuksen järjestäjän toiminnan aloittamisesta;
- ulkomailla järjestettävästä perusopetuksesta;
- aamu- ja iltapäivätoiminnasta;
- opetustuntikohtaisesta rahoitetusta taiteen perusopetuksesta;
- liikuntatoiminnasta ja nuorisotyöstä; sekä
- museo-, teatteri-, ja orkesteritoiminnasta.

Lisäksi Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaisi vapaasta sivistystyöstä annetun lain 17 §:n mukaiset valtionosuudet eli valtionosuudet kansanopistoille, valtakunnalliselle ja alueelliselle liikunnan koulutuskeskukselle, opintokeskukselle, kansalaisopistolle ja kesäyliopistolle.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen tehtävänä olisi yhdistää maksamista tai perimistä varten edellä mainittujen päätöksien perusteella kunnalle maksettavat ja kunnilta perittävät euromäärät. Esimerkiksi valtionosuuspäätöksessä näkyisi vähennetyt kunnan omarahoitusosuudet ja verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus, eikä Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus laskisi näitä.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaisi edellä mainitut erät kunnille ja opetuksen järjestäjille varainhoitovuoden alusta kuukausittain yhtä suurina erinä, viimeistään kuukauden 11 päivänä.

Siltä osin kuin 2 momentissa tarkoitettujen päätöksien perusteella kunta olisi velvollinen maksamaan valtiolle, Valtion talous- ja hen-

kilöstöhallinnon palvelukeskus perisi erät kunnalta samassa aikataulussa kuin maksamisenkin.

Siltä osin kuin valtionosuuksia, rahoitusta tai valtionavustuksia tarkistetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 49 §:n 2 momentin nojalla varainhoitovuoden lopussa tämän vuoden toteutuneiden opiskelijamäärien mukaiseksi, tarkistukset otetaan huomioon 1 momentissa tarkoitettujen valtionosuuksien, kotikuntakorvauksien ja muun rahoituksen maksamisen yhteydessä varainhoitovuotta seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä. Valtionosuuden tarkistukset koskevat ylläpitäjille suoraan opiskelijamäärien perusteella maksettavaa lukion ja ammatillisen peruskoulutuksen valtionosuutta.

50 §. *Laskuvirheen oikaisu*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi laskuvirheen oikaisusta. Menettely poikkeaisi hallintolain (434/2003) 51 §:ssä kirjoitusvirheen korjaamisesta siltä osin, että se koskisi myös muita kuin päätöksiä eikä laskuvirheeltä edellytettäisi sen olevan ilmeinen. Lisäksi päätöksessä oleva virhe voitaisiin korjata, vaikka korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen ja virhe ei olisi aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä. Säännöksen perusteella voitaisiin oikaista sekä valtionosuuspäätöksessä että verotuloihin perustuvassa valtionosuuden tasauspäätöksessä oleva laskuvirhe. Lisäksi voitaisiin korjata kotikuntakorvausta koskevassa päätöksessä sekä valtiovarainministeriön Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukselle toimittamassa maksuluettelossa olevia laskuvirheitä.

Säännös on välttämätön, koska kunnan valtionosuuden laskenta edellyttää monia laskutoimituksia suhteellisen lyhyessä aikataulussa. Tällöin virheiden mahdollisuus kasvaa.

51 §. *Saamatta jääneen etuuden suorittaminen.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa KVOL:n 18 §:ää. Pykälän mukaan kunnalla olisi mahdollisuus hakea uusien tietojen perusteella saamatta jäänyttä valtionosuutta.

Säännöstä ei ehdoteta sovellettavaksi kotikuntakorvaukseen, jota sitä koskevat riidat käsiteltäisiin hallintoriita-asioina hallintooikeuksissa. Kotikuntakorvausasioissa valtiovarainministeriö on vain korvauksen toimeenpanija. Kotikuntakorvausasioissa asianosaisina ovat vain kunnat keskenään tai kunta ja opetuksen järjestäjä.

52 §. *Perusteettoman edun palauttaminen.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa KVOL:n 19 §:ää. Pykälän mukaan valtiovarainministeriön olisi määrättävä perusteeton etu palautettavaksi, jos se ei olisi vähäinen tai edunsaajan kannalta kohtuuton.

Säännöstä ei sovellettaisi kotikuntakorvaukseen yllä 51 §:ssä esitetyillä perusteilla.

53 §. *Suoritusvelvollisuuden raukeaminen.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa KVOL:n 20 §:ää. Edellä 51-52 §:ssä tarkoitettu etuuden suorittamisvelvollisuus raukeaisi viiden vuoden kuluttua sen kalenterivuoden päättymisestä, jona etuus olisi tullut suorittaa tai on suoritettu.

10 luku Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitusosuus sekä valtion ja kuntien välinen kustannustenjako

54 §. *Valtionosuusperusteista säätäminen.* Pykälän mukaan laissa tarkoitetuista perushinnoista säädettäisiin vuosittain asetuksella. Taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen perushinta säädettäisiin valtion talousarvion rajoissa, kuten nykyisinkin.

Pykälässä tarkoitetut perushinnat ovat:

1) yleisen osan perushinta;
2) sosiaalihuollon ikäluokkapohjaiset perushinnat;
3) työttömyyskertoimen perushinta;
4) työttömien määrän perushinta;
5) lastensuojelun perushinta;
6) vammaisia koskeva perushinta;
7) terveydenhuollon ikäluokkapohjaiset perushinnat;
8) sairastavuuden perushinta;
9) esi- ja perusopetuksen perushinta;
10) yleisten kirjastojen perushinta;
11) taiteen perusopetuksen perushinta; sekä
12) yleisen kulttuuritoimen perushinta.

Lain 68 §:ssä säädettäisiin, miten perushinnat vuodelle 2010 määräytyvät.

55 §. *Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitusosuus.* Aiempien kahden hallinnonalakohtaisen valtionosuusprosentin sijasta laissa säädettäisiin yhdestä yhteisestä sosiaali- ja terveydenhuollon, esi- ja perusopetuk-

sen, kirjaston, taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen valtionosuusprosentista. Valtionosuusprosenttia muutettaisiin kustannusten jaon tarkistuksen perusteella määrävuosin sekä kuntien tehtävien laadun tai laajuuden muutoksen perusteella. Seuraava kustannustenjaon tarkistus tehdään vuodelle 2012.

Laissa säädettävä valtionosuusprosentti kuvaisi kuntien välistä kustannusten jakoa valtakunnan tasolla, eikä yksittäisten kuntien saamaa valtionosuutta.

Pykälän 2 momentissa ehdotettava uusia ja valtionosuustehtävien laajentamisia koskeva valtionosuusprosentti perustuu Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmaan. Sen mukaan valionosuusprosentti kunnille annettavissa uusissa ja laajentuvissa valtionosuustehtävissä on vähintään puolet. Tämä tarkoittaa, että uusien tehtävien perusteella 1 momentissa tarkoitettua valtionosuusprosenttia korotettaisiin siten, että sen vastaisi valtion osuutta muutoksesta aiheutuvista laskennallisista kustannuksista.

56 §. *Kunnan omarahoitusosuus.* Pykälä vastaisi kumottavaksi ehdotetun opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 9 ja 10 §:ää sekä STVOL:n kumottavaksi ehdotettua 17 §:ää. Kunnan omarahoitusosuus olisi kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri. Se laskettaisiin laskemalla koko maan sosiaali- ja terveydenhuollon, esi- ja perusopetuksen, kirjaston sekä taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen määräytymisperusteet yhteen ja kertomalla summa kunnan omarahoitusosuutta kuvaavalla prosentilla. Asukasta kohden määritelty omarahoitusosuus saataisiin jakamalla edellä tavoin laskettu tulo kuntien asukasmäärällä.

57 §. *Valtionosuustehtävän ja kustannustentason muutos.* Pykälä vastaa sisällöltään kumottavaksi ehdotetun KVOL:n 4 §:ää. Vuosittain perushinnoista säädettäessä otettaisiin huomioon valtionosuustehtäviin kohdistuvat muutokset ja uudet valtionosuustehtävät.

Perushintoja tarkistettaisiin vuosittain hintaindeksillä, josta säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Voimassa olevan asetuksen mukaan Tilastokeskus on laskenut hintaindeksin asetuksella säädetyllä tavalla. Hintaindeksin määräytymistä ei ole tarkoitus muuttaa.

58 §. *Kustannustenjaon tarkistus.* Pykäläsä säädetään, mitä kustannustenjaon tarkistus koskee ja miten toteutetaan. Tarkoituksena on säätää kustannustenjaon tarkistuksessa siten, että se vastaisi mahdollisimman paljon nykytilaa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kustannustenjaon tarkistusmenettely koostuu kahdesta osasta: laskennallisten kustannusten perusteena olevien perushintojen ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain esi- ja perusopetuksen järjestämiseen liittyvän rahoituksen tarkistamisesta ja valtionosuusprosentista säätämisestä. Perushinnat sekä rahoitus tarkistettaisiin vastaamaan toteutuneita kustannuksia sekä valtionosuusprosentti kokonaisarvioinnin perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, mitkä perushinnat ja mikä rahoitus olisi kustannustenjaon tarkistuksen piirissä. Kustannustenjaon tarkistus koskisi sosiaali- ja terveydenhuollon perushintoja, esi- ja perusopetuksen perushintaa sekä kirjastojen perushintaa. Lisäksi tarkistus koskisi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisen lisäopetuksen, pidennetyn oppivelvollisuuden, sisäoppilaitosmuotoisen ja koulukodissa järjestettävän perusopetuksen rahoitusta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valtionosuusprosentin säätämisestä kustannustenjaon yhteydessä. Tämän lain mukaista valtionosuusprosenttia säädettäessä on otettava huomioon myös kustannustenjaon piirissä oleva opetustoimen rahoitus, johon ei ole säädetty kunnan omarahoitusosuutta. Säädettäessä tämän lain mukaista valtionosuusprosenttia tämän rahoituksen omarahoitusosuus otetaan huomioon omarahoitusosuutta säädettäessä.

Valtionosuusprosentin määritys tapahtuisi, kuten nykyisinkin, kokonaisarvioinnin pohjalta ja siinä otettaisiin huomioon useita eri tekijöitä, kuten rahoituksen riittävyys lakisääteisten kunnallisten palveluiden järjestämiseen, määrittelyhetkellä voimassa oleva valtionosuusprosentti, palveluiden kehittämistarpeet, peruspalvelujen kustannuskehitykseen vaikuttaneet tekijät, valtion toimenpiteiden johdosta muuttuneet kuntien kustannukset tai rahoitus (esimerkiksi kansaneläkemaksun poistaminen, kuntien yhteisöveroosuuden nostaminen), vallitseva valtion ja

kuntien taloudellinen tilanne sekä tulevien vuosien näkymät ja haasteet. Vuonna 2011 toteutettavassa seuraavassa kustannustenjaon tarkistuksessa voitaisiin esimerkiksi kustannustenjaon pohjassa olevat erot aiempaan verrattuna ottaa huomioon valtionosuusprosentissa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että kustannustenjaon tarkistus tehdään joka neljäs vuosi, jolloin edellä mainitut perushinnat, rahoitus ja valtionosuusprosentti säädettäisiin neljäksi vuodeksi kerrallaan alkaen kustannustenjaon tarkistuksen toimittamisesta seuraavan varainhoitovuoden alusta.

59 §. *Kustannustenjaon tarkistuksessa huomioon otettavat käyttökustannukset.* Pykälässä säädettäisiin kustannustenjaon tarkistuksessa huomioon otettavasta kustannuspohjasta. Tarkoitus on säätää kustannuspohjasta mahdollisimman pitkälti vastaamaan nykytilaa. Siltä osin, kuin kustannustenjaossa huomioon otettavissa opetus- sekä sosiaali- ja terveystoimen kustannuspohjissa on eroja, kustannustenjaon piirissä olevaa käyttökustannuspohjaa kuitenkin yhtenäistetään. Yhtenäistämisen vaikutus kustannuspohjiin otetaan huomioon valtionosuusprosentissa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti, mistä tehtävistä aiheutuvat kustannukset ovat kustannustenjaon piirissä. Kustannustenjaon tarkistus koskisi tämän lain 1 §:ssä tarkoitettujen valtionosuustehtävien järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia lukuun ottamatta niitä tehtäviä, jotka ovat nykyisinkin kustannustenjaon tarkistuksen ulkopuolella. Kustannustenjaon piiriin kuuluvien valtionosuustehtävien kustannukset ovat 13, 14, 22 ja 23 §:ssä tarkoitettujen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä esi- ja perusopetuksen ja kirjastojen laskennallisten kustannusten perusteena olevia kustannuksia.

Kustannustenjaon ulkopuolella olisivat taiteen perusopetus, kuntien kulttuuritoiminta, aamu- ja iltapäivätoiminta, maahanmuuttajien valmistava opetus, opetustuntimäärään perustuva taiteen perusopetus, kotihoidontuen kunnallinen lisä, perustoimeentulotukikustannukset sekä osittain terveydenhuollon opetuksen ja tutkimuksen ja kuntouttavan työtoiminnan kustannukset (ns. evo-korvaukset).

Kustannustenjaon tarkistus ei koskisi sellaisia valtionosuusperusteita, joiden pohjana ei ole laskennallisia kustannuksia eli yleistä osaa, taiteen perusopetuksen, yleisen kulttuuritoimen määräytymisperusteita eikä harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, mitä 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta aiheutuvia ei otettaisi huomioon kustannustenjaon tarkistuksen piiriin kuuluvina käyttökustannuksina.

Käyttökustannuksina ei otettaisi huomioon sellaisia perustamishankkeiden kustannuksia (1 kohta), joiden kokonaiskustannukset ylittävät opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 32 §:n perusteella säädettävän tai sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettavan lain 4 luvussa perustamishankkeille säädetyn vähimmäiseuromäärän. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 32 §:n mukaan perustamishankkeiden kokonaiskustannusten vähimmäismäärästä säädetään asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää, että perustamiskustannusten vähimmäismäärää säädettäessä otetaan huomioon kustannustason muutos. Opetustoimen perustamishankkeita koskevan rahoituksen muuttuminen avustuksiksi ei ole vaikuta siten kustannuspohjaan. Sosiaali- ja terveydenhuollossa perustamishankkeena, jolle voidaan myöntää avustusta, ovat sellaiset hankkeet, joiden kokonaiskustannukset ovat vähintään 300 000 euroa. Siltä osin kuin hankkeen kokonaiskustannukset alittavat edellä mainitut euromäärät, kustannukset voidaan ottaa nykyiseen tapaan huomioon käyttökustannuksina.

Käyttökustannuksena ei otettaisi huomioon maa-alueen hankkimisesta tai vuokraamisesta aiheutuvia kustannuksia (2 kohta), tavaran ja palvelujen hankintahintaan sisältyvää arvonlisäveroa (3 kohta), lainojen hoitokustannuksia, korkoja eikä laskennallisia poistoja (4 kohta).

Kustannuksia, joihin lain perusteella myönnetään erikseen lakiin tai talousarvioon perustuvaa rahoitusta (5 kohta) esimerkiksi avustuksia, ei katsottaisi kustannustenjaon piiriin kuuluvaksi käyttökustannukseksi. Säännöksen tarkoituksena on välttää valtion

kaksinkertainen rahoitus saman tehtävän osalta.

Lähtökohtana olisi, että sellainen valtionavustus, joka edellyttää kunnan rahoitusosuutta, otettaisiin tarkistuksessa huomioon siten, että tehtävää koskevat kustannukset otettaisiin kokonaan pois kustannustenjaon piiristä. Tällaisia ovat esimerkiksi toiminnan kehittämishankkeet.

Muiden harkinnanvaraisten avustuksien myöntämisen lähtökohta tulisi olla, ettei valtionosuustehtävien käyttökustannuksiin myönnetä avustusta, vaan toimintaa rahoitetaan valtionosuusjärjestelmän kautta. Jos toimintaa tuetaan avustuksella esimerkiksi siksi, että näin voidaan kohdentaa rahoitusta tarkemmin, avustus vähennetään nettomääräisenä. Siltä osin kuin avustus olisi harkinnanvarainen eikä edellyttäisi kunnan osuutta, avustus otettaisiin huomioon poistamalla se käyttökustannuksista avustuksen suuruisena. Tällaisia ovat muun muassa yksityisille opetuksen järjestäjille myönnettävät harkinnanvaraiset avustukset ja avustukset ryhmäkoon pienentämiseksi. Tarkistuksessa tulee kuitenkin tapauskohtaisesti ratkaista, miten avustukset tulee ottaa huomioon, kuitenkin siten, ettei valtio osallistuisi samojen kustannuksien rahoittamiseen kahteen eri otteeseen eli avustuksen ja valtionosuusjärjestelmän kautta.

Kunnan maksullisen palvelutoiminnan kustannuksia ei otettaisi huomioon käyttökustannuksina (6 kohta). Tällaisia ovat esimerkiksi vesihuoltolaitoksen kustannukset. Huomioon ei otettaisi tulona myöskään maksullisen palvelutoiminnan tuloja. Muita asiakastuloja, esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) mukaisia asiakasmaksuja, ei otettaisi huomioon, vaan kustannukset otettaisiin huomioon bruttoperiaatteen mukaisesti eli vähentämättä asiakastuloja käyttökustannuksista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon hallintokustannukset olisivat kokonaisuudessaan mukana kustannustenjaon tarkistuksessa käyttökustannuksina, mutta opetus- ja kirjastotoimen hallintokustannuksina otettaisiin huomioon vain rehtoreiden, oppilaitoskohtaisten johtokuntien sekä opetus- ja kirjastotoimesta vastaavan lautakunnan kustannukset. Koska näitä kustannuksia ei ole eriteltävissä muista opetus- ja kulttuuritoimen hallintokustannuksista, opetus- ja kirjastotoimen hallintokustannukset otetaan huomioon jakamalla kunnan ja kuntayhtymän talous- ja toimintatilaston käyttötalouden taulun hallintomenot opetus- ja kulttuuritoimessa eri opetus- ja kulttuuritoimen tehtäville niiden kustannussuhteessa (7 kohta).

Osa kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilastoista saatavista kustannuksista on otettu huomioon tilastoissa sekä kunnan että kuntayhtymän kustannuksena. Tämän perusteella esitetään säännöstä tarkennettavaksi nykyisen käytännön mukaisesti siten, ettei tällaiset käyttökustannuksia otettaisiin huomioon kuin vain kerran. Esimerkiksi tämän perusteella myyntitulot kunnilta sekä sisäiset myyntitulot on vähennetty kuntien kustannuksista. Lisäksi säädettäisiin, että valtion osallistuessa rahoitukseen rahoitus otettaisiin huomioon kaksinkertaisen rahoituksen estämiseksi (8 kohta).

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti EU-hankkeiden rahoituksesta. EU-rahoitteiset hankkeet otettaisiin huomioon kuten nykyisinkin. Käyttökustannukset, joihin myönnetään rahoitusta Euroopan yhteisöjen talousarviosta, saadaan lukea tämän lain nojalla rahoitettaviksi käyttökustannuksiksi siltä osin kuin Euroopan yhteisöjen talousarviosta myönnettävä ja sitä vastaava valtion talousarvion mukainen erillinen kansallinen rahoitus ei niitä kata.

60 §. *Käyttökustannuksia koskeva tietojen keruu ja tietopohja.* Pykälässä säädettäisiin, mihin tietoihin kustannustenjaon tarkistus perustuisivat.

Käyttökustannukset perustuisivat Tilastokeskuksen kerääminen kunnan ja kuntayhtymien talous- ja toimintatietoihin sekä opetusministeriön esi- ja perusopetuksesta keräämiin tietoihin. Opetusministeriö kerää tiedot niiden tehtävien järjestämisestä aiheutuvista kustannuksista, joihin se myöntää rahoituksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 2 §:n mukaan. Opetusministeriön tiedonkeruun perusteella kustannustenjaon tarkistuksessa tulee otetuksi huomioon myös yksityisten ja valtion järjestämän esi- ja perusopetusten kustannukset.

Ehdotuksen mukaan kustannustenjaon tarkistaminen suoritettaisiin, kuten nykyisinkin, joka neljäs vuosi. Kustannustenjaon tarkistuksessa käytettäisiin varainhoitovuotta edeltäneen kolmannen vuoden tietoja. Kustannustenjaon tarkistus liittyy kiinteästi hallituskauden alussa laadittavaan peruspalveluohjelmaan ja vaalikauden menokehyksiin.

Lain 69 §:ssä säädettäisiin ensimmäisestä tämän lain mukaisen kustannustenjaon tarkistuksen toteuttamisesta. Se toteutettaisiin vuodelle 2012, jolloin kustannuspohja määräytyisi vuoden 2009 tietojen perusteella.

11 luku Erinäisiä säännöksiä

61 §. *Valtionosuuden määräytyminen kuntien yhdistyessä.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa KVOL:n 22 a §:ää. Pykälässä, samoin kuin jäljempänä kuntajaon muutosta koskevissa pykälissä, on otettu huomioon hallituksen esityksessä kuntajakolaiksi (HE 125/2009 vp)esitettävät uudet kuntajaon muutoksia koskevat määritelmät.

Pykälässä säädettäisiin, että kuntien yhdistyessä valtionosuus ja verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus laskettaisiin yhteenlaskettujen asukasmäärien ja yhteenlaskettujen tietojen perusteella. Esimerkiksi sosiaali- ja terveyshuollon kertoimia laskettaessa lasketaan yhteen kertoimen perusteina olevat kuntakohtaiset luvut ja lasketaan näiden pohjalta uuden kunnan kertoimet.

62 §. *Valtionosuuden määräytyminen siirrettäessä kunnan osa toiseen kuntaan.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa KVOL:n 22 b §:ää.

Siirrettäessä kunnan osa toiseen kuntaan valtionosuus laskettaisiin siten, että kuntajaon muutoksen voimaantulovuonna laajentuva kunta saisi siirtyvän asukasmäärän mukaisen osan valtionosuudesta, jonka supistuva kunta olisi saanut, jos kuntajaonmuutosta ei olisi tehty. Laajentuva kunta saisi siten supistuvan kunnan valtionosuusperusteilla sen valtionosuuksista asukasmäärän mukaisen osuuden.

63 §. *Valtionosuuden määräytyminen kunnan alueen jakamistapauksissa.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa KVOL:n 22 c §:ää.

Alueen jakamistapauksissa valtionosuus ja verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus laskettaisiin varainhoitovuonna lakkaavan kunnan tietojen perusteella ja ne jaettaisiin kuntien kesken siirtyvän asukasmäärän suhteessa. Opetus- ja kulttuuritoimen laskennallisiin opiskelija-, opetustunti-, ohjaustunti-, opiskelijaviikko-, opiskelijatyövuosi- ja henkilötyövuosimääriin perustuva valtionosuus myönnettäisiin niille kunnille, jotka saavat tehtävän hoidettavakseen.

12 luku Muutoksenhaku

64 §. *Oikaisumenettely.* Pykälä vastaa pääosin sisällöltään voimassa olevaa KVOL 21 §:ää. Säännöksen mukaan oikaisua voisi hakea valtionosuuden myöntämistä, verotuloihin perustuvaa valtionosuuden tasausta, harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta ja kotikuntakorvauksen perusosaa koskevaan päätökseen mutta ei muihin päätöksiin. Oikeus vaatia päätöksen oikaisua koskisi myös 30 §:ssä säädettyä harkinnanvaraista kunnan valtionosuuden korotusta, koska korotus on osa valtionosuuden myöntöpäätöstä. Voimassa olevan lain mukaan kunnan harkinnanvaraista rahoitusavustusta koskeneeseen valtionosuuspäätöksestä erillisenä tehtyyn päätökseen ei ole voinut tehdä oikaisuvaatimusta eikä hakea muutosta.

Oikaisuvaatimusaika olisi kolme kuukautta päätöksestä tiedon saamisesta ja olisi tehtävä valtiovarainministeriölle kirjallisesti. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

65 §. *Muutoksenhaku.* Pykälä vastaa pääosin sisällöltään voimassa olevaa KVOL:n 22 §:ää.

Pykälän mukaan vain oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saisi hakea muutosta hallintolainkäyttölain mukaisella hallintovalituksella. Muihin päätöksiin ei saisi hakea muutosta valittamalla.

Hallintolainkäyttölain 6 ja 7 §:n mukaan päätöksestä saisi valittaa asianosainen laillisuusperusteella. Valtioneuvoston ja ministeriön päätöksestä valitettaisiin korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

13 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

66 §. *Voimaantulo.* Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2010 alusta. Lailla

kumottaisiin kuntien valtionosuuslaki. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen valtionosuuden myöntämiseksi sekä valtionosuuden ja kotikuntakorvausten maksamiseksi varainhoitovuodelle 2010.

67 §. *Yhteistoiminta-avustus.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa KVOL:n 13 a §:ää. Pykälässä säädettäisiin määräaikaisesta yhteistoiminta-avustuksesta. Yhteistoiminta-avustusta on käytännössä myönnetty kunta- ja palvelurakenneuudistuksen tavoitteita tukevaan palveluprosessien ja -tuotannon kehittämiseen ja tehostamiseen. Tuettavalta kehittämistoiminnalta on edellytetty, että se on valtakunnan tasolla merkittävää. Yhteistoiminta-avustuksena on vuonna 2010 tarkoitus jakaa 1 miljoonaa euroa. Avustukseen sovelletaan eräiltä osin valtionavustuslakia (688/2001).

68 §. *Perushintojen määräytyminen vuonna 2010.* Pykälässä säädettäisiin, millä perusteella tässä laissa tarkoitetut perushinnat määräytyisivät vuonna 2010. Perushinnoista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Yleisen perusosan perushinta määräytyisi KVOL:n 8 §:n perusteella vuodelle 2009 vahvistettu yleisen valtionosuuden keskimääräinen euromäärä tarkistettuna 57 §:n tarkoitetulla hintaindeksillä. Sosiaalihuollon 13 §:ssä ja terveydenhuollon 14 §:ssä tarkoitetut perushinnat ovat sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 6 §:n perusteella vuodelle 2009 säädetyt perushinnat tarkistettuna 57 §:n tarkoitetulla hintaindeksillä ottaen lisäksi huomioon valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun muutokset;

Esi- ja perusopetuksen perushinta laskettaisiin laskemalla ensin perushinta vuodelle 2009 ja tarkistamalla se hintaindeksillä. Vuoden 2009 perushinta laskettaisiin soveltamalla perushinnan laskentaan lain 22 §:ää. Perushinnan laskennan lähtökohtana olisivat esi- ja perusopetuksen laskennalliset kustannukset. Laskennallisena kustannuksena olisivat valtakunnallisesti yhteenlasketut valtionosuuden laskennalliset perusteet vuodelle 2009 vähennettynä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 10 ja 12—15 §:ssä säädettyyn toimintaan kohdennettua valtionosuuden laskennallista perustetta vastaavalla euromäärällä. Laskenta tehtäisiin siten toisinpäin kuin tavallisesti siten, että laskennallisten kustannusten summa olisi tiedossa sekä ikäluokkien ja korotustekijöiden perusteena käytettäisiin vuoden 2007 lopun väestötietoja. Näiden perusteella saadaan laskettua perushinta vuodelle 2009.

Taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen perushinnat säädettäisiin valtion talousarvion rajoissa;

69 §. *Kustannustenjaon tarkistus.* Pykälässä säädettäisiin, että ensimmäinen tämän lain mukainen kustannustenjaon tarkistus tehtäisiin vuodelle 2012 vuoden 2009 kustannustietojen perusteella.

70 §. *Kotikuntakorvauksen määräytyminen vuonna 2010.* Lain 37 §:n mukaan oikeus kotikuntakorvaukseen ja oppilaan kotikunta määräytyisi sen perusteella, kuka järjestää esi- ja perusopetusta ja mikä olisi oppilaan kotikunta varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden lopussa. Koska tällaisia tietoja ei ole saatavissa vuoden 2008 lopusta, vuonna 2010 kotikuntakorvaus määräytyisi 20 päivänä syyskuuta 2009 olevien tietojen perusteella. Kotikunta määräytyisi kuitenkin 31 päivänä elokuuta 2009 tiedon perusteella. Kotikuntamerkinnän aiemmalla päivämäärällä pyritään varmistamaan, että oppilaan kotikuntamuutokset vastaisivat tietoja kerättäessä väestörekisterimerkintöjä, joiden päivittäminen voi kestää jonkin aikaa. Oppilaan ikä määräytyisi sen mukaan, minkä ikäinen oppilas on vuoden 2009 lopussa.

71 §. *Eräiden vähennysten tekeminen vuonna 2010.* Vuoden 2010 valtion talousarviota valmisteltaessa rahoituslain 17 §:n tarkoitettuun rahoitukseen on varattu määräraha ilman, että olisi ollut tarkoitus vähentää vastaava määrä kuntien valtionosuudesta. Tämän vuoksi ehdotetaan, ettei varainhoitovuonna 2010 tehtäisi kyseistä vähennystä kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta.

1.2 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Soveltamisala.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyiseen tapaan lain mukaisen rahoituksen myöntämisestä 1 momentissa

lueteltujen säädösten mukaiseen toimintaan. Keskeinen muutos voimassa olevaan rahoituslakiin verrattuna on, että esi- ja perusopetuksen, yleisten kirjastojen, kuntien kulttuuritoimen ja asukaskohtaisesti rahoitettavan taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta säädettäisiin ehdotettavassa kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavassa laissa kuitenkin jäljempänä 2 §:ssä säädettävin poikkeuksin.

Pykälän 1 momentissa säädettävä rahoitus kattaisi laeissa säädettyjen toimintojen käyttökustannuksiin ja perustamishankkeisiin myönnettävän valtionosuuden ja -avustuksen sekä muun rahoituksen. Rahoitusta voidaan myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, yksityiselle yhteisölle tai säätiölle ja valtion liikelaitokselle.

Pykälän 2 momentti vastaa sisällöltään voimassa olevan rahoituslain 1 §:n 5 momenttia, joka on lisätty rahoituslakiin vuoden 2006 alusta voimaan tulleen ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen investointien rahoitusjärjestelmän uudistamisen vuoksi. Säännös muodostaa poikkeuksen pykälän 1 momentin säännöksestä perustamishankkeisiin myönnettävästä valtionavustuksesta.

Pykälän 3 momentin mukaan rahoituslaissa säädettäisiin kunnan laskennallisesta omarahoitusosuudesta rahoituslain piiriin kuuluvien lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kustannuksiin.

2 §. *Soveltaminen eräissä tapauksissa*. Pykälän 1 momentin mukaan esiopetuksen ja perusopetuksen, yleisten kirjastojen, kuntien kulttuuritoimen ja asukaskohtaisesti rahoitettavan taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta säädettäisiin ehdotettavassa kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavassa laissa. Rahoituslaissa säädettäisiin kuitenkin edelleen perusopetuslain, yleisten kirjastojen, kulttuuritoimen ja taiteen perusopetuksesta annetun lain mukaisten toimintojen rahoituksesta niiltä osin kuin ehdotettava kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettava laki ei kata mainituissa laeissa säädettyjen toimintojen rahoitusta.

Pykälän 2 momentissa on lueteltu ne perusopetuslain mukaiset toiminnot, joiden rahoituksesta säädettäisiin rahoituslaissa. Kun esiopetuksen ja perusopetuksen valtionosuus myönnettäisiin ja maksettaisiin opetuksen järjestäjäkunnan oppilasmäärän sijasta jatkossa kunnille pääsääntöisesti kunkin kunnan oppilasikäluokan (6—15-vuotiaat) perusteella, jää mainittujen ikäluokkien alittava ja ylittävä osa perusopetuslaissa säädetyistä palveluista rahoitettavaksi edelleen rahoituslaissa. Samoin eräät sellaiset oppilaskohtaiset tai harkinnanvaraiset lisät, joita ei voi muuttaa asukasperusteisiksi säädettäisiin rahoituslaissa. Tämä koskee esiopetuksessa ja perusopetuksessa valtion ja kuntien kustannusten jaon piiriin kuuluvista toiminnoista perusopetuslain (628/1998) 5 §:ssä tarkoitettua perusopetuksen oppimäärän suorittaneille annettavaa lisäopetusta, perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettua muille kuin oppivelvollisille järjestettävää perusopetusta ja perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetun pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvien esiopetusoppilaiden käyttökustannusten rahoitusta sekä pidennettyyn oppivelvollisuuteen perustuvan opetuksen järjestämisestä aiheutuvien lisäkustannusten rahoitusta, joustavan perusopetuksen lisää sisäoppilaitoksessa järjestettävän perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen sisäoppilaitoslisää ja yksityisille koulukotiopetuksen järjestäjille maksettavaa koulukotikorotusta. Rahoituslaissa säädettäisiin edelleen valtion ja kuntien kustannustenjaon ulkopuolelle kuuluvan ulkomailla annettavan esiopetuksen ja perusopetuksen rahoituksesta, perusopetuslain 5 §:n nojalla maahanmuuttajille järjestettävään perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksesta ja perusopetuslaissa tarkoitetun aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoituksesta. Edellä mainittujen lisäksi rahoituslaissa säädettäisiin perusopetuksen perustamishankkeisiin ja perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettujen opetuksen järjestäjien harkinnanvaraisista avustuksista ja muista valtionavustuksista.

Taiteen perusopetuksesta annetun lain mukainen rahoitus jakautuisi myös kahteen lakiin valtionosuuden erilaisten määräytymisperusteiden vuoksi. Mainitun lain mukaisista toiminnoista kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain nojalla rahoitetta-

vaksi siirtyisi kuntien asukasperusteisesti rahoitettava taiteen perusopetus. Rahoituslain nojalla rahoitettavaksi jäisi sen sijaan mainitun lain 11 §:n 3 momentissa tarkoitettu opetustuntikohtaisesti rahoitettava taiteen perusopetus sekä käyttökustannuksiin myönnettävän valtionosuuden että perustamishankkeisiin myönnettävän valtionavustuksen sekä muun valtionavustusrahoituksen osalta.

Kunnille kirjastolaissa tarkoitettujen yleisten kirjastojen käyttökustannuksiin myönnettävä valtionosuus siirrettäisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavaan lakiin. Rahoituslaissa säädettäisiin kuitenkin kunnalle kirjastolain 4 §:ssä tarkoitettuun keskuskirjaston ja maakuntakirjaston tehtävän, muun erityisen tehtävän sekä muun kehittämis- ja kokeilutoiminnan sekä yleisten kirjastojen perustamishankkeisiin myönnettävästä valtionavustuksesta. Keskuskirjaston ja maakuntakirjaston tehtävää varten kirjastoille myönnetyt yksikköhinnan harkinnanvaraiset korotukset esitetään muutettavaksi valtionavustuksiksi

Kuntien kulttuuritoiminnasta annetussa laissa tarkoitetun kulttuuritoiminnan valtionosuudesta on voimassa, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa säädetään. Rahoituslaissa säädettäisiin valtionavustuksen myöntämisestä kunnalle kulttuuritoimintaa varten tarvittavien tilojen perustamishankkeisiin ja kokeilu- ja kehittämishankkeisiin.

3 §. *Määritelmät.* Pykälässä säädettäisiin rahoituslaissa käytettyjen määritelmien sisältö. Pykälän 1 ja 2 kohdissa opetus- ja kulttuuritoimen määritelmä tarkistettaisiin vastaamaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaissa säädettäviä toimintoja.

Pykälän 1 kohdassa *opetustoimella* tarkoitetaan laissa 1 §:n 1—4 kohdassa mainittujen lakien mukaisen toiminnan järjestämistä sekä 2 §:n 2 ja 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen toimintojen järjestämistä.

Pykälän 2 kohdassa *kulttuuritoimella* tarkoitetaan laissa 1 §:n 5—8 kohdassa mainittujen lakien mukaisen toiminnan järjestämistä sekä 2 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen toimintojen järjestämistä.

Pykälän 3 kohdan määritelmä koskee *yksityisen koulutuksen tai muun toiminnan järjestäjää*, jolla tarkoitetaan laissa rekisteröityä yhteisöä, säätiötä, valtion liikelaitosta ja yliopistoa.

4 §. *Suhde kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.* Pykälän mukaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoitukseen sovelletaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavan lain niitä säännöksiä, joista tässä laissa tai kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa erikseen säädetään.

2 luku Käyttökustannusten rahoitus

5 §. *Rahoituksen laskentaperuste.* Pykälässä säädettäisiin laskentaperusteet, joiden mukaan 1akiehdotuksen 1 ja 2 §:n soveltamisalaan kuuluvien eri toimintojen rahoitus määräytyy. Laskentaperusteet ovat opiskelijoiden, oppilaiden, opetustuntien, ohjaustuntien, kunnan asukkaiden ja laitoksen laskennallisten henkilötyövuosien määrät sekä niitä kohden määrätyt yksikköhinnat. Pykälä vastaa pääosin sisällöltään voimassa olevan rahoituslain 5 §:ssä säädettyjen koulutus- ja toimintamuotojen käyttökustannusten rahoitusperusteita lukuun ottamatta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain piiriin siirrettyjen esiopetuksen, perusopetuksen, taiteen perusopetuksen, yleisten kirjastojen, ja kulttuuritoimen rahoituksen laskentaperusteita. Pykälän 3 ja 4 kohdassa on otettu huomioon rahoituslaissa säädettävien perusopetuslain mukaisten toimintojen rahoitusperusteet.

6 §. *Kunnan valtionosuus ja valtionosuuden peruste lukiokoulutuksessa, ammatillisessa peruskoulutuksessa ja ammattikorkeakoulussa.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kunnan valtionosuuden ja valtionosuuden perusteen laskemisesta lukiokoulutuksessa, ammatillisessa peruskoulutuksessa ja ammattikorkeakoulussa. Pykälään on yhdistetty voimassa olevan rahoituslain 6 ja 8 §:n sisältö niiltä osin kuin toiminnot jäävät opetusministeriön hallinnonalalta rahoitettaviksi.

Kunnan valtionosuuden peruste laskettaisiin kunnan järjestämässä koulutuksessa opiskelevien ja opiskelijamäärien perusteella. Kunnan valtionosuus laskettaisiin kuten voimassa olevan laissa vähentämällä pykälän 2 momentissa säädetyllä tavalla lasketusta kunnan valtionosuuden perusteesta 8 §:n

mukaisesti lasketut kunnan omarahoitusosuudet. Mainitun 2 momentin mukaan kunnan valtionosuuden peruste saadaan kun pykälässä luetelluille koulutusmuodoille (kunnalliset lukiot, ammatillinen peruskoulutus, ammattikorkeakoulut) erikseen lasketut valtionosuuden perusteet lasketaan yhteen. Pykälässä säädettyjen toimintojen lisäksi kunnalle myönnetään rahoitusta myös ammatilliseen lisäkoulutukseen, oppisopimuskoulutukseen, opetustuntikohtaisesti rahoitettavaan taiteen perusopetukseen laskennallisen opetustuntimäärän perusteella, liikuntatoimintaan ja nuorisotyöhön sekä museon, teatterin ja orkesterin toimintoihin. Näihin toimintoihin valtionosuus myönnetään prosenttiosuutena vahvistetun opetustuntien määrän, vahvistetun henkilötyövuosimäärän tai asukasmäärän ja kutakin suoritetta kohti määrätyn yksikköhinnan tulosta.

7 §. *Kuntayhtymän ja yksityisen järjestämän lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja ammattikorkeakoulun rahoitus.* Pykälän 1 momentin mukaan kuntayhtymälle ja yksityisen koulutuksen järjestäjälle myönnettäisiin lukion, ammatillisen peruskoulutuksen ja ammattikorkeakoulun käyttökustannuksia varten rahoitusta 6 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla laskettu valtionosuuden perustetta vastaava euromäärä kokonaisuudessaan. Kuntien vastuulle jäävä laskennallinen omarahoitusosuus kuntayhtymän ja yksityisen järjestämästä koulutuksesta otetaan huomioon 8 §:ssä tarkoitetussa kunnan omarahoitusosuudessa opetustoimen käyttökustannuksiin. Erillisiä oppilaan kotikunnan maksuosuuksia ei edelleenkään olisi.

Pykälän 2 momentti vastaa sisällöltään voimassa olevan rahoituslain 7 §:n 2 momenttia. Sen mukaan yksityisen koulutuksen järjestäjän, jolle on lukiolain 4 §:n nojalla määrätty erityiseksi koulutustehtäväksi järjestää lukiokoulutusta muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä, valtionosuus määräytyisi lukiokoulutuksessa prosenttiosuutena opiskelijamäärän ja opiskelijakohtaisen yksikköhinnan tulosta niiden opiskelijoiden osalta, joilla ei ole kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettua kotikuntaa Suomessa. Mainittuja kouluja ovat Helsingissä toimiva Englantilainen koulu, Helsingin Saksalainen koulu ja Helsingin kansainvälinen koulu.

8 §. *Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin*. Pykälän 1 momentissa säädetään, minkä suuruisella prosenttiosuudella kunnat osallistuvat 6 ja 7 §:ssä säädettyihin opetustoimen kustannuksiin. Pykälän 1 momentin perusteella kuntien omarahoitusosuus opetustoimen käyttökustannuksiin (vuosina 2008—2011) on 58,11. Kuntien omarahoitusosuuden suuruus osoittaa käänteisesti valtionosuuden määrän, joka on opetustoimessa 41,89 prosenttia rahoituksen perusteena käytettävästä euromäärästä. Kunnan omarahoitusosuus lasketaan siten, että 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla laskettu euromäärä jaetaan maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan rahoituslain 9 §:ää lukuun ottamatta perusopetusta ja yleistä kirjastotointa, joita ei enää laskettaisi rahoituslain mukaan määräytyvään kunnan omarahoitusosuuteen. Ehdotetussa laissa tarkoitetun opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen perusteena käytettävät yksikköhinnat perustuisivat nykyiseen tapaan todellisiin kustannuksiin ja kuntien omarahoitusosuudesta säädettäisiin määräajaksi kerrallaan. Prosentti säädettäisiin erikseen lailla tarkistettaessa valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa. Kustannustenjaon tarkistuksen yhteydessä säädettävä kuntien omarahoitusosuusprosentti valmisteltaisiin peruspalveluohjelmamenettelyn yhteydessä. Yksikköhinnat laskettaisiin toteutuneiden kustannusten pohjalta joka neljäs vuosi. Yksikköhintoihin tehtäisiin vuosittain täysimääräiset indeksitarkistukset. Lisäksi toiminnan laajuuden ja laadun muutokset otettaisiin yksikköhintoja laskettaessa huomioon nykyiseen tapaan.

Pykälän 2 momentin 1 ja 2 kohdassa säädettäisiin siitä, mitä kuntien valtionosuuden perusteiden lisäksi otettaisiin huomioon kunnan omarahoitusosuuden laskennassa.

Pykälän 3 momentin 1—3 kohdissa säädettäisiin mitä opiskelijoita tai euromääriä puolestaan ei otettaisi huomioon kunnan omarahoitusosuutta laskettaessa. Voimassa olevaan 9 §:ään verrattuna säännöksestä on poistettu perusopetuslaissa tarkoitettua perusopetuksen valmistavaa opetusta saavat oppilaat, koska

rahoituslain nojalla laskettavaan kunnan omarahoitusosuuteen ei enää sisälly perusopetusta.

Voimassa olevaan 9 §:ään verrattuna muutoksena on myös se, ettei omarahoitusosuuden laskennassa ulkopuolelle jääväksi ei voida enää säätää rahoituslaissa euromäärää, jolla perusopetuksen yksikköhintaa korotetaan perusopetuksen opetusryhmien pienentämiseksi vuonna 2009. Opetusryhmien pienentämiseksi myönnettävä euromäärä on tarkoitus myöntää vastaisuudessa valtionavustuksena jäljempänä 44 §:n nojalla.

9 §. *Näyttötutkinnon rahoitus eräissä tapauksissa.* Pykälässä säädettäisiin näyttötutkinnon rahoituksesta. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun näyttötutkintona suoritettavan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen yhteydessä suoritettavan tutkinnon rahoituksesta säädetään 25 §:ssä, koska koulutuksen järjestäjälle määrätty opiskelijakohtainen yksikköhinta kattaa myös näyttötutkinnosta aiheutuvat kustannukset Jos ammatillinen perustutkinto suoritetaan ilman siihen valmistavaa koulutusta, tutkinnon rahoitukseen sovelletaan, mitä ilman valmistavaa koulutusta suoritettavien näyttötutkintojen rahoituksesta säädetään. Lakiehdotuksen 48 §:ssä säädetään valtionavustuksen myöntämisestä näyttötutkintojen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Ehdotus ei aiheuta muutosta nykytilaan.

10 §. *Valtionosuus ammatillisen lisäkoulutuksen käyttökustannuksiin.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan rahoituslain 11 §:ää. Pykälän momenttien järjestystä on muutettu siten, että ne vastaavat jäljempänä uudistettavaa 27 §:ää. Ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuuden laskemisen perusteena ei käytetä asianomaisen toimintamuodon omia kustannuksia, vaan rahoituslain 23 §:n mukaan vahvistettavaa ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräistä yksikköhintaa. Ammatillisesta peruskoulutuksesta poiketen eri koulutusalojen yksikköhintoja ei tasata keskihintaan, vaan porrastukset tehdään suoraan keskimääräiseen yksikköhintaan. Ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusprosentit ovat 85,60 ja 47,23.

Pykälän 2 momentissa säädetään oppisopimuskoulutuksena järjestettävän lisäkoulutuksen ja 3 momentissa ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoituksesta. Pykälän 3 momentista poistettaisiin maininta opintoviikoista, koska käytännössä ammatillisten erikoisoppilaitosten suoritteena ovat opetustunnit.

11 §. *Rahoitus perusopetuslaissa tarkoitettuun lisäopetukseen.* Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukainen rahoitus ei koske lisäopetuksena järjestettävää perusopetusta, ns. kymppiluokkaa. Tämän vuoksi kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuksen järjestämisluvan saaneelle yksityiselle koulutuksen järjestäjälle tulee myöntää perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettua lisäopetusta varten rahoituslain nojalla rahoitus. Vaikka perusopetuksen rahoituksen määräytymisperusteet uudistetaan, tarkoituksena on säilyttää lisäopetuksena myönnettävän rahoituksen taso keskimäärin nykyisellä tasolla. Rahoitus säilytettäisiin myös edelleen oppilaskohtaisena. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lisäopetukseen rahoituksena myönnettävä euromäärä sidottaisiin valtiovarainministeriön vuosittain kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 37 §:n mukaisesti päättämään kotikuntakorvauksen perusosan määrään, joka kerrottaisiin luvulla 1,21 ja saatu tulo kerrottaisiin lisäopetuksen opiskelijamäärällä. Kotikuntakorvauksen peruste määräytyisi (esimerkiksi kuntayhtymillä) sen kunnan mukaan, jossa opetuksen järjestäjän perusopetus pääasiallisesti järjestetään.

12 §. *Rahoitus maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavaan opetukseen*. Pykäläehdotuksen mukaan kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuksen järjestämisluvan saaneelle yksityiselle koulutuksen järjestäjälle myönnetään perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettua maahanmuuttajien perusopetuksen valmistavaa opetusta varten rahoituksena euromäärä, joka saadaan, kun sen kunnan, jossa opetus pääasiallisesti järjestetään, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti vahvistettu perusopetuksen kotikuntakorvauksen perusosa kerrottuna luvulla 2,39 kerrotaan opiskelijamäärällä. Rahoituksessa luovuttaisiin nykyisestä mainittuun opetukseen jälkikäteen myönnettävästä rahoituksesta. Rahoituksen taso säilyisi keskimäärin nykyisellä tasolla.

13 §. *Rahoitus muille kuin oppivelvollisille järjestettävään esi- ja perusopetukseen.* Pykälässä säädettäisiin kunnalle, kuntayhtymälle ja yksityiselle koulutuksen järjestäjälle myönnettävän muille kuin oppivelvollisille järjestettävän perusopetuksen rahoituksesta, jota kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain nojalla säädettävä ikäluokkaan sidottu rahoitus ei kattaisi. Rahoitus myönnettäisiin 1 momentin nojalla perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville 5-vuotiaille oppilaille ja yli 16-vuotiaille ei -oppivelvollisille oppilaille. Rahoitus säilyisi edelleen oppilaskohtaisena ja rahoituksen määrä on tarkoitus säilyttää keskimäärin nykyisellä tasolla. Rahoituksena myönnettävä euromäärä sidottaisiin perusopetuksen uudistettavassa rahoitusjärjestelmässä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti vahvistettuun opetuksen järjestäjäkunnan kotikuntakorvauksen perusosaan, joka kerrottaisiin luvulla 1,35 ja saatu tulo kerrottaisiin oppilasmäärällä.

Perusopetuslain 46 §:n 1 momentin mukaisessa aikuisille tarkoitetussa opetuksessa edellä 1 momentissa tarkoitettua kotikuntakorvauksen perusosaa alennettaisiin 49 prosentilla. Sisäoppilaitoksessa opiskelevia mainittu alennus ei kuitenkaan koske kuten ei voimassa olevan rahoitusasetuksen 5 §:n 1 momentinkaan mukaan sisäoppilaitoksessa opiskelevia opiskelijoita. Samoin alennus ei koskisi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia esiopetuksen oppilaita.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi perusopetuksen yksittäisten oppiaineiden rahoitusperusteista. Opetusministeriö päättäisi yksikköhinnan vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Aikuisille tarkoitetut perusopetuksen opinnot muodostuvat valtioneuvoston antaman asetuksen (1435/2001) mukaan eri oppiaineiden ja aineryhmien pakollisista ja valinnaisista kursseista ja perusopetuksen oppimäärä sisältää vähintään 44 kurssia. Tämän vuoksi suoritettujen kurssien muuntamisessa opiskelijamääräksi käytettäisiin vuoden 2009 alusta voimaan tulleen lukiokoulutuksen aineopintojen muuntomallia. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin, että perusopetuslain 46 §:n 2 momentissa tarkoitetut suoritetut oppiaineet muunnettaisiin jälkikäteen laskennalliseksi oppilasmääräksi jakamalla suoritettujen oppiaineiden kokonaismäärä luvulla 15. Oppiaineella tarkoitetaan kaikkia siihen sisältyviä kursseja ja niiden suorittamista. Kertojaoppilasmääränä käytettäisiin laskentavuotta edeltävän lukuvuoden aikana suoritetuista kursseista kertynyttä oppilasmäärää eikä rahoitusta tarkistettaisi jälkikäteen.

14 §. *Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluville perusopetuksen oppilaille myönnettävä korotus.* Pykälässä säädettäisiin pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille myönnettävästä korotuksesta. Rahoitus tulisi myönnettäväksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain ja tämän lain 13 §:ssä säädettävän perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettuun 11-vuotiseen oppivelvollisuuteen perustuvan valtionosuuden ja rahoituksen lisäksi korotuksena. Korotuksena myönnettäisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n mukainen perusopetuksen perushinta 2,41-kertaisena, joka kerrotaan mainittua opetusta saavien oppilaiden määrällä ja johon lisätään perusopetuksen perushinta 1,45-kertaisena kerrottuna vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden määrällä.

15 §. *Perusopetuksen sisäoppilaitoslisä* ja *koulukotikorotus*. Pykälän 1 momenttiin ehdotettu säännös vastaa määrältään ja sisällöltään nykyistä perusopetuksen sisäoppilaitoslisää. Sisäoppilaitoslisää saavat pääsääntöisesti kansanopistojen järjestämässä perusopetuksessa opiskelevat. Kunnalle, kuntayhtymälle tai yksityisen koulutuksen järjestäjälle myönnetään perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen sisäoppilaitokseen kuuluvan majoituksen ja ruokailun saavien oppilaiden osalta euromäärä, joka on 26 prosenttia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 23 §:n nojalla säädetystä ammatillisen koulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta.

Pykälän 2 momentin perusteella yksityiselle järjestäjälle koulukotiopetuksesta aiheutuvia kustannuksia kompensoitaisiin myöntämällä niille edelleen voimassa olevan rahoitusasetuksen 5 §:n 2 momentin säännöstä vastaava euromäärä lisärahoituksena. Korotus sidottaisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavan lain 54 §:n mukai-

seen perushintaan, joka kerrottuna luvulla 1,51 kerrottaisiin koulukotiopetusta saavien oppilaiden määrällä. Momentissa tarkoitettuja koulukoteja on tällä hetkellä kaksi ja niille maksettavien lisien osuus on noin 1 miljoonaa euroa.

16 §. *Joustavan perusopetuksen lisä.* Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukainen rahoitus kattaa perusopetuksen käyttökustannusten ns. perusrahoituksen. Joustavan perusopetuksen lisällä korvataan opetuksen järjestäjille toiminnasta aiheutuvia kustannuksia. Koulupudokkuutta vähentävän joustavan perusopetuksen järjestäminen pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä, tuki- ja neuvontapalveluiden käyttö, moniammatillinen yhteistyö sekä työpaikkaverkoston kehittäminen nostavat toiminnan kustannuksia verrattuna perusopetuksen järjestämisestä syntyviin kustannuksiin. Lähtökohtana on, että joustavan perusopetuksen lisä kattaa aiheutuvat laskennalliset kustannukset Toimintaa on rahoitettu valtionavustuksilla vuodesta 2006. Toiminnan järjestäminen perusopetuksen 7—9 vuosiluokkien oppilaille on opetuksen järjestäjälle vapaaehtoista. Opetuksen järjestäjä myös päättäisi missä laajuudessa se joustavan perusopetuksen toimintaa järjestää. Joustavan perusopetuksen lisärahoitus yksinkertaistaa ja selkeyttää rahoituksen hallinnollista käsittelyä opetuksen järjestäjän ja valtion hallinnossa. Toimintaa järjestävien opetuksen järjestäjien näkökulmasta menettely parantaa myös toiminnan ja talouden suunnittelun ennakoitavuutta.

17 §. *Yksityisen perusopetuksen järjestäjän toiminnan aloittaminen*. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 37 §:ssä säädettävä kotikuntakorvauksen maksuvelvollisuus määräytyy varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopussa olevien oppilaiden kotikunnan perusteella. Näin uudet järjestämisluvan toimintaansa saaneet yksityiset perusopetuksen järjestäjät saisivat kotikuntakorvauksen vasta puolentoista vuoden kuluttua toiminnan aloittamisesta. Tästä syystä pykälässä säädettäisiin yksityisille perusopetuksen järjestäjille myönnettävästä rahoituksesta toiminnan aloittamiseen ja siitä johtuvaan laajentamiseen siltä ajalta, jolta järjestäjälle ei makseta kotikuntakorvausta. Rahoituksen peruste ehdotetaan sidottavaksi opetuksen järjestäjän sijaintikunnan kotikuntakorvauksen määrään.

18 §. *Rahoitus ulkomailla järjestettävään perusopetuslain mukaiseen opetukseen*. Ulkomailla järjestettävää perusopetuslaissa tarkoitettua opetusta varten opetuksen järjestäjälle myönnettävä euromäärä ehdotetaan sidottavaksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n mukaiseen perusopetuksen perushintaan joko sellaisenaan tai korotettuna tai alennettuna valtioneuvoston asetuksella säädettävällä tavalla. Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää, että alennus voisi olla enintään 20 prosenttia ja korotus enintään 20 prosenttia. Saatu hinta kerrottaisiin opiskelijamäärällä.

19 §. *Valtionosuus aamu- ja iltapäivätoiminnan käyttökustannuksiin*. Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan rahoituslain 13 a §:ää. Perusopetuslaissa tarkoitettua aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestävälle kunnalle myönnetään valtionosuutta toiminnasta aiheutuviin käyttökustannuksiin 57 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun kunnalle valtionosuuden laskemisen perusteeksi mainittua toimintaa varten vahvistettu tuntimäärä kerrotaan tuntia kohden määrätyllä yksikköhinnalla.

20 §. *Valtionosuus opetustuntikohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin.* Kunnalle, kuntayhtymälle, yksityiselle yhteisölle ja säätiölle, jolle on myönnetty taiteen perusopetuksesta annetun lain 11 §:n 3 momentin nojalla oikeus saada valtionosuutta opetustuntien määrän mukaan, myönnetään valtionosuutta opetustuntikohtaisen taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin 57 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun koulutuksen järjestäjälle valtionosuuden laskemisen perusteeksi mainittua opetusta varten vahvistettu opetustuntimäärä kerrotaan opetustuntia kohden määrätyllä yksikköhinnalla. Säännös vastaa sisällöltään pääosin voimassa olevan rahoituslain 13 §:ää.

21 §. *Valtionosuus liikuntatoiminnan ja nuorisotyön käyttökustannuksiin.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan rahoituslain 14 §:ää.

22 §. *Valtionosuus museon, teatterin ja orkesterin käyttökustannuksiin.* Pykälä vastaa

sisällöltään voimassa olevan rahoituslain 15 §:ää.

23 §. *Keskimääräiset yksikköhinnat.* Pykälän 1 momentissa lueteltaisiin koulutusmuodot, joille valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin vuosittain keskimääräiset yksikköhinnat. Näitä ovat lukiokoulutus, ammatillinen peruskoulutus, ammattikorkeakoulut ja opetustuntikohtaisesti rahoitettava taiteen perusopetus.

Pykälän 1 momenttiin sisällytettäisiin viittaussäännös kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momenttiin ja 57 §:ään. Mainituissa pykälissä säädettäisiin muutoksista, jotka otettaisiin vuosittain huomioon myös keskimääräisiä yksikköhintoja laskettaessa. Näitä ovat kuten nykyisin valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun arvioidut muutokset, kustannustason arvioidut muutokset, vahvistamisvuotta edeltäneen varainhoitovuoden toteutuneen kustannustason muutoksen ja mainitulle vuodelle tehdyn kustannustason arvioidun muutoksen erotus sekä valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistukset. Kustannustason muutos määräytyisi peruspalveluiden hintaindeksin mukaisesti. Valtionosuustehtävien muutos otettaisiin huomioon, jos se aiheutuu asianomaista valtionosuustehtävää koskevasta laista tai asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtion talousarviosta. Tarkoitus on, että keskimääräiset yksikköhinnat säädettäisiin käytännössä vuosittain varainhoitovuotta varten syyskuun loppuun mennessä.

Pykälän 2 momentin mukaan opetusministeriö määrää seuraavan varainhoitovuoden valtionosuuden perusteena käytettävät yksikköhinnat pykälässä tarkoitettujen keskimääräisten euromäärien perusteella. Yksikköhintojen perusteella laskettujen koulutusmuotokohtaisten valtionosuuksien laskennallisten perusteiden tulee yhteenlaskettuina vastata yksikköhintojen keskimääräisten euromäärien perusteella koulutusmuodoittain laskettuja laskennallisia valtakunnallisia kokonaiskustannuksia.

Keskimääräisiä yksikköhintoja ei kuitenkaan säädetä sellaista koulutusta varten, jonka osalta yksikköhintoja ei porrasteta tai jonka yksikköhinta on sidottu lain perusteella esimerkiksi ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräiseen yksikköhintaan.

24 §. *Lukion yksikköhinnat.* Pykälä vastaa pääosin sisällöltään voimassa olevan rahoituslain 18 §:ää. Pykälän 1 momentin mukaan yksikköhinnat laskettaisiin lukiokoulutuksen valtakunnallisten kokonaiskustannusten pohjalta nykyiseen tapaan joka neljäs vuosi. Yksikköhinnan laskennan ulkopuolelle jäisivät ulkomailla järjestetystä lukiokoulutuksesta aiheutuneet kustannukset ja opiskelijat. Opintonsa 18 vuotta täyttäneiden määrästä otettaisiin huomioon 58 prosenttia kuten nykyisinkin.

Pykälän 2 momentin säännöstä täsmennettäisiin mainitsemalla tunnusluku, jota käytetään vähäisen opiskelijamäärän porrastuksessa valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävällä tavalla. Momentissa säädettäisiin yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhinnan määräytymisestä ja poikkeuksista nykyiseen tapaan. Yksikköhinta määräytyisi pääsääntöisesti sen kunnan yksikköhinnan perusteella, jossa opetus pääasiallisesti järjestetään. Ulkomailla järjestettävän koulutuksen yksikköhinta määrättäisiin porrastamalla lukiokoulutuksen keskimääräistä yksikköhintaa siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään ja opetusministeriö asetuksen nojalla määrää. Opetusministeriö voisi lisäksi koulutuksen järjestäjälle määrätyn erityisen koulutustehtävän perusteella tai muusta erityisestä syystä korottaa yksikköhintaa. Yksikköhintojen porrastamisesta ja laskemisesta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin voimassa olevaan rahoitusasetuksen 7 §:ään sisältyvä säännös yksikköhinnan korottamisesta sisäoppilaitokseen kuuluvan ruokailun ja majoituksen saavien oppilaiden osalta silloin kun lukiokoulutuksen järjestäjän tehtäväksi on lukiolain (629/1998) 4 §:n 2 momentin nojalla määrätty järjestää lukiokoulutusta sisäoppilaitoksessa Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää voimassa olevan asetuksen mukaisesti, että yksikköhintaa korotettaisiin edellä mainittujen opiskelijoiden osalta euromäärällä, joka 26 prosenttia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 23 §:n nojalla säädetystä ammatillisen koulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta.

Pykälän 4 momentin mukaan yksikköhinnat määrättäisiin nykyiseen tapaan siten, että ne euromäärät, jotka saadaan kertomalla koulutuksen järjestäjille lasketut yksikköhinnat koulutuksen järjestäjien opiskelijoiden määrillä, yhteenlaskettuina vastaavat 1 momentissa tarkoitettuja valtakunnallisia kokonaiskustannuksia.

Pykälän 5 momentin mukaan muina kuin 1 momentissa mainittuina vuosina yksikköhinnat lasketaan siten kuin tässä pykälässä säädetään, kuitenkin 1 momentissa tarkoitetun vuoden yksikköhintoja laskettaessa selvitettyjen kokonaiskustannusten perusteella.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin 18 vuotta täytettyään lukio-opinnot aloittaneiden yksikköhinnasta, joka on 58 prosenttia asianomaiselle koulutuksen järjestäjälle opiskelijaa kohden määrätystä yksikköhinnasta. Poikkeuksen muodostavat kuitenkin sisäoppilaitoksessa opiskelevat opiskelijat. Ministeriö voisi edelleen koulutuksen järjestäjälle määrätyn erityisen koulutustehtävän perusteella tai muusta erityisestä syystä korottaa yksikköhintaa.

Pykälän 7 momentin mukaan yksikköhintojen laskemisesta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 8 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin kuten nykyisin perusteista, joilla lukiolain 20 §:n 3 momentissa tarkoitetun oppiaineen suorittaminen muunnetaan opiskelijamääräksi ja otetaan huomioon tämän pykälän 1 ja 5 momentissa tarkoitettujen 18 vuotta täytettyään opintonsa aloittaneiden määrässä.

25 §. *Ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnat.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ammatillisen koulutuksen yksikköhintojen todellisten kustannusten pohjalta tapahtuvasta laskennasta valtion ja kuntien kustannustenjaon tarkistamisvuonna ja muina vuosina. Laskennassa käytettäisiin ammatillisen koulutuksen järjestäjien kustannusten tarkistamisvuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteutuneita valtakunnallisia kokonaiskustannuksia ja opiskelijamääriä. Pykälässä täsmennettäisiin ammatillisen koulutuksen kustannuspohjaan kuuluvan koulutuksen määrittelyä. Sen mukaan ammatillisen koulutuksen valtakunnalliset kokonaiskustannukset muodostuvat ammatillisesta koulutuksesta annetun laissa tarkoitetun ammatilliseen perustutkintoon johtavan opetussuunnitelmaperusteisen koulutuksen ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen sekä vammaisille opiskelijoille järjestettävän valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen, maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen, ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen (ammattistartti) (HE 107/2009) sekä talouskouluopetuksen kustannuksista. Ehdotus ei aiheuta muutosta nykytilaan. Voimassa olevan rahoituslain mukaan näyttötutkintona suoritettavan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen rahoituksesta on lain 1 §:n mukaan voimassa, mitä ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksesta säädetään. Ehdotuksen mukaan mainitun koulutuksen rahoituksesta säädettäisiin tässä pykälässä. Valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin ei luettaisi oppisopimuskoulutuksesta aiheutuneita kustannuksia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin opiskelijakohtaisten yksikköhintojen laskemisesta koulutusaloittain. Kunkin koulutusalan valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin luettaisiin, kuten nykyisinkin, ammatillisen koulutuksen järjestäjien kirjanpidon mukaiset poistot. Koulutusalakohtaisiin kustannuksiin ei, nykyisestä poiketen sisältyisi edellä 1 momentissa tarkoitettujen ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavien jaksojen kustannuksia, talouskouluopetusta lukuun ottamatta. Yksikköhintoja porrastettaisiin, kuten nykyisinkin erityisopetuksen ja muiden koulutuksen kustannuksiin vaikuttavien tekijöiden sekä koulutuksen tuloksellisuuden perusteella. Yksikköhintojen porrastamisesta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Momentissa säädettäisiin, että tuloksellisuuden perusteella määräytyvä osuus olisi enintään kolme prosenttia yksikköhintojen laskennassa käytettävien kokonaiskustannusten määrästä.

Momentin mukaan yksikköhintoja porrastettaisiin edelleen työllistymisen, jatko- opintoihin siirtymisen, koulutuksen keskeyttämisen alentumisen ja opintojen suoritusajan

sekä henkilöstötuloksellisuuden (pätevät opettajat ja henkilöstön kehittäminen) perusteella. Tulosrahoitus laskennallisen rahoituksen osana perustuisi, kuten nykyisinkin, tuloksellisuutta kuvaaviin tulosrahoitusmittareihin ja niistä laskettavaan tulosrahoitusindeksiin. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin, että nykyiset työllistymismittari, jatko-opiskelumittari, keskeyttämismittari ja läpäisymittari muodostaisivat yhdessä uuden vaikuttavuusmittarin, jonka painoarvo olisi tulosrahoitusindeksiä laskettaessa noin 90 prosenttia. Oppisopimuskoulutuksena ammatillista perustutkintoa suorittavat ja näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa opiskelevat kuuluisivat myös perusjoukkoon. Uudessa vaikuttavuusmittarissa perusjoukko muodostuisi kaikissa mittareissa opiskelijoista eikä tutkinnon suorittaneista kuten nykyisin. Mittarin laskennassa tarkastelujoukko olisi kaikkien mittarin osa-alueiden osalta sama. Mittarissa tarkastellaan koulutuksen järjestäjän ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa olevia opiskelijoita tiettynä ajankohtana (esim. syksy 2003) ja näiden opiskelijoiden tilannetta 3 1/2 vuoden jälkeen (vuoden 2006 lopussa). Mittari tuottaisi tietoa koulutuksen keskeyttämisestä ja läpäisystä sekä työllistymisestä (työllinen, työtön, opiskelija). Opiskelijat ryhmitellään viiteen eri kategoriaan, jotka ovat: tutkinnon suorittanut ja työllinen (läpäissyt, työllinen), tutkinnon suorittanut ja jatko-opiskelija (läpäissyt, jatko-opiskelija), tutkinnon suorittanut ei työllinen (läpäissyt, passiivinen), ei suorittanut tutkintoa, mutta työllinen (keskeyttänyt, työllinen) sekä ei suorittanut tutkintoa eikä työllinen (keskeyttänyt, passiivinen).

Kaikille koulutuksen järjestäjille tulosindeksiä ei voitaisi edelleenkään tilastollisista syistä laskea havaintojen määrän vähäisyydestä johtuen, mutta laskennan ulkopuolelle jäävien määrä olisi nykyistä pienempi. Tulosrahoitusmittariston kehittämisen tavoitteena on arvioida koulutuksen järjestäjän tuloksellisuutta sillä perusteella, kuinka paljon koulutuksen järjestäjä on kyennyt lisäämään opiskelijoiden valmiuksia työllistyä tai suorittaa tutkinto ja toisaalta vähentämään opintojen viivästymisen tai keskeyttämisen todennäköisyyttä. Koulutuksen järjestäjää palkittaisiin tuloksesta niiden tekijöiden perusteella, joihin se on voinut itse vaikuttaa. Tästä syystä mittariarvojen laskennassa otettaisiin nykyistä laajemmin huomioon taustatekijöitä, jotka vaikuttavat opiskelijoiden todennäköisyyteen esimerkiksi suorittaa tutkinto tai työllistyä. Tällaisia olisivat opiskelijoiden taustatekijät (äidinkieli, sukupuoli ja perhetyyppi, peruskoulun päättötodistuksen lukuaineiden keskiarvo ja ikä), tutkinnon ominaisuudet (opintojen aloittamislukukausi, opintoala, erityisopiskelija, lukio-opinnot, oppisopimusopiskelija, näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa opiskeleva) ja aluetekijä (seutukunta). Taustatekijöiden käyttöön ottaminen nykyistä laajemmin mahdollistaa koulutuksen järjestäjien toimenpiteiden arvioinnin nykyistä luotettavammin ja niiden huomioon ottamisella on keskeinen vaikutus koulutuksen järjestäjien keskinäisen vertailtavuuden lisäämisessä. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin, että toiminnan tuloksellisuuden perusteella yksikköhinnan porrastus tehdään neljälle viidesosalle koulutuksen järjestäjistä tulosrahoitusindeksin mukaisessa paremmuusjärjestyksessä, mikä lisäisi tulosrahoitusta saavien koulutuksen järjestäjien määrää. Asetuksessa säädettäisiin tarkemmin tuloksellisuutta kuvaavien tekijöiden (mittareiden) painoarvoista ja tulosrahoitusindeksiä laskettaessa käytettävistä taustatekijöistä.

Nykyiset opettajien kelpoisuusmittari ja henkilöstön kehittämismittari säilyisivät ennallaan. Niiden painoarvo olisi yhteensä noin 10 prosenttia. Niiden painoarvoa laskettaisiin nykyisestä yhteensä 17 prosentista, koska erityisesti henkilöstön kehittämismittari on koettu jossain määrin tulkinnanvaraiseksi. Toisaalta nykyisistä mittareista yhdistettävässä uudessa mittarissa tulee huomioiduksi myös ammattitaitoisen ja pätevän opetus- ja muun henkilöstön tuloksellisuutta lisäävä vaikutus. Henkilöstötuloksellisuutta kuvaavien mittareiden säilyttämistä erillisinä puoltaa osaavan henkilöstön koulutuspoliittinen merkitys ja se, että näiden osa-alueiden parantaminen näkyy erillisten mittareiden kautta nopeammin tuloksessa.

Tuloksellisuusindeksin mittareiden tiedot pohjautuisivat, kuten nykyisinkin pääosin Tilastokeskuksen henkilöpohjaisiin tilastoai-

neistoihin ja opettajien kelpoisuusmittarin ja henkilöstön kehittämismittarin osalta Opetushallituksen kustannuskyselyn yhteydessä kysyttyyn tietoon. Mikäli porrastus nostaisi koulutuksen järjestäjän yksikköhintaa yli 10 prosenttia, tarkoitus on, että 10 prosentin ylittävää osuutta ei otettaisi täysimääräisesti huomioon yksikköhintalaskennassa. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin tulosrahoituksen järjestäjäkohtaisten vaikutusten tasaamisesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettujen ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen, vammaisille opiskelijoille järjestettävän valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen sekä maahanmuuttajille järjestettävän ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen yksikköhintojen laskemisesta. Vammaisille opiskelijoille järjestettävän valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen sekä maahanmuuttajille järjestettävän ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen rahoitusperusteista säädetään voimassa olevan rahoituslain 1 §:ssä ja rahoitusasetuksen 8 §:ssä. Ehdotuksen mukaan em. ammatilliseen peruskoulutukseen kiinteästi liittyvien valmistavien ja valmentavien jaksojen rahoituksen määräytymisperusteista säädettäisiin tässä pykälässä ja tämän pykälän nojalla valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi pykälässä säädettäisiin vastaavasti ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen rahoituksesta (HE 107/2009). Koulutus on toteutettu kokeiluna vuodesta 2006 lukien ja sen rahoitus on määräytynyt koulutusalakohtaisesti opiskelijamäärillä painotetun keskiarvon mukaisesti. Vammaisille opiskelijoille järjestettävän valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen yksikköhintaan sovelletaan nykyisin koulutuksen järjestäjän yksikköhintaa, jota porrastetaan vastaavasti kuin muuta erityisopetusta. Maahanmuuttajien valmistavan koulutuksen rahoitus perustuu jo nyt ammatillisen koulutuksen keskimääräiseen yksikköhintaan. Edellä mainitut koulutukset eivät tavoitteiltaan ole koulutusalaan ja sen hintaan sidonnaisia, jolloin opiskelijoiden sijoittaminen koulutusalalle rahoituksen määräytymistä varten on keinotekoista. Kustannukset eivät sisältyisi koulutusalakohtaisiin kustannuksiin. Sen sijaan muuna kuin ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä kotitalousopetus (talouskoulu) on alan tutkintoon johtavaan koulutukseen verrattavissa ja sisältyisi edelleen matkailu-, ravitsemis- ja talousalan kustannuksiin.

Ehdotuksen mukaan maahanmuuttajille järjestettävän ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen, ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen sekä vammaisille opiskelijoille järjestettävän valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen rahoitus määrättäisiin porrastamalla ammatillisen koulutuksen keskimääräistä yksikköhintaa. Porrastus määriteltäisiin siten, että yksikköhinta likipitäen vastaisi edellä mainittujen koulutusten toteutuneita kustannuksia, jolloin otettaisiin huomioon myös erityisopetuksena järjestettävä koulutus. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin yksikköhintojen porrastamisesta. Vuoden 2008 alustavien kustannustietojen perusteella ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen sekä maahanmuuttajien valmistavan koulutuksen kustannukset ovat jonkin verran vuoden 2009 ammatillisen koulutuksen keskimääräistä yksikköhintaa, 10 184 euroa, alhaisemmat (6 053 ja 7 559 euroa/opiskelija). Vammaisille järjestettävän valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen keskimääräiset kustannukset ovat hieman mainittua euromäärää korkeammat (10 643euroa/ opiskelija).

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentin ja 9 §:n nojalla ammatillisen koulutuksen järjestäjälle annetun erityisen koulutustehtävän perusteella toimivien ammatillisten erityisoppilaitosten ylläpitäjien yksikköhintojen porrastamisesta, mukaan lukien niissä järjestetty vammaisille opiskelijoille järjestettävä valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus sekä maahanmuuttajien valmistava koulutus, säädetään rahoitusasetuksen 9 §:n 2 momentissa. Mainittujen koulutusten rahoitukseen sovelletaan koulutuksen järjestäjän yksikköhintaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin edelleenkin erikseen mainitun koulutuksen yksikköhinnan laske-

misesta. Erillinen asetuksenantovaltuus on tarpeen, koska erityisoppilaitosten rahoituksen määräytymisperusteet poikkeavat myös edellä mainittujen valmistavien koulutusten osalta huomattavasti muiden koulutuksen järjestäjien järjestämän koulutuksen rahoituksesta, jolloin yhtenäisten perusteiden säätäminen laissa on vaikeaa.

Pykälän 4 momentissa säädetään ammatillisen koulutuksen yksikköhinnan laskemisesta painotetusti, kun koulutuksen järjestäjä järjestää koulutusta useammalla koulutusalalla tai 3 momentissa tarkoitetussa koulutuksessa. Momentissa säädettäisiin edelleen yksikköhinnan korottamisesta. Yksikköhintoja korotettaisiin opiskelijoille annettavan majoitusedun perusteella. Opetusministeriö voisi koulutuksen järjestäjälle määrätyn erityisen koulutustehtävän perusteella tai muusta erityisestä syystä korottaa koulutuksen järjestäjän yksikköhintaa.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin yksikköhintojen laskemisesta siten, että ne vastaavat valtakunnallisia kokonaiskustannuksia.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin oppisopimuskoulutuksen yksikköhinnan määräytymisestä. Momentissa säädettäisiin, että oppisopimuskoulutuksena järjestetyn ammatillisena peruskoulutuksen yksikköhinta olisi 63,13 prosenttia ammatillisen koulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta. Ehdotettu prosentti vastaa voimassa olevassa laissa olevaa prosenttia. Oppisopimuskoulutuksen kustannuksia seurataan vuosittain ja prosenttia tarkistetaan tarvittaessa. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän lisäkoulutuksen yksikköhinnasta säädettäisiin ammatillisen lisäkoulutuksen yhteydessä.

26 §. *Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan rahoituslain 20 §:ää. Pykälän 1 momentin mukaan yksikköhintojen laskemisen perustana ovat kuten nykyisinkin ammattikorkeakoulujen valtakunnalliset kokonaiskustannukset, joiden perusteella yksikköhinnat lasketaan joka neljäs vuosi. Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentin mukaisiin valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin lisätään ammattikorkeakoulujen ylläpitäjien ammattikorkeakoulun toimintaan liittyvät kirjanpitoon perustuvat poistot. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin poistojen lukemista kokonaiskustannuksiin.

Pykälän 3 momentin mukaan yksikköhinnat määrätään nykyiseen tapaan rahoituksen perusteena olevien kustannusten mukaan rajattuna.

Pykälän 4 momentissa säädetään ammattikorkeakoulukohtaisten yksikköhintojen määräämisestä ja laskemisesta. Yksikköhintoja käytetään ammattikorkeakoulujen vuosittaisen rahoituksen jakamiseen ammattikorkeakoulujen ylläpitäjien kesken. Yksikköhintojen laskemisen pohjana ovat 1 ja 2 momentin mukaan määräytyvät valtakunnalliset kokonaiskustannukset, joita on tarkistettu toiminnan mahdollisen laajuuden ja laadun sekä kustannustason arvioidun muutoksen takia. Yksikköhinnat määrätään opiskelijaa kohden. Ammattikorkeakoulukohtainen yksikköhinta muodostuu kuten nykyisin kahdesta laskennallisesta osasta. Ne ovat opiskelijoiden lukumäärän mukaan määräytyvä osa ja suoritettujen tutkintojen määrän mukaan määräytyvä osa. 70 prosenttia rahoituksen kokonaismäärästä jaetaan opiskelijoiden lukumäärän perusteella ja 30 prosenttia suoritettujen tutkintojen määrän perusteella. Ammattikorkeakoulukohtainen yksikköhinta määräytyy sen mukaan, mikä on asianomaisen ammattikorkeakoulun opiskelijamäärän osuus kaikkien ammattikorkeakoulujen kokonaisopiskelijamäärästä, ja mikä on asianomaisessa ammattikorkeakoulussa suoritettujen tutkintojen määrän osuus kaikissa ammattikorkeakouluissa suoritettujen tutkintojen määrästä. Opiskelijoiden lukumäärän mukainen osuus määräytyy koulutusaloittain. Yksikköhinnan laskemisesta säädetään pykälän 4 momentin nojalla tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään muun muassa, miten opiskelijamäärä ja suoritettujen tutkintojen määrä lasketaan. Opiskelijamäärä määräytyy 1.1.2010 voimaan tulevan asetuksen (181/2009) mukaan ammattikorkeakoululain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun opetusministeriön sekä ammattikorkeakoulun ja sen ylläpitäjän välillä tehdyssä sopimuksessa koulutusaloittain ja erikseen ammatillista opettajankoulutusta varten sovitun opiskelijamäärän perusteella. Tutkintojen määränä käytetään yksikköhinnan määrää-

mistä edeltävän kahden vuoden aikana suoritettujen tutkintojen määrien keskiarvoa. Tutkintojen määriä laskettaessa painotetaan tutkintoja niiden laajuutta kuvaavilla kertoimilla 3,5 tai 4.

Pykälän 4 momentin mukaan opetusministeriö voi harkintansa mukaan erityisestä syystä korottaa ammattikorkeakoulun yksikköhintaa.

Pykälän 5 momentin mukaiset ammattikorkeakouluissa aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset ja 2 momentin mukaisten poistojen määrä selvitetään joka neljäs vuosi, ja ne ovat yksikköhintojen laskemisen perusteena neljän vuoden ajan. Ammattikorkeakouluille määrätään yksikköhinnat vuosittain.

27 §. *Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat.* Voimassa olevan rahoituslain 22 §:n momenttien järjestystä on muutettu ja pykälään on lisätty nykyisestä rahoituslain 19 §:n 7 momentista lisäkoulutuksen oppisopimuskoulutuksen rahoitusta koskeva säännös. Pykälän 1 momentissa säädetään opiskelijatyövuotta kohden määräytyvän ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnoista. Pykälän 2 momentissa säädetään oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnoista.

Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnan uutena porrastusperusteena otettaisiin käyttöön toiminnan tuloksellisuus. Tuloksellisuutta mitattaisiin suoritettujen tutkintojen perusteella. Oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintaa porrastettaisiin eri hintaryhmiin kuuluvassa koulutuksessa ja koulutusalakohtaisen tutkintojen suorittamisasteen perusteella. Lisäksi otettaisiin huomioon tutkintojen kohdentuminen omaehtoiseen koulutukseen ja henkilöstökoulutukseen. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävässä ammatillisessa lisäkoulutuksessa tutkintokohtainen tulosrahoituksen mukainen euromäärä olisi sama kaikilla järjestäjillä.

Tuloksellisuuden osuus olisi enintään kolme prosenttia yksikköhintojen laskennassa käytettävien ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien yhteenlasketusta valtionosuuksien laskennallisesta perusteesta. Suoritettujen tutkintojen määrän laskenta perustuisi kahden aikaisemman vuoden keskimääräiseen suoritettujen tutkintojen määriin. Tuloksellisuusrahoituksen laskennassa käytettävät tiedot perustuisivat Opetushallituksen kustannuskyselyn yhteydessä kerättyyn tietoon. Tulosrahoitus maksettaisiin ammatillisen lisäkoulutuksen valmistavan koulutuksen järjestäjälle eikä tutkinnon järjestäjälle.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin tulosrahoituksen määräytymisestä, koulutusalakohtaisuuden ja tutkinnon suorittamisasteen vaikutuksista sekä tulosrahoituksen järjestäjäkohtaisten vaikutusten tasoittamisesta.

28 §. *Opetuskohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetusopetuksen yksikköhinta.* Opetustuntikohtaisesti rahoitettavan taiteen perusopetuksen yksikköhinnan laskenta ehdotetaan muutettavaksi noudatettua käytäntöä vastaavaksi siten, että yksikköhinta olisi sama eri taiteenaloilla.

29 §. *Perusopetuksen yksikköhinnat*. Opetusministeriö vahvistaa edellä 11 ja 12 §:ssä, 13 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 18 §:ssä tarkoitettujen perusopetuslain mukaisten toimintojen yksikköhinnat opiskelijaa kohti seuraavaa varainhoitovuotta varten.

Pykälän 2 momentin mukaan opetusministeriö vahvistaisi vuosittain myös edellä 16 §:ssä tarkoitetun joustavan perusopetuksen hinnan valtion talousarvion rajoissa.

30 §. *Aamu- ja iltapäivätoiminnan yksikköhinta.* Opetusministeriö vahvistaisi yksikköhinnan ohjaustuntia kohden vuosittain valtion talousarvion rajoissa kuten nykyisinkin.

31 §. *Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset.* Pykälä vastaa lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen, ammattikorkeakoulujen ja opetustuntikohtaisesti rahoitettavan taiteen perusopetuksen valtionosuuden perusteena käytettävien yksikköhintojen osalta voimassa olevan rahoituslain 23 §:ää. Pykälän 1 momentissa on lueteltu kustannukset, joita ei oteta huomioon laskettaessa edellä mainittujen toimintojen yksikköhintoja.

Momentin 1 kohdan mukaan 32 §:ssä tarkoitetuista perustamishankkeista, maa-alueen hankkimisesta ja vuokraamisesta aiheutuneita kustannuksia ei otettaisi edelleenkään huomioon yksikköhintoja laskettaessa, ei myöskään silloin kun hanke on toteutettu ilman valtionosuutta tai -avustusta. Momentin 2 kohdan mukaan lukion ja ammatillisen

koulutuksen opiskelijoiden kuljetuksen järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia ei oteta huomioon yksikköhintoja laskettaessa. Niistä säädetään erillisessä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta annetussa laissa (48/1997). Momentin 3 kohdan mukaan yksikköhinnat lasketaan nykyiseen tapaan arvonlisäverottomina eikä kustannuksissa oteta huomioon tavaran ja palvelun hankintahintaan sisältyvää arvonlisäveroa. Myöskään lainojen hoitokustannuksia eikä laskennallisia korkoja eikä poistoja saa sisällyttää kustannuksiin. Poistojen sisällyttämisestä kustannuksiin säädetään ammatillista koulutusta ja ammattikorkeakouluja koskeva poikkeus jäljempänä pykälän 4 momentissa

Momentin 4 kohdan mukaan käyttökustannuksina ei pidetä kustannuksia, joihin myönnetään rahoitusta muun kuin ehdotetun lain nojalla. Momentin 5 kohdan mukaan koulutuksen järjestäjän toiselle koulutuksen järjestäjälle palveluista maksamia korvauksia ei lueta kustannuksiin, jos palveluista niiden tuottajalle aiheutuneet kustannukset otetaan huomioon ehdotetun lain tai vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaisia kustannuksia laskettaessa.

Yksikköhintoja laskettaessa ei myöskään otettaisi huomioon pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaisesti kustannuksia, jotka ovat aiheutuneet koulutuksen järjestäjälle sen maksullisena palvelutoimintana järjestämistä palveluista. Maksullisessa palvelutoiminnassa koulutuksen järjestäjä perii järjestämästään koulutuksesta ja muusta palveluista maksuja ulkopuolisilta palveluiden järjestäjiltä, julkisilta yhteisöiltä tai yksityisiltä yhteisöiltä tai säätiöiltä. Koulutuksen järjestäjän tulee kattaa maksullisen palvelutoiminnan kustannukset palveluista perittävillä maksuilla, jotka puolestaan eivät vaikuta lakisääteiseen rahoitukseen. Maksullisena palvelutoimintana järjestettävä koulutus, tutkimus tai muu palvelutoiminta on pidettävä kokonaan erillään opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmästä, koska tällaisen toiminnan kustannusten huomioon ottaminen vääristäisi valtionosuuden perusteina käytettäviä kustannuksia sekä kilpailuolosuhteista markkinoilla tarjottaessa edellä mainittuja palveluita. Opiskelijoilta perittävät maksut eivät ole maksullista palvelutoimintaa.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaan käyttökustannuksina pidettäisiin vain sellaisia hallintokustannuksia, jotka aiheutuvat välittömästi 1 §:n mainittujen lakien mukaisen toiminnan järjestämisestä. Esimerkiksi kunnan keskushallinnosta, kunnanhallituksesta, sivistys- tai opetuslautakunnasta (ja sivistystoimen johtajasta) aiheutuvia kustannuksia ei oteta huomioon yksikköhintojen perusteena olevissa kustannuksissa.

Pykälän 2 momentin mukaan rahoituslain nojalla rahoitettaviksi käyttökustannuksiksi saadaan lukea kuten nykyisinkin vain ne kustannukset, joita Euroopan yhteisöjen talousarviosta myönnettävä ja sitä vastaava valtion talousarvion mukainen erillinen kansallinen rahoitus ei kata.

Pykälään 3 momentin mukaan päällekkäisen rahoituksen poistamiseksi rahoituslain 44 §:n 1 ja 2 momentin ja ammattikorkeakoululain 33 §:n 1 momentin nojalla valtionrahoituksen piiriin kuuluvaa toimintaa varten myönnettyjä valtionavustuksia vastaava euromäärä vähennetään asianomaisen toiminnan kokonaiskustannuksista (nettoutus). Säännös alentaa sekä valtionosuuden että kuntien omarahoitusosuuden määrää. Opetusministeriö tekee vähennyksen asianomaisen toiminnan kustannuspohjasta kustannusten laskemisvuonna asianomaista toimintaa varten myönnettyjen avustusten määrän mukaisesti. Nettoutus ei koske ammattikorkeakoululain 33 §:n 2 momentin nojalla toiminnan tuloksellisuuden perusteella myönnettävää tuloksellisuusrahoitusta vastaavaa euromäärää eikä pelkästään valtion talousarvioon perustuvia valtionavustuksia.

Pykälän 4 momentin säännös sisältää poikkeuksen 1 momentin 3 kohdan säännökseen, laskennallisten poistojen huomioon ottamisesta laskettaessa käyttökustannusten valtionosuuden perusteena käytettäviä yksikköhintoja. Poikkeus koskee ammatilliseen koulutukseen liittyviä ammatillisen koulutuksen järjestäjien kirjanpidon mukaisia poistoja ja ammattikorkeakoulun ylläpitäjän ammattikorkeakoulutoimintaan liittyviä kirjanpidon mukaisia poistoja.

32 §. *Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikkö-*

hinnoissa. Pykälän 1 § momentissa säädettäisiin nykyisen 23 a §:n 1 momentin tapaan arvonlisäveron palautusjärjestelmän soveltamisalaan kuulumattomien yksityisen lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja opetustuntikohtaista valtionosuutta saavan taiteen perusopetuksen järjestäjän sekä ammattikorkeakoulun yksikköhintoihin lisättävästä arvonlisäveron osuudesta. Yksityisen koulutuksen järjestäjien arvonlisäverottomia yksikköhintoja on vuodesta 2003 lukien vuosittain korotettu prosenttimäärällä, joka vastaa mainittujen koulutuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta näiden koulutuksen järjestäjien arvonlisäverottomista kustannuksista eri koulutus- ja oppilaitosmuodoissa.

Voimassa olevan rahoituslain 23 a §:ään lisättiin vuoden 2007 säännös, jolla mahdollistettiin ammattikorkeakoulujen ylläpitäjien ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien ylläpitojärjestelyn yhteydessä kunnille ja kuntayhtymille palautettujen arvonlisäverojen takaisin maksamisesta aiheutuvan lisärasituksen kompensointi korottamalla yksityiselle ylläpitäjäyhteisölle tai säätiölle maksettavaa yksikköhintaa.

Säännös on edelleen tarpeen ammattikorkeakoulujen rakenteelliseen kehittämiseen sekä ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon kokoamiseen liittyvissä ylläpitojärjestelyissä. Kunnan tai kuntayhtymän luovuttaessa kiinteistön mainittujen ylläpitojärjestelyjen yhteydessä yksityiselle yhteisölle tai säätiölle, sen jo saamat arvonlisäveropalautukset on edellä mainitun arvonlisäverolain säännösten mukaisesti vaadittu maksettaviksi. Jotta velvoite ei muodostaisi estettä ammattikorkeakouluverkon ja ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon järkevälle kokoamiselle, jo palautettujen arvonlisäverojen maksamisesta aiheutuva lisärasitus tulee voida kompensoida ylläpitojärjestelyjen yhteydessä yksityiselle yhteisölle tai säätiölle silloin kun kunta tai kuntayhtymä luovuttaa kiinteistön joko myymällä tai luovuttamalla käyttöön. Korotus kerrottuna rahoituksen määräämisessä käytettävällä opiskelijamäärällä voisi olla enintään edellä mainittuun tarkoitukseen tapahtuvien luovutusten johdosta suoritettavien arvonlisäverojen määrän mukainen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yksityisten perusopetuksen järjestäjien yksikköhintaan lisättävästä arvonlisäveron osuudesta, kun rahoitus myönnetään rahoituslain säännösten mukaan. Vastaavasti kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavan lain 42 §:ssä säädettäisiin arvonlisäveron huomioon ottamisesta yksityisten perusopetuksen järjestäjille maksettavissa kotikuntakorvauksissa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin nykyiseen tapaan, että arvonlisäverokorotusta ei oteta huomioon säädettäessä keskimääräisiä yksikköhintoja eikä määrättäessä yksikköhintoja. Pykälän 2 momentissa tarkoitettua korotusta ei otettaisi huomioon kunnan omarahoitusosuutta määrättäessä eikä 1 momentissa tarkoitettujen arvonlisäverojen osuutta laskettaessa.

4 luku Kulttuuritoimen yksikköhinnat

Luvussa ehdotetaan säädettäväksi rahoituslaissa tarkoitetun kulttuuritoiminnan yksikköhinnoista. Rahoituslain piiriin jäävien kulttuuritoimen osalta yksikköhinnat ehdotetaan laskettavaksi samalla tavalla kuin voimassa olevassa rahoituslaissa.

33 §. *Liikuntatoimen yksikköhinta.* Ehdotuksen mukaan opetusministeriö vahvistaisi kuten nykyäänkin liikuntatoimen yksikköhinnan kunnan asukasta kohden vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

34 §. *Nuorisotyön yksikköhinta*. Ehdotuksen mukaan opetusministeriö vahvistaa nykyiseen tapaan nuorisotyön yksikköhinnan kunnan alle 29-vuotiasta asukasta kohden vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

35 §. *Museoiden, teattereiden ja orkesterien yksikköhinnat.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan rahoituslain 28 §:ää. Museoiden, teattereiden ja orkesterien laskennallista henkilötyövuotta kohden määrättävät yksikköhinnat laskettaisiin joka neljäs vuosi laitosmuodoittain toteutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Yksikköhintoihin tehtäisiin lakisääteisesti edellä 23 §:ssä säädetyt kustannustason muutoksesta sekä valtion toimenpiteistä johtuvat toiminnan laajuuden ja laadun muutokset.

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden kustannukset on laskettu voimassa olevan rahoituslain voimaantulosäännöksen mukaisesti ensimmäisen kerran vuodelle 2008. Kussakin laitosmuodossa omaan yksikköhintaan on siirrytty jaksotetusti siten, että lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan laskettavia yksikköhintoja on verrattu taide- ja kulttuurilaitosmuodoittain toteutuneiden kustannusten perusteella laskettaviin yksikköhintoihin. Erotuksesta on otettu vuoden 2008 yksikköhinnoissa huomioon 33 prosenttia, vuoden 2009 yksikköhinnoissa 66 prosenttia ja vuonna 2010 siirrytään täysimääräisesti toteutuneiden kustannusten perusteella laskettuihin yksikköhintoihin.

Yksikköhintojen laskennan perusteena käytettäviin kustannuksiin sovellettaisiin nykyiseen tapaan 31 §:n säännöksiä yksikköhintaa laskettaessa huomiotta jätettävistä kustannuksista. Samoin valtionosuuden pohjana käytettävistä kustannuksista vähennettäisiin samaa toimintaa varten asianomaisena vuotena myönnettyjä rahoituslain sekä teatteri- ja orkesterilain 6 a §:n 2 momentin sekä museolain 4 a §:n valtionavustuksia vastaava euromäärä.

Yksityisten laitosten arvonlisäveron osalta noudatetaan soveltuvin osin 32 §:n 1 ja 4 §:n säännöksiä, lukuun ottamatta arvonlisäverovelvollisen yksityisen yhteisön tai säätiön yksikköhintaa.

5 luku Perustamishankkeen valtionavustus

36 §. *Perustamishanke.* Pykälä vastaa sisällöltään nykyisen rahoituslain 31 §:ää. Perustamishankkeena pidettäisiin tilojen rakentamista, hankintaa, peruskorjaamista tai niitä vastaavaa toimenpidettä sekä näiden toimitilojen kalustamista ja varustamista. Perustamishankkeena pidettäisiin myös kirjastoauton ja -veneen hankintaa, josta säädetään kirjastolain 9 §:ssä. Maa-alueen hankintaa ei pidettäisi perustamishankkeena. Jotta em. hanketta pidettäisiin perustamishankkeena, hankkeen kustannusarvion tulee olla vähintään valtioneuvoston vahvistaman euromäärän suuruinen. Myös kustannusarvioltaan pienempää hanketta voitaisiin pitää perustamishankkeena, jos hanke muodostuisi sen toteuttajan taloudellisiin voimavaroihin nähden erityisen rasittavaksi.

37 §. *Hankesuunnitelma*. Pykälän mukaan valtionavustuksen hakijan tulisi aikaisempaan tapaan laatia perustamishankkeesta hankesuunnitelma, joka toimitettaisiin valtionapuviranomaiselle. Hankesuunnitelmassa esitettäisiin tiedot hankkeen tarpeellisuudesta, laajuudesta, toteuttamisajankohdasta ja kustannuksista.

Pykälän 2 momentin perusteella opetusministeriö voisi antaa hankesuunnitelmaa ja muita hakemusasiakirjoja koskevia määräyksiä hankkeiden energiataloudellisuuden sekä toiminnallisesti ja teknisesti vaativien ja riskialttiiden hankkeiden, kuten uimahallien, jäähallien, suurten liikuntahallien ja ampumaratojen, arvioimiseksi.

38 §. *Valtionavustuksen enimmäismäärän määrääminen*. Valtionapuviranomainen voisi nykyiseen tapaan ennen valtionavustuksen myöntämistä hankesuunnitelmassa esitettyjen tietojen ja valtion rahoitusmahdollisuuksien perusteella määrätä, minkä suuruisena hankkeelle valtionavustusta enintään myönnetään. Tämän edellytyksenä on, että hankkeen rahoittamiseen on valtiontaloudelliset edellytykset, esimerkiksi hanke sisältyy valtion rahoitusmahdollisuuksien pohjalta laadittuun perustamishankkeiden rahoitussuunnitelmaan. Tämä tieto antaisi pohjan hankkeen jatkosuunnittelulle ennen valtionavustuksen myöntämistä.

39 §. *Aloittamislupa*. Valtionapuviranomainen voisi ennen valtionavustuksen myöntämistä erityisestä syystä päättää, että hankkeen toteuttaminen saadaan aloittaa ennen valtionavustuksen myöntämistä. Tällainen erityinen syy voisi olla esimerkiksi eri hallinnonalojen yhteisen hankkeen aloittaminen samana vuonna. Aloittamisluvan saaneen hankkeen valtionavustus suoritettaisiin vasta valtionavustuksen myöntämistä koskevan päätöksen tekemisen jälkeen. Aloittamislupa antaisi valtionavustuksen saajalle tiedon siitä, että hankkeen aloittaminen ennen valtionavustuksen myöntämistä ei estä esimerkiksi perustamishankkeiden rahoitussuunnitelmassa olevan valtionavustuksen saamista myöhemmin.

40 §. *Valtionavustuksen hakeminen*. Perustamishankkeen valtionavustuksen hakijan tu-

lisi toimittaa hakemuksensa asianomaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle vuoden loppuun mennessä, kun hakemus koskee seuraavana vuonna myönnettävää valtionavustusta. Opetusministeriö voisi määrätä poikkeavan valtionavustusten toimittamisajan esimerkiksi lisätalousarviossa myönnettäviä valtionavustusten lisäysten hakemiseksi. Poikkeus voisi koskea myös sitä, että valtionavustushakemus toimitettaisiin suoraan opetusministeriöön, milloin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ei ole valtionapuviranomainen eikä muuten suorita hakemusten valmistelevaa käsittelyä.

41 §. *Hankeselvitys*. Valtionavustuksen saajan olisi tehtävä selvitys toteutetusta hankkeesta kuuden kuukauden kuluessa hankkeen valmistumisesta. Hankeselvityksen sisällöstä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tarkoitus on säätää, että selvityksessä tulisi esittää tiedot hankkeen toteutusajasta ja toteutuneista kustannuksista sekä muut valtionavustuspäätöksessä edellytetyt selvitykset, jollainen voisi olla esimerkiksi yksityiseltä toiminnan järjestäjältä pyydettävä tilintarkastajan varmennus esitetyille hankkeen toteutuneille kustannuksille. Jos hanketta ei ole toteutettu valtionavustuksen perusteiden mukaisena, lisäksi tulisi toimittaa tiedot hankkeen muuttuneen laajuuden arvioimiseksi.

42 §. *Perustamishankkeiden rahoitussuunnitelma*. Seuraavan neljän vuoden aikana toteutettavaksi suunnitelluista perustamishankkeista opetusministeriö laatisi perustamishankkeiden rahoitussuunnitelman toiminnan järjestäjien toiminnan järjestäjien hanke-esitysten pohjalta. Hanke-esitykset toimitettaisiin vuoden loppuun mennessä seuraavana vuonna laadittavaa rahoitussuunnitelmaa varten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille, joka toimialueeltaan laatisi hankkeiden kiireellisyysjärjestyksen. Oppilaitoshankkeiden osalta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus käyttää pohjana maakunnan liittojen laatimia kiireellisyysjärjestyksiä.

Pykälään 2 momentin mukaan rahoitussuunnitelmaa ei tarvitsisi laatia, jos määräraha on pieni. Rahoitussuunnitelma voitaisiin jättää laatimatta lähinnä kulttuuritoimen hankkeista, joihin valtionavustukset myönnetään veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista ja vuosittain myönnettävät valtionavustukset ovat yleensä enintään 2—3 miljoonaa euroa.

43 §. *Yhteinen perustamishanke*. Useamman hallinnonalan yhteisten hankkeiden tarkoituksenmukaiseksi toteuttamiseksi valtionapuviranomaisten on entiseen tapaan ryhdyttävä tarpeellisiin toimiin hankkeen eri osien ajoittamiseksi samalle vuodelle.

6 luku Erityiset valtionavustukset

44 §. *Valtionavustukset.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta myöntää edellä 1 ja 2 §:ssä tarkoitettujen koulutuksen ja toiminnan järjestäjälle valtionavustusta kehittämistä, kokeilua ja toiminnan käynnistämistä varten, toimintaan liittyviä tarpeellisia erityistehtäviä varten tai koulutuspoliittisten tavoitteiden toteuttamiseksi Säännöksen nojalla myönnettäisiin myös perusopetuksen opetusryhmäkoon pienentämiseen tarkoitetut valtionavustukset.

Pykälän 2 momentin nojalla voitaisiin myöntää nykyiseen tapaan ylimääräistä avustusta valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa. Ylimääräistä avustusta myönnetään muun muassa siirtymäkauden tukiin sellaisille koulutuksen järjestäjille, joiden kustannukset ovat huomattavasti keskimääräisiä korkeammat. Momentissa säädettäisiin lisäksi erikseen mahdollisuudesta myöntää yksityisen perusopetuksen järjestäjälle kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa säädetyn kotikuntakorvauksen lisäksi ylimääräistä avustusta valtionosuusjärjestelmän muutosten vaikutuksen tasoittamiseen. Avustus on tarpeen niille yksityisen koulutuksen järjestäjille, joiden rahoitukseen uudistus aiheuttaa merkittäviä muutoksia. Ylimääräisenä avustuksena myönnettäisiin ja maksettaisiin myös Englantilaisen koulun säätiölle, Helsingin Kansainvälisen Koulun Vanhempain Yhdistys ry:lle ja Kouluyhdistys Pestalozzi Schulverein Skolföreningen ry:lle näiden perusopetuksen järjestämislupaan sisältyvän 2-vuotisen esiopetuksen ensimmäisen vuoden osuus.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kunnalle myönnettävästä valtionavustuksesta valtion talousarvioon myönnetyn määrärahan rajoissa kirjastolaissa tarkoitetun keskuskirjas-

to- maakuntakirjastotehtävän hoitamiseen. Avustuksen tulisi vastata likimäärin mainitusta tehtävästä aiheutuvia lisäkustannuksia.

45 §. S*aamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen myönnettävä valtionavustus sekä eräät muut avustukset.* Voimassa olevan rahoituslain 43 §:ssä on säädetty saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen myönnettävän valtionavustuksen lisäksi myös liikenneopettajakoulutukseen myönnettävästä valtionavustuksesta. Liikenneopettajankoulutus on kuitenkin tarkoitus organisoida uudelleen vuoden 2010 alusta niin, että se johtaa erikoisammattitutkintoon. Siihen valmistava koulutus rahoitettaisiin jatkossa ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoituksella. Tämän vuoksi valtionavustusta ei enää myönnettäisi liikenneopettajakoulutukseen. Pykälän otsikko ja sisältö vastaavat voimassa olevan rahoituslain 43 §:ää saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen myönnettävästä valtionavustuksesta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että perusopetuslain ja lukiolain mukaisen toiminnan järjestäjälle myönnettäisiin valtionavustusta esi- ja perusopetuksen ja lukiokoulutuksen täydentävään vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä sekä heidän muun opetuksensa tukemiseen valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun määrärahan puitteissa. Valtionavustusta voitaisiin myöntää myös kunnalle tai rekisteröidylle yhdistykselle Ruotsissa rajakuntien yhteistoimintaan perustuvasta suomalaisoppilaiden koulunkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin. Valtionavustuksista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtionapuviranomainen olisi opetusministeriö.

46 §. *Valtionavustus ilman valmistavaa koulutusta suoritettavien näyttötutkintojen järjestämiseen.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan rahoituslain 43 a §:ää.

47 §. *Valtionavustuslain säännösten soveltaminen*. Valtionavustuslain säännöksiä sovellettaisiin pykälän 2 momentin mukaan rahoituslain nojalla myönnettäviin valtionavustuksiin, jos rahoituslaissa ei toisin säädetä. Vastaava säännös on sisältynyt voimassa olevan rahoituslain 57 b §:ään.

7 luku Erinäiset säännökset

48 §. *Oppilas-, opiskelija- ja tutkintomäärien laskeminen.* Pykälä vastaisi pääosin sisällöltään nykyistä 44 §:ää. Pykälän 1 momenttia tarkennettaisiin luettelemalla koulutukset, joiden ns. ennakolliseen rahoitukseen pykälää sovellettaisiin. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus määräytyisi nykyiseen tapaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan. Mikäli ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvan kokonaisopiskelijamäärä on tuolloin ylittynyt, ennakollinen rahoitus määräytyisi kuitenkin ehdotuksen mukaan enintään järjestämisluvan kokonaisopiskelijamäärän mukaisena.

Pykälän 2 säädetään ammattikorkeakoulujen opiskelija- ja tutkintomäärien laskemisesta. Rahoituksen laskemisessa käytettävä opiskelijamäärä määräytyy ammattikorkeakoululain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun sopimuksessa sovittujen koulutusalakohtaisten ja opettajankoulutuksen opiskelijamäärän mukaan. Samaa opiskelijamäärää käytetään myös yksikköhintojen opiskelijakohtaisia osuuksia laskettaessa. Tutkintojen määränä käytetään yksikköhinnan määräämistä edeltävän kahden vuoden aikana suoritettujen tutkintojen määrien keskiarvoa. Opiskelijamäärän ja tutkintojen määrän laskemisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Edellä 11 ja 12 §:ssä, 13 §:n 1 ja 2 momentissa, 14—18 §:ssä tarkoitettujen toimintojen rahoituksen oppilasmäärä määräytyisi nykyiseen tapaan siten, että rahoituksen perusteena oleva ennakollisen rahoituksen oppilasmäärä määräytyisi varainhoitovuotta edeltävä syyskuun 20 päivän perusteella. Määräytyminen poikkeaisi ehdotetun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 37 §:n 4 momentissa säädettävän kotikuntakorvauksen määräytymisajankohdasta.

Pykälän 3 ja 4 momentit vastaavat sisällöltään voimassa olevan lain 44 §:n vastaavaa säännöstä. Oppilas- ja opiskelija voitaisiin lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi oppilaaksi tai opiskelijaksi vain yhdessä lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa Rahoitus voitaisiin jättää myöntämättä niiden oppilaiden ja opiskelijoiden

osalta, joita ei ole ilmoitettu valtionapuviranomaiselle säädetyssä määräajassa.

Pykälän 5 momenttiin sisältyisi voimassa olevan pykälän mukainen oppilas- ja opiskelijamäärien laskemista koskeva asetuksenantovaltuus.

49 §. *Rahoituksen laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen.* Pykälä vastaa sisällöltään pääosin voimassa olevan rahoituslain 48 §:ää.

50 §. *Rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen.* Pykälä vastaa voimassa olevan rahoituslain 45 §:ää. Sisältöä muutettaisiin maksatuksen osalta viittaamalla kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 49 §:ään. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin rahoituksen tarkistamisesta pääosin nykyiseen tapaan. Perusopetuksen oppilasmäärät tarkistetaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuun 20 päivän ja varainhoitovuoden syyskuun 20 päivän keskimääräisen oppilasmäärän mukaiseksi lukuun ottamatta 13 §:n 3 momentissa tarkoitettujen perusopetuksen oppiaineiden ja 16 §:ssä tarkoitetun joustavan perusopetuksen oppilasmäärää

Ammattikorkeakoulujen rahoituksen laskemisessa ja myöntämisessä käytetään tavoitesopimusten mukaisia opiskelijamääriä, jotka ovat lopullisia, eivätkä todellisissa opiskelijoiden määrissä tapahtuneet muutokset siten vaikuta rahoitukseen.

51 §. *Rahoituksen maksaminen käyttökustannuksiin.* Valtionosuuksien maksatus on tarkoitus hoitaa keskitetysti valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta. Tästä säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 49 §:ssä. Mainittu palvelukeskus maksaisi myös ns. tarkistuspäätösten perusteella myönnetyt valtionosuudet.

52 §. *Valtionavustuksen myöntäminen ja maksaminen perustamishankkeeseen.* Pykälä vastaa eräin muutoksin voimassa olevan rahoituslain 47 §:ää. Pykälän otsikkoon ja sisältöön ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuden muuttamisesta valtionavustukseksi johtuvat muutokset. Valtionosuus on voitu maksaa hankkeen arvioituna toteutusaikana yhtä suurina kuukausierinä tai ns. jälkirahoituksena, missä valtionosuus maksetaan hankkeen valmistumista seuraavasta vuodesta alkaen seitsemänä vuonna yhtä suurina erinä ja lisäksi peruskoron suuruista korkoa ensimmäisen erän maksuajankohdasta alkaen. Valtionosuuden maksaminen jälkirahoitteisena edellyttää hakijan suostumusta Toteutusaikaisen valtionavustuksen maksamista esitetään muutettavaksi siten, että osa valtionavustuksesta maksetaan sen jälkeen, kun hankkeen valmistuttua tehtävä hankeselvitys on toimitettu valtionapuviranomaiselle ja se on hankeselvityksen tarkastanut. Hankeselvitys tulisi tarkastaa ja hankkia mahdolliset täydentävät tiedot viivytyksettä, jotta loppuerän maksua ei tämän johdosta viivästytetä. Valtionrahoituksen maksamiseen jälkirahoitteisena ei esitetä muutoksia.

53 §. *Perustamishankkeeseen suoritetun valtionavustuksen palautus*. Pykälä vastaa voimassa olevan rahoituslain 49 §:ää. Valtionosuus muutettaisiin valtionavustukseksi. Pykälässä säädetään valtionosuuden takaisinperinnässä noudatettavista menettelyistä, jos valtionosuudella tai -avustuksella hankittu omaisuus jää pois valtionosuuskäytöstä tai luovutetaan toiselle, taikka omaisuuden tuhoutuessa saadaan vakuutuskorvauksia. Lisäksi pykälässä säädettäisiin nykyisin siirtymäsäännöksenä oleva säännös valtion ammatillisten oppilaitosten kunnallistamisen ja yksityistämisen yhteydessä valtion korvauksetta luovuttamien kiinteistöjen ja irtaimiston luovutussopimuksilla sovituista palautusehdoista.

54 §. *Maksatuksen keskeytys.* Pykälässä säädettäisiin valtionapuviranomaisen oikeudesta määrätä tämän lain mukaan myönnettävän valtionosuuden tai avustuksen maksatus keskeytettäväksi. Maksatuksen keskeyttämistä koskevat säännökset ovat opetus- ja kulttuuritoimessa tarpeellisia, koska rahoitus perustuu monilta osin tosiasiallisen toiminnan määriin ja koska toiminnan järjestäjinä on myös monia yksityisiä yhteisöjä ja säätiöitä, joiden toiminnan edellytykset voivat olosuhteiden myötä muuttua ja joiden toiminta saattaa esimerkiksi taloudellisten syiden takia loppua kokonaan.

55 §. *Erityisopetuksen tukitehtävistä perittävät maksut.* Pykälä vastaa voimassa olevan rahoituslain 51 §:n säännöstä.

56 §. *Suorituksen maksamatta ja perimättä jättämine*n. Pykälä vastaa voimassa olevan rahoituslain 52 §:ää, jonka mukaan alle

1 700 euron suuruista tämän lain nojalla annettuun päätökseen perustuvaa suoritusta ei makseta eikä peritä takaisin. Säännös ehdotetaan säilytettäväksi ja euromäärää nostettavaksi 2 000 euroon.

57 §. *Valtionapuviranomainen.* Pykälässä säädettäisiin valtionapuviranomaisesta.

Pykälän 1 momentin mukaan opetusministeriö on nykyiseen tapaan valtionapuviranomainen laissa tarkoitettuja käyttökustannuksia koskevissa asioissa.

Pykälän 2 momentin valtionapuviranomainen perustamishankkeita koskevissa asioissa on opetusministeriö tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään. Kun opetus järjestetään ulkomailla, toimivaltainen viranomainen on Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus perustamishankkeita koskevissa asioissa.

Valtionapuviranomainen muita valtionavustuksia koskevissa asioissa on opetusministeriö, Opetushallitus tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

58 §. *Tietojen toimittaminen ja tarkastus.* Pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevan rahoituslain 54 § momenttia tietojen toimittamisesta. Sitä ehdotetaan täsmennettäväksi perustuslain 80 §:n 1 momentin edellyttämällä tavalla siten, että tarkempia säännöksiä toimitettavista tiedoista voidaan antaa ministeriön asetuksella.

Pykälän 2—7 momentti vastaa voimassa olevan lain 54 §:n 2—7 momenttia sellaisina kuin ne ovat 26 päivänä kesäkuuta 2009 annetussa ja 1 päivänä elokuuta 2009 voimaan tulleessa laissa (492/2009). Valtionapuviranomainen päättää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen oikeellisuuden toteamiseksi rahoituksen saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvista tarkastuksista. Opetusministeriö voi antaa tarkastuksen Opetushallituksen tehtäväksi. Valtionapuviranomainen voi antaa tarkastuksen myös ulkopuolisen tilintarkastajan tehtäväksi. Tilintarkastajan tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tai tilintarkastuslaissa (459/2007) tarkoitettu hyväksytty tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Tilintarkastajalla tulee olla riittävä perehtyneisyys opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmään. Tilintarkastusyhteisön on nimettävä tarkastuksesta päävastuullinen tilintarkastaja.

59 §. *Neuvottelumenettely.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan rahoituslain 55 §:ää.

60 §. *Oikaisumenettely ja muutoksenhaku.* Pykälä vastaa sisällöltään pääosin voimassa olevan rahoituslain 56 §:ää. Pykäläehdotukseen ei sisällytettäisi viittaussäännöstä muutoksenhakuoikeudesta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavan lain mukaisiin päätöksiin, vaan molempiin lakeihin sisällyttäisiin selvyyden vuoksi oikaisua ja muutoksenhakumenettelyä koskevat säännökset. Valtionavustuksiin sovellettaisiin valtionavustuslakiin sisältyviä muutoksenhakua koskevia säännöksiä. Siitä säädettäisiin selvyyden vuoksi erillisessä momentissa.

61 §. *Saamatta jääneen etuuden suorittaminen.* Pykäläehdotuksen mukaan rahoituslakiin sisällytettäisiin säännös lain 1:ssä säädetyn koulutuksen tai muun toiminnan järjestäjällä olisi mahdollisuus hakea uusien tietojen perusteella saamatta jäänyttä valtionosuutta. Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan kuntien valtionosuuslain 18 §:ää, jota on sovellettu voimassa olevan rahoituslain 57 §:n 1 kohdan viittaussäännöksen perusteella rahoituslain nojalla myönnettävään rahoitukseen.

62 §. *Perusteettoman edun palauttaminen.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan kuntien valtionosuuslain 19 §:ää, jota on sovellettu voimassa olevan rahoituslain 57 §:n 2 kohdan viittaussäännöksen perusteella rahoituslain nojalla myönnettävään rahoitukseen.

63 §. *Suoritusvelvollisuuden raukeaminen.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan kuntien valtionosuuslain 20 §:ää, jota on sovellettu voimassa olevan rahoituslain 57 §:n 3 kohdan viittaussäännöksen mukaan rahoituslain nojalla myönnettävään rahoitukseen. Etuus raukeaisi viiden vuoden kuluttua sen kalenterivuoden päättymisestä, jona etuus olisi tullut suorittaa tai on suoritettu.

64 §. *Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain eräiden säännösten soveltaminen.* Pykälässä säädettäisiin edellä tässä laissa mainittujen viittausten lisäksi, miltä osin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaissa säädettäviin toimintoihin sovellettaisiin kun-

nan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain säännöksiä.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lakiehdotuksen 55 §:ään sisältyvän säännöksen mukaan kunnille annettavissa uusissa ja laajentuvissa valtionosuustehtävissä valtionosuus olisi 50 prosenttia mainittujen tehtävien laskennallisista kustannuksista. Perustelujen mukaan valtionosuusprosentti perustuu Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmaan. Uusien tehtävien perusteella valtionosuusprosenttia korotettaisiin siten, että se vastaisi valtion osuutta muutoksesta aiheutuvista kustannuksista.

Mainitussa 55 §:n 2 momentissa tarkoitetut uudet tehtävät ja laajennukset koskisivat opetus- ja kulttuuritoimessa vain niitä tehtäviä, joihin liittyy kunnan lakisääteinen omarahoitusosuus. Tehtävistä säädettäisiin uutena asianomaista toimintaa koskevissa laeissa ja niiden tulee edellyttävää lisärahoitusta. Mainitussa pykälässä tarkoitetut valtionosuustehtävien laajennukset rajoittuisivat sellaisiin laajennuksiin, jotka edellyttävät keskimääräisen yksikköhinnan laskennassa huomioon otettavaa lisärahoitusta. Tällaisia eivät olisi esimerkiksi oppilasmäärien lisäykset. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa viitattaisiin mainittuun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 55 §:n 2 momenttiin. Mainitun 1 momentin 2 kohdan viittaussäännös liittyy kunnan asukasmäärän laskemisajankohtaan ja 3 ja 4 kohtien viittaukset valtionosuuden myöntämiseen kuntajakoa muutettaessa ja valtionosuuksien määräytymiseen opetus- ja kulttuuritoimessa kunnan alueen jakamistapauksissa.

8 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

65 §. *Voimaantulo.* Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2010 alusta. Lailla kumottaisiin voimassa oleva laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuoden 2010 rahoitukseen. Lakia sovellettaisiin ennakollisesti jo vuoden 2009 syksyllä yksikköhintoja määrättäessä ja valtionosuuksia myönnettäessä. Pykälän 2 momentin mukaan lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä sovellettaisiin vuoden 2009 ja sitä edeltävien vuosien rahoitukseen

Pykälän 3 momentin mukaan voimassa olevan rahoituslain 16 §:n nojalla vuodelle 2010 valtioneuvoston asetuksella lukiokoulutukselle, ammatilliselle peruskoulutukselle ja ammattikorkeakouluille, taiteen perusopetukselle ja kansalaisopistoille säädettyjä keskimääräisiä yksikköhintoja sovellettaisiin kuitenkin laskettaessa ja määrättäessä mainittujen koulutusten vuoden 2010 yksikköhintoja.

66 §. *Ammatillisen koulutuksen tuloksellisuusrahoitus.* Tulosrahoitusta koskevan uudistuksen tilastollisen luotettavuuden ja toimivuuden varmistamiseksi esitetään, että uudet rahoituksen määräytymisperusteet otettaisiin käyttöön vuoden 2011 yksikköhintoja laskettaessa.

67 §. *Ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavien jaksojen rahoitus.* Ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus vakinaistuu hallituksen esityksen mukaan 1 päivänä elokuuta 2010. Koska rahoituksen muuttuminen kesken varainhoitovuotta ei ole tarkoituksenmukaista, esitetään että vuonna 2010 koulutuksen rahoitus määräytyisi samalla tavalla koko vuoden ajan. Tämän vuoksi uudet rahoitusperusteet ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011. Koska myös vammaisille opiskelijoille järjestettävän valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen sekä maahanmuuttajille järjestettävän ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen rahoitusperusteet uudistetaan vastaavasti porrastamalla ammatillisen koulutuksen keskimääräistä yksikköhintaa, esitetään, että muutokset tulisivat voimaan samasta ajankohdasta, 1.1.2011 lukien.

68 §. *Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen poistojen määrän vaikutus yksikköhintoihin.* Pykälässä säädetään ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen investointien rahoitusjärjestelmän liittyvistä siirtymäkauden järjestelyistä. Investointien rahoituksessa luovuttiin 1 päivänä tammikuuta 2006 investointien erillisestä tukijärjestelmästä (perustamiskustannuksiin myönnetyt valtionosuudet, kuntien investointilisä sekä erilliset korotukset vuokriin) ja investointien tuki toteutetaan nykyisin sisällyttä-

mällä investointeihin liittyvät poistot yksikköhinnan.

Koska merkittävä osa ammattikorkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen kiinteistöistä on saatu lahjoituksena valtiolta ja koska myös perustamishankkeisiin aiemmin myönnetyt valtionosuudet pienentävät tasearvoja, nähtiin välttämättömäksi säätää siirtymäkaudeksi uudistuksen aikaisen rahoitustason mukainen korotus yksikköhintaan. Pykälän mukainen siirtymäkausi kestää vuoteen 2015 saakka.

Ammattikorkeakouluilla ja ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on perustamishankkeisiin liittyviä poistoja edelleenkin selvästi investointien vuoden 2005 rahoitustasoa vähemmän:

Ammattikorkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen poistojen määrä vuosina 2004—2008:

	2004 (1 000 €)	2005 (1 000 €)	2006 (1 000 €)	2007 (1 000 €)	2008 (1 000 €)
Ammattikorkeakoulujen poistot	31 800	35 100	34 000	33 500	35 700
Ammatillisen koulutuksen poistot	70 431	71 246	74 295	76 943	78 906

69 §. *Aiemmin myönnettyjen ja maksamatta olevien perustamishankkeiden valtionosuudet.* Ennen lain voimaantuloa ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen perustamishankkeisiin ennen vuotta 2006 myönnetyt ja vuosittain maksettavat opiskelijaa kohti lasketut valtionosuudet vähennettäisiin keskimääräisiä yksikköhintoja laskettaessa. Korotus pienenee hankekohtaisen rahoituksen pienentyessä ja päättyy noin vuonna 2013.

70 §. *Valtionapuviranomainen perustamishankkeita koskevissa asioissa.* Opetusministeriö hoitaisi valtionapuviranomaisen tehtävät perustamishankkeissa, joihin se on myöntänyt valtionosuuden ennen lain voimaantuloa.

71 §. *Perustamishankkeen valtionosuuksien ja -avustusten palautus* Säännöksen mukaan säännöksiä perustamishankkeen valtionavustuksen palauttamisesta sovellettaisiin sellaiseen lain 53 §:ssä tarkoitettuun toimenpiteeseen, joka on suoritettu, tai vahinkoon, joka on tapahtunut tämän lain voimaantulon jälkeen. Perustamishankkeeseen myönnettyyn valtionosuuteen noudatetaan soveltuvin osin, mitä mainitussa 53 §:ssä on valtionavustuksesta säädetty.

72 §. *Maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilasmäärän määräytyminen vuonna 2010.* Pykälässä säädettäisiin maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavan opetuksen vuoden 2010 rahoituksen perusteena olevan oppilasmäärän laskemisesta poikkeuksellisella tavalla niin, että oppilasmäärään lisätään 20.9.2009 kyseisessä koulutuksessa olevien oppilaiden määrä kerrottuna luvulla 0,5. Siirtymäsäännös on tarpeen kertaluonteisena, jotta maahanmuuttajien valmistavan opetuksen rahoitus saadaan rahoitusuudistuksen yhteydessä reaaliaikaiseksi.

1.3 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Lain nimike. Lain nimike ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan lain sisältöä. Uusi nimike olisi laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta.

1 §. *Soveltamisala.* Lakia ei enää sovellettaisi sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksiin. Lain soveltamisalapykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä oleva sana ”valtionosuuteen” muutetaan sanaksi ”valtionavustukseen”.

Tätä lakia sovellettaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnitteluun ja valtionosuuteen, jos muussa laissa *(erityislaki)* niin säädetään.

2 §. *Suhde kuntien valtionosuuslakiin.* Pykälässä säädetään kuntien valtionosuuslain soveltamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuteen. Säännös kumottaisiin tarpeettomana, koska sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksista säädettäisiin uudessa kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavassa laissa.

6 §. *Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroista.* Säännös kumottaisiin tarpeettomana, koska sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksista ja perushinnoista säädettäisiin uudessa kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavassa laissa.

7 §. *Voimavara-asetuksen valmistelu.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi edellä 6 §:n kohdalla esitetyin perustein.

8 §. *Perustamishankkeiden valtionavustuksen jakaminen.* Pykälän otsikko on nykyisin "voimavarojen alueellinen jakaminen". Siinä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämis- ja perustamishankkeisiin käytettävissä olevan valtionavustuksen jakamisesta alueille. Sekä kehittämis- että perustamishankkeisiin käytettävissä oleva määräraha on aiemmin jaettu sosiaali- ja terveysministeriön toimesta ensin lääninhallituksille, jotka ovat sitten jakaneet sen edelleen alueensa kunnille ja kuntayhtymille. Kehittämishankkeiden valtionavustuksen osalta on tullut tehdä erillinen päätös sosiaali- ja terveysministeriön käytettäväksi jätettävästä määrärahan osasta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeista säädetään nykyisin lain 1 päivänä huhtikuuta 2008 voimaan tulleessa 5 b §:ssä (laki 140/2008) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valtionavustuksista annetussa asetuksessa (287/2008). Mainittujen uusien säännösten mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valtionavustuksiin käytettävissä oleva määräraha jaetaan kunnille ja kuntayhtymille sosiaali- ja terveysministeriön tekemillä päätöksillä. Määrärahaa ei enää jaeta lääninhallitusten kautta.

Edellä todetun perusteella 8 §:n otsikko tulee täsmentää ja pykälän sisältöä tulee muuttaa siten, ettei pykälässä säädetä enää kehittämishankkeista vaan ainoastaan perustamishankkeista. Pykälän otsikko muutettaisiin kuulumaan "Perustamishankkeiden valtionavustuksen jakaminen". Perustamishankkeiden osalta lainsäädäntöä ei muutettaisi, vaan edelleen menettelynä olisi määrärahan jakaminen alueille aluehallintovirastojen kautta.

Sosiaali- ja terveysministeriö jakaa perustamishankkeisiin käytettävissä olevan valtionavustuksen aluehallintovirastoille, jotka jakaisivat sosiaali- ja terveysministeriön niille kohdentaman perustamishankkeisiin käytettävissä olevan valtionavustuksen edelleen toimialueensa kunnille ja kuntayhtymille.

3 luku. Luku kumottaisiin kokonaisuudessaan tarpeettomana, koska sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksista säädettäisiin uudessa kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavassa laissa.

20 §. *Perustamishankkeeseen suoritettavan valtionavustuksen saaja ja perustamishankkeen edellytykset.* Pykälässä oleva nykyinen viittaus lailla 149/2008 kumottuun 3 luvun 19 a §:ään muutettaisiin viittaukseksi lain 5 b §:ään. Pykälään ei esitetä tehtäväksi muita muutoksia.

Kunnalle ja kuntayhtymälle voidaan suorittaa valtionavustusta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi tarpeellisiin perustamishankkeisiin, jos hanke on välttämätön kunnan tai kuntayhtymän sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi tai edellä 5 b §:ssä tarkoitetun toiminnallisen kehittämishankkeen toteuttamiseksi. Lisäksi edellytetään, että hankkeen kokonaiskustannukset ovat vähintään 300 000 euroa.

22 §. *Perustamishankkeiden hyväksyminen.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Pykälän 2 momentin mukaisesti valtioneuvosto on vuosittain hyväksynyt voimavara-asetuksessa perustamishankkeisiin käytettävissä olevan valtionavustuksen tason. Jatkossa ei enää annettaisi lainkohdassa tarkoitettua voimavara-asetusta. Eduskunta vahvistaa valtion talousarviossa sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämis- ja perustamishankkeiden valtionavustuksiin käytettävissä olevan määrärahan. Määrärahaa ei tarvitse enää uudelleen vahvistaa valtioneuvoston asetuksella.

26 §. *Perustamishankkeiden valtionavustus.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että aluehallintouudistuksen voimaantulon vuoksi on pykälässä tarkoitettujen tehtävien hoitamisessa toimivaltainen viranomainen vuoden 2010 alusta lukien aluehallintovirasto lääninhallituksen sijasta.

Nykyisin voimassa olevan lain mukaan silloin, kun kunnalle tai kuntayhtymälle on vahvistettu toteutettavan perustamishankkeen enimmäiskustannukset, ei valtionavustusta kuitenkaan suoriteta sellaiseen hankkeeseen, jonka toteutuneet kustannukset alittavat laissa tarkoitetun perustamishankkeiden 300 000 euron vähimmäismäärän. On katsottu, että toteutettu hanke ei tosiasiassa olisi tällöin laissa tarkoitettu perustamishanke, vaan kustannukset olisivat kunnan sosiaali- ja terveystoimen käyttökustannuksia.

Kyseinen lainkohta, STVOL 26 §:n viimeinen virke, ehdotetaan kumottavaksi. Ei ole tarkoituksenmukaista, että hanke menettäisi perustamishankkeen luonteensa sen vuoksi, että hanke on toteutettu vähemmin kustannuksin kuin 20 §:ssä on todettu. Kyseinen säännös voi johtaa jopa siihen, että hankkeen kustannuksia keinotekoisesti kasvatetaan, jotta ne ylittäisivät perustamishankkeen kustannuksille säädetyn euromäärän. On myös julkisen talouden kannalta edullisempaa, jos hanke voidaan lopulta toteuttaa vähemmin kustannuksin kuin alkuperäisessä hankintasuunnitelmassa on arvioitu. Toteutuneet kustannukset eivät käytännössä voine olla huomattavasti alemmat kuin hankesuunnitelman kustannusarviossa, koska esitetyn kustannusarvion tulee olla perusteltu.

27 §. *Valtionavustuksen suuruus*. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vain teknisesti siten, että pykälässä viitattaisiin kumottavan KVOL 7 §:n sijasta vastaavaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukaiseen pykälään. Pykäläviittaus koskee tasattua verotuloa.

29 §. *Valtionavustusselvitys ja -päätös.* Pykälässä mainittuna toimivaltaisena viranomaisena on vuoden 2010 alusta lukien lääninhallituksen sijasta aluehallintovirasto. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi tämän mukaiset muutokset.

31 §. *Perustamishankkeiden valtionavustuksen vahvistaminen.* Pykälän nykyinen otsikko ”Voimavarojen vahvistaminen” ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan paremmin pykälän sisältöä. Pykälän 2 momentin toisesta virkkeestä ehdotetaan poistettavaksi sanat ”tai voimavara-asetuksesta” edellä 22 §:n kohdalla todetuin perustein.

Aluehallintoviraston olisi annettava kunnalle ja kuntayhtymälle perustamishankkeiden vahvistamisen yhteydessä ennakkoratkaisu toimintavuotta seuraavana vuonna aloitettavista perustamishankkeista ja valtionavustuksen määräämisen perusteena olevista kustannuksista. Ennakkoratkaisu sitoo lääninhallitusta sen vahvistaessa seuraavana vuonna aloitettavat hankkeet, jollei valtion talousarviosta muuta johdu.

32 §. *Valtionavustuslain eräiden säännösten soveltaminen.* Muutetussa laissa ei enää säädettäisi pykälässä nykyisin tarkoitetuista voimavarojen vahvistamiseen tai valtionosuuden suorittamiseen liittyvistä asioista. Tämän vuoksi pykälän 1 momentti esitetään kumottavaksi ja pykälän otsikko muutettavaksi siten, että siinä nykyisin oleva sana ”valtionosuuslain” poistettaisiin.

Pykälän 2 momenttiin esitetään lisättäväksi uusi 1 kohta, jonka mukaan valtionavustuksiin sovelletaan valtionavustuslain 14 §:n säännöksiä valtionavustuksen saajan tiedonantovelvollisuudesta. Muutoksella korvattaisiin nyt kumottavaksi ehdotettavassa lain 42 §:ssä oleva viittaus valtionosuuslain 23 §:n tietojen toimittamista koskevaan säännökseen. Muutoksen myötä momentin viittauskohtien numerointi muuttuisi.

Perustamishankkeiden valtionavustuksiin sovelletaan seuraavia valtionavustuslain säännöksiä:

1) 14 §:n säännöksiä valtionavustuksen saajan tiedonantovelvollisuudesta;

2) 20 §:n 1 momentin säännöksiä valtionavustuksen palauttamisesta;

3) 21 §:n säännöksiä velvollisuudesta valtionavustuksen takaisinperintään;

4) 24 §:n säännöksiä korosta;

5) 25 §:n säännöksiä viivästyskorosta;

6) 26 §:n säännöksiä kohtuullistamisesta;

7) 28 §:n säännöksiä takaisinperinnän määräajasta;

8) 29 §:n 2 momentin säännöksiä vanhenemisesta; sekä

9) 30 §:n säännöksiä kuittauksesta.

33 §. *Oikaisumenettely.* Koska kuntien valtionosuuksista ei enää säädettäisi tässä laissa, tulisi 33 §:ssä oleva maininta valtionosuuden myöntämisestä tehtävään päätökseen poistaa.

Pykälässä säädetään oikaisuvaatimuksen tekemisestä lastensuojelun suurten kustan-

nusten tasaamiseen tarkoitetusta korvauksesta. Mainitusta erillisestä, todellisiin kustannuksiin perustuvasta kustannusten tasausjärjestelmästä säädettiin nyttemmin kumotussa vuoden 1983 lastensuojelulaissa (683/1983).

Lakiin lisättiin lailla 123/1999 asiaa koskevat 5 a—5 c §. Tasausjärjestelmä kumottiin vuoden 2006 alusta voimaan tulleella lailla 1070/2005 ja korvattiin uudella lastensuojelun tarvetta kuvaavalla lastensuojelukertoimella, jota käytetään sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuksia laskettaessa. Näin ollen 33 §:ssä oleva viittaus tasausjärjestelmään tulee poistaa.

Pykälään jäisi näin ollen vain säännös siitä, että perustamishankkeen valtionavustuspäätökseen tyytymätön voi vaatia asian ratkaissutta aluehallintovirastoa oikaisemaan päätöstään.

37 §. *Kunnan asukas.* Säännös kumottaisiin tarpeettomana, koska kunnan asukkaan määrittely on ollut tarpeen vain kuntien valtionosuuksien laskennassa. Koska kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin maksettavasta valtionosuudesta säädettäisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavassa laissa, säännös on tarpeeton.

39 §. *Valtionapuviranomainen.* Pykälässä säädetään siitä, missä asioissa aluehallintovirasto ja milloin puolestaan asianomainen ministeriö olisi laissa tarkoitettu valtionapuviranomainen.

Pykälässä tarkoitetuista valtionosuusasioista ei enää säädettäisi muutetussa laissa. Pykälässä viitattu, lastensuojelun suurten kustannusten tasausta koskenut 30 a § on kumottu lailla 1069/2005. Perustamishankkeet jaettiin aiemmin suuriin ja pieniin hankkeisiin, mihin viittaa pykälän ensimmäisen virkkeen mainin ta suuresta hankkeesta. Tästä jaottelusta luovuttiin vuoden 2003 alusta voimaan tulleella lainmuutoksella 716/2002. Pykälä on näin ollen kokonaisuudessaan vanhentunut.

Valtionapuviranomaisena on pidettävä sitä viranomaista, joka tekee valtionavustusta koskevan päätöksen. Sosiaali- ja terveysministeriö on valtionapuviranomainen kehittämishankkeiden ja lääninhallitus perustamishankkeiden valtionavustuksia koskevissa asioissa. Pykälä esitetään muutettavaksi tämän mukaisesti.

Valtionapuviranomainen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeita koskevissa asioissa on sosiaali- ja terveysministeriö.

Valtionapuviranomainen sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeita koskevissa asioissa on aluehallintovirasto.

40 §. *Aluehallintoviraston alueellinen toimivalta.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vain aluehallintouudistuksen johdosta siten, että lääninhallituksien sijasta toimivalta kuntayhtymien osalta olisi sillä aluehallintovirastolla, jossa on kuntayhtymän kotipaikka.

41 §. *Määräykset.* Koska lakiin ei enää jäisi valtionosuuksia koskevia säännöksiä, tulee pykälässä sana ”valtionosuusasioita” muuttaa sanaksi ”valtionavustusasioita”.

Aluehallintoviraston on valtionavustusasioita ratkaistessaan noudatettava sosiaali- ja terveysministeriön tai muun ministeriön oman toimialansa osalta antamia määräyksiä.

42 §. *Kuntien valtionosuuslain eräiden säännösten soveltaminen.* Valtionosuusasioista ei enää säädettäisi muutetussa laissa. Tämän vuoksi pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

45 §. *Valtionosuuksien markkamäärät lain voimaantulovuonna.* Lainkohta ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Siirtymäsäännöksillä ei ole enää käytännön merkitystä, koska ne koskevat valtionosuuksien laskemista lain voimaantulovuonna 1993.

45 b §. *Valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistus vuonna 2005.* Lainkohta ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

47 §. *Yksityisen toimintayksikön henkilökunnan eläketurva.* Pykälää esitetään muutettavaksi lähinnä siltä osin kuin siinä viitataan kumottuihin säännöksiin.

Pykälän 1 ja 2 momentti säilyisivät nykyisellään.

Pykälän 3 momentin toinen virke koskee sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain voimaantultua noudatettua siirtymämenettelyä ja se ehdotetaan vanhentuneena poistettavaksi.

Pykälän 4 momentissa on viittaus kumottuun, verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annettuun lakiin (367/1961). Sen sijasta tulee viitata verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annettuun lakiin (706/2007).

Pykälän 5 momentti säilyisi nykyisellään.

Pykälän 6 momentissa oleva viittaus kumottuun työntekijäin eläkelakiin (395/1961) esitetään muutettavaksi viittaukseksi työntekijän eläkelakiin (395/2006).

1.4 Laki perusopetuslain 5 ja 43 §:n muuttamisesta

5 §. *Muu opetus ja toiminta*. Valtioneuvoston hyväksymän Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan tavoitteena on vakiinnuttaa joustavan perusopetuksen toiminta osaksi perusopetuksen yläluokkien toimintaa vuosien 2009—2011 aikana. Vuosittain noin 12 500 nuorta on vaarassa jäädä julkisen koulutusjärjestelmän ulkopuolelle ja liian moni nuori suorittaa perusopetuksen heikoin arvosanoin tai keskeyttää perusopetuksen. Koulupudokkuuteen liittyvät ongelmat näkyvät myös peruskoulun ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheessa. Peruskoulun päättäneistä noin 1 100 ei hakeudu välittömästi perusopetuksen jälkeen toisen asteen koulutukseen ja noin 3 000 jättää toisen asteen koulutuksen aloittamatta.

Opetusministeriö käynnisti vuonna 2006 joustavan perusopetuksen hankkeen kehittämään perusopetukseen uudenlaisia koulupudokkuutta vähentäviä toimia. Joustavan perusopetuksen toiminnassa opetuksessa painotetaan toiminnallisia opetus- ja työtapoja. Opetusta ja toimintaa toteutetaan pienryhmämuotoisesti osaksi koulussa ja osaksi työpaikoilla tai muissa oppimisympäristöissä ohjattuna opiskeluna. Lisäksi käytetään nuorten tukimuotoja, kuten ongelmien varhaista havaitsemista ja varhaisen puuttumisen keinoja sekä yksilöllisesti kohdennettuja tuki- ja neuvontapalveluja. Joustavan perusopetuksen toimintaa toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä siten, että toiminnassa olisi mukana ainakin nuorten sosiaalisen kasvun tukemisen, perheiden kanssa tehtävän yhteistyön, muun tuki- ja neuvontatyön sekä työpaikkaverkoston kehittämisen ammatillista osaamista. Yhteistyö voitaisiin järjestää kunnan erityispiirteet huomioiden. Myös vanhempien kanssa tehtävää yhteistyö on olennainen osa joustavan perusopetuksen toimintaa.

Joustava perusopetus käynnistyi lukuvuonna 2006—2007 yhteensä 26 kunnassa ja vuonna 2007—2008 toiminta laajeni yhteensä 54 kuntaan. Vuoden 2009 kevääseen mennessä toiminnassa on noin 800 perusopetuksen yläluokkien oppilasta. Vuonna 2009 toimintaa on yhteensä noin 100 kunnassa ja oppilasmäärä kasvaa noin 1200 oppilaaseen. Joustavan perusopetuksen toiminta on suunnattu perusopetuksen 7—9 vuosiluokilla opiskeleville sekä lisäopetuksen opiskelijoille.

Perusopetuslain 5 § ehdotetaan muutettaviksi siten, että lakiin lisättäisiin säännös perusopetuksen yhteydessä annettavasta joustavan perusopetuksen toiminnasta. Joustavan perusopetuksen toiminnan järjestäminen olisi opetuksen järjestäjälle vapaaehtoista. Vastaavasti opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavaan lakiin otettaisiin säännös joustavan perusopetuksen toimintaan myönnettävästä lisärahoituksesta.

Opetuksessa noudatettaisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita. Joustavan perusopetuksen toiminnan järjestämisestä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

43 §. *Rahoitus.* Kun esi- ja perusopetuksen käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta säädettäisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (/) ja muusta rahoituksesta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavassa laissa, pykälä muutettaisiin uudistusta vastaavaksi. Pykälään lisättäisiin 2 momentti, jonka mukaan perusopetuslain mukaiseen opetukseen ja toimintaan voidaan valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa myöntää valtionavustusta ja valtionavustusta perustamishankkeisiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (/) säädetään.

1.5 Laki taiteen perusopetuksesta annettu lain 11 §:n muuttamisesta

11 §. *Valtionosuus.* Taiteen perusopetuksesta annetun lain mukaisen toiminnan rahoituksen jakautuessa kahteen eri lakiin, ehdotetaan pykälä muutettavaksi uudistusta vastaavaksi siten, että kunta, joka järjestää asukaskohtaisesti rahoitettavaa taiteen perusopetusta, saa valtionosuutta kunnan asukasmäärän mukaan siten kuin kunnan peruspalvelujen

valtionosuudesta annetussa laissa (/2009) säädetään.

Opetustuntikohtaisesti rahoitettavaa taiteen perusopetusta järjestämisluvan perusteella järjestävälle yksityiselle yhteisölle tai säätiölle tai kunnalle myönnettäisiin valtionosuutta laskennallisten opetustuntien määrän mukaan siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (/2009) säädetään.

Lisäksi säädettäisiin opetuksen järjestäjälle perustamishankkeisiin ja muihin valtionavustuksiin myönnettävästä valtionavustuksesta siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (/) säädetään.

1.6 Laki kirjastolain 9 §:n muuttamisesta

9 §. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi uudistusta vastaavaksi kirjastolaissa säädetyn toiminnan rahoituksen jakautuessa kahteen eri lakiin. Kunta saisi valtionosuutta kirjaston käyttökustannuksiin siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukaisesti. Sen sijaan rahoituslaissa säädettäisiin kunnalle myönnettävästä valtionavustuksesta valtion talousarvion rajoissa 4 §:ssä tarkoitettujen keskuskirjasto- ja maakuntakirjastotehtävän hoitamiseen sekä kirjaston perustamishankkeeseen Edelleen säädettäisiin, että valtionavustusta voidaan myöntää myös muun kunnalle tai palvelun järjestäjälle annetun erityisen tehtävän hoitamiseen.

1.7 Laki kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain 3 § :n muuttamisesta

3 §. *Valtionosuus- ja avustus.* Pykälä ehdotetaan muutettavaksi uudistusta vastaavaksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetussa laissa säädetyn toiminnan rahoituksen jakautuessa kahteen eri lakiin. Kunnalle myönnetään valtionosuutta kulttuuritoimintaa varten siten, kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (/) säädetään.

Sen sijaan kunnalle sekä kunnan osoituksesta kulttuuritoimintaa harjoittavalle ja edistävälle, kunnassa toimivalle yhteisölle, säätiölle tai laitokselle voidaan valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa myöntää valtionavustusta kulttuuritoimintaa varten ja siinä tarvittavien tilojen perustamishankkeisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetyllä tavalla.

1.8 Laki lasten päivähoidosta annetun 12 §:n muuttamisesta

12 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuksien yhdistämisen johdosta tekninen viittaussäännöksen muutos kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

1.9 Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

12 §. *Suhde muihin lakeihin.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuksien yhdistämisen johdosta tekninen viittaussäännöksen muutos kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

1.10 Laki kansanterveyslain 19 §:n muuttamisesta

19 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuksien yhdistämisen johdosta tekninen viittaussäännöksen muutos kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

1.11 Laki erikoissairaanhoitolain 4 §:n muuttamisesta

4 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuksien yhdistämisen johdosta tekninen viittaussäännöksen muutos kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

1.12 Laki sosiaalihuoltolain 2 §:n muuttamisesta

2 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuksien yhdistämisen johdosta tekninen viittaussäännöksen muutos kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

1.13 Laki toimeentulotuesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

5 §. *Valtionosuus ja -avustus.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuksien yhdistämisen johdosta tekninen viittaussäännöksen

muutos kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

1.14 Laki kehitysvammaisten erityishuollosta annetun 48 §:n muuttamisesta

48 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuksien yhdistämisen johdosta tekninen viittaussäännöksen muutos kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

1.15 Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetunlain 5 §:n muuttamisesta

5 §. *Suunnittelu ja rahoitus.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuksien yhdistämisen johdosta tekninen viittaussäännöksen muutos kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

1.16 Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 25 §:n muuttamisesta

25 §. *Rahoitus.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuksien yhdistämisen johdosta tekninen viittaussäännöksen muutos kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

1.17 Laki mielenterveyslain 3 §:n muuttamisesta

3 §. *Mielenterveyspalvelujen järjestäminen.* Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuksien yhdistämisen johdosta tekninen viittaussäännöksen muutos kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

1.18 Laki päihdehuoltolain 4 §:n muuttamisesta

4 §. *Suhde muihin lakeihin.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuksien yhdistämisen johdosta tekninen viittaussäännöksen muutos kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

1.19 Laki tartuntatautilain 8 §:n muuttamisesta

8 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuksien yhdistämisen johdosta tekninen viittaussäännöksen muutos kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

1.20 Laki terveydensuojelulain 58 §:n muuttamisesta

58 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuksien yhdistämisen johdosta tekninen viittaussäännöksen muutos kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

1.21 Laki elintarvikelain 85 §:n muuttamisesta

85 §. *Valtionosuus.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuksien yhdistämisen johdosta tekninen viittaussäännöksen muutos kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

1.22 Laki kuntien ympäristönsuojelulain hallinnosta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

8 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuksien yhdistämisen johdosta tekninen viittaussäännöksen muutos kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

1.23 Laki kemikaalilain 61 §:n muuttamisesta

61 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuksien yhdistämisen johdosta tekninen viittaussäännöksen muutos kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

1.24 Laki lääkelain 62 §:n muuttamisesta

62 §. Pykälän 2 momentin viittaussäännöstä ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettuun lakiin. Pykälä ei koske rahoitusta, joten viittausta kunnan

peruspalvelujenvaltionosuudesta annettavaan lakiin.

1.25 Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain 37 §:n muuttamisesta

37 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuksien yhdistämisen johdosta tekninen viittaussäännöksen muutos kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

1.26 Laki sosiaalisesta luototuksesta annetunlain 3 §:n muuttamisesta

3 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön*. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuksien yhdistämisen johdosta tekninen viittaussäännöksen muutos kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

1.27 Laki raittiustyölain 7§:n muuttamisesta

7 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuksien yhdistämisen johdosta tekninen viittaussäännöksen muutos kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

1.28 Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 14 a §:n muuttamisesta

14 a §. Pykälän 2 momentin viittaussäännöstä ehdotetaan muutettavaksi samoin perustein kuin edellä 1.8 kohdassa.

1.29 Laki eläinlääkintähuoltolain 15 §:n muuttamisesta

15 §. *Suunnittelu ja valtionosuus.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi valtionosuuksien yhdistämisen johdosta tekninen viittaussäännöksen muutos kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

2.1 Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavan lain nojalla annettavat säännökset

Ehdotetun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavan lain mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin seuraavista asioista:

- 8 §:n mukaan syrjäisyysluvun määräytymisperusteista, syrjäisyyskorotukseen oikeutetuista kunnista sekä näiden kuntien syrjäisyysluvuista;
- 29 §:n mukaan tarkemmin kunnan laskennallista verotuloa laskettaessa huomioon otettavasta kunnallisverosta, kunnan osuudesta yhteisön tuloverosta (yhteisöveroosuus) ja kiinteistöverosta samalta verovuodelta;
- 43 §:n mukaan tarkemmin kotikuntakorvausta koskevien tietojen toimittamisesta;
- 47 §:n mukaan tarkemmin valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa koskevista tarkistuksista koskevista neuvotteluista Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa;
- 54 §:n mukaan vuosittain seuraavaa varainhoitovuotta varten säädettävistä 6, 13 ja 14 §:ssä sekä 22—25 §:ssä tarkoitetuista perushinnoista; sekä
- 57 §:n mukaan tarkemmin kustannustason muutoksen perusteena olevasta peruspalveluiden hintaindeksistä.

Asetuksenantovaltuudet vastaavat pääosin kuntien valtionosuuslain asetuksenantovaltuuksia paitsi, että perushinnoista säädettäisiin asetuksella. Tämä puolestaan vastaa STVOL:n 6 §:n mukaista asetuksenantovaltuutta, jonka perusteella annetulla voimavara-asetuksella on vuosittain säädetty muun muassa kunnan valtionosuuden laskennassa käytettävät laskennalliset kustannukset asukasta kohden.

Tarkoitus on säätää edellä mainituista asioista valtioneuvoston asetuksella nykyistä asetusta vastaavasti. Kotikuntakorvausta koskevien tietojen toimittamisesta on tarkoitus säätää siten, että tiedot tulee toimittaa Tilastokeskukselle tiettyyn määräpäivään mennessä Tilastokeskuksen laatimalla lomakkeella.

2.2 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

Rahoituslakia koskevassa esityksessä ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin seuraavista asioista:

- 10 §:n 1 momentin nojalla ammatillisten erikoisoppilaitosten valtionosuuden perusteena oleva opiskelijatyövuoden määräytymisestä;
- 18 §:n nojalla ulkomailla järjestettävän opetuksen rahoituksen perusteena käytettävän euromäärän korotuksen tai alennuksen määrästä;
- 23 §:n 1 momentin nojalla vahvistettavien keskimääräisten yksikköhintojen määristä;
- 24 §:n nojalla yksikköhintojen porrastamisen määristä, yksikköhintojen laskemisesta, perusteista, sisäoppilaitoksessa järjestettävän lukiokoulutuksen korotuksen määrästä ja perusteista, joilla oppiaineen suorittaminen muutetaan opiskelijamääräksi ja otetaan huomioon 18 vuotta täytettyään opintonsa aloittaneiden määrässä;
- 25 §:n nojalla ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhintojen porrastamisesta erityisopetuksen ja muiden olennaisesti koulutuksen kustannuksiin vaikuttavien tekijöiden ja tuloksellisuuden perusteella, ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen, vammaisille opiskelijoille järjestettävän valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen sekä maahanmuuttajille järjestettävän ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen porrastusten määristä ja laskemisesta sekä yksikköhintojen porrastamisesta ammatillisen koulutuksen järjestäjälle annetun erityisen koulutustehtävän perusteella, yksikköhinnan korottamisesta opiskelijoille annettavan majoitusedun perusteella sekä yksikkö-hinnan laskemisesta;
- 26 §:n nojalla ammattikorkeakoulujen poistojen lukemisesta mukaan valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin sekä yksikköhinnan laskemisesta;
- 36 §:n nojalla perustamishankkeiden rajana pidettävistä euromääristä;
- 40 §:n nojalla tarkemmat säännökset hankeselvityksen sisällöstä;
- 46 §:n nojalla ilman valmistavaa koulutusta suoritettavien näyttötutkintojen järjestämisestä;
- 48 §:n 5 momentin nojalla rahoituksen määräämisessä käytettävien oppilas-, opiskelija- ja tutkintomäärien laskemisesta; ja
- 57 §:n 2 ja 3 momentin nojalla valtionapuviranomaisesta.

Lakiehdotuksen 58 §:n 1 momentin nojalla säädettäisiin opetusministeriön asetuksella rahoituksen määräämiseksi tarvittavien tietojen toimittamisesta.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivästä tammikuuta 2010. Lakeja sovellettaisiin ensimmäisen kerran määrättäessä valtionosuusperusteita ja myönnettäessä valtionosuutta sekä maksettaessa kotikuntakorvauksia vuodelle 2010.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Uudistuksessa säädettäisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja esitystä tulee arvioida perustuslaissa turvatun kunnallisen itsehallinnon sekä perusoikeuksien, erityisesti sivistyksellisten ja sosiaalisten perusoikeuksien turvaamisen näkökulmasta.

Kunnallisen itsehallinnon näkökulmasta arvioitavaksi tulee lähinnä, miten esitys vaikuttaa kunnan verotusoikeuteen sekä mahdollisuuteen vastata valtionosuustehtävien rahoituksesta kaventamatta olennaisesti kunnallisen itsehallinnon alaa. Perustuslain 121 §:n 3 momentin mukaan kunnilla on verotusoikeus. Kuntien verotusoikeuden on vakiintuneesti katsottu kuuluvan kunnallisen itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 41/2002)katsonut, että verotusoikeuden keskeisenä sisältönä on, että verotusoikeudella tulee olla reaalinen merkitys kuntien mahdollisuuksien kannalta päättää itsenäisesti taloudestaan. Täten uudistusta tulee tarkastella, mikä on sen vaikutus kuntien mahdollisuuteen päättää taloudestaan.

Valtionosuuksilla ei ole katsottu olevan perustuslain suojaa, mutta niitä tulee tarkastella siitä näkökulmasta, kuinka niillä turvataan peruspalvelut ja kuinka ne toteuttavat perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä esille nostamaa rahoitus- ja kustannusvastaa-

vuusperiaatetta. Perustuslakivaliokunta on useissa lausunnossaan (esimerkiksi PeVL 20/2004, PeVL 18/2001 ja PeVL 37/2000) katsonut, että säädettäessä kunnille uusia tehtäviä, valtion on varmistuttava kuntien voimavarojen riittävyydestä. Lisäksi se on edellyttänyt, että kuntien voimavarat turvataan lailla eikä jätetä alemmanasteisen sääntelyn varaan.

Uudistus ei muuttaisi voimassa olevan valtionosuusjärjestelmän mukaista rahoitusta muutoin paitsi, että erityisen harvan asutuksen, saaristokunnille ja saamelaisten kotiseutualueen kunnille myönnettäisiin uusia lisäosia, joiden tarkoituksena olisi turvata näiden kuntien mahdollisuudet järjestää peruspalvelut. Osa näistä kunnista on toistuvasti saanut harkinnanvaraista rahoitusavustusta, joten niiden osalta uudistus vahvistaa näiden kuntien voimavaroja.

Uudistus merkitsee, että niin sanottujen negatiivisten valtionosuuksien kuntien määrä pienenee. Negatiivisella valtionosuudella tarkoitetaan, että kunnan omarahoitusosuus ja valtionosuuksien tasausvähennysten summa ylittää verotuloihin perustuvan valtinosuuden tasatun määrän ja kunta joutuu maksamaan erotuksen valtiolle. Aiemmin hallinnonaloittaisissa valtionosuuksissa negatiivisia valtionosuuksia oli jonkin verran. Asiaa on kuvattu tässä esityksessä edellä ”nykytilan arviointi” -kohdassa. Koska uudistuksessa kootaan aiemmat hallinnonalakohtaiset valtionosuudet yhdeksi valtionosuudeksi, negatiiviset valtionosuuksien kuntien määrä pienenee ja rajoittuu ainoastaan kuntiin, joissa valtionosuuden tasausvähennys on kunnan keskimääräistä huomattavasti korkeampien verotulojen johdosta suurempi kuin kunnalle laskennallisten perusteiden mukaan määräytyvä valtionosuuden kokonaismäärä.

Vuonna 2010 ilmeisesti ainoastaan Espoon kaupunki joutuisi maksamaan negatiivisen valtionosuuden valtiolle. Espoon osalta negatiivinen valtionosuus johtuu verotuloihin perustuvasta valtionosuuden tasauksesta ja vaihtelee erityisesti yhteisöveron muutosten johdosta. Kuntien peruslailla suojatun verotusoikeuden näkökulmasta, uudistus parantaa kuitenkin kuntien mahdollisuuksia päättää taloudestaan. Espoon osalta uudistus ei merkittävästi vaikuta kunnan mahdollisuuksiin päättää taloudestaan. Espoon osalta uudistus ei muuta myöskään nykytilaa.

Yleisen ja sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusperusteista säädetään nykyisin laissa eikä tähän esitetä muutoksia. Opetus- ja kulttuuritoimen osalta aiemmin asetuksella säädetyt yksikköhintojen korotusperusteista säädettäisiin laissa, joten valtionosuusperusteet perustuisivat esityksen perusteella lakiin. Täten esitys on perustuslakivaliokunnan kannan mukainen.

Edellä olevan perusteella hallitus katsoo, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä. Koska lakiehdotukset liittyvät osin perustuslakiin, hallitus ehdottaa, että esityksestä hankittaisiin perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan käyttökustannuksiin myönnettävään valtionosuuteen sellaisiin kuntien tehtäviin (*valtionosuustehtävä*), joista säädetään:

1) perusopetuslaissa (628/1998);
2) lasten päivähoidosta annetussa laissa (36/1973);
3) lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa (1128/1996);
4) kansanterveyslaissa (66/1972);
5) erikoissairaanhoitolaissa (1062/1989);
6) sosiaalihuoltolaissa (710/1982);
7) toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997);
8) elatustukilaissa (580/2008);
9) lastensuojelulaissa (417/2007);
10) kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa (519/1977);
11) vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetussa laissa (380/1987);
12) kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001);
13) mielenterveyslaissa (1116/1990);
14) päihdehuoltolaissa(41/1986);
15) tartuntatautilaissa (583/1986);
16) terveydensuojelulaissa (763/1994);
17) elintarvikelaissa (23/2006);
18) kuntien ympäristösuojelun hallinnosta annetussa laissa (64/1986);
19) kemikaalilaissa (744/1989);
20) lääkelain (395/1987) 8 luvussa;
21) kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetussa laissa (75/2004);
22) sosiaalisesta luototuksesta annetussa laissa (1133/2002),
23) raittiustyölaissa (828/1982);
24) toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetussa laissa (693/1976);
25) eläinlääkintähuoltolaissa (685/1990);
26) kirjastolaissa (904/1998);
27) kuntien kulttuuritoiminnasta annetussa laissa (728/1992); ja
28) taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998).

Tätä lakia sovelletaan oppilaan kotikunnan maksamaan korvaukseen (*kotikuntakorvaus*) toiselle kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuslain mukaisen opetuksen järjestämisluvan saaneelle rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle ja yliopistolle sekä valtiolle (*opetuksen järjestäjä*), jos muu kuin oppilaan kotikunta järjestää oppilaalle esi- ja perusopetusta.

Tätä lakia ei sovelleta Ahvenmaan maakunnassa.

2 §

Poikkeukset soveltamisalasta

Tämän lain perusteella ei myönnetä valtionosuutta käyttökustannuksiin, jotka aiheutuvat:

1) perusopetuslain 8 a luvussa tarkoitetusta aamu- ja iltapäivätoiminnasta;

2) perusopetuslain 9 §:ssä tarkoitetusta maahanmuuttajille järjestettävästä perusopetukseen valmistavasta opetuksesta;

3) perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitetusta lisäopetuksesta;

4) perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetusta muille kuin oppivelvollisille järjestettävästä perusopetuksesta;

5) perusopetuksen järjestämisestä sisäoppilaitosmuotoisesti;

6) taiteen perusopetuksesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa tarkoitetusta opetustuntien määrään perustuvasta opetuksesta;

7) kirjastolain 4 §:ssä tarkoitetusta maakunta- ja keskuskirjastotoiminnasta;

8) sosiaalisesta luototuksesta annetussa laissa tarkoitetussa sosiaalisen luototuksen luottopääomasta ja luottotappiosta;

9) lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 20 §:ssä tarkoitetusta kunnallisesta lisästä;

10) toimeentulotuesta annetun lain 7 §:ssä tarkoitetusta perustoimeentulotuesta;

11) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 24 §:n perusteella maksettavasta valtion korvausta vastaavasta osuudesta; ja

12) terveydenhuollon opetuksen ja tutkimuksen järjestämisestä siltä osin kuin siitä maksetaan erikoissairaanhoitolain 47 ja 47 a §:n perusteella valtion korvausta.

Tätä lakia ei sovelleta, jos esi- ja perusopetusta järjestetään ulkomailla.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (/) säädetään perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetun pidennettyyn oppivelvollisuuteen perustuvan opetuksen sekä sisäoppilaitosmuodossa ja koulukodissa järjestettävän opetuksen käyttökustannuksiin ikäluokkaan perustuvan valtionosuuden lisäksi myönnettävästä rahoituksesta.

Edellä 1 momentin 3—5 ja 7 kohdassa ja 3 momentissa tarkoitettujen tehtävien perusteella opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain nojalla myönnettävä rahoitus otetaan huomioon 55 §:ssä tarkoitetussa valtionosuusprosentissa.

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Tätä lakia sovelletaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisiin valtionosuuksiin ja rahoitukseen siten kuin tässä laissa erikseen säädetään.

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan jäljempänä:

1) *varainhoitovuodella* sitä kalenterivuotta, jolle valtionosuus myönnetään;

2) *perushinnalla* kunnan valtionosuuden perusteena olevien laskennallisten kustannusten perusteena käytettävää asukaskohtaista laskennallista perustetta tai määräytymisperusteiden asukaskohtaista hintaa;

3) *asukastiheydellä* kunnan asukasmäärää maaneliökilometrillä varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopussa;

4) *kaksikielisellä kunnalla* kielilain (423/2003) 5 §:ssä tarkoitettua kaksikielistä kuntaa;

5) *saamelaisten kotiseutualueen kunnalla* saamelaiskäräjistä annetun lain 4 §:ssä (974/1995) tarkoitettua saamelaisten kotiseutualueeseen kuuluvaa kuntaa;

6) *saaristokunnalla* saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) 9 §:ssä tarkoitettua kuntaa;

7) *saaristo-osakunnalla* kuntaa, jonka saaristo-osaan sovelletaan saariston kehityksen edistämisestä annetun lain 9 §:n mukaan saaristokuntaa koskevia säännöksiä;

8) *vieraskielisellä* henkilöä, joka on ilmoittanut väestötietolain (507/1993) 2 §:ssä tarkoitettuun väestötietojärjestelmään äidinkielekseen muun kielen kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielen;

9) *saamenkielisellä* henkilöä, joka on ilmoittanut väestötietolain 2 §:ssä tarkoitettuun väestötietojärjestelmään äidinkielekseen saamen kielen; sekä

10) *oppivelvollisella* perusopetuslain 25 §:ssä tarkoitettua oppivelvollista.

Tässä laissa kunnan asukkaalla tarkoitetaan henkilöä, jonka kotikunta kyseinen kunta on kotikuntalain (201/1994) mukaan.

Kunnan asukas ja asukasmäärä sekä ikäluokka määräytyvät, jollei tässä laissa toisin säädetä, väestötietolain 18 §:n mukaisesti varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopun tilanteen mukaan.

2 luku

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus

5 §

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskemisen perusteina (*valtionosuusperusteet*) käytetään:

1) yleisen osan määräytymisperusteita;

2) sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisia kustannuksia;

3) esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen laskennallisia kustannuksia;

4) taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen määräytymisperusteita; sekä

5) erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosien määräytymisperusteita.

Kunnalle myönnetään valtionosuutta 1 §:ssä tarkoitettujen valtionosuustehtävien järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin euromäärä, joka saadaan, kun 12—23 §:n mukaisesti määräytyvät kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon, esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen laskennalliset kustannukset sekä 24 ja 25 §:n mukaiset kunnan taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen määräytymisperusteet lasketaan yhteen ja saadusta summasta vähennetään 55 §:ssä tarkoitettu kunnan omarahoitusosuus. Näin saatuun euromäärään lisätään kunnan 6—11 §:n perusteella määräytyvä yleinen osa sekä 26—28 §:ssä tarkoitetut erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat.

Verotuloihin perustuvasta valtionosuuden tasauksesta sekä valtionosuuteen tehtävistä lisäyksistä ja vähennyksistä säädetään 7 luvussa.

3 luku

Yleisen osan määräytymisperusteet

6 §

Yleisen osan määräytymisperusteet

Kunta saa yleisenä osana euromäärän, joka saadaan lisäämällä yleisen osan perushintaan 7—11 §:ssä säädetyt perushinnan korotukset sekä kertomalla summa kunnan asukasmäärällä.

Saaristo- tai syrjäisyyskorotus otetaan 1 momentissa tarkoitetussa laskelmassa huomioon vaihtoehtoisina sen mukaan, kumpi niistä on kunnalle edullisempi. Saaristo-osakunnalle perushintaa korotetaan sekä saaristo- että syrjäisyyskorotuksella.

7 §

Saaristokorotus

Saaristokunnalle, jonka asukkaista vähintään puolet asuu ilman kiinteää tieyhteyttä mantereeseen, yleisen osan perushintaa korotetaan euromäärällä, joka on yleisen osan perushinta seitsenkertaisena. Muille saaristokunnille korotus on yleisen osan perushinta nelinkertaisena.

Saaristo-osakunnalle yleisen osan perushintaa korotetaan 6 §:n 1 momentissa tarkoitetussa laskelmassa euromäärällä, joka on saaristossa asuvien osuuden ja yleisen osan perushinnan tulo kerrottuna luvulla 1,5. Jos saaristo-osassa asuu vähintään 1 200 asukasta, korotus on yleisen osan perushinnan suuruinen.

8 §

Syrjäisyyskorotus

Kunnalle, jonka paikallisen ja seudullisen asukaspohjan perusteella määräytyvä syrjäisyysluku on 1,50 tai suurempi, yleisen osan perushintaa korotetaan euromäärällä, joka on yleisen osan perushinta kuusinkertaisena. Kunnalle, jonka syrjäisyysluku on 1,00—1,49, yleisen osan perushintaa korotetaan euromäärällä, joka on yleisen osan perushinta viisinkertaisena. Kunnalle, jonka syrjäisyysluku on 0,50—0,99, yleisen osan perushintaa korotetaan euromäärällä, joka on yleisen osan perushinta kolminkertaisena.

Syrjäisyysluvun määräytymisperusteista, syrjäisyyskorotukseen oikeutetuista kunnista sekä näiden kuntien syrjäisyysluvuista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, kunnalle, jonka asukastiheys on enintään 0,50, yleisen osan perushintaa korotetaan syrjäisyyskorotuksella, joka on yleisen osan perushinta yhdeksänkertaisena.

9 §

Taajamarakennekorotus

Kunnalle, jonka taajamassa asuvan väestön määrä on vähintään 40 000, yleisen osan perushintaa korotetaan euromäärällä, joka saadaan kertomalla taajamassa asuvan väestön osuuden ja yleisen osan perushinnan tulo seuraavilla kertoimilla:

Taajamassa asuvan väestön määrä	Kerroin
40 000—99 999	0,75
100 000—199 999	0,70
vähintään 200 000	0,01

Taajamassa asuvan väestön määränä käytetään varainhoitovuotta edeltävänä vuonna käytettävissä olevaa Tilastokeskuksen viimeisimmän tilaston mukaista taajamassa asuvan väestön määrää.

10 §

Kielikorotus

Kaksikieliselle kunnalle ja saamelaisten kotiseutualueen kunnalle yleisen osan perushintaa korotetaan euromäärällä, joka on yleisen osan perushinta kerrottuna luvulla 0,10.

11 §

Asukasmäärän muutokseen perustuva korotus

Kunnalle, jonka asukasmäärän muutos kolmena varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneenä vuonna on ollut yhteensä vähintään kuusi prosenttia, yleisen osan perushintaa korotetaan euromäärällä, joka on yleisen osan perushinta kerrottuna luvulla 1,39.

4 luku

Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset

12 §

Kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset

Kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset saadaan laskemalla yhteen erikseen laskettavat kunnan sosiaalihuollon ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset ja kertomalla summa syrjäisyyskertoimella, jos kunnalle on vahvistettu syrjäisyyskerroin.

Kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset lasketaan siten kuin tässä luvussa säädetään.

13 §

Sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset

Kunnan sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset saadaan laskemalla yhteen tulot, jotka saadaan kertomalla sosiaalihuollon ikäluokittaiset perushinnat asianomaiseen ikäluokkiin kuuluvien kunnan asukkaiden mää-

rillä. Kunnan 0—6-vuotiaiden osalta saatu tulo kerrotaan päivähoitokertoimella. Näin saatuun summaan lisätään kunnan työttömyyden, vammaisuuden ja lastensuojelun perusteella määritellyt laskennalliset kustannukset.

Sosiaalihuollon perushinnat määrätään erikseen seuraaville ikäluokille:

1) 0—6-vuotiaat;
2) 7—64-vuotiaat;
3) 65—74-vuotiaat;
4) 75—84-vuotiaat; ja
5) 85 vuotta täyttäneet ja vanhemmat.

Työttömyyden perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty työttömyyskertoimen perushinta kunnan asukasmäärällä ja työttömyyskertoimella ja lisäämällä näin saatuun tuloon tulo, joka saadaan kertomalla kunnan työttömien lukumäärä työttömien määrän perushinnalla.

Lastensuojelun tarpeen perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset lasketaan kertomalla lastensuojelun perushinta kunnan asukasmäärällä ja lastensuojelukertoimella.

Vammaisten henkilöiden lukumäärän perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset saadaan kertomalla vammaisuuden perushinta kunnan asukasmäärällä ja vammaiskertoimella.

14 §

Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset

Kunnan terveydenhuollon laskennalliset kustannukset saadaan laskemalla yhteen ikäluokkaan perustuvat laskennalliset kustannukset ja sairastavuuden perusteella lasketut laskennalliset kustannukset.

Ikäluokkiin perustuvat laskennalliset kustannukset saadaan kertomalla terveydenhuollon ikäluokittaiset perushinnat asianomaisiin ikäluokkiin kuuluvien kunnan asukkaiden määrillä. Sairastavuuden perusteella määräytyvät laskennalliset kustannukset saadaan kertomalla asukasta kohden määritelty sairastavuuden perushinta kunnan asukasmäärällä ja sairastavuuskertoimella.

Terveydenhuollon perushinnat määrätään erikseen seuraaville ikäluokille:

1) 0—6-vuotiaat;
2) 7—64-vuotiaat;
3) 65—74-vuotiaat;
4) 75—84-vuotiaat; ja
5) 85 vuotta täyttäneet ja vanhemmat.

15 §

Syrjäisyyskerroin

Kunnan syrjäisyyskerroin määräytyy 8 §:ssä tarkoitetun syrjäisyysluvun perusteella.

Kunnan syrjäisyyskerroin on syrjäisyysluvun perusteella seuraava:

Syrjäisyysluku	Syrjäisyyskerroin
0,50—0,99	1,05
1,00—1,49	1,08
vähintään 1,50	1,17

Jos saaristokunnan asukkaista vähintään puolet asuu ilman kiinteää tieyhteyttä manttereeseen, kunnan syrjäisyyskerroin on 1,10. Jos kunta olisi oikeutettu myös 2 momentissa tarkoitettuun syrjäisyyskertoimeen, kunnan syrjäisyyskerroin määritellään sen mukaan, kumpi niistä on kunnalle edullisempi.

16 §

Päivähoitokerroin

Päivähoitokerroin lasketaan jakamalla kunnan palvelu- ja jalostusaloilla toimivan kunnan työllisen työvoiman ja kunnan koko työllisen työvoiman osamäärä koko maan vastaavalla osamäärällä.

Kerrointa määriteltäessä käytetään Tilastokeskuksen työssäkäyntitietoja, jotka perustuvat kolme vuotta ennen varainhoitovuotta alkaneen vuoden tietoihin.

17 §

Työttömyyskerroin

Kunnan työttömyyskerroin lasketaan jakamalla kunnan työttömien osuus kunnan työvoimasta koko maan vastaavalla osuudella.

Kerrointa laskettaessa käytetään työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston tietoa varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden työttömien osuudesta työvoimasta.

18 §

Lastensuojelukerroin

Lastensuojelukerroin lasketaan jakamalla kunnassa tehtyjen lastensuojelulain mukaisten lasten huostaanottojen määrä kunnan asukasmäärällä ja jakamalla saatu osamäärä koko maan vastaavalla osamäärällä. Kerrointa laskettaessa kunnan huostaanottojen määränä on kaksi, jos huostaanottoja on ollut enintään neljä.

Kerrointa määriteltäessä käytetään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden huostaanottotietoja.

19 §

Vammaiskerroin

Vammaiskerroin lasketaan jakamalla kunnassa vammaisetuisuuksista annetun lain (570/2007) 7—9 §:ssä tarkoitettua alle 16-vuotiaan ja 16 vuotta täyttäneen vammaistukea sekä eläkettä saavan hoitotukea saavien sekä vammaisuuden perusteella laitoshoidossa olevien yhteismäärä kunnan asukasmäärällä sekä jakamalla saatu osamäärä koko maan vastaavalla osamäärällä. Vammaistukia ja eläkettä saavan hoitotukea saavien henkilöiden määrää laskettaessa ei oteta huomioon ruokavaliokorvausta saaneita henkilöitä.

Kerrointa määriteltäessä käytetään Kansaneläkelaitoksen varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden tietoja.

20 §

Sairastavuuskerroin

Sairastavuuskerroin lasketaan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien 16—54-vuotiaiden ikä- ja sukupuolivakioidun osuuden perusteella. Jos kunnan 16—54-vuotiaiden ikä ja sukupuolivakioitu työkyvyttömyyseläkeläisten määrä suhteessa kunnan 16—54-vuotiaisiin asukkaisiin on sama kuin koko maassa, kerroin on yksi. Jos mainittu kunnan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien ja 16—54-vuotiaiden lukumäärän suhde ylittää koko maan keskiarvon, korotetaan kerrointa ja jos suhde alittaa koko maan keskiarvon, alennetaan kerrointa siten, että kerroin vastaa kunnan ja koko maan eroa.

Kerrointa määriteltäessä käytetään Eläketurvakeskuksen tilaston tietoja työkyvyttömyyseläkkeellä olevien määrästä neljä vuotta ennen varainhoitovuotta alkaneella kolmivuotisjaksolla.

21 §

Kertoimien laskenta eräissä tapauksissa

Jos 16—20 §:ssä tarkoitettuja kertoimia laskettaessa ei ole käytettävissä mainituissa pykälissä tarkoitetun ajankohdan mukaisia tietoja, käytetään kertoimien laskennassa viimeisimpiä asianomaisessa pykälässä tarkoitettua ajankohtaa edeltäviä tietoja.

5 luku

Esi- ja perusopetuksen ja yleisten kirjastojen laskennalliset kustannukset sekä taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen määräytymisperusteet

22 §

Kunnan esi- ja perusopetuksen laskennalliset kustannukset

Kunnan esi- ja perusopetuksen laskennalliset kustannukset saadaan kertomalla esi- ja perusopetuksen perushinta luvulla 0,77, lisäämällä tuloon esi- ja perusopetuksen perushintaan tehtävät korotukset ja kertomalla näin saatu euromäärä kunnan 6—15-vuotiaiden määrällä. Kunnan 6-vuotiaiden määrä otetaan huomioon kertomalla se luvulla 0,91.

Esi- ja perusopetuksen perushintaan tehtävät korotukset lasketaan erikseen kunnan asukastiheyden, kaksikielisyyden ja saaristoisuuden sekä 13—15-vuotiaiden, ruotsinkielisten 6—15-vuotiaiden sekä vieraskielisten

6—15-vuotiaiden asukkaiden osuuden perusteella.

Kunnille, joiden asukastiheys on alle 40, esi- ja perusopetuksen perushintaa korotetaan euromäärällä, joka saadaan kertomalla perushinta kertoimella, joka saadaan luvun 0,1 ja asukastiheyden korotustekijän tulona. Asukastiheyden korotustekijä saadaan luvun 40 luonnollisen logaritmin ja kunnan asukastiheyden luonnollisen logaritmin erotuksena. Lisäksi kunnille, joiden asukastiheys on alle neljä, esi- ja perusopetuksen perushintaa korotetaan kertoimella, joka saadaan asukastiheyden korotustekijän ja luvun 0,017 tulona. Jos kuitenkin kunnan asukastiheys on yli kolme mutta alle neljä, edellä saatu tulo kerrotaan luvun neljä ja kunnan asukastiheyden erotuksella.

Esi- ja perusopetuksen perushintaa korotetaan lisäksi erikseen euromäärällä, joka saadaan kertomalla perushinta seuraavien korotusten summalla:

1) kaksikielisen kunnan osalta luvulla 0,04;

2) saaristokunnalle, joissa vähintään puolet asukkaista asuu ilman kiinteää tieyhteyttä mantereeseen, luvulla 0,25 sekä muille saaristokunnille luvulla 0,06;

3) 13—15-vuotiaiden osuuden perusteella kertoimella, joka saadaan jakamalla kunnan 13—15-vuotiaiden määrä kunnan 6—15-vuotiaiden määrällä ja kertomalla osamäärä luvulla 0,30;

4) ruotsinkielisyyden osalta kertoimella, joka saadaan jakamalla ruotsinkielisten 6—15-vuotiaiden asukasmäärä kunnan 6—15-vuotiaiden määrällä ja kertomalla osamäärä luvulla 0,12; sekä

5) kunnan vieraskielisyyden osalta kertoimella, joka saadaan jakamalla vieraskielisten 6—15-vuotiaiden asukasmäärä kunnan 6—15-vuotiaiden määrällä ja kertomalla osamäärä luvulla 0,2.

23 §

Yleisten kirjastojen laskennalliset kustannukset

Kunnan yleisten kirjastojen laskennalliset kustannukset saadaan kertomalla kunnan asukasmäärä yleisten kirjastojen perushinnalla.

Saaristokunnalle ja kunnalle, jonka asukastiheys on enintään kaksi, perushintaa korotetaan 20 prosentilla. Kunnalle, jonka asukastiheys on yli kaksi, mutta enintään viisi perushintaa korotetaan 10 prosentilla.

24 §

Taiteen perusopetuksen määräytymisperusteet

Jos kunta järjestää taiteen perusopetusta, kunnan taiteen perusopetuksen määräytymisperuste saadaan kertomalla taiteen perusopetuksen perushinta kunnan asukasmäärällä.

25 §

Yleisen kulttuuritoimen määräytymisperusteet

Kunnan yleisen kulttuuritoimen määräytymisperuste saadaan kertomalla yleisen kulttuuritoimen perushinta kunnan asukasmäärällä.

6 luku

Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat

26 §

Erityisen harvan asutuksen lisäosa

Sen lisäksi, mitä 3—5 luvussa säädetään kunnan valtionosuuden määräytymisestä, kunnalle myönnetään erityisen harvan asutuksen lisäosaa kunnan asukastiheyden perusteella. Lisäosa lasketaan kertomalla 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun yleisen osan perushinnan ja kunnan asukasmäärän tulo kunnan asukastiheyden perusteella määräytyvällä kertoimella seuraavasti:

Asukastiheys	Kerroin
alle 0,50	12
0,50—1,49	10
1,50—1,99	7

27 §

Saaristokunnan lisäosa

Sen lisäksi, mitä 3—5 luvussa ja 26 §:ssä säädetään kunnan valtionosuuden määräytymisestä, myönnetään saaristokunnalle, jonka asukkaista vähintään puolet asuu ilman kiinteää tieyhteyttä mantereeseen, saaristokunnan lisäosana euromäärä, joka on viisi kertaa 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun yleisen osan perushinta kerrottuna kunnan asukasmäärällä. Muulle saaristokunnalle saaristokunnan lisäosa on neljä kertaa yleisen osan perushinta kerrottuna kunnan asukasmäärällä.

28 §

Saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosa

Sen lisäksi, mitä 3—5 luvussa ja 26 §:ssä säädetään valtionosuuden määräytymisestä, saamelaisten kotiseutualueen kunnalle myönnetään saamenkielisten osuuden perusteella saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosana euromäärä, joka lasketaan kertomalla kunkin kunnan 26 §:ssä tarkoitettu erityisen harvan asutuksen lisäosa seuraavilla saamelaiskertoimilla:

Saamelaisten osuus prosentteina	Kerroin
yli 30	2,30
7—30	1,20
3—alle 7	0,30
yli 0,5—alle 3	0,20

7 luku

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus sekä valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset

29 §

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus

Kunnalle myönnetään verotuloihin perustuvaa valtionosuuden lisäystä (*tasauslisä*), jos kunnan laskennallinen verotulo asukasta kohden on pienempi kuin 91,86 prosenttia euromäärästä, joka saadaan jakamalla kaikkien kuntien yhteenlasketut laskennalliset verotulot kuntien yhteenlasketulla asukasmäärällä (*tasausraja)*. Kunnan valtionosuuteen lisätään asukasta kohden tasauslisänä tasausrajan ja kunnan asukasta kohden lasketun laskennallisen verotulon erotuksen mukainen euromäärä.

Jos kunnan laskennallinen verotulo asukasta kohden ylittää tasausrajan, vähennetään kunnan valtionosuudesta asukasta kohden euromäärä, joka on 37 prosenttia kunnan asukasta kohden laskettujen laskennallisten verotulojen ja tasausrajan erotuksesta (*tasausvähennys*).

Jos kunnille yhteensä maksettavat tasauslisät ovat suuremmat kuin kuntien valtionosuuksiin tehtävät tasausvähennykset, vähennetään kuntien valtionosuudesta tätä erotusta vastaava euromäärä. Jos kuntien valtionosuuteen yhteensä tehtävät tasausvähennykset ovat suuremmat kuin kunnille maksettavat tasauslisät, lisätään kuntien valtionosuuteen vastaavasti tätä erotusta vastaava määrä. Valtionosuuden vähennys tai lisäys on kaikissa kunnissa asukasta kohti yhtä suuri.

Edellä 3 momentissa kuntien valtionosuuksiin lisättävää tai vähennettävää määrää laskettaessa ei oteta huomioon varainhoitovuoden alussa toteutettavia kuntien yhdistymisiä.

Kunnan laskennallista verotuloa laskettaessa otetaan huomioon kunnallisvero, kunnan osuus yhteisön tuloverosta (*yhteisöveroosuus*) ja kiinteistövero samalta verovuodelta siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

30 §

Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus

Kunnan valtionosuutta voidaan korottaa hakemuksesta harkinnanvaraisesti valtion talousarvion rajoissa, jos kunta ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Taloudellisen tuen tarpeeseen vaikuttavina seikkoina otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet.

Valtionosuuden korotuksen myöntämisen ehtona on, että kunta on hyväksynyt suunni-

telman taloutensa tasapainottamiseksi toteutettavista toimenpiteistä. Suunnitelma tulee liittää valtionosuuden korotusta koskevaan hakemukseen. Valtionosuuden korotuksen myöntämiselle ja käytölle voidaan asettaa myös muita kunnan talouteen liittyviä ehtoja. Valtionosuuden korotus voidaan seuraavina vuosina jättää myöntämättä tai se voidaan myöntää alennettuna, jos suunnitelmaa tai asetettuja ehtoja ei ole noudatettu.

Harkinnanvaraisten valtionosuuden korotusten yhteismäärää vastaava euromäärä vähennetään kunnille maksettavista valtionosuuksista. Vähennys on kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri.

31 §

Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosia koskeva vähennys

Edellä 26—28 §:ssä tarkoitetut erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat vähentävät kaikille kunnille maksettavia valtionosuuksia lisäosien yhteismäärää vastaavalla euromäärällä. Valtionosuuden vähennys on kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri.

32 §

Perusopetuksen aloittamisen johdosta maksettavan rahoituksen vähentäminen

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 17 §:n perusteella yksityisen perusopetuksen järjestäjälle toiminnan aloittamiseen myönnettävä rahoitus vähentää kaikille kunnille maksettavia valtionosuuksia rahoituksen yhteismäärää vastaavalla euromäärällä. Valtionosuuden vähennys on kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri.

33 §

Valtionosuusjärjestelmämuutoksen tasaus

Vuoden 2010 alusta voimaan tulleesta valtionosuusjärjestelmästä aiheutuvat kuntien valtionosuuden lisäykset ja vähennykset tasataan kuntien kesken siten kuin 2 ja 3 momentissa säädetään.

Tasauksessa kunnan valtionosuuteen lisätään tai siitä vähennetään vuosittain euromäärä, joka saadaan vertaamalla kunnalle vuonna 2010 maksettavia valtionosuuksia ja kunnan maksamia ja saamia kotikuntakorvauksia sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (/) 11:ssä, 13 §:n 1 ja 2 momentissa, 14 ja 15 §:ssä sekä 44 §:n 3 momentissa tarkoitettua rahoitusta niihin vastaavien tehtävien valtionosuuksiin, joita kunta olisi saanut mainittuna vuonna, jos valtionosuudet olisi laskettu vuoden 2009 loppuun voimassa olleen kuntien valtionosuuslain (1147/1996), sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisesti.

Edellä 2 momentissa tarkoitetussa vertailulaskelmassa otetaan huomioon myös kuntien valtionosuuslain 12 c §:ssä tarkoitettu vuonna 2009 toteutettujen veronkevennysten vaikutus kunnan valtionosuuksiin. Vertailulaskelmassa ei oteta huomioon 26—28 §:ssä tarkoitettuja erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosia eikä kunnille maksettavaa 30 §:ssä tarkoitettua harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta. Vertailulaskelmassa ei myöskään oteta huomioon joustavan perusopetukseen järjestämiseen myönnettävää rahoitusta.

34 §

Työmarkkinatuen ja toimeentulotuen huomioon ottaminen valtionosuudessa

Kunnan valtionosuutta lisätään tai vähennetään kuntien vastuulla olevien työmarkkinatuki- ja toimeentulotukimenojen perusteella 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla lasketulla euromäärällä. Tässä pykälässä tarkoitettujen laskelmien perusteena ovat vuoden 2003 tiedot vuoden 2005 kustannustasossa.

Valtionosuuden lisäystä tai vähennystä laskettaessa työmarkkinatukiin, jotka on maksettu kunnassa asuville vähintään 500 päivä-

tä työmarkkinatukea työttömyyden perusteella saaneille, lisätään kunnalle perustoimeentulotuesta aiheutuneet menot ja tämä euromäärä jaetaan kahdella. Näin saadusta euromäärästä vähennetään se osuus perustoimeentulotuen laskennallisesta kustannuksesta, jota siihen myönnetty valtionosuus ei ole laskennallisesti kattanut, sekä ne kunnan valtionosuuden lisäykset, jotka vuodesta 2006 ovat aiheutuneet sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusprosentin noususta 0,56 prosenttiyksiköllä ja tasausrajan nostamisesta 90 prosentista yhdellä prosenttiyksiköllä.

Kunnalle perustoimeentulotuesta aiheutuneena menona pidetään menoa, joka vastaa 90 prosenttia kunnalle toimeentulotuesta aiheutuneesta kokonaismenosta vuonna 2003.

35 §

Veroperustemuutoksien huomioon ottaminen valtionosuudessa

Vuoden 2010 verotuksessa toteutettavista veroperustemuutoksista johtuvat verotulomenetykset korvataan kunnille lisäämällä kuntien valtionosuutta 70 euroa asukasta kohden.

Jos 1 momentissa tarkoitetun valtionosuuden lisäyksen jälkeen kunnan verotulojen menetys on suurempi kuin 71 euroa asukasta kohden, lisätään kunnan peruspalvelujen valtionosuutta euromäärällä, joka saadaan vähentämällä asukaskohtaisesta verotulojen menetyksestä 71 euroa asukasta kohden. Jos kunnan verotulojen menetys on pienempi kuin 71 euroa asukasta kohden, vähennetään kunnan valtionosuudesta euromäärä, joka saadaan vähentämällä 71 eurosta kunnan verotulojen menetys asukasta kohden. Valtionosuuden yhteenlasketut vuosittaiset lisäykset ja vähennykset ovat koko maan tasolla yhtä suuret. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden muutosta laskettaessa sovelletaan vuoden 2008 verotustietoja sekä vuoden 2009 veroprosenttia ja asukaslukua.

36 §

Määräaikaiset kuntien valtionosuuteen kohdistuvat vähennykset ja lisäykset

Vuosina 2010 ja 2011 kunnan valtionosuudesta vähennetään 0,96 euroa asukasta kohden valtion ja kuntien informaatioteknologian kehittämishankkeiden rahoittamiseksi.

Vuonna 2010 kunnan valtionosuudesta vähennetään 0,37 euroa asukasta kohden viranomaisradioverkon rahoittamiseksi.

Kunnille vuosina 2010—2014 maksettavaan valtionosuuteen lisätään kaksi kolmasosaa siitä määrästä, jonka Kansaneläkelaitos perii varainhoitovuotta edeltäneenä vuonna elatustukilain 19 §:n 1 momentin perusteella takautumissaatavana elatusvelvollisilta. Valtionosuutta lisätään asukasta kohden kunakin varainhoitovuonna edelliseltä vuodelta perittäväksi arvioidulla määrällä. Edelliseltä vuodelta perityn määrän vahvistuttua asukaskohtainen lisäys tarkistetaan vuosittain perittyä määrää vastaavaksi viimeistään varainhoitovuoden loppuun mennessä.

Kunnille vuosina 2011—2014 maksettavaan valtionosuuteen lisätään kaksi kolmasosaa siitä määrästä, jonka Kansaneläkelaitos perii varainhoitovuotta edeltäneenä vuonna elatustukilain 25 §:n perusteella kunnan elatustuen takaisinperintänä elatusvelvollisilta. Valtionosuutta lisätään siten, kuin edellä 3 momentissa säädetään valtionosuuden lisäämisestä takautumissaatavan johdosta.

Vuonna 2010 kunnan valtionosuudesta vähennetään yhteispalvelupisteiden rahoittamiseksi 0,19 euroa asukasta kohden.

Vuonna 2010 kunnan valtionosuuteen lisätään 5,66 euroa asukasta kohden.

8 luku

Kotikuntakorvaus

37 §

Kotikuntakorvauksen maksuvelvollisuus

Jos esi- ja perusopetusta järjestää varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopussa muu kuin 6—15-vuotiaan tai muun oppivelvollisuuttaan suorittavan oppi-

laan kotikunta, oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan asianomaiselle kunnalle tai muulle 1 §:n 2 momentissa tarkoitetulle opetuksen järjestäjälle kotikuntakorvauksen siten kuin 38—41 §:ssä säädetään. Kunta ei ole velvollinen suorittamaan kotikuntakorvausta alle 6-vuotiaasta perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettua pidennettyä oppivelvollisuutta suorittavasta oppilaasta.

Siltä osin kuin opetuksen järjestäjä ei järjestä opetusta varainhoitovuonna, oppilaan kotikunnalla ei ole velvollisuutta suorittaa kotikuntakorvausta. Kotikuntakorvausvelvollisuus lakkaa opetuksen lakkaamista seuraavan kuukauden alusta.

Jos opetuksen järjestäjän toiminta siirtyy varainhoitovuonna toiselle opetuksen järjestäjälle, kotikuntakorvausoikeus siirtyy tälle toiselle opetuksen järjestäjälle.

Oppilaan kotikuntana pidetään kuntaa, joka on merkitty oppilaan kotikuntalain mukaiseksi kotikunnaksi väestötietojärjestelmään varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopussa.

38 §

Kotikuntakorvauksen määräytyminen

Kotikuntakorvaus määräytyy oppilaan kotikunnan esi- ja perusopetuksen laskennallisten kustannusten perusteella erikseen 6, 7—12 ja 13—15-vuotiaille.

Kotikuntakorvauksen perusosa lasketaan jakamalla kunnan 22 §:n perusteella määräytyvät esi- ja perusopetuksen laskennalliset kustannukset kunnan painotetulla 6—15-vuotiaiden määrällä. Kunnan painotettu 6—15-vuotiaiden määrä saadaan kertomalla kunnan 6-vuotiaiden määrä luvulla 0,91, 7—12-vuotiaiden määrä luvulla 1 ja 13—15-vuotiaiden määrä luvulla 1,35 ja laskemalla näin saadut tulot yhteen. Oppilaan iän mukaan määräytyvä kotikuntakorvaus saadaan kertomalla kotikuntakorvauksen perusosa seuraavasti:

Ikä	Kerroin
6-vuotias	0,91
7—12-vuotias	1,00
13—15-vuotias	1,35

Muulle oppivelvolliselle oppilaalle kotikuntakorvaus määräytyy kunnan 13—15-vuotiaiden kotikuntakorvausperusteen perusteella.

Jos yksityisen opetuksen järjestäjä on saanut perusopetuksen järjestämisluvan heinäkuun 31 päivän 1998 jälkeen, opetuksen järjestäjän kotikuntakorvaus on 90 prosenttia 2 momentissa tarkoitetusta kotikuntakorvauksesta.

Valtiovarainministeriö päättää kunkin kunnan kotikuntakorvauksen perusosan euromäärästä varainhoitovuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä.

Sen estämättä, mitä edellä tässä pykälässä säädetään kotikuntakorvauksen määräytymisestä, kunnat voivat keskenään tai muun opetuksen järjestäjän kanssa sopia kotikuntakorvauksesta.

39 §

Kotikuntaa vailla olevan kotikuntakorvaus

Jos esi- ja perusopetusta saavalla 6—15-vuotiaalla tai muulla kotikuntakorvauksen piiriin kuuluvalla oppivelvollisella oppilaalla ei ole kotikuntalain mukaista kotikuntaa Suomessa, valtio on velvollinen maksamaan opetuksen järjestäjälle kotikuntakorvauksen. Kotikuntakorvauksen peruste määräytyy sen kunnan mukaan, jossa opetuksen järjestäjän opetus pääasiassa järjestetään.

Valtio maksaa yksityiselle koulutuksen järjestäjälle, jolle on määrätty erityiseksi koulutustehtäväksi järjestää perusopetusta muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä, kotikuntakorvauksena niiden oppilaiden osalta, joilla ei ole kotikuntaa Suomessa, 57 prosenttia 1 momentissa tarkoitetusta kotikuntakorvauksesta.

40 §

Kotikuntakorvaus oppilaan kotikunnan ollessa Ahvenanmaan maakunnassa

Jos esi- ja perusopetusta saavalla 6—15-vuotiaalla tai muulla kotikuntakorvauksen piiriin kuuluvalla oppivelvollisella oppilaalla on kotikunta Ahvenmaan maakunnassa sijaitsevassa kunnassa, valtio on velvollinen mak-

samaan asianomaiselle kunnalle tai opetuksen järjestäjälle kotikuntakorvauksen. Kotikuntakorvauksen peruste määräytyy sen kunnan mukaan, jossa opetuksen järjestäjän opetus pääasiassa järjestetään.

41 §

Sairaalaopetuksen, koulukotiopetuksen ja lastensuojelun vuoksi sijoitetun oppilaan kotikuntakorvaus

Kunta, joka on sairaalassa perusopetuslain 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua perusopetusta saavan oppilaan kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta hoidon aikana, on velvollinen maksamaan oppilaasta sairaalan sijaintikunnalle kotikuntakorvauksen, joka lasketaan kertomalla hoitopäivien määrä sairaalan sijaintikunnalle opetuksesta hoitopäivää kohden aiheutuvilla keskimääräisillä todellisilla vuosikustannuksilla.

Kunta, joka on lastensuojelulain 57 §:ssä tarkoitetussa koulukodissa perusopetusta saavan oppilaan kotikunta opetuksen aikana, on velvollinen maksamaan oppilaasta koulukotiopetuksen järjestäjälle osana lastensuojelutoimenpiteistä aiheutuvia kustannuksia kotikuntakorvauksen, joka lasketaan kertomalla niiden koulun työpäivien määrä, joina oppilaalle on annettu opetusta, opetuksesta koulun työpäivää kohden aiheutuvilla keskimääräisillä todellisilla vuosikustannuksilla.

Kunta, joka on lastensuojelulain 16 b §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla sijoitetun perusopetusta saavan oppilaan kotikunta opetuksen aikana, on velvollinen maksamaan oppilaasta opetusta järjestävälle kunnalle tai muulle opetuksen järjestäjälle kotikuntakorvauksen, joka lasketaan kertomalla niiden koulun työpäivien määrä, joina oppilaalle on annettu opetusta, kunnalle tai opetuksen järjestäjälle opetuksesta koulun työpäivää kohden aiheutuvilla keskimääräisillä todellisilla vuosikustannuksilla.

Edellä 1—3 momentissa tarkoitettua kotikuntakorvausta laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon opetuksen järjestäjälle maksettavat 37 §:ssä ja 38 §:n 1—5 momentissa tarkoitetut kotikuntakorvaukset sekä koulukotiopetuksen osalta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 15 §:n mukainen koulukotikorotus.

Sen estämättä, mitä edellä säädetään kotikuntakorvauksen määräytymisestä, kunnat voivat keskenään tai muun opetuksen järjestäjän kanssa sopia kotikuntakorvauksesta.

42 §

Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityiselle opetuksen järjestäjälle maksettavissa kotikuntakorvauksissa

Valtio maksaa yksityisille opetuksen järjestäjälle ja yliopistolle kotikuntakorvausten yhteydessä oppilasta kohden euromäärän, joka vastaa yksityisten perusopetuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityisille opetuksen järjestäjille maksettavista arvonlisäverottamista kotikuntakorvauksista.

43 §

Kotikuntakorvausta koskevien tietojen toimittaminen

Kunnan ja muun opetuksen järjestäjän on toimitettava valtiovarainministeriölle kotikuntakorvauksien keskitettyä maksamista varten tiedot esi- ja perusopetusta saavien oppilaiden määristä jaoteltuina ikäluokittain ja kotikunnittain niiden oppilaiden osalta, joille ne ovat järjestäneet 37 §:ssä ja 38 §:n 1—5 momentissa sekä 39 ja 40 §:ssä tarkoitettua kotikuntakorvaukseen oikeuttavaa esi- ja perusopetusta varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopussa.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tietojen toimittamisesta.

44 §

Kotikuntakorvausta koskeva tiedonsaantioikeus

Valtiovarainministeriöllä ja oppilaan kotikunnalla on oikeus saada pyynnöstä kunnalta tai muulta opetuksen järjestäjältä kotikuntakorvauksen luotettavuuden tarkistamiseksi niiden oppilaiden nimet ja henkilötunnukset,

joista oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan kotikuntakorvauksen.

45 §

Kotikuntakorvausta koskeva riita

Jos kunnat tai kotikunta ja muu opetuksen järjestäjä ovat erimielisiä, onko toinen kunta tai opetuksen järjestäjä oikeutettu saamaan tai velvollinen maksamaan kotikuntakorvausta, asiaa koskeva riita käsitellään hallintoriita-asiana hallinto-oikeudessa siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

9 luku

Valtionosuuden hallinnointi ja maksaminen

46 §

Yhteistoiminta muiden ministeriöiden kanssa

Valtiovarainministeriö valmistelee yhteistoiminnassa sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetusministeriön kanssa tässä laissa tarkoitettujen valtionosuustehtävien muutoksien vaikutukset valtionosuusperusteisiin ja valtionosuuden perusteiden laskennan valtion talousarvion valmistelua varten.

47 §

Valtionosuutta koskeva neuvottelu

Valtiovarainministeriön on yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön ja opetusministeriön kanssa neuvoteltava valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa koskevista tarkistuksista Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Valtiovarainministeriön on neuvoteltava osana kuntalain (365/1995) 8 a §:ssä tarkoitettua peruspalveluohjelmamenettelyä sosiaali- ja terveysministeriön, opetusministeriön sekä Suomen Kuntaliitto ry:n siitä, miten valtionosuustehtävien muutoksista aiheutuvat kustannukset kehittyvät, miten valtionosuustehtävien muutokset vaikuttavat valtionosuuksien ja -avustusten määräytymisperusteisiin ja kustannuksiin sekä myönnettäviin valtionosuuksiin ja -avustuksiin.

48 §

Valtionosuuden myöntäminen sekä päätös verotuloihin perustuvasta valtionosuuden tasauksesta

Valtiovarainministeriö myöntää kunnalle valtionosuuden sekä päättää verotuloihin perustuvasta valtionosuuden tasauksesta. Valtiovarainministeriön on myönnettävä kunnalle valtionosuus sekä päätettävä verotuloihin perustuvasta valtionosuuden tasauksesta hakemuksetta viimeistään varainhoitovuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä.

Valtioneuvosto päättää hakemuksesta harkinnanvaraisesta valtionosuuden korotuksesta. Harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta on haettava valtiovarainministeriön päättämään ajankohtaan mennessä.

49 §

Valtionosuuksien ja kotikuntakorvauksien maksaminen

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaa tässä laissa tarkoitetut valtionosuudet ja kotikuntakorvaukset sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa sekä vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitetut valtionosuudet ja muun rahoituksen yhtenä kokonaisuutena siten, kuin tässä pykälässä säädetään.

Valtiovarainministeriö ja opetusministeriö toimittavat Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukselle 1 momentissa tarkoitettujen euromäärien maksamista varten seuraavat tiedot:

1) 48 §:ssä tarkoitetut valtionosuuspäätökset sekä päätökset verotuloihin perustuvasta tasauksesta;

2) 7 luvussa tarkoitetut muut tiedot valtionosuuksiin tehtävistä vähennyksistä ja lisäyksistä;

3) 43 §:ssä tarkoitettujen tietojen perusteella tiedot kultakin kunnalta kuntien valtionosuuden maksamisen yhteydessä vähennettävistä 37 ja 38 §:n 1—5 momentissa tarkoitetuista kotikuntakorvauksista sekä kunnalle ja

muulle opetuksen järjestäjälle maksettavista 37 ja 38 §:n 1-5 momentissa sekä 39 ja 40 §:ssä tarkoitetuista kotikuntakorvauksista;

4) yksityisille opetuksen järjestäjille maksettavista 42 §:ssä tarkoitetuista arvonlisävero-osuuksista;

5) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 6, 7 ja 10—22 §:ssä tarkoitetut valtionosuudet ja rahoitukset; sekä

6) vapaasta sivistystyöstä annetun lain 17 §:ssä tarkoitetut valtionosuuspäätökset.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaa tässä pykälässä tarkoitetut euromäärät kunnille ja muille valtionosuuden tai rahoituksen saajille varainhoitovuoden alusta kuukausittain yhtä suurina erinä, viimeistään kuukauden 11 päivänä.

Jos 2 momentissa tarkoitettujen päätöksien mukaan kunta on velvoitettu suorittamaan enemmän kuin, mitä kunnalle maksetaan, Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus perii erotuksen kunnalta, siten kuin 3 momentissa säädetään maksamisesta.

Siltä osin kuin valtionosuuksia, rahoitusta tai valtionavustuksia tarkistetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 50 §:n 2 momentin nojalla, tarkistukset otetaan huomioon 1 momentissa tarkoitettujen valtionosuuksien, kotikuntakorvauksien ja muun rahoituksen maksamisen yhteydessä varainhoitovuotta seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä.

Valtiovarainministeriö päättää harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen maksamisen ajankohdasta.

50 §

Laskuvirheen oikaisu

Valtiovarainministeriö voi itse tai hakemuksen perusteella oikaista tässä lain tarkoitetuissa päätöksissä ja tiedoissa olevan laskuvirheen.

51 §

Saamatta jääneen etuuden suorittaminen

Jos oikaisuvaatimuksen tekemiselle 64 §:ssä säädetyn määräajan kuluttua ilmenee tietoja, jotka eivät ole olleet aikaisemmin tiedossa ja kunnalta on tämän vuoksi jäänyt saamatta valtionosuutta, joka olisi lain mukaan kuulunut sille, on saamatta jäänyt euromäärä suoritettava kunnalle. Suoritettavalle määrälle on maksettava korkolain 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona valtionosuus olisi tullut maksaa.

Jos saamatta jääneen etuuden merkitys on vähäinen ja sen maksamisesta aiheutuvat menot olisivat epäsuhteessa verrattuna asian taloudelliseen merkitykseen, ei etuutta kuitenkaan suoriteta.

Valtiovarainministeriö voi päättää, että saamatta jäänyt etuus maksetaan myöhemmin seuraavan valtionosuuden yhteydessä.

52 §

Perusteettoman edun palauttaminen

Jos kunta on saanut perusteettomasti tässä laissa tarkoitettua valtionosuutta, on valtiovarainministeriön määrättävä liikaa saatu määrä palautettavaksi. Palautettavasta määrästä peritään korkolain 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona valtionosuus tai kotikuntakorvaus on maksettu.

Jos palautettava etuus on vähäinen taikka jos palauttamista tai koron perimistä on pidettävä kohtuuttomana, voidaan etuus jättää määräämättä palautettavaksi.

Valtiovarainministeriö voi päättää, että palautettava etuus vähennetään myöhemmin seuraavan valtionosuuden yhteydessä.

53 §

Suoritusvelvollisuuden raukeaminen

Velvollisuus suorittaa saamatta jäänyt etuus tai palauttaa perusteetta saatu etuus raukeaa viiden vuoden kuluessa sen varainhoitovuoden päättymisestä, jona etuus olisi tullut suorittaa tai on suoritettu.

10 luku

Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitusosuus sekä valtion ja kuntien välinen kustannustenjako

54 §

Valtionosuusperusteista säätäminen

Valtioneuvoston asetuksella säädetään vuosittain seuraavaa varainhoitovuotta varten 6, 13 ja 14 §:ssä sekä 22—25 §:ssä tarkoitetut perushinnat. Mainitussa 24 ja 25 §:ssä tarkoitetut perushinnat säädetään valtion talousarvion rajoissa.

Perushintaa säädettäessä otetaan huomioon:

1) valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun arvioidut muutokset 57 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla;

2) kustannustason arvioidut muutokset 57 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla;

3) varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen kustannustason muutoksen ja 2 kohdan mukaisesti mainitulle vuodelle tehdyn arvion erotus; sekä

4) ne tarkistukset, jotka 58 §:n mukaisesti tehdään joka neljäs vuosi valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistamiseksi.

55 §

Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitusosuus

Kunnan 12—23 §:ssä tarkoitetut laskennalliset kustannukset ja 24 ja 25 §:ssä tarkoitetut määräytymisperusteet jakautuvat siten, että kuntien valtionosuus on 34,04 prosenttia (*valtionosuusprosentti*) ja kuntien omarahoitusosuus on 65,96 prosenttia.

Vuodesta 2010 uusissa ja laajentuvissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 50 prosenttia mainittujen tehtävien laskennallisista kustannuksista.

56 §

Kunnan omarahoitusosuus

Kunnan omarahoitusosuus on kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri. Kunnan omarahoitusosuus asukasta kohden saadaan vähentämällä kaikkien kuntien 12—23 §:n mukaisten laskennallisten kustannusten sekä 24 ja 25 §:n mukaisten määräytymisperusteiden yhteismäärästä siitä 55 §:ssä säädetyn valtionosuusprosentin mukaisesti laskettu osuus ja jakamalla näin saatu euromäärä maan asukasmäärällä.

Kunnan omarahoitusosuus lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty omarahoitusosuus kunnan asukasmäärällä.

57 §

Valtionosuustehtävän ja kustannustentason muutos

Valtionosuustehtävien laajuuden tai laadun muutos otetaan huomioon, jos se aiheutuu asianomaisesta valtionosuustehtävää koskevasta laista tai asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtion talousarviosta.

Kustannustason muutos määräytyy peruspalveluiden hintaindeksin mukaisesti. Hintaindeksi perustuu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetus- ja kulttuuritoimen käyttömenoilla painotettuun kustannustason muutokseen. Hintaindeksin laskennasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

58 §

Kustannustenjaon tarkistaminen

Valtion ja kuntien välisessä kustannustenjaon tarkistuksessa tarkistetaan 2 momentissa tarkoitetut perushinnat ja rahoitus toteutuneiden kustannusten mukaisiksi sekä 55 §:ssä tarkoitettu valtionosuusprosentti kokonaisarvioinnin pohjalta siten kuin jäljempänä tässä pykälässä sekä 59 ja 60 §:ssä säädetään.

Kustannustenjaon tarkistuksessa valtion ja kuntien välillä tarkistetaan valtakunnallisesti yhtenä kokonaisuutena 13, 14, 22 ja 23 §:ssä tarkoitettujen kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon, esi- ja perusopetuksen sekä yleisen kirjastotoimen laskennallisten kustannusten perusteena olevat perushinnat ja seuraava opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukainen rahoitus:

1) 11 §:ssä tarkoitettu rahoitus lisäopetukseen;
2) 13 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu rahoitus muille kuin oppivelvolliselle järjestettävän perusopetuksen;
3) 14 §:ssä tarkoitettu rahoitus pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluville oppilaille; ja
4) 15 §:ssä tarkoitettu sisäoppilaitoslisä sekä koulukotikorotus.

Valtio osallistuu edellä 2 momentissa tarkoitettuihin laskennallisiin kustannuksiin 55 §:ssä säädetyllä prosenttiosuudella. Valtionosuusprosentissa otetaan huomioon edellä 2 momentissa tarkoitettu opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukainen rahoitus.

Kustannustenjaon tarkistus tehdään joka neljäs vuosi. Edellä 1 momentissa tarkoitetut perushinnat ja rahoitus määrätään sekä 3 momentissa tarkoitettu valtionosuusprosentti säädetään varainhoitovuodelle ja kolmelle sitä seuraavalle vuodelle.

59 §

Kustannustenjaon tarkistuksessa huomioon otettavat käyttökustannukset

Kustannustenjaon tarkistuksessa otetaan huomioon kuntien, kuntayhtymien sekä muiden opetuksen järjestäjien 1 §:ssä tarkoitettujen valtionosuuden perusteena olevien valtionosuustehtävien käyttökustannukset sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain perusteella rahoitettavien tehtävien järjestämisestä aiheutuvat käyttökustannukset, jotka aiheutuvat:
1) perusopetuslain 1 §:ssä tarkoitetusta lisäopetuksen järjestämisestä;
2) perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetusta pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetuksen järjestämisestä;
3) perusopetuslain 46 §:n mukaisesta muille kuin oppivelvolliselle järjestettävästä perusopetuksesta; ja
4) perusopetuksen järjestämisestä sisäoppilaitosmuotoisesti ja koulukodissa.

Kustannustenjaon tarkistuksessa ei oteta huomioon kuitenkaan käyttökustannuksia, jotka aiheutuvat:
1) kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain mukaisista tehtävistä;
2) taiteen perusopetuksesta annetun lain mukaisista tehtävistä;
3) perusopetuslain 8 a luvussa tarkoitetusta aamu- ja iltapäivätoiminnasta;
4) perusopetuslain 9 §:ssä tarkoitetusta maahanmuuttajille järjestettävästä perusopetukseen valmistavasta opetuksesta;
5) sosiaalisesta luototuksesta annetussa laissa tarkoitetussa sosiaalisen luototuksen luottopääomasta ja luottotappiosta;
6) lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 20 §:ssä tarkoitetusta kunnallisesta lisästä;
7) toimeentulotuesta annetun lain 7 §:ssä tarkoitetusta perustoimeentulotuesta;
8) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 24 §:n perusteella maksettavasta valtion korvausta vastaavasta osuudesta; ja
9) terveydenhuollon opetuksen ja tutkimuksen järjestämisestä siltä osin, kuin tästä maksetaan valtion korvausta erikoissairaanhoitolain 47 ja 47 a §:n perusteella.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuista tehtävästä aiheutuvana käyttökustannuksena ei pidetä kustannusten jaon tarkistuksessa seuraavia kustannuksia:
1) sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) 20 §:ssä sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 36 §:ssä tarkoitetusta perustamishankkeelle säädetyn vähimmäiseuromäärän ylittävästä perustamishankkeesta aiheutuvia kustannuksia;
2) maa-alueen hankkimisesta tai vuokraamisesta aiheutuneita kustannuksia;
3) tavaran ja palvelun hankintahintaan sisältyvää arvonlisäveroa;
4) lainojen hoitokustannuksia eikä laskennallisia korkoja ja poistoja;
5) kustannuksia, joihin myönnetään erikseen lakiin tai valtion talousarvioon perustuvaa valtionrahoitusta, jos rahoituksen myöntämisessä edellytetään kunnan rahoitusosuutta;
6) kunnan maksullisen palvelutoiminnan kustannuksia;
7) esi- ja perusopetuksen sekä kirjastotoimen hallintokustannuksia siltä osin kuin hallintokustannukset ylittävät näiden toiminta-

menojen suhteen opetus- ja kulttuuritoimen toimintamenoista; eikä

8) kustannuksia, jotka merkitsivät käyttökustannuksien huomioon ottamista tai valtion rahoituksen kohdistumista toimintaan kahteen kertaan.

Käyttökustannukset, joihin myönnetään rahoitusta Euroopan yhteisöjen talousarviosta, saadaan lukea käyttökustannuksiksi siltä osin kuin Euroopan yhteisöjen talousarviosta myönnettävä ja sitä vastaava valtion talousarvion mukainen erillinen kansallinen rahoitus ei niitä kata.

60 §

Käyttökustannuksia koskeva tietojen keruu ja tietopohja

Kustannustenjaon tarkistuksessa käytetään edellä 59 §:n 1 momentissa tarkoitettujen käyttökustannusten perusteena Tilastokeskuksen kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilastoista saatavia sekä opetusministeriön esi- ja perusopetuksesta keräämiä kustannuksia.

Kustannustenjaon tarkistuksessa käytetään varainhoitovuotta edeltäneen kolmannen vuoden tietoja toteutuneista kustannuksista.

11 luku

Erinäisiä säännöksiä

61 §

Valtionosuuden määräytyminen kuntien yhdistyessä

Kuntien yhdistyessä uuden kunnan valtionosuudet sekä verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus lasketaan kunnan niiden tietojen perusteella, jotka ovat kuntajaon muutoksen voimaantulovuoden valtionosuuden määräämisen perusteena.

Kunnan asukasmääränä pidetään kuntajaon muutoksen kohteena olevien kuntien yhteenlaskettuja kuntajaon muutoksen voimaantulovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopun asukasmääriä.

62§

Valtionosuuden määräytyminen siirrettäessä kunnan osa toiseen kuntaan

Jos kunnan osa siirretään toiseen kuntaan, laajentuvan kunnan valtionosuudet sekä verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus lasketaan kunnan laajentuvan alueen osalta niiden tietojen perusteella, jotka ovat kuntajaon muutoksen voimaantulovuonna supistuvan kunnan valtionosuuden määräämisen perusteena.

Valtionosuudet ja verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus sen kunnan osalta, josta siirretään osa toiseen kuntaan, jaetaan kuntajaon muutoksen voimaantulovuonna supistuvan ja laajentuvan kunnan tai laajentuvien kuntien kesken siinä suhteessa, jossa supistuvan kunnan asukasluku jakautuu niiden kesken.

Opetus- ja kulttuuritoimessa laskennallisiin opiskelija-, opetustunti-, ohjaustunti-, opiskelijaviikko-, opiskelijatyövuosi- ja henkilötyövuosimääriin perustuva valtionosuus myönnetään niille kunnille, jotka kuntajakoa muutettaessa saavat hoidettavakseen kyseisten palveluiden järjestämisen.

Mitä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan kaikkiin valtionosuuksiin kuntajaon muutoksen voimaantulovuonna sekä verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen kuntajaon muutoksen voimaantulovuonna ja sitä seuraavana vuonna.

63 §

Valtionosuuden määräytyminen kunnan alueen jakamistapauksissa

Jos kunta yhdistetään kahteen tai useampaan kuntaan, lakkaavan kunnan alueen osalta lasketaan uusien tai laajentuvien kuntien valtionosuudet ja verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus lakkaavan kunnan niiden tietojen perusteella, jotka olisivat kuntajaon muutoksen voimaantulovuoden valtionosuuden määräämisen perusteena.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut valtionosuudet jaetaan kuntajaon muutoksen voimaantulovuonna uusien tai laajentuvien kuntien kesken siinä suhteessa, jossa lakkaavan

kunnan asukasmäärä jakautuu muiden kuntajaon muutoksen kohteena olevien kuntien kesken.

Opetus- ja kulttuuritoimen laskennallisiin opiskelija-, opetustunti-, ohjaustunti-, opiskelijaviikko-, opiskelijatyövuosi- ja henkilötyövuosimääriin perustuva valtionosuus myönnetään niille kunnille, jotka kuntajakoa muutettaessa saavat hoidettavakseen kyseisten palveluiden järjestämisen.

Kunnan alueiden asukasmäärän perusteena pidetään kuntajaon muutoksen voimaantulovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopun asukasmäärää.

Mitä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan kaikkiin valtionosuuksiin kuntajaon muutoksen voimaantulovuonna sekä verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen kuntajaon muutoksen voimaantulovuonna ja sitä seuraavana vuonna.

12 luku

Muutoksenhaku

64 §

Oikaisumenettely

Milloin kunta on tyytymätön valtiovarainministeriön päätökseen, joka koskee valtionosuuden myöntämistä, verotuloihin perustuvaa valtionosuuden tasausta tai kotikuntakorvauksen perusosan euromäärää, kunnalla on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä valtiovarainministeriölle kirjallinen vaatimus päätöksen oikaisemisesta. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

65 §

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Muihin kuin 1 momentissa tarkoitettuihin tämän lain nojalla annettuihin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla.

13 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

66 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan 20 päivänä joulukuuta 1996 annettu kuntien valtionosuuslaki (1147/1996) myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen valtionosuuden myöntämiseksi sekä valtionosuuden ja kotikuntakorvausten maksamiseksi varainhoitovuodelle 2010.

67 §

Yhteistoiminta-avustus

Valtiovarainministeriö voi myöntää vuosina 2010—2012 kunnille harkinnanvaraista yhteistoiminta-avustusta, jos kuntien yhteistoiminta on kuntien palvelurakenteiden uudistamisen, palvelujen kehittämisen tai tuottavuuden kannalta merkittävää sekä tukee kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetun lain (169/2007) tavoitteiden toteutumista.

Yhteistoiminta-avustusta voidaan myöntää kunnalle hakemisvuotena ja sitä seuraavana vuotena kehittämistoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin. Yhteistoiminta-avustusta voidaan myöntää kehittämistoimintaan vain, jos sen toteuttamisesta on tehty päätös.

Jos kunnat hakevat yhteistoiminta-avustusta sellaiseen yhteistoimintaan, johon muu viranomainen voi myöntää valtionosuutta tai -avustusta muun lain nojalla tai valtion talousarviossa muuhun tarkoitukseen osoitetuista määrärahoista, valtiovarainministeriön tulee ennen tuen myöntämistä kuulla tätä viranomaista.

Valtiovarainministeriö päättää yhteistoiminta-avustuksen hakemisen ja maksamisen ajankohdista.

Yhteistoiminta-avustukseen sovelletaan lisäksi seuraavia valtionavustuslain (688/2001) säännöksiä:

1) 14 §:ää valtionavustuksen saajan tiedonantovelvollisuudesta;
2) 15 §:ää valtionapuviranomaisen valvontatehtävästä;
3) 16 §:ää tarkastusoikeudesta;
4) 17 §:ää tarkastuksen suorittamisesta;
5) 18 §:ää virka-avusta;
6) 19 §:ää maksatuksen keskeytyksestä;
7) 20 §:n 1 momenttia valtionavustuksen palauttamisesta;
8) 21 §:ää velvollisuudesta valtionavustuksen takaisinperintään;
9) 22 §:n 3 momenttia valtionavustuksen harkinnanvaraisesta takaisinperinnästä;
10) 24 §:ää korosta;
11) 25 §:ää viivästyskorosta;
12) 26 §:ää palautettavan määrän kohtuullistamisesta;
13) 28 §:ää takaisinperinnän määräajasta;
14) 29 §:n 2 momenttia palautusvelvollisuuden vanhenemisesta; ja
15) 30 §:ää kuittauksesta.

68 §

Perushintojen määräytyminen vuonna 2010

Edellä 6, 13 ja 14 §:ssä sekä 22—25 §:ssä tarkoitetut perushinnat vuodelle 2010 säädetään valtioneuvoston asetuksella siten kuin 2—5 momentissa säädetään.

Yleisen osan, sosiaalihuollon ikäluokkapohjaisiksi, työttömyyskertoimen, työttömien määrän, lastensuojelun, vammaisuuden, terveydenhuollon ikäluokkapohjaisiksi ja sairastavuuden perushinnoiksi säädetään vuodelle 2009 mainittuja valtionosuustehtäviä varten säädetyt tai määrätyt valtionosuuden perusteena käytetyt asukaskohtaiset laskennalliset kustannukset tarkistettuna vuoden 2010 arvioituun kustannustasoon.

Kirjaston perushinnaksi säädetään vuodelle 2009 asukasta kohden määrätty valtionosuuden perusteena käytetty yksikköhinta sellaisessa kunnassa, jonka yksikköhintaan ei ole tehty opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) 24 §:n 2 momentissa tarkoitettuja porrastuksia. Näin laskettu perushinta tarkistetaan vuoden 2010 arvioituun kustannustasoon.

Esi- ja perusopetuksen perushinnaksi säädetään 6—15-vuotiasta kohden vuodelle 2009 laskettava perushinta tarkistettuna vuoden 2010 arvioituun kustannustasoon. Vuoden 2009 perushinta on se perushinta, joka olisi saatu, jos esi- ja perusopetuksen laskennalliset kustannukset vuodelle 2009 olisi laskettu 22 §:ssä tarkoitetulla tavalla, ja laskelmassa esi- ja perusopetuksen laskennallisten kustannusten yhteismäärä koko maassa olisi ollut yhtä suuri kuin mainittujen valtionosuustehtävien rahoituksen perusteena käytetyt valtakunnallisesti yhteenlasketut valtionosuuden laskennalliset perusteet lisättynä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 9 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetuilla valtion oppilaitoksille laskettavilla euromäärillä esi- ja perusopetuksen osalta vuodelle 2009. Näin lasketusta euromäärästä vähennetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 11 §:ssä, 13 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 14 ja 15 §:ssä säädettyyn toimintaan kohdennettua valtionosuuden laskennallista perustetta vastaava euromäärä.

Taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen perushinnat asukasta kohden vuodelle 2010 säädetään valtion talousarvion rajoissa.

Edellä 2—4 momentissa tarkoitettuja perushintoja määrättäessä otetaan huomioon valtionosuustehtävien laadun ja laajuuden muutokset 54 §:ssä säädetyllä tavalla.

69 §

Kustannustenjaon tarkistus

Sen estämättä, mitä 58 §:ssä säädetään kustannustenjaon tarkistuksesta, ensimmäinen tämän lain mukainen kustannustenjaon tarkistus tehdään varainhoitovuodelle 2012 vuoden 2009 kustannustietojen perusteella.

70 §

Kotikuntakorvauksen määräytyminen vuonna 2010

Sen estämättä, mitä 37 §:ssä säädetään kotikuntakorvauksen määräytymisestä, vuonna

2010 kotikuntakorvaus määräytyy sen mukaan, missä oppilaalle järjestetään esi- ja perusopetusta 20 päivänä syyskuuta vuonna 2009 ja mikä on oppilaan kotikunta 31 päivänä elokuuta 2009. Oppilaan ikä määräytyy sen mukaan, minkä ikäinen oppilas on vuoden 2009 lopussa.

71 §

Eräiden vähennysten tekeminen vuonna 2010

Vuonna 2010 kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen ei tehdä 32 §:ssä tarkoitettua vähennystä.

2.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle käyttökustannuksiin ja perustamishankkeisiin myönnettävästä valtionosuudesta ja -avustuksesta sekä muusta rahoituksesta sellaista toimintaa varten, josta säädetään:

1) lukiolaissa (629/1998);
2) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa(630/1998);
3) ammattikorkeakoululaissa (351/2003) ja ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetussa laissa (356/2003);
4) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998);
5) nuorisolaissa (72/2006);
6) liikuntalaissa (1054/1998);
7) museolaissa (729/1992); sekä
8) teatteri- ja orkesterilaissa (730/1992)

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa ja ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua toimintaa varten ei myönnetä 5 luvun mukaista valtionavustusta perustamishankkeeseen. Mainittujen lakien mukaisessa toiminnassa käytössä olevista tiloista sekä kalustosta ja muusta irtaimistosta aiheutuviin muihin kuin käyttökustannuksiin myönnetään rahoitusta siten kuin 25 ja 26 §:ssä säädetään.

Tässä laissa säädetään kunnan laskennallisesta omarahoitusosuudesta 1 §:n 1 momentin 1, 2 ja 3 kohdassa tarkoitetun opetustoimen käyttökustannuksiin *(kunnan omarahoitusosuus)*.

2 §

Soveltaminen eräissä tapauksissa

Perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitetun esi- ja perusopetuksen, taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998) tarkoitetun asukaskohtaisesti rahoitettavan taiteen perusopetuksen, kirjastolaissa (904/1998) tarkoitettujen yleisten kirjastojen ja kuntien kulttuuritoiminnasta annetussa laissa (728/1992) tarkoitetun kuntien kulttuuritoiminnan käyttökustannuksiin myönnetään valtionosuutta siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, tässä laissa säädetään rahoituksesta:

1) perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettuun lisäopetukseen;
2) perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettuun maahanmuuttajille järjestettävään perusopetukseen valmistavaan opetukseen;

3) perusopetuslaissa tarkoitetuille muille kuin oppivelvollisille järjestettävään esiopetukseen ja perusopetukseen;
4) perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden ja perusopetuksen vaikeimmin kehitysvammaisten ja muiden vammaisoppilaiden perusopetuksesta aiheutuviin lisäkustannuksiin;
5) sisäoppilaitoksessa järjestettävän perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen sisäoppilaitoslisään ja yksityisten perusopetuksen järjestäjien koulukotikorvaukseen;
6) perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettuun joustavan perusopetuksen toimintaan myönnettävään lisään;
7) yksityisen perusopetuksen järjestäjän toiminnan aloittamiseen;
8) perusopetuslaissa tarkoitettuun aamu- ja iltapäivätoimintaan;
9) ulkomailla järjestettävään perusopetuslain mukaiseen opetukseen;
10) taiteen perusopetuksesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa tarkoitettuun opetustuntikohtaisesti rahoitettavaan taiteen perusopetukseen.

Lisäksi tässä laissa säädetään:
1) perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettujen yksityisten perusopetuksen järjestäjien harkinnanvaraisista valtionavustuksista sekä muista valtionavustuksista;
2) taiteen perusopetuksesta annetun lain mukaisista valtionavustuksista;
3) kunnalle kirjastolain 4 §:ssä tarkoitettuun keskuskirjasto- ja maakuntakirjastotehtävään tai muuhun erityiseen tehtävään sekä kehittämis- ja kokeilutoimintaan myönnettävistä valtionavustuksista;
4) kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain mukaisista valtionavustuksista;

Tässä laissa säädetään lisäksi valtionavustusten myöntämisestä perusopetuksen, yleisten kirjastojen kuntien kulttuuritoiminnan ja taiteen perusopetuksen perustamishankkeisiin.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *opetustoimella* 1 §:n 1 momentin 1—4 kohdassa mainittujen lakien mukaisen toiminnan ja 2 §:n 2 momentin 1—4 ja 8—10 kohdassa tarkoitettujen perusopetuslain mukaisten toimintojen järjestämistä;
2) *kulttuuritoimella* 1 §:n 1 momentin 5—8 kohdassa mainittujen lakien mukaisen toiminnan järjestämistä; ja
3) *yksityisellä* koulutuksen tai muun toiminnan järjestäjällä rekisteröityä yhteisöä, säätiötä, valtion liikelaitosta ja yliopistoa.

4 §

Suhde kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin

Tässä laissa tarkoitettuun rahoitukseen sovelletaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia siltä osin kuin tässä laissa ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa niin säädetään.

2 luku

Käyttökustannusten rahoitus

5 §

Rahoituksen laskentaperuste

Rahoitus käyttökustannuksiin määräytyy laskennallisten perusteiden mukaisesti. Rahoitus määräytyy:
1) lukiossa, ammatillisessa peruskoulutuksessa ja ammattikorkeakoulussa opiskelijamäärien sekä opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen perusteella;
2) ammatillisessa lisäkoulutuksessa koulutuksen järjestäjälle valtionrahoituksen laskemisen perusteeksi vahvistetun opiskelijatyövuosien tai opetustuntien määrän sekä opiskelijatyövuotta tai opetustuntia kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella sekä ammatillisena lisäkoulutuksena järjestettävässä oppisopimuskoulutuksessa opiskelijamäärän ja opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella;
3) perusopetuslaissa tarkoitetussa lisäopetuksessa, maahanmuuttajille järjestettävässä

perusopetukseen valmistavassa opetuksessa, muille kuin oppivelvollisille järjestettävässä esiopetuksessa ja perusopetuksessa sekä ulkomailla järjestettävässä opetuksessa, vaikeasti vammaisten perusopetuksessa ja sisäoppilaitosmuotoisesti järjestetyssä perusopetuksessa ja joustavassa perusopetuksessa oppilasmäärän ja oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella;

4) perusopetuslaissa tarkoitetussa aamu- ja iltapäivätoiminnassa ohjaustuntien määrän ja ohjaustuntia kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

5) opetustuntikohtaisesti rahoitettavassa taiteen perusopetuksessa opetustuntimäärän ja opetustuntia kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella;

6) liikuntatoiminnassa ja nuorisotyössä kunnan asukasmäärän ja asukasta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella;

7) museossa, teatterissa ja orkesterissa laitokselle vahvistetun laskennallisen henkilötyövuosien määrän ja laskennallista henkilötyövuotta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

6 §

Kunnan valtionosuus ja valtionosuuden peruste lukiokoulutuksessa, ammatillisessa peruskoulutuksessa ja ammattikorkeakoulussa

Kunnalle myönnetään valtionosuutta 5 §:n 1 kohdassa mainittujen toimintojen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin euromäärä, joka saadaan, kun 2 momentissa säädetyllä tavalla lasketusta kunnan valtionosuuden perusteesta vähennetään 8 §:n mukaan lasketut kunnan omarahoitusosuudet.

Kunnan valtionosuuden perustetta varten lasketaan yhteen:

1) kunnan järjestämää lukiokoulutusta saavien opiskelijoiden määrän ja kunnalle lukiokoulutusta varten opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan tulo;

2) kunnan järjestämää ammatillista peruskoulutusta saavien opiskelijoiden määrien sekä oppisopimuskoulutuksena ja muuna ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävää koulutusta varten opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen tulot;

3) kunnan ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden määrien ja ammattikorkeakouluille opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen tulot.

7 §

Kuntayhtymän ja yksityisen järjestämän lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja ammattikorkeakoulun rahoitus

Kuntayhtymälle ja yksityiselle koulutuksen järjestäjälle myönnetään 5 §:n 1 kohdassa tarkoitettuja toimintoja varten rahoitusta 6 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla koulutuksen järjestäjän opiskelijamäärien sekä yksikköhintojen mukaisesti laskettu valtionosuuden perustetta vastaava euromäärä.

Yksityiselle koulutuksen järjestäjälle, jolle on määrätty erityiseksi koulutustehtäväksi järjestää lukiokoulutusta muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä, myönnetään mainittua opetusta varten valtionosuutta 57 prosenttia opiskelijamäärän ja yksikköhinnan tulosta niiden opiskelijoiden osalta, joilla ei ole kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettua kotikuntaa Suomessa.

8 §

Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin

Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin vuosina 2008—2011 on 58,11 prosenttia euromäärästä, joka lasketaan siten, että 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla laskettu euromäärä jaetaan maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

Kunnan omarahoitusosuutta laskettaessa 6 §:n 2 momentissa tarkoitetut kuntien valtionosuuden perusteet lasketaan yhteen ja näin saatuun euromäärään lisätään:

1) kuntayhtymille ja yksityisille koulutuksen järjestäjille 7 §:n 1 momentin mukaisesti lasketut valtionosuuden perusteita vastaavat euromäärät;

2) valtion oppilaitoksille ja yliopistojen harjoittelukouluille 5 §:n 1 kohdassa tarkoitettuja toimintoja varten 23 §:n nojalla vahvistettujen keskimääräisten yksikköhintojen perusteella lasketut valtionosuuden perusteita vastaavat euromäärät.

Kunnan omarahoitusosuutta laskettaessa ei oteta huomioon:

1) opiskelijoita, joilla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa Suomessa tai joilla on kotikunta Ahvenanmaalla;

2) opiskelijoita, joille lukiolain 3 §:n 1 momentin nojalla järjestetään opetusta ulkomailla;

3) ammatillisessa opettajankoulutuksessa olevia opiskelijoita eikä tästä koulutuksesta aiheutuvia kustannuksia.

9 §

Näyttötutkinnon rahoitus eräissä tapauksissa

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen yhteydessä suoritettavan tutkinnon rahoituksesta on voimassa, mitä ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksesta 25 §:ssä säädetään. Jos ammatillinen perustutkinto suoritetaan ilman siihen valmistavaa koulutusta, tutkinnon rahoituksesta on voimassa, mitä 49 §:n 3 momentissa säädetään ilman valmistavaa koulutusta suoritettavien näyttötutkintojen rahoituksesta.

10 §

Valtionosuus ammatillisen lisäkoulutuksen käyttökustannuksiin

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetuille koulutuksen järjestäjille myönnetään muun kuin 2 ja 3 momentissa tarkoitetun ammatillisen lisäkoulutuksen käyttökustannuksia varten valtionosuutta 85,60 prosenttia euromäärästä, joka saadaan kertomalla koulutuksen järjestäjälle valtionosuuden laskemisen perusteeksi vahvistettujen opiskelijatyövuosien määrä opiskelijatyövuotta kohti määrätyllä yksikköhinnalla. Yrityksen tai muun yhteisön henkilöstön kehittämiseksi järjestettävässä koulutuksessa valtionosuus on kuitenkin 47,23 prosenttia mainitulla tavalla lasketta-vasta euromäärästä. Valtioneuvoston asetuksella säädetään, miten valtionosuuden perusteena oleva opiskelijatyövuosi määräytyy.

Koulutuksen järjestäjälle myönnetään valtionosuutta oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen käyttökustannuksia varten euromäärä, joka saadaan, kun mainittua koulutusta saavien opiskelijoiden määrät kerrotaan mainittua koulutusta varten opiskelijaa kohden määrätyillä yksikköhinnoilla.

Koulutuksen järjestäjälle myönnetään valtionosuutta ammatillisen erikoisoppilaitoksen käyttökustannuksia varten euromäärä, joka saadaan, kun koulutuksen järjestäjälle rahoituksen laskemisen perusteeksi vahvistettu opetustuntien määrä kerrotaan opetustuntia kohden määrätyllä yksikköhinnalla.

11 §

Rahoitus perusopetuslaissa tarkoitettuun lisäopetukseen

Perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettua lisäopetusta järjestävälle kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuksen järjestämisluvan saaneelle yksityiselle koulutuksen järjestäjälle myönnetään lisäopetusta varten rahoituksena euromäärä, joka saadaan kun sen kunnan, jossa opetuksen järjestäjän perusopetus pääasiallisesti järjestetään, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti vahvistettu kotikuntakorvauksen perusosa kerrottuna luvulla 1,21 kerrotaan perusopetuksen lisäopetuksen opiskelijamäärällä.

12 §

Rahoitus maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavaan opetukseen

Kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuksen järjestämisluvan saaneelle yksityiselle koulutuksen järjestäjälle myönnetään perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettua maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavaa opetusta varten rahoituksena euromäärä, joka saadaan,

kun sen kunnan, jossa opetuksen järjestäjän perusopetus pääasiallisesti järjestetään, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti vahvistettu perusopetuksen kotikuntakorvauksen perusosa kerrottuna luvulla 2,39 kerrotaan opiskelijamäärällä.

13 §

Rahoitus muille kuin oppivelvollisille järjestettävään esi- ja perusopetukseen

Kunnalle, kuntayhtymälle ja yksityiselle koulutuksen järjestäjälle myönnetään muille kuin oppivelvollisille järjestettävää perusopetusta varten euromäärä, joka saadaan, kun kunnan, jossa opetus pääasiallisesti järjestetään, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti vahvistettu kotikuntakorvauksen perusosa kerrottuna luvulla 1,35 kerrotaan oppilasmäärällä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua kotikuntakorvauksen perusosaa alennetaan lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa opiskelevia ja esiopetuksessa olevia oppilaita 49 prosentilla perusopetuslain 46 §:n 1 momentissa tarkoitetussa koulutuksessa.

Edellä 1 momentissa mainitulle perusopetuksen järjestäjälle myönnetään perusopetuslain 46 §:n 2 momentin mukaisista perusopetuksen oppimäärään kuuluvista suoritetuista oppiaineista euromäärä, joka saadaan kertomalla valtion talousarvion rajoissa vahvistettu yksikköhinta laskennallisella oppilasmäärällä. Valtioneuvoston asetuksella säädetään siitä miten suoritetut oppiaineet muunnetaan laskennalliseksi oppilasmääräksi.

14 §

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluville perusopetuksen oppilaille myönnettävä korotus

Sen lisäksi mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa ja tämän 13 §:n 1 momentissa säädetään perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettuun 11-vuotiseen oppivelvollisuuteen perustuvan opetuksen käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta, mainittua opetusta järjestävälle kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuksen järjestämisluvan saaneelle yksityiselle koulutuksen järjestäjälle myönnetään korotuksena euromäärä, joka saadaan, kun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n mukainen perusopetuksen perushinta 2,41-kertaisena kerrotaan tässä pykälässä tarkoitetulla oppilasmäärällä ja siihen lisätään perusopetuksen perushinta 1,45-kertaisena kerrottuna vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden määrällä.

15 §

Perusopetuksen sisäoppilaitoslisä ja koulukotikorotus

Kunnalle, kuntayhtymälle tai yksityisen koulutuksen järjestäjälle myönnetään perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen sisäoppilaitokseen kuuluvan majoituksen ja ruokailun saavien oppilaiden osalta euromäärä, joka on 26 prosenttia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 23 §:n nojalla säädetystä ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta.

Yksityiselle perusopetuksen järjestäjälle, jonka perusopetuksen järjestämisluvan mukaisena erityisenä koulutustehtävänä on koulukotiopetuksen järjestäminen, myönnetään koulukotiopetusta saavista oppilaista lisärahoituksena euromäärä, joka saadaan kun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n mukainen perusopetuksen perushinta kerrottuna luvulla 1,51 kerrotaan koulukotiopetusta saavien oppilaiden määrällä.

16 §

Joustavan perusopetuksen lisä

Sen lisäksi, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa säädetään perusopetuksen valtionosuudesta, kunnalle, kuntayhtymälle ja yksityiselle opetuksen järjestäjälle voidaan myöntää joustavan perusopetuksen toiminnasta aiheutuviin lisäkustannuksiin euromäärä, joka saadaan, kun joustavan perusopetuksen toimintaan osallistuvien oppilaiden määrä kerrotaan mainittua

toimintaa varten oppilasta kohden määrätyllä yksikköhinnalla.

17 §

Yksityisen perusopetuksen järjestäjän toiminnan aloittaminen

Perusopetuslain mukaisen järjestämisluvan saaneelle yksityisen perusopetuksen järjestäjälle myönnetään toiminnan aloittamiseen toiminnan aloittamiskuukauden alusta sen varainhoitovuoden loppuun, jolta järjestäjälle ei makseta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 37 §:n mukaista kotikuntakorvausta, mainittua korvausta vastaava euromäärä laskettuna sen kunnan mukaan, jossa perusopetus pääasiallisesti järjestetään.

18 §

Rahoitus ulkomailla järjestettävään perusopetuslain mukaiseen opetukseen

Ulkomailla järjestettävää opetusta varten opetuksen järjestäjälle myönnetään rahoituksena euromäärä, joka saadaan, kun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n mukainen perusopetuksen perushinta tai mainittu perushinta korotettuna tai alennettuna siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään, kerrotaan oppilasmäärällä.

19 §

Valtionosuus aamu- ja iltapäivätoiminnan käyttökustannuksiin

Perusopetuslaissa tarkoitettua aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestävälle kunnalle myönnetään valtionosuutta toiminnasta aiheutuviin käyttökustannuksiin 57 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun kunnalle valtionosuuden laskemisen perusteeksi mainittua toimintaa varten vahvistettu tuntimäärä kerrotaan tuntia kohden määrätyllä yksikköhinnalla.

20 §

Valtionosuus opetustuntikohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin

Kunnalle, kuntayhtymälle, yksityiselle yhteisölle ja säätiölle, jolle on myönnetty taiteen perusopetuksesta annetun lain 11 §:n 3 momentin nojalla oikeus saada valtionosuutta opetustuntien määrän mukaan myönnetään valtionosuutta opetustuntikohtaisen taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin 57 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun koulutuksen järjestäjälle valtionosuuden laskemisen perusteeksi mainittua opetusta varten vahvistettu opetustuntimäärä kerrotaan opetustuntia kohden määrätyllä yksikköhinnalla.

21 §

Valtionosuus liikuntatoiminnan ja nuorisotyön käyttökustannuksiin

Kunnalle myönnetään valtionosuutta liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin 29,70 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun kunnan asukasmäärä kerrotaan liikuntatoimintaa varten asukasta kohden määrätyllä yksikköhinnalla.

Kunnalle myönnetään valtionosuutta nuorisotyön käyttökustannuksiin 29,70 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun kunnan alle 29 -vuotiaiden asukkaiden määrä kerrotaan nuorisotyötä varten asukasta kohden määrätyllä yksikköhinnalla.

22 §

Valtionosuus museon, teatterin ja orkesterin käyttökustannuksiin

Museon, teatterin ja orkesterin ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta mainituista toiminnoista aiheutuviin käyttökustannuksiin 37 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle museota, teatteria ja orkesteria varten vahvistettu laskennallinen henkilötyövuosien määrä kerrotaan henkilötyövuotta kohden asianomaista toimintaa varten määrätyllä yksikköhinnalla.

3 luku

Opetustoimen yksikköhinnat

23 §

Keskimääräiset yksikköhinnat

Valtioneuvoston asetuksella säädetään vuosittain seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteina käytettävät lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen, ammattikorkeakoulujen ja taiteen perusopetuksen keskimääräiset yksikköhinnat siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momentissa ja 57 §:ssä säädetään.

Yksikköhinnat määrää opetusministeriö. Tämän lain 24—26 §:ssä tarkoitetut yksikköhinnat määrätään siten, että yksikköhintojen mukaisesti lasketut rahoituksen perusteena käytettävät euromäärät yhteenlaskettuina vastaavat keskimääräisten yksikköhintojen perusteella laskettavia euromääriä.

24 §

Lukion yksikköhinnat

Lukion yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan joka neljäs vuosi kaikille koulutuksen järjestäjille lukiokoulutuksesta yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Yksikköhintoja laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon ulkomailla järjestetystä opetuksesta aiheutuneita menoja eikä mainittua opetusta saavia opiskelijoita. Yksikköhintoja laskettaessa niiden opiskelijoiden määrästä, jotka opintonsa aloittaessaan ovat täyttäneet 18 vuotta, otetaan huomioon 58 prosenttia.

Kunnille ja kuntayhtymille määrättäviä yksikköhintoja porrastetaan vähäisen opiskelijamäärän mukaisen tunnusluvun perusteella siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään. Yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhinta on sama kuin sen kunnan yksikköhinta, jossa koulutus pääasiassa järjestetään. Jos kunta ei järjestä lukiokoulutusta, yksityisen lukiokoulutuksen järjestäjän yksikköhinta lasketaan samalla tavalla kuin kunnan yksikköhinta. Ulkomailla järjestettävän koulutuksen yksikköhinta määrätään porrastamalla 23 §:n nojalla säädettyä lukiokoulutuksen keskimääräistä yksikköhintaa siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään ja opetusministeriö asetuksen nojalla määrää. Opetusministeriö voi lisäksi koulutuksen järjestäjälle määrätyn erityisen koulutustehtävän perusteella tai muusta erityisestä syystä korottaa yksikköhintaa.

Jos lukiokoulutuksen järjestäjän tehtäväksi on lukiolain 4 §:n 2 momentin nojalla määrätty järjestää lukiokoulutusta sisäoppilaitoksessa, yksikköhintaa korotetaan sisäoppilaitokseen kuuluvan majoituksen ja ruokailun saavien opiskelijoiden osalta siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Yksikköhinnat määrätään siten, että ne euromäärät, jotka saadaan kertomalla koulutuksen järjestäjille lasketut yksikköhinnat koulutuksen järjestäjien opiskelijoiden määrillä, yhteenlaskettuina vastaavat 1 momentissa tarkoitettuja valtakunnallisia kokonaiskustannuksia.

Muina kuin 1 momentissa mainittuina vuosina yksikköhinnat lasketaan siten kuin tässä pykälässä säädetään, kuitenkin 1 momentissa tarkoitetun vuoden yksikköhintoja laskettaessa selvitettyjen kokonaiskustannusten perusteella.

Jos opiskelija on aloittanut opintonsa 18 vuotta täytettyään, yksikköhinta on 58 prosenttia asianomaiselle koulutuksen järjestäjälle opiskelijaa kohden määrätystä yksikköhinnasta lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa lukiokoulutusta saavia opiskelijoita.

Yksikköhintojen laskemisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Opetusministeriö voi koulutuksen järjestäjälle määrätyn erityisen koulutustehtävän perusteella tai muusta erityisestä syystä korottaa tässä momentissa tarkoitettua yksikköhintaa.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään perusteista, joilla lukiolain 20 §:n 3 momentissa tarkoitetun oppiaineen suorittaminen muunnetaan opiskelijamääräksi ja otetaan huomioon tämän pykälän 1 ja 5 momentissa tarkoitettujen 18 vuotta täytettyään opintonsa aloittaneiden määrässä.

25 §

Ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnat

Ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan joka neljäs vuosi siten, että yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna ammatillisen koulutuksen järjestäjille aiheutuneet ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun näyttötutkintona suoritettavan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen valtakunnalliset kokonaiskustannukset jaetaan valtionosuuden myöntämisen perusteena käytettävien edellä tarkoitetussa koulutuksessa olevien opiskelijoiden yhteismäärällä mainittuna vuonna. Muina vuosina yksikköhinnat lasketaan siten kuin tässä pykälässä säädetään, kuitenkin edellä tässä momentissa tarkoitetun vuoden yksikköhintoja laskettaessa selvitettyjen kokonaiskustannusten perusteella. Yksikköhintoja laskettaessa ei oteta huomioon oppisopimuskoulutuksesta aiheutuneita kustannuksia eikä kyseistä koulutusta saavia opiskelijoita.

Ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan koulutusaloittain siten, että kunkin koulutusalan koulutuksesta kaikille ammatillisen koulutuksen järjestäjille aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset jaetaan kunkin koulutusalan koulutusta saaneiden opiskelijoiden yhteismäärällä mainittuna vuonna. Kunkin koulutusalan valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin luetaan mukaan ammatilliseen koulutukseen liittyvät ammatillisen koulutuksen järjestäjien kirjanpidon mukaiset poistot. Jos koulutusalan koulutuksesta aiheutuneita kustannuksia ei ole mahdollista selvittää, yksikköhinta määrätään koulutusalan arvioitujen kustannusten perusteella. Yksikköhintoja porrastetaan erityisopetuksen ja muiden olennaisesti koulutuksen kustannuksiin vaikuttavien tekijöiden perusteella. Lisäksi yksikköhintoja porrastetaan koulutuksen tuloksellisuuden perusteella. Tuloksellisuuteen perustuva porrastus määräytyy opiskelijoiden työllistymisen, jatko-opintoihin siirtymisen, koulutuksen keskeyttämisen ja opintojen suoritusajan sekä henkilöstön kelpoisuuden ja kehittämistoimenpiteiden perusteella. Tuloksellisuuden perusteella määräytyvä osuus on enintään kolme prosenttia 1 momentin mukaisista valtakunnallisista kokonaiskustannuksista. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin yksikköhintojen laskemisesta tässä momentissa säädetyllä tavalla.

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen, vammaisille opiskelijoille järjestettävän valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen sekä maahanmuuttajille järjestettävän ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen yksikköhinnat määrätään porrastamalla 23 §:n nojalla säädettyä ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräistä yksikköhintaa. Yksikköhinnan laskemisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään erikseen edellä tarkoitetun koulutuksen yksikköhintojen porrastamisesta koulutuksessa, jota järjestetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentin ja 9 §:n nojalla ammatillisen koulutuksen järjestäjälle annetun erityisen koulutustehtävän perusteella.

Kun koulutuksen järjestäjä järjestää koulutusta kahdella tai useammalla 2 momentissa tarkoitetulla koulutusalalla tai 3 momentissa tarkoitetussa koulutuksessa, koulutuksen järjestäjän yksikköhinnaksi määrätään eri koulutusaloilla ja edellä tarkoitetussa koulutuksessa opiskelevien opiskelijoiden määrien ja 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen yksikköhintojen perusteella laskettu opiskelijamäärillä painotettu keskiarvo. Yksikköhintaa korotetaan opiskelijoille annettavan majoitusedun perusteella. Opetusministeriö voi lisäksi koulutuksen järjestäjälle määrätyn erityisen koulutustehtävän perusteella tai muusta erityisestä syystä korottaa yksikköhintaa. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin yksikköhinnan laskemisesta tässä momentissa säädetyllä tavalla.

Yksikköhinnat määrätään siten, että ne euromäärät, jotka saadaan kertomalla yksikköhinnat kunkin koulutusalan ja 3 momentissa tarkoitetun koulutuksen opiskelijamäärillä, yhteenlaskettuina vastaavat 1 momentissa

tarkoitettuja valtakunnallisia kokonaiskustannuksia.

Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinta on 63,13 prosenttia 23 §:n nojalla säädetystä ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta. Tässä momentissa tarkoitettua yksikköhintaa korotetaan erityisopetuksessa siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

26 §

Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat

Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan joka neljäs vuosi siten, että yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kaikissa ammattikorkeakouluissa aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset jaetaan valtionosuuden myöntämisen perusteena käytettävien ammattikorkeakoululain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen mukaan määräytyvien laskennallisten opiskelijoiden yhteismäärällä mainittuna vuonna.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin luetaan mukaan ammattikorkeakoulun ylläpitäjän ammattikorkeakoulutoimintaan liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot. Poistojen lukemisesta mukaan valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Yksikköhinnat määrätään siten, että euromäärät, jotka saadaan kertomalla yksikköhinnat 1 momentin mukaan määräytyvällä laskennallisella opiskelijamäärällä, yhteenlaskettuina vastaavat 1 ja 2 momentin mukaan laskettuja valtakunnallisia kokonaiskustannuksia.

Ammattikorkeakoulun yksikköhinta muodostuu laskennallisen opiskelijamäärän ja ammattikorkeakoulussa suoritettujen tutkintojen määrän mukaan määrättävistä osuuksista siten, että opiskelijamäärän osuus on 70 prosenttia ja tutkintojen määrän osuus 30 prosenttia. Opetusministeriö voi erityisestä syystä korottaa ammattikorkeakoulun yksikköhintaa. Yksikköhinnan laskemisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Muina kuin 1 momentissa tarkoitettuina vuosina yksikköhinnat lasketaan siten kuin tässä pykälässä säädetään, kuitenkin 1 momentissa tarkoitetun vuoden yksikköhintoja laskettaessa käytettyjen kokonaiskustannusten perusteella.

27 §

Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat

Tämän lain 10 §:n 1 momentissa tarkoitetut oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat opiskelijatyövuotta kohden lasketaan 23 §:n 1 momentin nojalla säädetyn ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisen yksikköhinnan perusteella erikseen omaehtoiseen lisäkoulutukseen ja henkilöstökoulutukseen. Yksikköhintoja porrastetaan eri hintaryhmiin kuuluvassa koulutuksessa ja erityisopetuksessa siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään. Opetusministeriö voi lisäksi erityisestä syystä korottaa yksikköhintaa.

Opetusministeriö määrää vuosittain valtion talousarvion rajoissa oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat erikseen ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä erikseen muuta ammatillista lisäkoulutusta varten. Tässä momentissa tarkoitettuja yksikköhintoja korotetaan erityisopetuksessa siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintoja porrastetaan tuloksellisuuden perusteella. Tuloksellisuuden perusteella määräytyvä osuus on enintään kolme prosenttia ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien yhteenlasketusta valtionosuuden perusteena olevasta laskennallisesta perusteesta. Tuloksellisuuteen perustuva valtionosuuden määrä määräytyy suoritettujen tutkintojen perusteella. Oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen tulosrahoituksen laskennassa otetaan huomioon lisäksi 1 momentissa tarkoitettu hintaryhmä ja hintaryhmittäinen tutkinnon suorittamisaste. Tulosrahoituksen määräytymisestä ja järjestäjäkohtaisten tulosrahoitusosuuksien enimmäismääristä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Opetusministeriö määrää vuosittain ammatillisten erikoisoppilaitosten opetustuntikohtaiseksi yksikköhinnaksi edelliselle vuodelle määrätyn yksikköhinnan tarkistettuna yksikköhintojen soveltamisvuoden arvioituun kustannustasoon. Yksikköhintaa porrastetaan olennaisesti koulutuksen kustannuksiin vaikuttavien tekijöiden perusteella siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

28 §

Opetustuntikohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen yksikköhinta

Edellä 20 §:ssä tarkoitettu taiteen perusopetuksen yksikköhinta lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna taiteen perusopetuksesta aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna pidettyjen opetustuntien yhteismäärällä. Muina vuosina yksikköhinta lasketaan edelliselle vuodelle määrättyjen yksikköhintojen perusteella ottaen lisäksi huomioon mitä 23 §:ssä säädetään.

29 §

Perusopetuksen yksikköhinnat

Opetusministeriö vahvistaa vuosittain edellä 11—14 ja 18 §:ssä tarkoitetut yksikköhinnat oppilasta kohden.

Opetusministeriön vahvistaa vuosittain 16 §:ssä tarkoitetun joustavan perusopetuksen hinnan valtion talousarvion rajoissa.

30 §

Aamu- ja iltapäivätoiminnan yksikköhinta

Opetusministeriö vahvistaa perusopetuslaissa tarkoitetun aamu- ja iltapäivätoiminnan yksikköhinnan ohjaustuntia kohden vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

31 §

Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset

Lukion, ammatillisen koulutuksen, ammattikorkeakoulun ja opetustuntiperusteisesti rahoitettavan taiteen perusopetuksen käyttökustannuksina ei pidetä:

1) tässä laissa tarkoitetusta perustamishankkeesta eikä maa-alueen hankkimisesta tai vuokraamisesta aiheutuneita kustannuksia;

2) opiskelijoiden koulumatkojen kuljetuksen järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia;

3) tavaran ja palvelun hankintahintaan sisältyvää arvonlisäveroa;

4) lainojen hoitokustannuksia eikä laskennallisia korkoja ja poistoja;

5) kustannuksia, joihin myönnetään erikseen lakiin perustuvaa valtionrahoitusta;

6) maksuja 1 §:ssä mainittujen lakien ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisen toiminnan järjestäjille, jos maksujen perusteena olevasta toiminnasta toiminnan järjestäjille aiheutuvat kustannukset otetaan huomioon yksikköhintoja laskettaessa;

7) edellä 1 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjän maksullisen palvelutoiminnan kustannuksia; eikä

8) muita kuin välittömästi 1 §:ssä mainittujen lakien mukaisen toiminnan järjestämisestä aiheutuneita hallintokustannuksia.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen koulutusmuotojen käyttökustannukset, joihin myönnetään rahoitusta Euroopan yhteisöjen talousarviosta, saadaan lukea tämän lain nojalla rahoitettaviksi käyttökustannuksiksi siltä osin kuin Euroopan yhteisöjen talousarviosta myönnettävä ja sitä vastaava valtion talousarvion mukainen erillinen kansallinen rahoitus ei niitä kata.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen eri koulutusmuotojen käyttökustannuksista vähennetään koulutuksen järjestäjille 44 §:n 1 ja 2 momentin nojalla asianomaista toimintaa varten kustannusten laskemisvuonna myönnettyjä valtionavustuksia vastaava euromäärä. Ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksista vähennetään ammattikorkeakoulu-

lain 33 §:n 1 momentin nojalla myönnettyä rahoitusta vastaava euromäärä.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 4 kohdassa säädetään, ammatillisen koulutuksen järjestäjän ja ammattikorkeakoulun ylläpitäjän kirjanpidon mukaisista poistoista, on voimassa, mitä 25 §:n 2 momentissa ja 26 §:n 2 momentissa säädetään.

32 §

Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhinnoissa

Lukion, ammatillisen koulutuksen, ammattikorkeakoulujen sekä taiteen perusopetuksen yksikköhintoja korotetaan yksityisen koulutuksen järjestäjän osalta siten, että korotus vastaa yksityisten koulutuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityiselle koulutuksen järjestäjälle aiheutuneista arvonlisäverottomista kustannuksista mainitussa koulutusmuodossa.

Yksityisen ammattikorkeakoulun ylläpitäjän ja yksityisen ammatillisen koulutuksen järjestäjän yksikköhintaa voidaan korottaa hakemuksesta kunnan tai kuntayhtymän tämän lain mukaiseen toimintaan yksityiselle yhteisölle tai säätiölle luovuttaman kiinteistön ja käyttöomaisuuden osalta siten, että korotus kerrottuna rahoituksen määräämisessä käytettävällä opiskelijamäärällä vastaa enintään edellä mainittuun tarkoitukseen tapahtuvien luovutusten johdosta suoritettavien arvonlisäverojen määrää.

Yksityisen perusopetuksen järjestäjän 11—18 §:ssä tarkoitettuja yksikköhintoja ja hintoja korotetaan siten, että korotus vastaa yksityisten perusopetuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityisille perusopetuksen järjestäjälle aiheutuneista arvonlisäverottomista kustannuksista.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua korotusta ei oteta huomioon vahvistettaessa 23 §:n 1 momentin mukaisia keskimääräisiä yksikköhintoja eikä määrättäessä yksikköhintoja mainitun pykälän 2 momentin mukaisesti. Edellä 2 momentissa tarkoitettua korotusta ei myöskään oteta huomioon kunnan omarahoitusosuutta määrättäessä eikä 1 momentissa tarkoitettujen arvonlisäverojen osuutta laskettaessa.

4 luku

Kulttuuritoimen yksikköhinnat

33 §

Liikuntatoiminnan yksikköhinta

Opetusministeriö vahvistaa liikuntatoiminnan yksikköhinnan kunnan asukasta kohden vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

34 §

Nuorisotyön yksikköhinta

Opetusministeriö vahvistaa nuorisotyön yksikköhinnan kunnan alle 29-vuotiasta asukasta kohden vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

35 §

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnat

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnat lasketaan erikseen kunkin taide- ja kulttuurilaitosmuodon osalta joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna niiden toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset asianomaisten kulttuurilaitosten saman kalenterivuoden todellisten henkilötyövuosien yhteismäärällä. Opetusministeriö määrää yksikköhinnan varainhoitovuodelle arvioidun kustannustason mukaiseksi ja ottaen huomioon valtion toimenpiteistä aiheutuvat toiminnan laajuuden ja laadun muutokset soveltuvin osin siten kuin 23 §:n 1 momentissa säädetään. Muina vuosina yksikköhinnaksi määrätään edelliselle vuodelle määrätty yksikköhinta tarkistettuna 1 momentissa tarkoitetuilla kustannustason sekä toiminnan laajuuden ja laadun muutoksilla.

Yksikköhintojen laskemisesta on lisäksi voimassa, mitä 31 §:n 1 momentissa säädetään.

Yksikköhintoja laskettaessa kustannuksista vähennetään laitosten ylläpitäjille 44 §:n 1 ja 2 momentin, teatteri- ja orkesterilain 6 a §:n 2 ja 3 momentin sekä museolain 4 a §:n nojalla niiden toimintaa varten kustannusten laskemisvuonna myönnettyjä valtionavustuksia vastaava euromäärä.

Arvonlisäveron osalta on soveltuvin osin voimassa, mitä 32 §:n 1 ja 4 momentissa säädetään. Arvonlisäverovelvollisen yksityisen yhteisön tai säätiön yksikköhintaa ei kuitenkaan koroteta.

5 luku

Perustamishankkeen valtionavustus

36 §

Perustamishanke

Perustamishankkeella tarkoitetaan toiminnallisen kokonaisuuden muodostavaa tilojen rakentamista, hankintaa, peruskorjausta tai niitä vastaavaa toimenpidettä ja mainittuihin toimenpiteisiin liittyvää irtaimen omaisuuden hankintaa, jos toimenpiteen arvioidut kokonaiskustannukset ovat vähintään valtioneuvoston vahvistaman euromäärän suuruiset.

Maa-alueen hankkimista ei pidetä perustamishankkeena.

Muun kuin 1 momentissa tarkoitetun irtaimen omaisuuden hankkimista ei pidetä perustamishankkeena. Perustamishankkeena pidetään kuitenkin kirjastoauton ja -veneen hankintaa.

Perustamishankkeena voidaan pitää myös sellaista 1 ja 3 momentissa tarkoitettua toimenpidettä, jonka arvioidut kustannukset ovat valtioneuvoston vahvistamaa euromäärää pienemmät, jos hankkeen rahoitus muodostuisi kunnan tai kuntayhtymän jäsenkuntien asukasmäärän ja taloudellisen aseman vuoksi kunnalle tai kuntayhtymälle erityisen rasittavaksi. Sama koskee soveltuvin osin yksityisen koulutuksen tai muun toiminnan järjestäjän perustamishanketta ja siihen myönnettävää valtionavustusta.

37 §

Hankesuunnitelma

Perustamishankkeesta tulee laatia hankesuunnitelma, joka toimitetaan valtionapuviranomaiselle. Hankesuunnitelmaan tulee sisältyä pääpiirteittäinen selostus hankkeesta, selvitys hankkeen toteuttamisen tarpeellisuudesta ja toteuttamisajankohdasta sekä luonnossuunnitelmat ja kustannusarvio. Suunnitelmassa on eriteltävä hankkeeseen sisältyvät toimitilat (*tilaohjelma*).

Opetusministeriö voi antaa hankesuunnitelmaa ja muita hakemusasiakirjoja koskevia määräyksiä hankkeen toiminnallisuuden, teknisen laadun, turvallisuuden ja energiatehokkuuden arvioimiseksi.

38 §

Valtionavustuksen enimmäismäärän määrääminen

Jos valtionapuviranomainen katsoo, että perustamishanke on tarpeellinen ja että hankkeen rahoittamiseen on valtiontaloudelliset edellytykset, valtionapuviranomainen voi ennen valtionavustuksen myöntämistä määrätä 37 §:ssä tarkoitetun hankesuunnitelman perusteella arvioidun tarpeellisen laajuuden ja arvioitujen kohtuullisten kustannusten perusteella, minkä suuruisena valtionavustus hankkeeseen enintään myönnetään.

39 §

Aloittamislupa

Valtionapuviranomainen voi erityisestä syystä hakemuksesta päättää, että perustamishankkeen toteuttamiseen saadaan ryhtyä ennen kuin valtionavustuksen myöntämistä koskeva päätös on tehty.

40 §

Valtionavustuksen hakeminen

Perustamishankkeen valtionavustusta koskevat, valtionapuviranomaiselle osoitetut ha-

kemukset tulee toimittaa asianomaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sen vuoden loppuun mennessä, joka edeltää sitä vuotta, jonka talousarvion perusteella valtionavustusta haetaan, ellei opetusministeriö toisin määrää. Hakemukseen tulee liittää arvio hankkeen toteuttamisajankohdasta.

41 §

Hankeselvitys

Valtionavustuksen saajan on toimitettava valtionapuviranomaiselle selvitys toteutetusta perustamishankkeesta kuuden kuukauden kuluessa hankkeen valmistumisesta. Jos selvitystä ei tehdä määräajassa, valtionapuviranomainen voi päättää, että valtionavustuksesta maksamatta oleva loppuerä voidaan jättää maksamatta osittain tai kokonaan.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä hankeselvityksen sisällöstä.

42 §

Perustamishankkeiden rahoitussuunnitelma

Opetusministeriö laatii vuosittain seuraavaa neljää vuotta varten opetus- ja kulttuuritoimen perustamishankkeiden valtakunnallisen rahoitussuunnitelman. Rahoitussuunnitelma sisältää suunnittelukautena toteutettaviksi tarkoitetut perustamishankkeet kalenterivuosittain toteuttamisjärjestyksessä sekä arvion hankkeiden valtionavustuksista.

Perustamishankkeiden rahoitussuunnitelmaa varten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus laatii koulutuksen ja muiden 1 ja 2 §:ssä mainittujen lakien mukaisen toiminnan järjestäjiltä saatujen ehdotusten perusteella ja oppilaitoshankkeiden osalta maakunnan liiton laatiman kiireellisyysjärjestyksen pohjalta luettelon toiminta-alueellaan toteutettavaksi aiotuista perustamishankkeista. Hankkeet merkitään luetteloon niiden arvioidussa kiireellisyysjärjestyksessä. Ehdotukset luetteloa varten on toimitettava asianomaiselle elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukselle luettelon laatimista edeltävän vuoden loppuun mennessä.

Rahoitussuunnitelma voidaan jättää laatimatta, jos perustamishankkeiden valtionavustuksiin käytettävissä oleva määräraha on vähäinen.

43 §

Yhteinen perustamishanke

Toteutettaessa useamman hallinnonalan yhteinen perustamishanke tulee asianomaisten valtionapuviranomaisten ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin, jotta hankkeen toteuttaminen voidaan kokonaisuudessaan aloittaa samana vuonna.

6 luku

Erityiset valtionavustukset

44 §

Valtionavustukset

Edellä 1 ja 2 §:ssä mainittujen lakien mukaisen toiminnan kehittämistä, kokeilua ja toiminnan käynnistämistä varten, toimintaan liittyviä tarpeellisia erityistehtäviä varten tai koulutuspoliittisten tavoitteiden toteuttamiseksi voidaan myöntää valtionavustusta valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa.

Edellä 1 ja 2 §:ssä mainittujen lakien mukaisen toiminnan järjestäjälle voidaan myöntää ylimääräistä avustusta valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa. Sen lisäksi mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa säädetään kotikuntakorvauksesta, yksityiselle perusopetuksen järjestäjälle voidaan myöntää ylimääräistä avustusta valtionosuusjärjestelmän muutosten vaikutuksen tasoittamiseen.

Kunnalle myönnetään valtionavustusta valtion talousarvioon myönnetyn määrärahan rajoissa kirjastolaissa tarkoitetun keskuskirjasto- ja maakuntakirjastotehtävän hoitamiseen määrä, joka vastaa likimäärin mainitusta tehtävästä aiheutuvia lisäkustannuksia.

45 §

Saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen myönnettävä valtionavustus sekä eräät muut valtionavustukset

Saamelaisten kotiseutualueen kunnille sekä muille mainitulla alueella toimiville koulutuksen järjestäjille myönnetään vuosittain valtionavustusta saamenkielisestä ja saamen kielen opetuksesta perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisesta koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti. Valtionavustukset yhteenlaskettuina vastaavat mainittuun opetukseen tarvittavan opetushenkilöstön palkkaamisesta aiheutuvia keskimääräisiä kustannuksia.

Perusopetuslain ja lukiolain mukaisen toiminnan järjestäjälle myönnetään valtionavustusta esi- ja perusopetuksen ja lukiokoulutuksen täydentävään vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä sekä heidän muun opetuksensa tukemiseen valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun määrärahan puitteissa.

Valtionavustusta myönnetään kunnalle tai rekisteröidylle yhdistykselle Ruotsissa rajakuntien yhteistoimintaan perustuvasta suomalaisoppilaiden koulunkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin.

Edellä 2 momentissa tarkoitettujen valtionavustusten määräytymisperusteista säädetään tarkemmin opetusministeriön asetuksella.

46 §

Valtionavustus ilman valmistavaa koulutusta suoritettavien näyttötutkintojen järjestämiseen

Sellaiselle yhteisölle tai säätiölle, joka on tehnyt tutkintotoimikunnan kanssa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitetun sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä, mutta joka ei saa tutkintojen järjestämiseen valtionosuutta, voidaan myöntää valtionavustusta lain 8 §:ssä tarkoitettujen ilman valmistavaa koulutusta suoritettavien näyttötutkintojen järjestämiseen. Valtionavustuksesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

47 §

Valtionavustuslain soveltaminen

Tämän lain nojalla myönnettäviin valtionavustuksiin sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001), jollei tässä laissa toisin säädetä.

7 luku

Erinäiset säännökset

48 §

Opiskelija-, oppilas-, ja tutkintomäärien laskeminen

Lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa varainhoitovuoden rahoitus lasketaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan. Ammatillisen peruskoulutuksen varainhoitovuoden rahoitus lasketaan kuitenkin enintään järjestämisluvan kokonaisopiskelijamäärän mukaisesti. Lisäksi voidaan ottaa huomioon sellaiset arvioidut opiskelijamäärien muutokset, jotka aiheutuvat laista, asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai päätöksestä taikka valtion talousarviosta. Yksikköhintoja laskettaessa sovelletaan kuitenkin varainhoitovuotta edeltävän vuoden syksyn oppilas- ja opiskelijamääriä. Toiminnan käynnistyessä rahoitus lasketaan arvioidun oppilas- ja opiskelijamäärän mukaan lukuun ottamatta 13 §:n 3 momentissa tarkoitettujen perusopetuksen oppiaineiden oppilaita.

Ammattikorkeakoulujen varainhoitovuoden rahoitus ja yksikköhinnat lasketaan ammattikorkeakoululain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen mukaan määräytyvän opiskelijamäärän ja ammattikorkeakoulussa suoritettujen tutkintojen määrän sekä ammatillisesta opettajankoulutuksesta valmistuneiden määrän perusteella.

Tämän lain mukaan rahoitettavan perusopetuksen rahoitus varainhoitovuodelle lasketaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuun 20 päivän oppilasmäärän mukaan.

Opiskelija ja oppilas voidaan lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi oppilaaksi tai opiskelijaksi vain yhdessä tä-

män lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa.

Ne oppilaat ja opiskelijat, joita ei ole ilmoitettu valtionapuviranomaiselle säädetyssä määräajassa, voidaan jättää rahoituksen perusteena olevia oppilaita ja opiskelijoita laskettaessa huomioon ottamatta.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin rahoituksen määräämisessä käytettävien oppilas-, opiskelija- ja tutkintomäärien laskemisesta.

49 §

Rahoituksen laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen

Opetusministeriö vahvistaa seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteena käytettävien opiskelijatyövuosien, oppisopimuksena järjestettävän lisäkoulutuksen oppisopimusten, opetustuntien, ohjaustuntien ja henkilötyövuosien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Opetusministeriö vahvistaa lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosien ja oppisopimusten määrät siten, että pohjana ovat ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 5 §:n 2 momentin mukaisessa järjestämisluvassa määrätyt opiskelijatyövuosien ja oppisopimusten määrät.

Opetusministeriö voi vahvistaessaan 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen perusteena käytettävää opiskelijatyövuosien määrää antaa koulutuksen järjestäjälle koulutuksen tarjontaa koskevia ohjeita. Ministeriön tulee vahvistaessaan opiskelijatyövuodet koulutuksen järjestäjille turvata ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen jakautuminen alueellisesti tasapuolisesti koulutustarpeen mukaan. Ennen kuin ministeriö päättää, voidaanko koulutuksen järjestäjälle myöntää opiskelijatyövuosiin perustuvaa rahoitusta, tulee asiasta hankkia asianomaisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto.

Näyttötutkintoina ilman valmistavaa koulutusta suoritettavat ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot otetaan, sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään, huomioon vahvistettaessa 10 §:n 1 momentissa tarkoitetun ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen perusteena käytettävien opiskelijatyövuosien määrää.

50 §

Rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen

Opetusministeriö myöntää 6, 10 ja 19—22 §:ssä tarkoitetun valtionosuuden sekä 7, 11—18 §:ssä tarkoitetun rahoituksen käyttökustannuksiin hakemuksetta kunnalle tai muulle 1 ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle.

Opetusministeriö tarkistaa, ammattikorkeakouluille myönnettävää rahoitusta lukuun ottamatta, 1 momentin mukaan myönnetyn rahoituksen varainhoitovuoden keskimääräisten oppilas- ja opiskelijamäärien mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä. Ammatillisessa peruskoulutuksessa rahoitus tarkistetaan kuitenkin enintään ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa määrätyn kokonaisopiskelijamäärän mukaiseksi. Tässä laissa tarkoitetun perusopetuksen rahoitus tarkistetaan lukuun ottamatta 13 §:n 3 momentissa tarkoitettujen perusopetuksen kurssien ja 16 §:ssä tarkoitetun joustavan perusopetuksen oppilasmäärää varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuun 20 päivän ja varainhoitovuoden syyskuun 20 päivän keskimääräisen oppilasmäärän mukaiseksi.

51 §

Rahoituksen maksaminen käyttökustannuksiin

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaa 50 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun rahoituksen käyttökustannuksiin kunnalle tai muulle 1 ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 49 §:ssä säädetään. Valtionavustus maksetaan koulutuksen järjestäjälle kalenterivuoden loppuun mennessä.

52 §

Valtionavustuksen myöntäminen ja maksaminen perustamishankkeeseen

Valtionapuviranomainen myöntää valtionavustuksen perustamishankkeeseen, jollei erikseen toisin säädetä, hakemuksesta 1 ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle.

Perustamishankkeeseen myönnetty valtionavustus maksetaan, jollei valtionapuviranomainen 2 momentin nojalla toisin päätä, pääosin hankkeen toteutusaikana ja loppueränä. Valtionavustuksen loppuerä maksetaan, kun valtionapuviranomainen on tarkastanut 41 §:ssä tarkoitetun hankeselvityksen.

Perustamishankkeeseen myönnetty valtionavustus voidaan maksaa myös hankkeen valmistumista seuraavan kalenterivuoden alusta seitsemän vuoden aikana yhtä suurina vuotuisina erinä. Kukin vuosierä maksetaan tällöin ennen maaliskuun loppua ja siihen lisätään maksamattoman valtionavustuksen osalle laskettu peruskorkoa vastaava vuotuinen korko, joka lasketaan ensimmäisen vuosierän maksupäivästä. Valtionavustuksen hakijan on ilmoitettava, suostuuko se valtionavustuksen maksamiseen tässä momentissa tarkoitetulla tavalla.

53 §

Perustamishankkeeseen suoritetun valtionavustuksen palautus

Perustamishankkeeseen saatua valtionavustusta vastaava suhteellinen osa hankitun omaisuuden käyvästä arvosta voidaan määrätä palautettavaksi valtiolle, jos hankittu omaisuus luovutetaan toiselle taikka jos toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan. Jos omaisuus luovutetaan toiselle, joka käyttää omaisuutta valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan, tästä luovutuksesta johtuva palautus voidaan jättää määräämättä, jos luovuttaja omaisuuden luovutuksen yhteydessä sitoutuu vastaamaan palautusehdoista myös luovutuksen jälkeen tai jos luovutuksen saaja sitoutuu vastaaviin omaisuuden luovuttajaa koskeviin palautusehtoihin. Palautusta ei määrätä kuitenkaan suoritettavaksi, jos tässä momentissa tarkoitetun toimenpiteen tapahtuessa valtionavustuksen myöntämisestä on kulunut yli 15 vuotta.

Jos omaisuus, johon on saatu valtionavustusta, tuhoutuu tai vahingoittuu, voidaan valtionavustusta vastaava suhteellinen osa vakuutus- tai muusta korvauksesta määrätä palautettavaksi valtiolle tai vähentää uuden perustamishankkeen valtionavustuksesta. Palautusta ei määrätä kuitenkaan suoritettavaksi eikä vähennystä tehdä, jos vahingon tapahtuessa valtionavustuksen myöntämisestä on kulunut yli 15 vuotta.

Palautusvelvollisuudesta ja korvauksen vähentämisestä päättää 57 §:ssä tarkoitettu valtionapuviranomainen. Valtionavustuksen saajan on ilmoitettava valtionapuviranomaiselle kuuden kuukauden kuluessa 1 ja 2 momentissa tarkoitetusta olosuhteiden muuttumisesta. Jos myöhemmin käy ilmi, ettei ilmoitusta ole tehty määräajassa, on valtionavustusta vastaava suhteellinen osa omaisuuden käyvästä arvosta palautettava valtiolle korkolain (633/1982) 4 §:n 3 momentin mukaisine korkoineen, jollei valtionapuviranomainen erityisestä syystä toisin päätä.

Sen estämättä, mitä edellä tässä pykälässä säädetään perustamishankkeeseen myönnetyn valtionavustuksen palauttamisajasta, valtion korvauksetta luovuttamien ammatillisten oppilaitosten kiinteistöjen ja irtaimiston valtionosuuksien palautusehdoista on voimassa, mitä asianomaisissa luovutussopimuksissa on sovittu.

54 §

Maksatuksen keskeytys

Valtionapuviranomainen voi päätöksellään määrätä tässä laissa tarkoitetun rahoituksen maksamisen keskeytettäväksi, jos:

1) on ilmeistä, ettei rahoituksen saaja enää järjestä rahoituksen perusteena olevaa toimintaa, tai rahoituksen saaja olennaisessa määrin toimii vastoin asianomaista toimintaa koskevia lakeja tai asetuksia taikka niiden nojalla annettuja määräyksiä;

2) ne perusteet, joiden mukaan rahoitus määrättyä tarkoitusta varten on myönnetty, ovat olennaisesti muuttuneet; tai
3) Euroopan yhteisön lainsäädännössä edellytetään maksatuksen keskeyttämistä.

55 §

Erityisopetuksen tukitehtävistä perittävät maksut

Opetusministeriö päättää perusopetuslain 39 §:ssä tarkoitetuista erityisopetuksen tukitehtävistä perittävistä maksuista sen mukaan kuin valtion maksuperustelaissa (150/1992) julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista säädetään.

56 §

Suorituksen maksamatta ja perimättä jättäminen

Alle 2 000 euron suuruista tämän lain nojalla annettuun päätökseen perustuvaa suoritusta ei makseta eikä peritä takaisin.

57 §

Valtionapuviranomainen

Valtionapuviranomainen tässä laissa tarkoitettuja käyttökustannuksia koskevissa asioissa on opetusministeriö.

Valtionapuviranomainen perustamishankkeita koskevissa asioissa on opetusministeriö tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään. Kun opetus järjestetään ulkomailla, toimivaltainen viranomainen on Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus perustamishankkeita koskevissa asioissa.

Valtionapuviranomainen muita valtionavustuksia koskevissa asioissa on opetusministeriö, opetushallitus tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

58 §

Tietojen toimittaminen ja tarkastus

Kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen toiminnan järjestäjän on toimitettava valtionapuviranomaiselle tässä laissa tarkoitetun rahoituksen määräämiseksi tarvittavat talousarvioon, taloussuunnitelmaan, tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen perustuvat tiedot sekä muut rahoituksen määräämiseksi tarpeelliset kustannuksia ja toiminnan laajuutta koskevat tiedot. Tarkempia säännöksiä toimitettavista tiedoista voidaan antaa opetusministeriön asetuksella.

Valtionapuviranomainen päättää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen oikeellisuuden toteamiseksi suoritettavista rahoituksen saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvista tarkastuksista. Opetusministeriö voi antaa tarkastuksen opetushallituksen tehtäväksi. Valtionapuviranomainen voi antaa tarkastuksen myös ulkopuolisen tilintarkastajan tehtäväksi. Tilintarkastajan tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tai tilintarkastuslaissa (459/2007) tarkoitettu hyväksytty tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Tilintarkastajalla tulee olla riittävä perehtyneisyys opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmään. Tilintarkastusyhteisön on nimettävä tarkastuksesta päävastuullinen tilintarkastaja.

Rahoituksen saajan on korvauksetta annettava tarkastajalle kaikki tarkastuksen kannalta välttämättömät tiedot ja selvitykset, asiakirjat, tallenteet ja muu aineisto sekä muutoinkin avustettava tarkastuksessa. Tarkastajalla on oikeus päästä tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa rahoituksen saajan hallinnassa tai käytössä oleviin rahoitettavassa toiminnassa käytettäviin tiloihin ja muille alueille. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa. Tarkastajalla on oikeus ottaa tarkastuksen kohteena oleva aineisto haltuunsa, jos tarkastaminen sitä edellyttää. Aineiston haltuunotosta on tarkastuksen yhteydessä laadittava pöytäkirja. Siinä on mainittava haltuunoton tarkoitus ja haltuun otettu aineisto. Aineisto on palautettava viipymättä, kun sitä ei enää tarvita tarkastuksessa.

Valtionapuviranomaisella ja opetushallituksella on oikeus saada tarkastusta varten poliisi- ja ulosottoviranomaisilta tarpeellista virka-apua.

Ulkopuolinen asiantuntija voi valtionapuviranomaisen päätöksestä avustaa tarkastuksessa.

Ulkopuoliseen tilintarkastajaan ja ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan hallintolakia (434/2003), kielilakia (423/2003), viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sekä valtion virkamieslain (750/1994) 14 ja 15 §:ää.

Ulkopuoliseen tilintarkastajaan ja ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

59 §

Neuvottelumenettely

Ennen kuin opetusministeriö tekee ehdotuksen seuraavan varainhoitovuoden talousarvioon käyttökustannusten valtionosuutta varten otettavasta määrärahasta, sen on neuvoteltava yksikköhinnoista Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa.

Ministeriön on myös neuvoteltava Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa siitä, mitä tietoja on pidettävä tarpeellisina yksikköhintojen määräämistä ja vahvistamista sekä valtionosuuden määräämistä varten samoin kuin siitä, miten nämä tiedot toimitetaan valtionapuviranomaiselle.

60 §

Oikaisumenettely ja muutoksenhaku

Tässä laissa säädettyä valtionosuutta tai rahoitusta saavalla kunnalla, kuntayhtymällä tai yksityisen koulutuksen tai toiminnan järjestäjällä, joka tyytymätön tämän lain nojalla annettuun päätökseen saa vaatia oikaisua kirjallisesti valtionapuviranomaiselta kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Päätökseen ei kuitenkaan saa vaatia oikaisua eikä hakea muutosta siltä osin kuin se koskee 48 §:n 1—3 momentissa tarkoitettuja oppilas- ja opiskelijamääriä.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, muutoksenhausta tämän lain nojalla tehtyyn valtionavustusta koskevaan päätökseen on voimassa, mitä valtionavustuslaissa säädetään.

61 §

Saamatta jääneen etuuden suorittaminen

Jos oikaisuvaatimuksen tekemiselle 60 §:ssä säädetyn määräajan kuluttua ilmenee tietoja, jotka eivät ole olleet aikaisemmin olleet asianomaisen kunnan, kuntayhtymän tai yksityisen koulutuksen järjestäjän tiedossa ja siltä on tämän vuoksi jäänyt saamatta valtionosuutta, joka olisi lain mukaan kuulunut sille, on saamatta jäänyt euromäärä suoritettava. Suoritettavalle määrälle on maksettava korkolain 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona valtionosuus olisi tullut maksaa.

Jos saamatta jääneen etuuden merkitys on vähäinen ja sen maksamisesta aiheutuvat menot olisivat epäsuhteessa verrattuna asian taloudelliseen merkitykseen, ei etuutta kuitenkaan suoriteta.

Opetusministeriö voi päättää, että saamatta jäänyt etuus maksetaan myöhemmin seuraavan valtionosuuden yhteydessä.

62 §

Perusteettoman edun palauttaminen

Jos edellä 1 tai 2 §:ssä tarkoitettu opetuksen tai muun toiminnan järjestäjä on saanut perusteettomasti tässä lain nojalla myönnettyä valtionosuutta tai rahoitusta, opetusministeriön on määrättävä liikaa saatu määrä palautettavaksi. Palautettavasta määrästä peritään korkolain 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona valtionosuus maksettu.

Jos palautettava etuus on vähäinen taikka jos palauttamista tai koron perimistä on pidettävä kohtuuttomana, voidaan etuus jättää määräämättä palautettavaksi.

Opetusministeriö voi päättää, että palautettava etuus vähennetään myöhemmin seuraavan vuoden valtionosuuden yhteydessä.

63 §

Suoritusvelvollisuuden raukeaminen

Velvollisuus suorittaa saamatta jäänyt etuus tai palauttaa perusteetta saatu etuus raukeaa viiden vuoden kuluessa sen varainhoitovuoden päättymisestä, jona etuus olisi tullut suorittaa tai on suoritettu.

64 §

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain eräiden säännösten soveltaminen

Tässä laissa tarkoitettuun rahoitukseen sovelletaan lisäksi seuraavia kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain säännöksiä:

1) 55 §:n 2 momentin säännöstä uusista ja laajentuvista valtionosuustehtävistä;

2) 61 §:n 2 momentin säännöstä kunnan asukasmäärän määräytymisestä;

3) 62 §:n 3 momentin säännöstä valtionosuuden myöntämisestä kuntajakoa muutettaessa;

4) 63 §:n säännöstä valtionosuuksien määräytymisestä kunnan alueen jakamistapauksissa

Mitä 1 momentissa säädetään kunnasta, koskee soveltuvin osin kuntayhtymää ja tässä laissa säädettyä rahoitusta saavaa yksityistä 1 §:ssä ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjää.

8 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

65 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 21 päivänä elokuuta 1998 annettu laki (635/1998) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran myönnettäessä ja maksettaessa rahoitusta vuodelle 2010. Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita rahoitusta koskevia säännöksiä sovelletaan vuoden 2009 ja sitä edeltävien vuosien rahoitukseen.

Sen estämättä mitä 3 momentissa säädetään, ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 16 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella (/2009) säädettyjä lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen, ammattikorkeakoulujen, taiteen perusopetuksen ja kansalaisopistojen keskimääräisiä yksikköhintoja sovelletaan laskettaessa ja määrättäessä yksikköhintoja vuodelle 2010.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

66 §

Ammatillisen koulutuksen tuloksellisuusrahoitus

Sen estämättä, mitä 25 §:n 2 momentissa säädetään ammatillisen koulutuksen tuloksellisuuteen perustuvasta rahoituksesta, vuonna 2010 tuloksellisuusrahoitukseen sovelletaan ennen lain voimaan tuloa voimassa olleita säännöksiä.

67 §

Ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavien jaksojen rahoitus

Sen estämättä, mitä 25 §:n 3 momentissa säädetään ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen, vammaisille opiskelijoille järjestettävän valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen sekä maahanmuuttajille järjestettävän ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen yksikköhintojen laskemisesta, vuonna 2010 mainittujen koulutusten rahoitukseen sovelletaan ennen lain voimaan tuloa voimassa olleita säännöksiä.

68 §

Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen poistojen määrän vaikutus yksikköhintoihin

Sen estämättä, mitä 25 §:n 2 momentissa ja 26 §:n 2 momentissa säädetään, jos ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien kirjanpidon mukaisten ammatillisen koulutuksen poistojen määrä on vuosina 2005 ja 2009 alempi kuin 831,32 euroa vuodessa opiskelijaa kohden ja ammattikorkeakoulujen ylläpitäjien mainittuina vuosina tehtävien kirjanpidon mukaisten ammattikorkeakoulujen poistojen määrä on alempi kuin 487,31 euroa vuodessa ammattikorkeakoulun valtionosuuden perusteena käytettävää laskennallista opiskelijaa kohden, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen keskimääräistä yksikköhintaa korotetaan, siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarvittaessa säädetään, euromäärällä, joka vastaa edellä mainittujen euromäärien ja kirjanpidon mukaisten opiskelijaa kohden laskettujen poistojen erotusta. Mainitut euromäärät on laskettu vuoden 2005 kustannustasossa ja niitä tarkistetaan vuosittain kustannustason arvioidun muutoksen mukaisesti.

69 §

Aiemmin myönnettyjen ja maksamatta olevien perustamishankkeiden valtionosuudet

Ennen tämän lain voimaantuloa ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen perustamishankkeisiin myönnetyt ja vuosittain maksettavat opiskelijaa kohti lasketut valtionosuudet vähennetään keskimääräisiä yksikköhintoja laskettaessa.

70 §

Valtionapuviranomainen perustamishankkeita koskevissa asioissa

Sen estämättä, mitä tämän lain 57 §:n 1 momentissa säädetään valtionapuviranomaisesta, opetusministeriö hoitaa valtionapuviranomaisen tehtävät perustamishankkeissa, joihin se on myöntänyt valtionosuuden ennen lain voimaantuloa.

71 §

Perustamishankkeen valtionosuuksien ja -avustusten palautus

Lain 53 §:n säännöksiä perustamishankkeen valtionavustuksen palauttamisesta sovelletaan sellaiseen mainitussa 53 §:ssä tarkoitettuun toimenpiteeseen, joka on suoritettu, tai vahinkoon, joka on tapahtunut tämän lain voimaantulon jälkeen. Perustamishankkeeseen ennen tämän lain voimaan tuloa myönnettyyn valtionosuuteen on voimassa soveltuvin osin, mitä mainitussa 53 §:ssä valtionavustuksesta säädetään.

72 §

Maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilasmäärän määräytyminen vuonna 2010

Sen estämättä, mitä 48 ja 49 §:ssä säädetään maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavan opetuksen vuoden 2010 rahoituksen perusteena olevan oppilasmäärän laskemisesta ja tarkistamisesta, oppilasmäärään lisätään 20 päivänä syyskuuta 2009 kyseisessä koulutuksessa olevien oppilaiden määrä kerrottuna luvulla 0,5.

3.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaan

kumotaan 3 päivänä elokuuta 1992 sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) 2, 6 ja 7 §, 3 luku, 22, 24, 31 §:n 2 ja 3 momentti, 37, 38, 42, 45 ja 45 b §,

sellaisina kuin niistä ovat, 2 § laissa 1150/1996, 6 § laissa 1114/1998, 716/2002 ja 140/2008, 7 § laissa 353/2007, 3 luku laeissa 1150/1996, 974/1998, 1069/2005, 1114/1998, 855/2008 ja 860/2008, 22 § laeissa 1114/1998 ja 716/2002, 24 § laissa 716/2002, 31 §:n 2 momentti laissa 716/2002, 37 § laissa 1150/1996, 38 § laissa 1287/1993, 42 § laissa 1150/1996 ja 45 b § laissa 1290/2004, sekä

muutetaan lain nimike, 1, 8, 20, 26, 27 ja 29 §, 31 §:n 1 momentti, 32, 33, 40, 41, ja 47 §, sellaisina kuin ne ovat, 8 § laissa 716/2002, 20 § laissa 716/2002, 26 § laissa 1187/2002, 27 § laissa 716/2002, 29 § laissa 716/2002, 31 §:n 1 momentti laissa 716/2002, 32 § laeissa 1145/2000 ja 716/2002, 33 § laissa 716/2002, 39 § laissa 125/1999 ja 47 § osittain laissa 303/1995, seuraavasti:

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnitteluun ja valtionavustukseen, jos muussa laissa *(erityislaki)* niin säädetään.

8 §

Perustamishankkeiden valtionavustuksen jakaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö jakaa valtion talousarviossa hyväksytyn, perustamishankkeisiin käytettävissä olevan valtionavustuksen aluehallintovirastoille.

Aluehallintovirastot jakavat sosiaali- ja terveysministeriön niille kohdentaman perustamishankkeisiin käytettävissä olevan valtionavustuksen edelleen toimialueensa kunnille ja kuntayhtymille.

20 §

Perustamishankkeeseen suoritettavan valtionavustuksen saaja ja perustamishankkeen edellytykset

Kunnalle ja kuntayhtymälle voidaan suorittaa valtionavustusta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi tarpeellisiin perustamishankkeisiin, jos hanke on välttämätön kunnan tai kuntayhtymän sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi tai edellä 5 b §:ssä tarkoitetun toiminnallisen kehittämishankkeen toteuttamiseksi. Lisäksi edellytetään, että hankkeen kokonaiskustannukset ovat vähintään 300 000 euroa.

26 §

Perustamishankkeiden valtionavustus

Perustamishankkeisiin suoritetaan valtionavustusta enintään aluehallintoviraston vahvistamiin kustannuksiin. Kustannuksiin ei sisälly arvonlisäveron osuutta. Jos hankkeen toteutuneet kustannukset alittavat aluehallintoviraston vahvistamat kustannukset, suoritetaan valtionavustus toteutuneisiin kustannuksiin.

27 §

Valtionavustuksen suuruus

Perustamishankkeiden valtionavustus on 25—50 prosenttia 26 §:ssä tarkoitetuista kustannuksista. Valtionavustus määräytyy kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (/) 29 §:n mukaisesti kunnan asukasta kohden lasketun tasatun laskennallisen verotulon (tasattu verotulo) perusteella. Kunta saa valtionavustusta 50 prosenttia, jos sen tasattu verotulo on tasausrajalla. Jos tasattu verotulo ylittää tasausrajan, valtionavustus määräytyy siten, että kukin tasausrajasta laskettu vähintään yhden prosentin suuruinen tasatun verotulon kasvu vähentää valtionavustusta yhdellä prosenttiyksiköllä siihen saakka, kunnes valtionavustus on 25 prosenttia. Valtionavustusprosentti määräytyy perustamishankkeen vahvistamisvuodelle määritellyn tasatun verotulon perusteella. Milloin kyse on kahden tai useamman kunnan yhteisestä taikka kuntayhtymän perustamishankkeesta, valtionavustus määräytyy kunkin kunnan osuuteen tämän kunnan valtionavustusprosentin mukaan.

29 §

Valtionavustusselvitys ja -päätös

Perustamishankkeeseen suoritettavan lopullisen valtionavustuksen määrittämiseksi kunnan tai kuntayhtymän on tehtävä aluehallintovirastolle selvitys toteutetuista hankkeista ja niiden kustannusten yhteismäärästä. Selvitys toteutuneista kustannuksista on toimitettava aluehallintovirastolle viimeistään perustamishankkeen valmistumista seuraavan vuoden toukokuun 31 päivänä. Selvitys on kuitenkin aina toimitettava viimeistään kolmen vuoden kuluessa hankkeen aloittamisesta. Jos hanke on tällöin edelleen keskeneräinen, voi aluehallintovirasto hakemuksen perusteella erityisestä syystä antaa enintään kaksi vuotta lisäaikaa selvityksen antamiseksi.

Aluehallintoviraston on tehtävä päätös perustamishankkeeseen suoritettavasta lopullisesta valtionavustuksesta kahden kuukauden kuluessa valtionavustusselvityksen saapumisesta.

Jos lopullinen valtionavustus sovellettavien laskentaperusteiden mukaan poikkeaa vähemmän kuin 200 euroa 28 §:n mukaisesti maksetun valtionavustuksen määrästä, ei erotusta makseta eikä peritä takaisin.

31 §

Perustamishankkeiden valtionavustuksen vahvistaminen

Aluehallintoviranomainen vahvistaa kunnan ja kuntayhtymän toimintavuonna aloitettavat perustamishankkeet ja valtionavustuk-

sen määräämisen perusteena olevat kustannukset.

32 §

Valtionavustuslain eräiden säännösten soveltaminen

Perustamishankkeiden valtionavustuksiin sovelletaan seuraavia valtionavustuslain säännöksiä:

1) 14 §:n säännöksiä valtionavustuksen saajan tiedonantovelvollisuudesta
2) 20 §:n 1 momentin säännöksiä valtionavustuksen palauttamisesta;
3) 21 §:n säännöksiä velvollisuudesta valtionavustuksen takaisinperintään;
4) 24 §:n säännöksiä korosta;
5) 25 §:n säännöksiä viivästyskorosta;
6) 26 §:n säännöksiä kohtuullistamisesta;
7) 28 §:n säännöksiä takaisinperinnän määräajasta;
8) 29 §:n 2 momentin säännöksiä vanhenemisesta; sekä
9) 30 §:n säännöksiä kuittauksesta.

33 §

Oikaisumenettely

Jos kunta tai kuntayhtymä on tyytymätön aluehallintoviraston perustamishankkeen valtionavustusta koskevaan päätökseen, kunnalla tai kuntayhtymällä on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä sosiaali- ja terveysministeriölle kirjallinen vaatimus päätöksen oikaisemisesta. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

39 §

Valtionapuviranomainen

Valtionapuviranomainen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeita koskevissa asioissa on sosiaali- ja terveysministeriö.

Valtionapuviranomainen sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeita koskevissa asioissa on aluehallintovirasto.

40 §

Aluehallintoviraston alueellinen toimivalta

Kuntayhtymiä koskevissa asioissa toimivaltainen on se aluehallintovirasto, jonka alueella on kuntayhtymän kotipaikka.

41 §

Määräykset

Aluehallintoviraston on valtionavustusasioita ratkaistessaan noudatettava sosiaali- ja terveysministeriön tai muun ministeriön oman toimialansa osalta antamia määräyksiä.

47 §

Yksityisen toimintayksikön henkilökunnan eläketurva

Sellaisen 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun yksityisen palvelujen tuottajan, johon ennen 1 päivää tammikuuta 1984 on sovellettu eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annettua lakia (382/69), palveluksessa tämän lain voimaan tullessa olevalla henkilöllä on oikeus valtion varoista suoritettavaan vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja osa aikaeläkkeeseen soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin virka- ja työsuhteessa valtioon olevalla henkilöllä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun henkilön kuoltua suoritetaan hänen jälkeensä valtion varoista perhe-eläkettä soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olleen henkilön jälkeen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu työnantaja on velvollinen vuosineljänneksittäin kunkin vuosineljänneksen päättymistä seuraavan kuukauden aikana maksamaan valtiolle eläkekustannusosuuden, jonka määrä on 25 prosenttia 1 momentissa tarkoitetuille henkilöille maksetuista palkoista.

Tämän lain mukainen eläkekustannusosuus sekä sille suorituksen viivästymisen ajalta laskettu korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen vuotuinen viivästyskorko saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä niin kuin verojen ja maksujen

täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

Jos työnantajana on yhteisö tai yhtymä, jonka velvoitteista osakas tai yhtiömies vastaa niin kuin omasta velastaan, voidaan tämän lain mukainen eläkekustannusosuus sekä sille viivästyksen ajalta laskettu korko ulosottaa osakkaalta tai yhtiömieheltä niin kuin 4 momentissa säädetään.

Tämän lain voimaantulon jälkeen 1 momentissa tarkoitetun yksityisen palvelujen tuottajan palvelukseen tulleiden henkilöiden eläketurvasta on voimassa, mitä työntekijän eläkelaissa (395/2006) säädetään.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

4.

Laki

perusopetuslain 5 ja 43 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 annetun perusopetuslain (628/1998) 5 § ja 43 §, näistä 5 § i sellaisena kuin se on laissa 1288/1999, seuraavasti:

5 §

Muu opetus ja toiminta

Kunta voi järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta, lisäopetusta ja kunnan päättämässä laajuudessa perusopetuksen 7—9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Kunta päättää perusopetuksen järjestämisestä muille kuin oppivelvollisille.

Joustavan perusopetuksen toiminnan järjestämisestä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

43 §

Rahoitus

Tässä laissa tarkoitettua esiopetusta ja perusopetusta varten myönnetään valtionosuutta siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (/) säädetään. Esiopetuksen ja perusopetuksen käyttökustannuksiin myönnetään muuta rahoitusta siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (/) säädetään. Aamu- ja iltapäivätoimintaa varten myönnetään rahoitusta siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta säädetään.

Perusopetuslain mukaiseen opetukseen ja toimintaan voidaan valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa myöntää valtionavustusta ja valtionavustusta perustamishankkeisiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (/) säädetään.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

———

5.

Laki

taiteen perusopetuksesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan taiteen perusopetuksesta 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lain (633/1998) 11 §, seuraavasti:

11 §

Valtionosuus

Kunta, joka järjestää taiteen perusopetusta, saa valtionosuutta kunnan asukasmäärän mukaan siten kuin kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (/) säädetään.

Edellä 2 §:n 2 momentissa tarkoitetulle koulutuksen järjestäjälle myönnetään valtionosuutta laskennallisten opetustuntien määrän mukaan. Kunnalle voidaan sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, myöntää oikeus saada valtionosuutta opetustuntien määrän mukaan. Oikeuden myöntämisestä on sovelletuvin osin voimassa, mitä 3 §:ssä koulutuksen järjestämisluvasta säädetään. Tässä momentissa tarkoitetun koulutuksen valtionosuudesta on voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (/) säädetään.

Koulutuksen järjestäjälle voidaan myöntää valtionavustusta perustamishankkeisiin ja valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa muihin valtionavustuksiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (/) säädetään.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

6.

Laki

kirjastolain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä joulukuuta 1998 annetun kirjastolain (904/1998) 9 § seuraavasti:

9 §

Kunta saa valtionosuutta kirjaston käyttökustannuksiin siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (/) säädetään.

Kunnalle myönnetään valtionavustusta valtion talousarvion rajoissa 4 §:ssä tarkoitettujen keskuskirjasto- ja maakuntakirjastotehtävän hoitamiseen sekä kirjaston perustamishankkeeseen siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (/) säädetään. Perustamishankkeena pidetään myös kirjastoauton ja -veneen hankintaa.

Valtionavustusta voidaan myöntää myös muun kunnalle tai palvelun järjestäjälle annetun erityisen tehtävän hoitamiseen.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

7.

Laki

kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuntien kulttuuritoiminnasta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (728/1992) 3 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 643/1998, seuraavasti:

3 §

Valtionosuus- ja avustus

Kunnalle myönnetään valtionosuutta kulttuuritoimintaa varten siten kuin kunnan peruspalvelujen (valtionosuudesta annetussa laissa (/) säädetään.

Kunnalle sekä kunnan osoituksesta kulttuuritoimintaa harjoittavalle ja edistävälle, kunnassa toimivalle yhteisölle, säätiölle tai laitokselle voidaan valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa myöntää valtionavustusta kulttuuritoimintaa varten ja siinä tarvittavien tilojen perustamishankkeisiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (/) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

lasten päivähoidosta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lasten päivähoidosta 19 päivänä tammikuuta 1973 annetun lain (36/1973) 12 §, sellaisena kuin se on laissa 738/1992, seuraavasti:

12 §

Tämän lain nojalla kunnan järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

9.

Laki

lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta 20 päivänä joulukuuta 1996 annetun lain (1128/1996) 12 §:n 1 momentti, seuraavasti:

12 §

Suhde muihin lakeihin

Kunnalle tästä laista aiheutuviin menoihin sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/92) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.

— — — — — — — — — — — — — — —

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

10.

Laki

kansanterveyslain 19§:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun kansanterveyslain (66/1972) 19 §, sellaisena kuin se on laissa 746/1992, seuraavasti:

19 §

Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

11.

Laki

erikoissairaanhoitolain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 1 päivänä joulukuuta 1989 annetun erikoissairaanhoitolain (1062/1989) 4 §, sellaisena kuin se on laissa 748/1992, seuraavasti:

4 §

Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

12.

Laki

sosiaalihuoltolain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 17 päivänä syyskuuta 1982 annetun sosiaalihuoltolain (710/1982) 2 §, sellaisena kuin se on laissa 736/1992, seuraavasti:

2 §

Tässä laissa tarkoitettuun kunnan järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

13.

Laki

toimeentulotuesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan toimeentulotuesta 30 päivänä joulukuuta 1997 annetun lain (1412/1997) 5 §, seuraavasti:

5 §

Valtionosuus ja -avustus

Tämän lain nojalla kunnan järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

14.

Laki

kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 48 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kehitysvammaisten erityishuollosta 23 päivänä kesäkuuta 1977 annetun lain (519/1977) 48 §, sellaisena kuin se on laissa 739/1992, seuraavasti:

48 §

Tämän lain nojalla järjestettävään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

15.

Laki

vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 3 päivänä huhtikuuta 1987 annetun lain (380/1987) 5 §, sellaisena kuin se on laissa 743/1992, seuraavasti:

5 §

Suunnittelu ja rahoitus

Tässä laissa tarkoitettuun kunnan järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

16.

Laki

kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuntouttavasta työtoiminnasta 2 päivänä maaliskuuta 2001 annetun lain (189/2001) 25 §, seuraavasti:

25 §	annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/).
Rahoitus	
Tämän lain nojalla kunnan järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

17.

Laki

mielenterveyslain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä joulukuuta 1990 annetun mielenterveyslain (1116/1990) 3 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 751/1992, seuraavasti:

3 §	annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.
Mielenterveyspalvelujen järjestäminen	
— — — — — — — — — — — — — — —	
Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

18.

Laki

päihdehuoltolain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 17 päivänä tammikuuta 1986 annetun päihdehuoltolain (41/1986) 4 §, sellaisena kuin se on laissa 740/1992, seuraavasti:

4 §

Suhde muihin lakeihin

Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

19.

Laki

tartuntatautilain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 25 päivänä heinäkuuta 1986 annetun tartuntatautilain (583/1986) 8 §, sellaisena kuin se on laissa 756/1992, seuraavasti:

8 §

Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

20.

Laki

terveydensuojelulain 58 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä elokuuta 1994 annetun terveydensuojelulain (763/1994) 58 §, sellaisena kuin se on laissa 1118/1998, seuraavasti:

58 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

21.

Laki

elintarvikelain 85 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä tammikuuta 2006 annetun elintarvikelain (23/2006) 85 §, seuraavasti:

85 §

Valtionosuus

Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

22.

Laki

kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta 24 päivänä tammikuuta 1986 annetun lain (64/1986) 8 §, sellaisena kuin se on laissa 763/1992, seuraavasti:

8 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

23.

Laki

kemikaalilain 61 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1989 annetun kemikaalilain (744/1989) 61 §, sellaisena kuin se on laissa 757/1992, seuraavasti:

61 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

24.

Laki

lääkelain 62 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 10 päivänä huhtikuuta 1987 annetun lääkelain (395/1987) 62 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 22/2006, seuraavasti:

62 §

— — — — — — — — — — — — — — — —

Lääkkeitä voidaan Lääkelaitoksen luvalla toimittaa sairaala-apteekista ja lääkekeskuksesta myös yksityisille sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille, joiden kanssa kunta tai kuntayhtymä on tehnyt sopimuksen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden ostamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain (733/1992) 4 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisesti tai jotka hoitavat muita lain nojalla kunnalle tai valtiolle kuuluvia tehtäviä.

— — — — — — — — — — — — — — — —

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

25.

Laki

kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain 37 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta 30 päivänä tammikuuta 2004 annetun lain (75/2004) 37 §, seuraavasti:

37 §

Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

26.

Laki

sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sosiaalisesta luototuksesta 20 päivänä joulukuuta 2002 annetun lain (1133/2002) 3 §:n 1 momentti, seuraavasti:

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.

— — — — — — — — — — — — — — —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

27.

Laki

raittiustyölain 7§:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 19 päivänä marraskuuta 1982 annetun raittiustyölain (828/1982) 7 §, sellaisena kuin se on laissa 741/1992, seuraavasti:

7 §

Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

28.

Laki

toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 14 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 13 päivänä elokuuta 1976 annetun lain (693/1976) 14 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 286/2006, seuraavasti:

14 a §

— — — — — — — — — — — — — — —

Kunta voi sopia toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa, että kunnalle tai sen viranomaiselle tässä laissa säädetty tehtävä annetaan virkavastuulla toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi. Kuntayhtymä voi tehdä toisen kuntayhtymän kanssa edellä tarkoitetun sopimuksen, jos siihen on kuntayhtymän jäsenkuntien suostumus. Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.

— — — — — — — — — — — — — — —

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

29.

Laki

eläinlääkintähuoltolain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 17 päivänä elokuuta 1990 annetun eläinlääkintähuoltolain (685/1990) 15 §, sellaisena kuin se on laissa 761/1992, seuraavasti:

15 §

Suunnittelu ja valtionosuus

Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 2 päivänä lokakuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Hallinto- ja kuntaministeri *Mari Kiviniemi*

Liite
Rinnakkaistekstit

3.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaan

kumotaan 3 päivänä elokuuta 1992 sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) 2, 6 ja 7 §, 3 luku, 22, 24, 31 §:n 2 ja 3 momentti, 37, 38, 42, 45 ja 45 b §,

sellaisina kuin niistä ovat, 2 § laissa 1150/1996, 6 § laissa 1114/1998, 716/2002 ja 140/2008, 7 § laissa 253/2007, 3 luku laeissa 1150/1996, 974/1998, 1069/2005, 1114/1998, 855/2008 ja 860/2008, 22 § laeissa 1114/1998 ja 716/2002, 24 § laissa 716/2002, 31 §:n 2 momentti laissa 716/2002, 37 § laissa 1150/1996, 38 § laissa 1287/1993, 42 § laissa 1150/1996 ja 45 b § laissa 1290/2004, sekä

muutetaan lain nimike, 1, 8, 20, 26, 27 ja 29 §, 31 §:n 1 2 momentti, 32, 33, 40, 41, ja 47 §, sellaisina kuin ne ovat, 8 § laissa 716/2002, 20 § laissa 716/2002, 26 § laissa 1187/2002, 27 § laissa 716/2002, 29 § laissa 716/2002, 31 §:n 1 momentti laissa 716/2002, 32 § laeissa 1145/2000 ja 716/2002, 33 § laissa 716/2002, 39 § laissa 125/1999 ja 47 § osittain laissa 303/1995, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta	**Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta**
1 §	1 §
Soveltamisala	*Soveltamisala*
Tätä lakia sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnitteluun ja valtionosuuteen, jos muussa laissa *(erityislaki)* niin säädetään.	Tätä lakia sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnitteluun ja *valtionavustukseen*, jos muussa laissa *(erityislaki)* niin säädetään.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
2 §	2 §
Suhde kuntien valtionosuuslakiin	*Suhde kuntien valtionosuuslakiin*
Valtionosuuteen sovelletaan tämän lain ohella kuntien valtionosuuslakia (1147/1996) siltä osin kuin tässä laissa niin säädetään.	(kumotaan)
6 §	6 §
Sosiaali- ja terveydenhuollon voimavarapäätös	*Sosiaali- ja terveydenhuollon voimavarapäätös*
Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroista *Valtioneuvosto antaa kalenterivuosittain valtion talousarvioesityksen antamisen yhteydessä asetuksen sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroista (voimavara-asetus). Voimavara-asetus sisältää:* *1) sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden laskennan perusteena olevien käyttökustannusten kokonaismäärää koskevan arvion, kunnan valtionosuuden laskennassa käytettävät laskennalliset kustannukset asukasta ja työtöntä kohden sekä kunnan omarahoitusosuuden asukasta kohden;* *2) valtionavustuksen määrän erikseen kehittämishankkeisiin ja erikseen perustamishankkeisiin;* — — — — — — — — — — — — — — — *4) voimavarojen jakamisen perusteet.* *Voimavara-asetuksen yhteydessä voidaan antaa sosiaali- ja terveyspalveluja tai sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteita ja niiden toteuttamista koskevia tietoja.* *Voimavara-asetuksessa voidaan päättää, että osa edellä 1 momentin 2 kohdan mukaisesti määritellystä kehittämishankkeiden valtionavustuksesta jätetään sosiaali- ja terveysministeriön käytettäväksi.*	(kumotaan)
7 §	7 §
Voimavara-asetuksen valmistelu	*Voimavara-asetuksen valmistelu*
Voimavara-asetuksen valmistelusta huolehtii sosiaali- ja terveysministeriö.	(kumotaan)

Voimassa oleva laki *Ehdotus*

8 §

Voimavarojen alueellinen jakaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö jakaa voimavara-asetuksessa hyväksytyn kehittämishankkeisiin käytettävissä olevan valtionavustuksen ja perustamishankkeisiin käytettävissä olevan valtionavustuksen lääninhallituksille lukuun ottamatta sitä osuutta, joka on 6 §:n 3 momentin perusteella jätetty sosiaali- ja terveysministeriön käytettäväksi.

Lääninhallitukset jakavat sosiaali- ja terveysministeriön niille kohdentaman kehittämishankkeisiin käytettävissä olevan valtionavustuksen sekä perustamishankkeisiin käytettävissä olevan valtionavustuksen edelleen lääninsä alueen kunnille ja kuntayhtymille.

Jakaessaan kehittämishankkeisiin ja perustamishankkeisiin käytettävissä olevat valtionavustuksen määrärahat sosiaali- ja terveysministeriön sekä lääninhallitusten on noudatettava voimavara-asetuksessa hyväksyttyjä perusteita.

8 §

Perustamishankkeiden valtionavustuksen jakaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö jakaa *valtion talousarviossa hyväksytyn, perustamishankkeisiin käytettävissä olevan valtionavustuksen aluehallintovirastoille.*

Aluehallintovirastot jakavat sosiaali- ja terveysministeriön niille kohdentaman *perustamishankkeisiin* käytettävissä olevan valtionavustuksen edelleen *toimialueensa* kunnille ja kuntayhtymille.

3 luku

Käyttökustannusten valtionosuus

(kumotaan)

20 §

Perustamishankkeeseen suoritettavan valtionavustuksen saaja ja perustamishankkeen edellytykset

Kunnalle ja kuntayhtymälle voidaan suorittaa valtionavustusta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi tarpeellisiin perustamishankkeisiin, jos hanke on välttämätön kunnan tai kuntayhtymän sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi tai edellä 3 a luvun 19 a §:ssä tarkoitetun toiminnallisen kehittämishankkeen toteuttamiseksi. Lisäksi edellytetään, että hankkeen kokonaiskustannukset ovat vähintään 300 000 euroa.

20 §

Perustamishankkeeseen suoritettavan valtionavustuksen saaja ja perustamishankkeen edellytykset

Kunnalle ja kuntayhtymälle voidaan suorittaa valtionavustusta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi tarpeellisiin perustamishankkeisiin, jos hanke on välttämätön kunnan tai kuntayhtymän sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi tai edellä *5 b §:ssä* tarkoitetun toiminnallisen kehittämishankkeen toteuttamiseksi. Lisäksi edellytetään, että hankkeen kokonaiskustannukset ovat vähintään 300 000 euroa.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
22 §	22 §
Perustamishankkeiden hyväksyminen	*Perustamishankkeiden hyväksyminen*
Voimavara-asetuksessa hyväksytään perustamishankkeisiin käytettävissä olevan valtionavustuksen taso.	(kumotaan)
24 §	24 §
Perustamishankkeiden suunnittelu	*Perustamishankkeiden suunnittelu*
Kunnan ja kuntayhtymän on toimitettava vuoden loppuun mennessä lääninhallitukselle suunnitelmansa seuraavan kahden vuoden aikana toteutettavista perustamishankkeista.	(kumotaan)
26 §	26 §
Perustamishankkeiden valtionavustus	*Perustamishankkeiden valtionavustus*
Perustamishankkeisiin suoritetaan valtionavustusta enintään lääninhallituksen vahvistamiin kustannuksiin. Kustannuksiin ei sisälly arvonlisäveron osuutta. Jos hankkeen toteutuneet kustannukset alittavat lääninhallituksen vahvistamat kustannukset, suoritetaan valtionavustus toteutuneisiin kustannuksiin. *Valtionavustusta ei kuitenkaan suoriteta 20 §:ssä säädetyn määrän alittaviin perustamishankkeisiin, ellei kysymyksessä ole 21 §:n 2 momentissa tarkoitettu perustamishanke.*	Perustamishankkeisiin suoritetaan valtionavustusta enintään *aluehallintoviraston* vahvistamiin kustannuksiin. Kustannuksiin ei sisälly arvonlisäveron osuutta. Jos hankkeen toteutuneet kustannukset alittavat *aluehallintoviraston* vahvistamat kustannukset, suoritetaan valtionavustus toteutuneisiin kustannuksiin.
27 §	27 §
Valtionavustuksen suuruus	*Valtionavustuksen suuruus*
Perustamishankkeiden valtionavustus on 25—50 prosenttia 26 §:ssä tarkoitetuista kustannuksista. Valtionavustus määräytyy kuntien valtionosuuslain 7 §:n mukaisesti kunnan asukasta kohden lasketun tasatun laskennallisen verotulon (tasattu verotulo) perusteella. Kunta saa valtionavustusta 50 prosenttia, jos sen tasattu verotulo on tasausrajalla. Jos tasattu verotulo ylittää tasausrajan, valtionavustus määräytyy siten, että kukin tasausrajasta laskettu vähintään yhden prosentin suuruinen tasatun verotulon kasvu vähentää valtionavustusta yhdellä prosenttiyksiköllä siihen saakka, kunnes valtionavustus on 25 prosenttia. Valtionavustusprosentti määräytyy perustamis-	Perustamishankkeiden valtionavustus on 25—50 prosenttia 26 §:ssä tarkoitetuista kustannuksista. Valtionavustus määräytyy *kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (/) 27 §:n* mukaisesti kunnan asukasta kohden lasketun tasatun laskennallisen verotulon (tasattu verotulo) perusteella. Kunta saa valtionavustusta 50 prosenttia, jos sen tasattu verotulo on tasausrajalla. Jos tasattu verotulo ylittää tasausrajan, valtionavustus määräytyy siten, että kukin tasausrajasta laskettu vähintään yhden prosentin suuruinen tasatun verotulon kasvu vähentää valtionavustusta yhdellä prosenttiyksiköllä siihen saakka, kunnes valtionavustus on 25 pro-

Voimassa oleva laki *Ehdotus*

hankkeen vahvistamisvuodelle määritellyn tasatun verotulon perusteella. Milloin kyse on kahden tai useamman kunnan yhteisestä taikka kuntayhtymän perustamishankkeesta, valtionavustus määräytyy kunkin kunnan osuuteen tämän kunnan valtionavustusprosentin mukaan.

senttia. Valtionavustusprosentti määräytyy perustamishankkeen vahvistamisvuodelle määritellyn tasatun verotulon perusteella. Milloin kyse on kahden tai useamman kunnan yhteisestä taikka kuntayhtymän perustamishankkeesta, valtionavustus määräytyy kunkin kunnan osuuteen tämän kunnan valtionavustusprosentin mukaan.

29 §

Valtionavustusselvitys ja -päätös

Perustamishankkeeseen suoritettavan lopullisen valtionavustuksen määrittämiseksi kunnan tai kuntayhtymän on tehtävä lääninhallitukselle selvitys toteutetuista hankkeista ja niiden kustannusten yhteismäärästä. Selvitys toteutuneista kustannuksista on toimitettava lääninhallitukselle viimeistään perustamishankkeen valmistumista seuraavan vuoden toukokuun 31 päivänä. Selvitys on kuitenkin aina toimitettava viimeistään kolmen vuoden kuluessa hankkeen aloittamisesta. Jos hanke on tällöin edelleen keskeneräinen, voi lääninhallitus hakemuksen perusteella erityisestä syystä antaa enintään kaksi vuotta lisäaikaa selvityksen antamiseksi.

Lääninhallituksen on tehtävä päätös perustamishankkeeseen suoritettavasta lopullisesta valtionavustuksesta kahden kuukauden kuluessa valtionavustusselvityksen saapumisesta.

Jos lopullinen valtionavustus sovellettavien laskentaperusteiden mukaan poikkeaa vähemmän kuin 200 euroa 28 §:n mukaisesti maksetun valtionavustuksen määrästä, ei erotusta makseta eikä peritä takaisin.

29 §

Valtionavustusselvitys ja -päätös

Perustamishankkeeseen suoritettavan lopullisen valtionavustuksen määrittämiseksi kunnan tai kuntayhtymän on tehtävä *aluehallintovirastolle* selvitys toteutetuista hankkeista ja niiden kustannusten yhteismäärästä. Selvitys toteutuneista kustannuksista on toimitettava *aluehallintovirastolle* viimeistään perustamishankkeen valmistumista seuraavan vuoden toukokuun 31 päivänä. Selvitys on kuitenkin aina toimitettava viimeistään kolmen vuoden kuluessa hankkeen aloittamisesta. Jos hanke on tällöin edelleen keskeneräinen, voi *aluehallintovirasto* hakemuksen perusteella erityisestä syystä antaa enintään kaksi vuotta lisäaikaa selvityksen antamiseksi.

Aluehallintoviraston on tehtävä päätös perustamishankkeeseen suoritettavasta lopullisesta valtionavustuksesta kahden kuukauden kuluessa valtionavustusselvityksen saapumisesta.

Jos lopullinen valtionavustus sovellettavien laskentaperusteiden mukaan poikkeaa vähemmän kuin 200 euroa 28 §:n mukaisesti maksetun valtionavustuksen määrästä, ei erotusta makseta eikä peritä takaisin.

31 §

Voimavarojen vahvistaminen

Lääninhallitus vahvistaa kunnan ja kuntayhtymän toimintavuonna aloitettavat perustamishankkeet ja valtionavustuksen määräämisen perusteena olevat kustannukset.

31 §

Perustamishankkeiden valtionavustuksen vahvistaminen

Aluehallintoviranomainen vahvistaa kunnan ja kuntayhtymän toimintavuonna aloitettavat perustamishankkeet ja valtionavustuksen määräämisen perusteena olevat kustannukset.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
Lääninhallituksen on annettava kunnalle ja kuntayhtymälle perustamishankkeiden vahvistamisen yhteydessä ennakkoratkaisu toimintavuotta seuraavana vuonna aloitettavista perustamishankkeista ja valtionavustuksen määräämisen perusteena olevista kustannuksista. Ennakkoratkaisu sitoo lääninhallitusta sen vahvistaessa seuraavana vuonna aloitettavat hankkeet, jollei valtion talousarviosta tai voimavara-asetuksesta muuta johdu.	(2 mom. kumotaan)
Lääninhallituksen on annettava 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista asioista päätös viimeistään toimintavuoden helmikuun 28 päivänä.	(3 mom. kumotaan)
32 §	32 §
Kuntien valtionosuuslain ja valtionavustuslain eräiden säännösten soveltaminen	***Valtionavustuslain eräiden säännösten soveltaminen***
Voimavarojen vahvistamiseen ja valtionosuuden suorittamiseen sovelletaan lisäksi seuraavia kuntien valtionosuuslain säännöksiä: *1) 14 §:n säännöksiä neuvottelumenettelystä;* *2) 16 §:n säännöksiä valtionosuuden ja rahoitusavustuksen myöntämisestä sekä verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen vahvistamisesta;* *3) 17 §:n säännöksiä maksamisesta;* *4) 18 §:n säännöksiä saamatta jääneen etuuden suorittamisesta;* *5) 19 §:n säännöksiä perusteettoman edun palauttamisesta;* *6) 20 §:n säännöksiä suoritusvelvollisuuden raukeamisesta;* *7) 22 a §:n säännöksiä valtionosuuksien määräytymisestä eräissä tapauksissa kuntajakoa muutettaessa.*	
Perustamishankkeiden valtionavustuksiin sovellettaisiin lisäksi seuraavia valtionavustuslain säännöksiä: 1) 20 §:n 1 momentin säännöksiä valtionavustuksen palauttamisesta; 2) 21 §:n säännöksiä velvollisuudesta valtionavustuksen takaisinperintään; 3) 24 §:n säännöksiä korosta; 4) 25 §:n säännöksiä viivästyskorosta; 5) 26 §:n säännöksiä kohtuullistamisesta; 6) 28 §:n säännöksiä takaisinperinnän mää-	Perustamishankkeiden valtionavustuksiin sovelletaan seuraavia valtionavustuslain säännöksiä: *1) 14 §:n säännöksiä valtionavustuksen saajan tiedonantovelvollisuudesta* *2) 20 §:n 1 momentin säännöksiä valtionavustuksen palauttamisesta;* *3) 21 §:n säännöksiä velvollisuudesta valtionavustuksen takaisinperintään;* *4) 24 §:n säännöksiä korosta;* *5) 25 §:n säännöksiä viivästyskorosta;*

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
räajasta; 7) 29 §:n 2 momentin säännöksiä vanhenemisesta; sekä 8) 30 §:n säännöksiä kuittauksesta.	*6) 26 §:n säännöksiä kohtuullistamisesta;* *7) 28 §:n säännöksiä takaisinperinnän määräajasta;* *8) 29 §:n 2 momentin säännöksiä vanhenemisesta; sekä* *9) 30 §:n säännöksiä kuittauksesta.*
33 §	33 §
Oikaisumenettely	*Oikaisumenettely*
Milloin kunta tai kuntayhtymä on tyytymätön kuntien valtionosuuslain 16 §:ssä tarkoitettuun päätökseen valtionosuuden myöntämisestä, perustamishankkeen valtionavustusta koskevaan päätökseen tai päätökseen lastensuojelun suurten kustannusten tasaamiseen tarkoitetusta korvauksesta, kunnalla tai kuntayhtymällä on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä päätöksen tehneelle valtionapuviranomaiselle kirjallinen vaatimus päätöksen oikaisemisesta. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.	*Jos* kunta tai kuntayhtymä on tyytymätön *aluehallintoviraston* perustamishankkeen valtionavustusta koskevaan päätökseen, kunnalla tai kuntayhtymällä on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä *sosiaali- ja terveysministeriölle* kirjallinen vaatimus päätöksen oikaisemisesta. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.
37 §	37 §
Kunnan asukas	*Kunnan asukas*
Kunnan asukkaalla tarkoitetaan henkilöä, jonka kotikuntalaissa (201/94) tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on. *Laskettaessa 12 §:ssä tarkoitettua kunnan valtionosuutta käytetään kunnan asukaslukuna toimintavuotta edeltävän vuoden alussa ollutta väestötietolain (507/93) 18 §:n mukaista asukaslukua.*	(kumotaan)
38 §	38 §
Kaavojen vahvistaminen	*Kaavojen vahvistaminen*
Hankesuunnitelma ja perustamishankkeista tehtävä valtionosuusselvitys on laadittava tarkoitusta varten vahvistettujen kaavojen mukaan. Kaavat vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö.	(kumotaan)

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
40 §	40 §
Lääninhallituksen alueellinen toimivalta	***Aluehallintoviraston alueellinen toimivalta***
Kuntainliittoja koskevissa asioissa toimivaltainen on sen läänin lääninhallitus, jonka alueella kuntainliiton kotipaikka on.	*Kuntayhtymiä* koskevissa asioissa toimivaltainen on *se aluehallintovirasto*, jonka alueella on kuntayhtymän kotipaikka.
41 §	41 §
Määräykset	*Määräykset*
Lääninhallituksen on valtionosuusasioita ratkaistessaan noudatettava sosiaali- ja terveysministeriön tai muun ministeriön oman toimialansa osalta antamia määräyksiä.	*Aluehallintoviraston* on valtionavustusasioita ratkaistessaan noudatettava sosiaali- ja terveysministeriön tai muun ministeriön oman toimialansa osalta antamia määräyksiä.
42 §	42 §
Kuntien valtionosuuslain eräiden säännösten soveltaminen	*Kuntien valtionosuuslain eräiden säännösten soveltaminen*
Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, sovelletaan tämän lain mukaiseen toimintaan kuntien valtionosuuslain 23 §:n säännöstä tietojen toimittamisesta ja 24 §:n säännöstä uhkasakosta.	(kumotaan)
45 §	45 §
Valtionosuuksien markkamäärät lain voimaantulovuonna	*Valtionosuuksien markkamäärät lain voimaantulovuonna*
Lain voimaantulovuonna sovellettavat valtionosuuksien markkamäärät asukasta kohden hyväksytään valtakunnallisessa suunnitelmassa siten, että vuoden 1989 kustannustasossa laskettuja valtionosuuksien markkamääriä tarkistetaan soveltuvin osin siten kuin 10 §:ssä säädetään.	(kumotaan)
Sosiaalihuollon laskennalliset ikäryhmittäiset valtionosuudet kunnan asukasta kohti vuoden 1989 kustannustasossa ovat seuraavat:	

Ikäryhmä	*Valtionosuuden markkamäärä*

Voimassa oleva laki *Ehdotus*

0—6-vuotiaat	*5 237 markkaa*
7—64-vuotiaat	*215 markkaa*
65—74-vuotiaat	*2 180 markkaa*
75 vuotta täyttäneet	*1 993 markkaa*

Terveydenhuollon laskennalliset ikäryhmittäiset valtionosuudet kunnan asukasta kohti vuoden 1989 kustannustasossa ovat seuraavat:

Ikäryhmä	*Valtionosuuden markkamäärä*
0—6-vuotiaat	*776 markkaa*
7—64-vuotiaat	*709 markkaa*
65—74-vuotiaat	*1 795 markkaa*
75 vuotta täyttäneet	*2 873 markkaa*

Sairastavuuden mukaan määräytyvä valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä kunnan asukasta kohti vuoden 1989 kustannustasossa on 294 markkaa.

Edellä 12 §:n mukaisesti kunnalle lasketusta vuoden 1993 käyttökustannusten valtionosuudesta vähennetään kutakin kunnan asukasta kohden markkamäärä, jonka valtioneuvosto vahvistaa ottamalla huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen (912/92) perusteella toteutuvaksi arvioidun lisäyksen asiakasmaksutulojen kokonaismäärässä.

45 b §

Valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistus vuonna 2005

Sen estämättä, mitä 18 §:n 3 momentissa säädetään, vuoden 2005 kustannustenjaon tarkistus toteutetaan siten, että valtionosuuksiin lisätään 100 miljoonaa euroa vuonna 2005 ja lisäksi 63 miljoonaa euroa sekä vuonna 2006 että vuonna 2007. Loppuosa kustannustenjaon tarkistuksen määrästä lisätään vuoden 2008 valtionosuuksiin.

45 b §

Valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistus vuonna 2005

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

47 §

Yksityisen toimintayksikön henkilökunnan eläketurva

Sellaisen 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun yksityisen palvelujen tuottajan, johon ennen 1 päivää tammikuuta 1984 on sovellettu eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annettua lakia (382/69), palveluksessa tämän lain voimaan tullessa olevalla henkilöllä on oikeus valtion varoista suoritettavaan vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja osa aikaeläkkeeseen soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin virka- ja työsuhteessa valtioon olevalla henkilöllä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun henkilön kuoltua suoritetaan hänen jälkeensä valtion varoista perhe-eläkettä soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olleen henkilön jälkeen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu työnantaja on velvollinen vuosineljänneksittäin kunkin vuosineljänneksen päättymistä seuraavan kuukauden aikana maksamaan valtiolle eläkekustannusosuuden, jonka määrä on 25 prosenttia 1 momentissa tarkoitetuille henkilöille maksetuista palkoista. *Edellä olevasta poiketen eläkekustannusosuus on kuitenkin lain voimaantulovuonna 15 prosenttia, toisena voimassaolovuotena 17,5 prosenttia, kolmantena voimassaolovuotena 20 prosenttia ja neljäntenä voimassaolovuotena 22,5 prosenttia*.

Tämän lain mukainen eläkekustannusosuus sekä sille suorituksen viivästymisen ajalta laskettu korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen vuotuinen viivästyskorko saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä niin kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) säädetään.

Jos työnantajana on yhteisö tai yhtymä, jonka velvoitteista osakas tai yhtiömies vastaa niin kuin omasta velastaan, voidaan tämän lain mukainen eläkekustannusosuus sekä sille viivästyksen ajalta laskettu korko ulosottaa osakkaalta tai yhtiömieheltä niin kuin 4 momentissa säädetään.

Tämän lain voimaantulon jälkeen 1 momentissa tarkoitetun yksityisen palvelujen tuottajan palvelukseen tulevien henkilöiden

Ehdotus

47 §

Yksityisen toimintayksikön henkilökunnan eläketurva

Sellaisen 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun yksityisen palvelujen tuottajan, johon ennen 1 päivää tammikuuta 1984 on sovellettu eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annettua lakia (382/69), palveluksessa tämän lain voimaan tullessa olevalla henkilöllä on oikeus valtion varoista suoritettavaan vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja osa aikaeläkkeeseen soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin virka- ja työsuhteessa valtioon olevalla henkilöllä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun henkilön kuoltua suoritetaan hänen jälkeensä valtion varoista perhe-eläkettä soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olleen henkilön jälkeen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu työnantaja on velvollinen vuosineljänneksittäin kunkin vuosineljänneksen päättymistä seuraavan kuukauden aikana maksamaan valtiolle eläkekustannusosuuden, jonka määrä on 25 prosenttia 1 momentissa tarkoitetuille henkilöille maksetuista palkoista.

Tämän lain mukainen eläkekustannusosuus sekä sille suorituksen viivästymisen ajalta laskettu korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen vuotuinen viivästyskorko saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä niin kuin verojen ja maksujen *täytäntöönpanosta* annetussa laissa *(706/2007)* säädetään.

Jos työnantajana on yhteisö tai yhtymä, jonka velvoitteista osakas tai yhtiömies vastaa niin kuin omasta velastaan, voidaan tämän lain mukainen eläkekustannusosuus sekä sille viivästyksen ajalta laskettu korko ulosottaa osakkaalta tai yhtiömieheltä niin kuin 4 momentissa säädetään.

Tämän lain voimaantulon jälkeen 1 momentissa tarkoitetun yksityisen palvelujen tuottajan palvelukseen tulleiden henkilöiden

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
eläketurvasta on voimassa, mitä työntekijäin eläkelaissa (395/61) säädetään.	eläketurvasta on voimassa, mitä työntekijän eläkelaissa *(395/2006)* säädetään.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

perusopetuslain 5 ja 43 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 annetun perusopetuslain (628/1998) 5 § ja 43 §, näistä 5 § i sellaisena kuin se on laissa 1288/1999, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
5 §	5 §
Muu opetus ja muille kuin oppivelvollisille annettava perusopetus	***Muu opetus ja toiminta***
Kunta voi järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta ja lisäopetusta. Kunta päättää perusopetuksen järjestämisestä muille kuin oppivelvollisille.	Kunta voi järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta, lisäopetusta *ja kunnan päättämässä laajuudessa perusopetuksen 7—9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa.* Kunta päättää perusopetuksen järjestämisestä muille kuin oppivelvollisille. *Joustavan perusopetuksen toiminnan järjestämisestä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.*
43 §	43 §
Rahoitus	*Rahoitus*
Tässä laissa tarkoitettua opetusta varten myönnetään rahoitusta perustamishankkeisiin ja käyttökustannuksiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (635/1998) säädetään.	Tässä laissa tarkoitettua *esiopetusta ja perusopetusta* varten myönnetään *valtionosuutta siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (/) säädetään. Esiopetuksen ja perusopetuksen käyttökustannuksiin myönnetään muuta rahoitusta siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (/2009) sääde-*

Voimassa oleva laki *Ehdotus*

tään. Aamu- ja iltapäivätoimintaa varten myönnetään rahoitusta siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta säädetään.

Perusopetuslain mukaiseen opetukseen ja toimintaan voidaan valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa myöntää valtionavustusta ja valtionavustusta perustamishankkeisiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (/) säädetään.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

taiteen perusopetuksesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan taiteen perusopetuksesta 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lain (633/1998) 11 §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

11 §

Valtionosuus

Koulutuksen järjestäjälle myönnetään valtionosuutta perustamishankkeisiin ja käyttökustannuksia varten siten kuin tässä pykälässä sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (635/1998) säädetään.

Kunta, joka järjestää taiteen perusopetusta, saa valtionosuutta kunnan asukasmäärän mukaan.

Ehdotus

11 §

Valtionosuus

Kunta, joka järjestää taiteen perusopetusta, saa valtionosuutta kunnan asukasmäärän mukaan siten kuin kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (/2009) säädetään.

Edellä 2 §:n 2 momentissa tarkoitetulle koulutuksen järjestäjälle myönnetään valtionosuutta laskennallisten opetustuntien määrän mukaan. Kunnalle voidaan sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, myöntää oikeus saada valtionosuutta opetustuntien määrän mukaan. Oikeuden myöntämisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä 3 §:ssä koulutuksen järjestämisluvasta säädetään. Tässä momentissa tarkoitetun koulutuksen valtion-

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	osuudesta on voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (/2009) säädetään.
Edellä 2 §:n 2 momentissa tarkoitetulle koulutuksen järjestäjälle myönnetään valtionosuutta laskennallisten opetustuntien määrän mukaan. Kunnalle voidaan sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, myöntää oikeus saada valtionosuutta opetustuntien määrän mukaan. Oikeuden myöntämisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä 3 §:ssä koulutuksen järjestämisluvan myöntämisestä säädetään.	*Koulutuksen järjestäjälle voidaan myöntää valtionavustusta perustamishankkeisiin ja valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa muihin valtionavustuksiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (/) säädetään.*
	———
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

kirjastolain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä joulukuuta 1998 annetun kirjastolain (904/1998) 9 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
9 §	9 §
Kunta saa valtionosuutta kirjaston käyttökustannuksiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (635/1998) säädetään.	Kunta saa valtionosuutta kirjaston käyttökustannuksiin siten kuin *kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (/) säädetään.*
Kunnalle myönnetään valtionosuutta kirjaston perustamishankkeeseen siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetään. Perustamishankkeena pidetään myös kirjastoauton ja -veneen hankintaa.	Kunnalle myönnetään valtionavustusta *valtion talousarvion rajoissa 4 §:ssä tarkoitettujen keskuskirjasto- ja maakuntakirjastotehtävän hoitamiseen sekä* kirjaston perustamishankkeeseen siten kuin *opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (/) säädetään.* Perustamishankkeena pidetään myös kirjastoauton ja -veneen hankintaa.
	Valtionavustusta voidaan myöntää myös muun kunnalle tai palvelun järjestäjälle an-

Voimassa oleva laki *Ehdotus*

netun erityisen tehtävän hoitamiseen.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuntien kulttuuritoiminnasta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (728/1992) 3 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 643/1998, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
3 §	3 §
Valtionosuus ja -avustus	*Valtionosuus- ja avustus*
Kunnalle myönnetään valtionosuutta kulttuuritoimintaa varten siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (635/1998) säädetään.	Kunnalle myönnetään valtionosuutta kulttuuritoimintaa varten siten kuin *kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (/) säädetään.*
Kunnalle sekä kunnan osoituksesta kulttuuritoimintaa harjoittavalle ja edistävälle, kunnassa toimivalle yhteisölle, säätiölle ja laitokselle voidaan valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa myöntää valtionavustusta kulttuuritoimintaa varten tarvittavien tilojen perustamishankkeisiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetään.	Kunnalle sekä kunnan osoituksesta kulttuuritoimintaa harjoittavalle ja edistävälle, kunnassa toimivalle yhteisölle, säätiölle tai laitokselle voidaan valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa myöntää valtionavustusta kulttuuritoimintaa varten *ja siinä* tarvittavien tilojen perustamishankkeisiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa *(/)* säädetään.

———

Voimassa oleva laki *Ehdotus*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

lasten päivähoidosta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten päivähoidosta 19 päivänä tammikuuta 1973 annetun lain (36/1973) 12 §, sellaisena kuin se on laissa 738/1992, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

12 §

Tämän lain nojalla kunnan järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/92), jollei lailla toisin säädetä.

Ehdotus

12 §

Tämän lain nojalla kunnan järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksesta* annettua lakia (733/1992) *sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/)*, jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta 20 päivänä joulukuuta 1996 annetun lain (1128/1996) 12 §:n 1 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

12 §

Suhde muihin lakeihin

Kunnalle tästä laista aiheutuviin menoihin

Ehdotus

12 §

Suhde muihin lakeihin

Kunnalle tästä laista aiheutuviin menoihin

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/92), jollei lailla toisin säädetä.	sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksesta* annettua lakia (733/92) *sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ( ),* jollei lailla toisin säädetä.
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

kansanterveyslain 19§:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun kansanterveyslain (66/1972) 19 §, sellaisena kuin se on laissa 746/1992, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
19 §	19 §
Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/92), jollei lailla toisin säädetä.	Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksesta* annettua lakia (733/1992) *sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/),* jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

erikoissairaanhoitolain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 1 päivänä joulukuuta 1989 annetun erikoissairaanhoitolain (1062/1989) 4 §, sellaisena kuin se on laissa 748/1992, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
4 §	4 §
Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/92), jollei lailla toisin säädetä.	Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksesta* annettua lakia (733/1992) *sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ( ),* jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

sosiaalihuoltolain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 17 päivänä syyskuuta 1982 annetun sosiaalihuoltolain (710/1982) 2 §, sellaisena kuin se on laissa 736/1992, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
2 §	2 §
Tässä laissa tarkoitettuun kunnan järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/92), jollei lailla toisin säädetä.	Tässä laissa tarkoitettuun kunnan järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksesta* annettua lakia (733/1992) *sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annet-*

Voimassa oleva laki *Ehdotus*

tua lakia ( ), jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki

toimeentulotuesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan toimeentulotuesta 30 päivänä joulukuuta 1997 annetun lain (1412/1997) 5 §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
5 §	5 §
Valtionosuus	***Valtionosuus ja -avustus***
Tämän lain nojalla kunnan järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/1992), jollei lailla toisin säädetä.	Tämän lain nojalla kunnan järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksesta* annettua lakia (733/1992) *sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ( ),* jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

14.

Laki

kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 48 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kehitysvammaisten erityishuollosta 23 päivänä kesäkuuta 1977 annetun lain (519/1977) 48 §, sellaisena kuin se on laissa 739/1992, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
48 §	48 §
Tämän lain nojalla järjestettävään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/92), jollei lailla toisin säädetä.	Tämän lain nojalla järjestettävään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksest*a annettua lakia (733/1992) *sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ( )*, jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

15.

Laki

vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 3 päivänä huhtikuuta 1987 annetun lain (380/1987) 5 §, sellaisena kuin se on laissa 743/1992, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
5 §	5 §
Suunnittelu ja rahoitus	*Suunnittelu ja rahoitus*
Tässä laissa tarkoitettuun kunnan järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/92), jollei lailla toisin säädetä.	Tässä laissa tarkoitettuun kunnan järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksesta* annettua lakia (733/1992) *sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/),* jollei lailla toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

16.

Laki

kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuntouttavasta työtoiminnasta 2 päivänä maaliskuuta 2001 annetun lain (189/2001) 25 §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
25 §	25 §
Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuus	***Rahoitus***
Tämän lain nojalla kunnan järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/1992). *Valtionosuuden perusteena olevissa kustannuksissa otetaan vähennyksenä huomioon 24 §:n perusteella maksettu valtion korvausta vastaava osuus*.	Tämän lain nojalla kunnan järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksesta annettua* lakia (733/1992) *sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/)*.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

17.

Laki

mielenterveyslain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä joulukuuta 1990 annetun mielenterveyslain (1116/1990) 3 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 751/1992, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
3 §	3 §
Mielenterveyspalvelujen järjestäminen	*Mielenterveyspalvelujen järjestäminen*
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/92), jollei lailla toisin säädetä.	Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksesta* annettua lakia (733/1992) *sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ( ),* jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

18.

Laki

päihdehuoltolain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 17 päivänä tammikuuta 1986 annetun päihdehuoltolain (41/1986) 4 §, sellaisena kuin se on laissa 740/1992, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
4 §	4 §
Suhde muihin lakeihin	*Suhde muihin lakeihin*
Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/92), jollei lailla toisin säädetä.	Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksesta* annettua lakia (733/1992) *sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ( ),* jollei lailla toisin säädetä.
	———
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

19.

Laki

tartuntatautilain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 25 päivänä heinäkuuta 1986 annetun tartuntatautilain (583/1986) 8 §, sellaisena kuin se on laissa 756/1992, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
8 §	8 §
Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/92), jollei lailla toisin	Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksesta* annettua lakia (733/1992) *sekä kunnan pe-*

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
säädetä.	*ruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ( ),* jollei lailla toisin säädetä.
	———
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

20.

Laki

terveydensuojelulain 58 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 19 päivänä elokuuta 1994 annetun terveydensuojelulain (763/1994) 58 §, sellaisena kuin se on laissa 1118/1998, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
58 §	58 §
Valtionosuus kunnille	***Suhde muuhun lainsäädäntöön***
Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/1992), jollei lailla toisin säädetä.	Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksesta* annettua lakia (733/1992) *sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ( ),* jollei lailla toisin säädetä.
	———
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

21.

Laki

elintarvikelain 85 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä tammikuuta 2006 annetun elintarvikelain (23/2006) 85 §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
85 §	85 §
Valtionosuus	*Valtionosuus*
Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan *sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/1992),* jollei lailla toisin säädetä.	Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan *kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ( ),* jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

22.

Laki

kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta 24 päivänä tammikuuta 1986 annetun lain (64/1986) 8 §, sellaisena kuin se on laissa 763/1992, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
8 §	8 §
Suunnittelu- ja valtionosuuslain soveltaminen	***Suhde muuhun lainsäädäntöön***
Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta	Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksesta*

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
annettua lakia (733/92), jollei lailla toisin säädetä.	annettua lakia (733/1992) *sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/)*, jollei lailla toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

23.

Laki

kemikaalilain 61 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1989 annetun kemikaalilain (744/1989) 61 §, sellaisena kuin se on laissa 757/1992, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
61 §	61 §
Valtionosuus kunnille	***Suhde muuhun lainsäädäntöön***
Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/92), jollei lailla toisin säädetä.	Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksesta* annettua lakia (733/1992) *sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ( ),* jollei lailla toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

24.

Laki

lääkelain 62 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 10 päivänä huhtikuuta 1987 annetun lääkelain (395/1987) 62 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 22/2006, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
62 §	62 §
Lääkkeitä voidaan Lääkelaitoksen luvalla toimittaa sairaala-apteekista ja lääkekeskuksesta myös yksityisille sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille, joiden kanssa kunta tai kuntayhtymä on tehnyt sopimuksen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden ostamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) 4 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisesti tai jotka hoitavat muita lain nojalla kunnalle tai valtiolle kuuluvia tehtäviä.	Lääkkeitä voidaan Lääkelaitoksen luvalla toimittaa sairaala-apteekista ja lääkekeskuksesta myös yksityisille sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille, joiden kanssa kunta tai kuntayhtymä on tehnyt sopimuksen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden ostamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksesta* annetun lain (733/1992) 4 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisesti tai jotka hoitavat muita lain nojalla kunnalle tai valtiolle kuuluvia tehtäviä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

25.

Laki

kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain 37 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta 30 päivänä tammikuuta 2004 annetun lain (75/2004) 37 §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
37 §	37 §
Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/1992), jollei lailla toisin säädetä.	Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksesta* annettua lakia (733/1992) *sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ( ),* jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

26.

Laki

sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sosiaalisesta luototuksesta 20 päivänä joulukuuta 2002 annetun lain (1133/2002) 3 §:n 1 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
3 §	3 §
Valtionosuus	***Suhde muuhun lainsäädäntöön***
Kunnalle sosiaalisen luototuksen järjestä-	Kunnan tämän lain nojalla järjestämään

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
misestä aiheutuviin toimintamenoihin sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/1992), jollei lailla toisin säädetä.	toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksesta* annettua lakia (733/1992) *sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ( ),* jollei lailla toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

27.

Laki

raittiustyölain 7§:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä marraskuuta 1982 annetun raittiustyölain (828/1982) 7 §, sellaisena kuin se on laissa 741/1992, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
7 §	7 §
Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/92), jollei lailla toisin säädetä.	Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksesta* annettua lakia (733/1992) *sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (/),* jollei lailla toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

28.

Laki

toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 14 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 13 päivänä elokuuta 1976 annetun lain (693/1976) 14 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 286/2006, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
14 a §	14 a §
Kunta voi sopia toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa, että kunnalle tai sen viranomaiselle tässä laissa säädetty tehtävä annetaan virkavastuulla toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi. Kuntayhtymä voi tehdä toisen kuntayhtymän kanssa edellä tarkoitetun sopimuksen, jos siihen on kuntayhtymän jäsenkuntien suostumus. Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/1992), jollei lailla toisin säädetä.	Kunta voi sopia toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa, että kunnalle tai sen viranomaiselle tässä laissa säädetty tehtävä annetaan virkavastuulla toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi. Kuntayhtymä voi tehdä toisen kuntayhtymän kanssa edellä tarkoitetun sopimuksen, jos siihen on kuntayhtymän jäsenkuntien suostumus. Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksesta* annettua lakia (733/1992) *sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ( ),* jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

29.

Laki

eläinlääkintähuoltolain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 17 päivänä elokuuta 1990 annetun eläinlääkintähuoltolain (685/1990) 15 §, sellaisena kuin se on laissa 761/1992, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
15 §	15 §
	Suunnittelu ja valtionosuus
Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/92), jollei lailla toisin säädetä.	Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja *valtionavustuksesta* annettua lakia (733/1992) *sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ( ),* jollei lailla toisin säädetä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .